JEWISH PUBLIC LIBRARY, TORONTO

Taube

ד י
אייראפעאישע בונע

זאמלונג

פון די בעסטע איינאקטערס.

יידיש: י. וילבערצוויג.

1920

תר"פ.

№ 38

ראבערטא בראקא.

פּיעטרא קארוזא

דראמא אין איין אקט.

יידיש דורך ז. זלבערצווייג.

תרע"ט
1919

Drukarnia Fimeni i Szwabe Sierakowska 4

אינהאלט:

I דראמען

פיעטרא קאַרוזא. ר. בראקא.
אַמנעסטיע. ה. הייערמאַנס.
דאָס איבערגעריסענע ליד. ע. אָרזשעשקאָ.

II קאָמעדיען

דער 31־טער פעברואַר. ו. ריש קאָוו.
קאָמעדיאַנט. ג. פרעשעל.
דער טייסטער. א. מירבא.
איהר שוועסטער. ז. זילבערצווייג.
עפיזאָד. א. שניצלער.

III פּאַרסען

קלעפּטאָמאַניע. מ. האַרטיג.
אַרעצעפט גענען שוויגערס. דיאַנאַ.

דאָס ציסטער איז אָרים מעבלירט. אין הינטערגרונד אַ גרויסע טיר (אין דער מיט) און אַ פֿענסטער. אויף רעכטס אַ אויוון און אַ קליינע טיר. נעבען אויפֿן אַ שרייבטיש, אויף וועלכן ס'ליגען אין דער גרעסטער אונאָרדנונג שרייב-נעצייג און פערשידענע פאַפּירען. אויף לינקס אַ קייסע טיר. אַ קרעדענס, אַ אייזענער וואַשטיש; אויף איהם אַ שׂיסל און אַ צינגע קריי. אויף דער וואַנד העגטס אַ האַנדטוך. אין מיטקעל אַ צובראָכענער מאַטראַץ און אַ אייזען בעטעל, — צוואַמענגענומען, מיט בערטלעך. שפּעט פֿאַר נאַכט.

אין פֿערלויף פֿון דער אַקציע ווערט פֿינסטער.

ערשטער אויפֿטריט.

מארגעריטא — פֿאַברי ציאָ.

פֿאַברי ציאָ (זיצט מיט צוואַטענגעבראָכענע הענד און אַ טרויריגע מינע).

מארגערי טא (שטעהט נעבען פֿענסטער, שמועסט זיך זעהר הויך פֿונאַנדער מיט דער שכנ'טע): אַ דאַנק, פֿרוי פונקא! (נעהט אַוועק און דעדט שוין צו פֿאַבריציאָ'ן) ענטשולדיג, מיין שכנ'טע פֿרוי פ'נקא, האָט מיך נאָר אויפֿמערקזאם געמאַכט, אַז ס'וואָלן צוואַמענעמען די וועש, וואָס טריקענט זיך דרויסען, וואָרום ס'ווערט באַלד אָנהייבען רעגענען. (נעמט אַראָפּ פֿון אַ שנור, וועלכע איז צונעבונדען צום פענסטער, צווישן לויפֿלעכער אין לענט זיי צוואַמען, ריידענדיג מיט דער שכנ'טע) ווען איהר וואָלט מיר נישט געזאָגט, וואָלט איך גאָרנישט בעמערקט, אַז ס'מאַכט זיך אַ שטורם; (ס'רונערט און בייזעט) אָהאָ, ער איז שוין דאָ!

שטימע פֿון דער שכנ'טע: אייער פֿאטער איז אין שטובע.

מארגערי טא: ניין, פֿרוי פונקא, איך בין, אַזוי ווי שטענ-

פערזאנעז:

פּיעטרא־קאַרוזאָ

מאַרגיעריטא— זיין טאכטער.

גראַף פֿאַבריציאָ

דאס קול פֿון דער שכנ׳טע

דאס קול פֿון הויז – פֿערוואלטער

דאס קול פֿון ה׳ קיאַנעצע.

די האנדלע״ג קומט פֿאר אין נעאַפּאָל.

צייט — נעגענוואַרט.

דאָס אויפֿפֿירונגס־רעכט ווערט נעשיצט:
אין רוסלאַנד: דורכ׳ן דראַמאַטישען מוזי־
קאַלישען שריפֿטשטעלער־פֿערבאַנד אין
פּעטערבורג.
אין פוילן: דורכ׳ן יודישען דיעאַטער־און
זשורנאַליסטען־סינדיקאַט אין לאָדז.

שטעה דאָס נישט?

פֿאַבריציאָ: דו פֿערשטעהסט דעם נישט.

מאַרגעריטאַ: דו האָסט אויסגעפֿיהרט דיין קאַנר אין איצט...

פֿאַבריציאָ: דו הויבסט ווידער אָן מיט קאַזרין?

מאַרגעריטאַ: אָ, יאָ, אַ קאַפּריז! ווען דאָס וואָלט געווען ליבע...

פֿאַבריציאָ: אָבער איך בעט דיך, מיר האָבען דאָך נאָך דערוויל נישט קיין גארַאַנטיע, צי די ליבע איז נישט קיין קאַפּריז, וועלכע דויערט זעהר לאַנג, אָדער צי א קאַפּריז איז א ליבע, וועלכע דויערט א זעהר קורצע צייט... איך זאָג דיר, אז דו ווסט מיך נישט פֿערשטעהן. איך פֿיהל היינט צו דיר די זעלבע געפֿיהלען, וועלכע ס'האָב געפֿיהלט צו דיר מיט אזודש צוריק.

מארגעריטא: מ'זעהט עס.

פֿאַבריציאָ: מ'זעהט עס אפֿשר טאקע נישט, נאָר אזוי איז עס, וואַרום פֿאַרוואָס זאָל זיין פֿאַרגעקומען א ענדערונג? דו ביזט דורך דער דאָזיגער צייט געוואָרען שענער, נאָך ענטציקענדער, נאָך נאכגיביגער, און די דאָזיגע נאכגיביגקייט דיינע פֿערשאפֿט מיר זאָרג. דו האָסט זיך מיר איבערגענעבען, נישט טראכטענדיג וועגען די פֿאָלגען. לאָמיר זיך אלענפאלס בעמיהען זיי צו צושטעלען. מ'קאָן עס טהון, און אויסערדעם: ויען מיר וואָלטען געווען נאָך מעהר געבונדען צווישען זיך, וואָלסט דען דו נישט געיויגן, אומגליקליכער, דער אייגציגער קרבן? (פויזע) וואָס ס'איז צווישען אונז פֿאַרגעקומען — דאַרף נישט בעוואוסט ווערען פֿאר דער וועלט, נישט דורך מיר און נישט דורך דיר. און מסכים זייענדיג אויפֿן קרבן, אז מיר זאָלען זיך שיידען — גלייב מיר מארגעריטא, אז דאָס איז פֿאר מיר א גרויסער קרבן — וועלען מיר זיך בעפֿריען אויפֿן בעסטען אופֿן פֿון דער דאָזיגער אונערטרעגליכער לאגע.

מארגעריטא: מ'וואָלט ווירקליך געקאָנט מיינען, אז דו קענסט מיך נ־שט, פֿאַבריציאָ! דיר דאכט זיך זיכער, אז דו רעדסט מיט עפעס א אנדערע פֿרוי. דו זאָגסט, אז איך וואָלט געווען דער אייגציגער קרבן. יאָ, אָבער וועמענס ק־בן און צוליב וואָס? איך

די שטימע: איך פֿרעג עס דערפֿאַר וויל ס׳האָט זיך מיר היינטיבע נאַכט גע׳חלום׳ט אַ וואָלף מיט דריי הערנער און אַ טויטער מיט אַ הויקער אויף די נלייצעס... כ׳האָב דעריבער געוואָלט פֿרעגן דעם הערר פּעטער, וואָס דאָס בעדייט. ער קען זיך אויף אַזעלכע זאַכן.

מאַרגערי׳טאַ: גוט, אַזוי וויי ער וועט נאָר קומען, וועל איך עס אים פֿרעגן. אַדיע! (פֿערמאַכט ס׳פענסטער. צו פּאַבריציאָן אַוועקלענגדיג אויפֿן צוזאַמענגענעלטן מאַטראַץ די לייענער) אָט אַזוי!

(אַ מייל איז שטיל. זי קוקט זיך איין אין פּאַבריציאָן און דערנענטערענדיג זיך צו איהם, נעמט זי אַרום זיין האַלז און קושט ווינע האָר).

מאַרגערי׳טאַ: אַ, יאָ, פּאַבריציאָ, דאָס פֿריהערדינע איז נאָר געווען אַ שפּאַס?

פּאַבריציאָ (בעפֿרייענדיג זיך פֿון דער אומאַרמונג): ניין, מאַרגעריטאַ, ניין! דו ווייסט גאַנץ גוט, אז איך האָב קיינמ׳ל מיט דיר נישט געשפּאַסט. איך האָב לאַנג נאָכגעטראַכט בײז כ׳בין געקומען צו דעם בעשלוס. איך האָב לאַנג גלילטן אויך. איצט אָבער קאָן מען שוין מיין בעשלוס מעהר נישט ענדערן.

מאַרגערי׳טאַ: וואָס האָב איך דיר דען געטהון?

פּאַבריציאָ: גאָרנישט.

מאַרגערי׳טאַ: בין איך דיר צו לאַסט?

פּאַבריציאָ: ניין.

מאַרגערי׳טא: כ׳פֿערב׳ס ניר דיר דאָס לעבען? כ׳טער דיר דיין אַרבייט? האָב איך דיר אין עפּעס געשטערט?

פּאַבריציאָ: ניין, ניין! דו דאַרפֿסט עס טאַקע אָננעמען אַלס בעווייז, אַז כ׳טהו עס פֿאַר דיין טובה וועגן. וואָרום וואָס וואָלט איך געקאָנט פֿרלירען, וען כ׳אַלט אַוועקגעפֿאָהרען?

מאַרגערי׳טאַ: כ׳וויים נישט. כ׳בין נאָר זיכער, אַז וועלענדיג זיך צו ב׳נדען צו דיר, האָב איך דאָס נישט גע׳דאַרפֿט טהון...

פּאַבריציאָ (דערהם זיך אום): דו דאָסט אַ טעות!

מאַרגערי׳טאַ: ניין! כ׳האָב נישט געדאַרפֿט טהון דאָס אָס כ׳האָב געטהון. דו מיינסט, אז איך בין אזוי נאַיוו, אַ כ׳פֿער-

הָאט מיך געזעהן דאָ אַרויפֿגעהן.

מ א ר ג ע ר י ט א (צו פּאַבריציאָ): דאָס איז דאָך נישט קיין נייעס — כּאַרוואָס בעקומט ער דען טרינק־געלט?

ד י ש ט ו מ פּ ן ה ו י ז־פּ ע ר ו א ל ט ע ר: כ׳האָב געמיינט, אַז הערר פּיעטראַ איז שוין צוריקגעקומען.

מ א ר ג ע ר י ט א: ניין, ער איז נאָך נישטאָ.

ד י ש ט י מ פּ ן ה ו י ז־פּ ע ר ו א ל ט ע ר: ה׳ קיאַנצע וויל עפּעס אַ בריף. וועלכען ה׳ ניקאָ־טאָ האָט איהם צוגעזאָגט, אַזוי ווי אייער פּאַטער האָט מיר גארנישט געגעבען, האָט ער איהם געווים איבערגעלאָזט אויפֿן שרייבטיש.

מ א ר ג ע ר י ט א: כ׳וועל נאָכקוקען. (זוכט אומזיסט אופן שרייבטיש, דערנאָך רערט זי אַרוים דורכן פֿענסטער): ס׳ליגט נישט קיין שום בריף.

ה׳ קיאַנצע׳ס ש ט י מ ע: אויב אַזוי בעט איך צו זאָגען דעם ה׳ קאַרוזאָ, אַז ער איז אַ שווינדלער, וואָרום ער האָט נישט געהאַלטען וואָרט.

מ א ר ג ע ר י ט א: אזעלכע געמיינהייטען וועל איך מיין פּאַטער נישט זאָגען (פֿאַרמאַכט שנעל דאָס פֿענסטער, פּויזע).

פּ א ב ר י צ י א: מאַרגעריטא, כ׳גלעה אַוועק. דער פּאַטער קאָן יעדע וויל אָנקומען און איך וויל נישט, אַז ער זאָל צום שלים־מזל אונז דאָ טרעפֿען. אָט האָסטו דעם שליסעל, (נעמט אַרוים פֿון טאַש דעם שליסעל און לענט איהם אויפֿן טיש) וועלכער איז ליידער געווען אונזער מיטשולדיגער; כ׳גיב דיר איהם אָב, כדי ס׳זאָל מיך ווידער נישט אָנכאַפּען דער חשק דיך צו בעזוכען אין גהיים. וואַרף איהם אַוועק אַדער בעהאַלט איהם. איך ווינש דיר, אַז מ׳זאָל איהם שוין קיינמאָל מעהר נישט געברויכען.

מ א ר ג ע ר י ט א: פּאַבריציאָ!

פּ א ב ר י צ י א: מיין טייערע! וואָר אַ נארישער און אונפֿערשטענדיגער מענש קאָן מיינען, אַז ער איז דער אייניציגער וועלכער איז ווערט אַ פֿרוי. (פּויזע. מאַרגעריטא שאָקעלט מיט׳ן קאָפּ) כ׳וועל שפּעטער צוריקקומען, כדי צו ערלעדיגען מיט׳ן פּאַטער אייניגע זאַכען. זייענ וואַהל־קאָמבינאַציעס פֿאַר מיר האָבען זיך נישט

וועל קיינמאל נישט זיין קיין קרבן, אז דו וועסט מיך פֿער-
לאָזן; און אין וואָרט דיינס, איין ליבליך וואָרט דיינס, איין קוס
דיינער, איין האלבע שעה, וועלכע כ׳וועל פֿערברענגען צוזאמען
מיט דיר וועלען מיר צוהעלפֿען צו פֿערגעסען אלע אונאנגענעמלי-
קייטען, פֿאר וועלכע דו שרעקסט זיך, אלע פֿאלגען, וועלכע די
זהסט פֿאָר.

פֿאברי צי אָ: בעמיה זיך נישט, ווארום דו וועסט מיך
נישט איבערצייגען.

מארגערי טא: איך וועל נישט זיין קיין שטערונג אויף
דיין וועג, איך וועל דיך בעשיצען פֿון אלע אונאנגענעמליכקייטען.

פאברי צי אָ: איך האָב אָבער א פליכט אָבצוהיטען דיך
דערפֿון, אַז דיין פֿעהלער זאָל נישט דערוואוסט ווערען און... קאָן
זיין פֿון פֿיעלע מאָראַלישע און אַנדערע ליידען, וועלכע דו פֿיהלסט
אַפֿילו נישט.

מאַרגערי טא: אויב איך בין אָבער צוגעגרייט צו אַלעס,
פֿאַרוואָס זאָלסטו טראַכטען וועגען דעם?

פֿאַברי צי אָ: כדי נישט אַריינצוטראָגען נייע געוו-
סענסביטע.

מאַרגערי טא: אויב דו ווילסט נישט האָבען קיין נייע ג-
ויסענסיסע, דאַרפֿסטו נישט דערלאָזען דערצו, אַז כ׳זאָל שטאַרבען
מיט אַ צובראָכען האַרץ.

די שטימע פֿון הויז-פֿערוואַלטער (פֿון דער נידער,
מ׳הערט זי קוים, אָבגעריסן): פֿרייליין מאַרגעריטאַ!... פֿרייליין
מאַרגעריטאַ!...

פֿאַברי צי אָ: אַך, וואָס איז דאָרט ווידער געשען?

מאַרגערי טא (פֿעסט אונאנגענעמען דאָס פֿענסטער, מ׳הערט
איך דאָס קלאַפען פֿון רעדער, וואַרפֿט אַרויף אַמוכל אויכן קאָפּ און
זיגט זיך אַראָפּ דורכן פֿענסטער): וואָס איז?

די שטימע פֿון הויז-פֿערוואַלטער: ה׳ קיאַנעצ
קען אַרויפגעהן?

מאַרגערי טא: איהר ווייסט נישט, אַז איך בין פֿערשלאָסען?

פֿאַברי צי אָ: כ׳מאַך איך אויפֿמערקזאַם, אַז עד

דו ביזט געווען מיין אַלץ
אָ, לעאָנאַרַא איז ערהאַבען שעהן
אָ פֿערגעס מיך נישט!

(פֿאַרט דאָס דרעהען זיך פֿון שׂיסעל אין שלאָס. עפֿענט די טיר; קומט אַריין) „אָ, פֿערגעס מיך נישט!" (הייבט אַן צו הוסטן. פֿערמאַכט מידער די טיר און פֿערינגלענדיג דעם רינעל דערנענטערט ער זיך מיט קאָמיש מאַיעסטעטישע מריס. דער קאָלנער פֿון זיין פּאַלטאָ איז אַרויפֿגעהויבען, פֿון הוט רינט וואַסער).

מאַרגערי טא: גאָט, ווי דו זעהסט אויס!

פּיעטרא: העז?

מאַרגערי טא: ביזט דאָך אינגאַנצען דורכגעווייקט, פּאָטער?

פּיעטרא: נאַטירלידְ! דו הערסט נישט ווי ס'גיסט דרויסן? ברר... (אַ קורצער הוסט)

מאַרגערי טא: און וואו האָסטו דעם שירם, דעם מאַנטל?

פּיעטרא: וואַרט-צו! קודם כל פּנֶדער איך אַ ער־קלערונג. (וויזענדיג דעם שׂיסעל אין האַנד): אַזוי ווי כ'האָב נאָר אַריינגעשטעקט דעם שׂיסעל אין לאָך האָט זיך די טיר שוין געעפֿנט. (ערנסט) ווי אַזוי קומט עס?

מאַרגערי טא (פּערמאַסקירט): ווי אַזוי קומט עס? דו האָסט, בעווויס, אַוועקגעהאַנדיג נישט גוט פֿערשלאָסן די טיר. דו ביזט שטענדיג אַזוי צושטרייט.

פּיעטרא: הם... ס'קאָן זיין... ברר... אָך, די נאַסיגקייט עסט זיך איין אין די ביינער.

מאַרגערי טא: גאָט מיינער!

פּיעטרא: האָסט נישט קיין האָלץ צו מאַכן אַביסעל פֿייער?

מאַרגערי טא: ס'וועל זעהן... (אָב אויף רעכטס).

פּיעטרא (שאָקעלט אַראָפּ דאָס וואַסער פֿון הוט און פֿערטראַכט זיך): צושטרייט! ס'קאָן זיין... די צושטרייאונג איז די אי נציגע זאַך, וועלכע שיידט אַב מענש — פֿון אַ חיה

מאַרגערי טא (פֿון אויסווענדיג): צום גליק געפֿונט זיך נאָך אין שטוב האָלץ.

אייגנגעבען, אַ פּראָצעס געגען אים וועל איך אָבער נישט פֿער־
פֿירען, מיר וועלען שוין ווי ס׳איז דורכקומען צווישען זיך... (פּוזע
דערנאָך נעמענדיג דעם הוט) אַלזאָ... בלייב געזונד, מאַרגעריטאַ...

מאַרגעריטאַ: פֿאַבריציאָ! נעם צו דעם שליסעל.

פֿאַבריציאַ: מאַרגעריטאַ, ריין מיך נישט אויף...

מאַרגעריטאַ: נעם איהם... איך בעט דיך...

פֿאַבריציאַ (נאָך אַקורצען קאַמף) ניין, ניין!... דאָס קאָן נישט זיין!

מאַרגעריטאַ (כאַפּט איהם אָן פֿאַרן אָרעם און פֿערהאַלט איהם אויפֿן אָרט) פֿאַבריציאָ! כ׳בעט דיך... הער אויס... נאָר אייל זואָרט...

פֿאַבריציאַ: לאָז מיך אָב...! ס׳איז שוין שפּעט... מיר וועלען נאָך ריידען וועגען דעם.

מאַרגעריטאַ: וואָן? מיר וועלען דאָך שוין נישט האָבען קיין געלעגענהייט.

פֿאַבריציאַ: ס׳וועט זיך נאָך אָבזוכען אַ געלעגענהייט... דו דאַרפֿסט וועגען דעם נישט זאָרגען... (רייסט זיך אַרויס און גיט אָב, פֿערשפּרינגען אונטער זיך די טיר).

מאַרגעריטאַ (וויינענדיג שטיל אין דערנאָך הויך): יאָ... יאָ... מיר וועלען נאָך וועגען דעם ריידען... פּוסטע ווערטער... (וויינט שפּעטער נעמט זי דעם שליסעל און בעהאַלט איהם אין מאַנ. דערנאָך אויסוישענדיג זיך די אויגען גיהט זי צו צום קרעדענס, עפֿענט איהם, נעמט אַרויס אַ מישטוך, טעלער, מעסער, לעפֿעל, גאָפּעל א.ד.ג. דעקט צום טיש)

צוויישטער אויפֿטריט.

מאַרגעריטאַ, פּיעטראָ.

פּיעטראָ (נאָך אויף די טרעפּען, זינגט מיט אַ הויכע, אַ בייסל פֿאַרכריפּעטע שטימע אַ אַריע פֿון „טרובאַדור", מיט אייניגע פּויזען): „ביזן לעצטען אָטעם צוג" —

מאַרגעריטאַ (צו זיך): דער פּאָטער! אָ!... ער האָט ווי דער געטרונקען!...

פּיעטראָ (זיין שטימע דערנענטערט זיך):

כען עפּעס.

פּיעטראָ: יאָ, אָבער צום טייוועל!... איך...

מאַרגעריטאַ (מיט אַ לייכטען פּאַרזאורף): פּאָטער! (דעקט צום טוש).

פּיעטראָ (נעמט־אַרויס פֿון וועסטען־טאַש אַ לולקע און אייניגע שטיקלעך נישט אויסגעריבענע סיגאַרן): בייזער זיך נישט, מאַרגעריטאַ, ויאָרום... הם... נו, יאָ!... (צושטויבט די סיגאַרן און שטופט דער מיט אָן די לולקע). נישטאָ וואָס צו עסען... דאָס קאָן מען נישט אָבלייקענען! ס'זענען פֿערהאַן פֿאַלען, וועלכע דאָס עסען קומט צו שווער מען אַוויי ווי אַרעמען פֿון הימעל. נישט שטענדיג... אָבער טיל־מאָל... ווער ווייס!... לאָמיר אַלזאָ וואַרטען!

מאַרגעריטאַ (זעצט זיך בייַם טוש און לעהנט־אָן דעם קאָפּ אויף דער האַנד).

פּיעטראָ (צינדט־אָן די לולקע מיט אַ שטיקעל פּאַפּיער בייַם פֿייער פֿון אויוועז און זעצט זיך אַזוי קוזאַמענגעקאָרטשעטע ווישען אויוועז און שרייבטיש): אַזוי! (ברומט) אַזוי! גוט! (זינגט אונטער'ן נאָז) ביזט לעצטען אויגענבליק... דו ביזט געווען מיין אַלץ... יאָ, לעאָנאַרדאַ...

מאַרגעריטאַ (וועלכע האָט בין איצט מיט מיה דערשטיקט די טרערען, בערעכט־אויס אין אַ הויך געוויין):

פּיעטראָ: מאַרגעריטאַ! ס'זעה, אַז ס'האָב געטהון אַ פֿעהלער! ס'לייקען נישט אָב!... מיין פּלאַן האָט אָבער געהאַט אונטער זיך אַ יסוד. ווען איך האָב געמאַכט די פֿאַנאַס־אָפּעראַציע אין לאָמבאַרד, האָב איך זיך געטראַכט: אָנשטאָט אויסצוגעבען די אייניגע לירע אויף עסען, וועל איך זיי בעסער אַוועקלעגען. טויטער קאַפּיטאַל איז אָבער אַ פֿערפֿרעכלעך! דאָס איז מיין פֿעכטע איבערצייגונג! ווען ס'האָב שוין געוואָלט אויספֿיהרען מיין פּלאַן, האָב איך זיך אָבער דערמאָנט, אַז הייַנט איז פֿרייטאג... און איך האָב זיך געמען ווי געהעריג צוגרייטען געגען דאָזיגען שלום־מזל'דיגען טאָג און זיך געקויפֿט (נעמט אַרויס פֿון טאַש אַ שטיק שוואַרצען קרעל) די דאָזיגע קאַמיזע — כדי אַרויסצוטרעטען געגען אַלע שלעכטע גייסטער... און מיט דער דאָזיגער קמיזע אין טאַש בין איך — פֿאַר־שטעהסטו מיך — אַוועקגעגאַנגען...

פּיעטראַ (ריידענדיג ווייטער צו זיך): איז אַ ציג, אַ שעפּסל, אַ פּערד אָדער אַ אייזעל אַמאָל צושטרייט? ניין... אַלזאָ... (וויש־אָב דעם הוט מיט אַ טיכל, לענט ביידע זאַכען אַוועק אויפֿן געזונם פּון אויוועז).

מאַרגאַריטאַ (קומט אַריין מיט האַלץ אין מאַנט אַ פֿייער אין אויוועז).

פּיעטראַ (שהוט־אויס דעם פּאַמאָ): אָ גרויסאַרטיג, גרויסאַרטיג, טאָכטער מיינע!

מאַרגאַריטאַ: דאָס איז דאָס איבערבלייבעניקן פֿון דער צובראַכענער באַנק.

פּיעטראַ: זאָלען גענעשט זיין די אָרעמס, וועלכע האָבען צובראַכען די דאָזיגע באַנק. (הענגט־אויף דעם פּאַמאָ אויפֿן אַנדערן פּון שטול נישט וויט פּון אויוועז) וואָס פֿאַר׳א טייוולייש וועטער!

מאַרגאַריטאַ (קניהענדיג נאָך בייס אויוועז): זאָג מיר, וואָס האָסטו געמאַכט מיט׳ן מאַנטאָל און שירם?

פּיעטראַ: דו ביזט זעהר אַמוזירענד. ס׳האָט דען געריכנט, וועז איך בין אַרויסגעגאַנגען? ניין, טאָ, וואָס ווילסטו?

מאַרגאַריטאַ: וועז דו ביזט אַרויסגעגאַנגען, האָסט דאָך אָבער געהאַט אַ מאַנטאָל און אַ שירם. צו וואָס האָסטו זיי מיטגענומען מיט זיך?

פּיעטראַ: צו וואָס (נעמט אַראָפּ פֿון העגנער אַ אַלטען, פֿאַרשמוצטן צוריסען, גלאַטעוועט מלבושן; אין אַ געזאַנג־טאָן): כ׳האָב פֿון זיי געהאַט אַ נוצען. (שהוט זיך אָן דאָס מלבוש) אונגליקליך מלבוש פֿון דיר וועל איך שוין נישט האָבען קיין נוצען! וועז כ׳וואָלט מיט דעם גע׳ומעז אין לאָמבאַרד, וואָלטען זיי זיך דאָרט הויך צולאַכט, און זיי וואָלטען דאָך געווען פֿאַלשטענדיג געריכט.

מאַרגאַריטאַ (שטעלט זיך אויף): וואָס? האָסט עס פֿערזעצט אין לאָמבאַרד?

פּיעטראַ (שטאָלץ, מיט בעטאָנונג): יאָ, דעם מאַנטאָל און דעם שירם! כ׳דאָב נישט געהאַט קיין ברירה, ס׳געווען זעהר אַ שלעכטער טאָג...

מאַרגאַריטאַ (מיד): דו האָסט דאָך צוגעזאָגט צו שאַ

מ א ר ג ע ר י ט א: קיינמאל נישט.

פ י ע ט ר א: קום אהער, (מארגאריטא דערנענטערט זיך, ער גלעט זי מיין נישט, אז כ׳וועל פערגעסען אין דיר. איך האב זיך געשטיצט אויפ׳ן גראַף פאַריציא. דו וויסט דאָך, ביי די וואהלען, אויב ער איז פונדעסטוועגן דורכגעפאלען, בין איך דערין נישט שולדיג... בעצאהלען וועט ער אבער... דער גראַף איז א עהרענמאן... און צוליב דעם וויל איך איהם נישט מאהנען... פארלויפיג האב איך זיך געזונען צו אנדערע געשעפטען, וועלכע מ׳קאן נישט אויסמאכען מיט דער אנדר. די פראבע מיט די מנה וועריזיא, דאס פערקויפען סטעפאנעלי, דאס איז א גאלדען געשעפט, און אויסערדעם דאס געשעפט מיט מאריע׳ן. הי... הי... הי... פראנטשיסקא מארקא וויס וויפיל מ׳דארף בעצאהלען, אז מ וויל האבען אזא נדות וויי איך... קיין מילאנען וועט דערפון נישט זיין, נאר, אלענאס אבער אזויפיעל, צום ביישפיעל, אז כ׳זאל קאנען (צוציהענדיג מארגאריטען צו זיך) קויפען די געשטרייפטע סחורה, וועלכע שטעהט אויסגעשטעלט ביי סימאן׳ן אין פענסטער... אך וואס פאר׳ע סחורה דאס איז! און דאס איז נאך נישט אלץ! מיר וועלען אויך קויפען דעם גרויסען הוט מיט די זיידענע בענדער.. און גרויסען פעדער, מיט איין וואָרט, א פרעכטיגער הוט, אין וועלכען דו וועסט אויסזעהען ווי א פירשטין, און דערנאך וועלען מיר זיך לאזען שפאציר׳ען אין לייט וועלען שטעהען מיט אפענע מיילער און זאגען: „וואס פאר א דאמע ס׳איז נעווארען פון קאוואס טאקטערי!״ (א פויזע. מעלאנכאליש) דו ווילסט אבער נישט א ווייסגעהן מיט מיר אויפ׳ן גאס. דו שעמסט זיך מיט מיר.

מ א ר ג ע ר י ט א: פאטער, ווי אזוי קאנסטו אזעלכעס טראכטען?

פ י ע ט ר א: יא, יא, דו שעמסט זיך מיט מיר! כ׳גיבה אבגעטהאן אי א שלעפערו! וועל איך בין אבער געווען א סטודענט און דער קלאמירט אויף די גאסען, האט מען מיך געפונען „דער פילאזאף״, איצט רופט מען מיך „דער אגענט״ און אויסערדעם... געפעלען דאך דיר נישט מיינע בעקאנטשאפטען... וועט איך וואלט געווען בעקאנט מיט ארעסטליכע מענשען, וואלט מיט מיר געווען שלעכט. ארעסטליכע מענשען זענען אייגענטליך איבריג. (מארגאריטא

[illegible] מאַרגאַריטע: [illegible]

פּיאָטר: [illegible]

מאַרגאַריטע: [illegible]

פּיאָטר: [illegible]

מאַרגאַריטע: [illegible]

פּיאָטר: [illegible]

מאַרגאַריטע: [illegible]

פּיאָטר: [illegible]

מאַרגאַריטע: [illegible]

פֿערמאַכט כל זמן מיר, מענער, וועלען געפֿינען וו רען מיר אינסטינקט אַריינצושטהון אין דער פרוי אַווי פֿיעל גיפֿט, ביז זי זאָל ווערען נאָכגיביג צו אונזערע נידריגע וואונשען. נעם דאָס גוט אין אַכט, מאַרגעריטאַ! די מענער זענען אויסוואורפֿען! אויס-וואורפֿען! ניין, דיין פֿאָטער ווייל, אַז דו זאָלסט בלייבען אַזוי וי דו ביזט. דיין צניעות איז מיין אַלץ. דאָס איז מיין רוה, דאָס איז מיין לעבן — דאָס איז נאָך דער איי ציגער פֿאָדעם, וועל-כער בינדט מיך צום לעבען. (הוסט, פויזע) און צוליב דעם מוזט חתונה דאָרפֿען. (מאַרגעריטאַ מאַכט אַ בעוועגונג) לאָמיר רוהיג זיך דורכשמועסען. מיר ווילען נישט מאַכען אַ גניעג צו זיכען א חתן? גוט, וועלען מיר אַלזאָ וואַרטען, ביז ס'וועט קומען צו אונז אַ מאַן. דאָס מין וועט נישט פֿעהלען. דו האָסט נישט בעמערקט, ווי בייא-דזיאָ קריכט מיר פֿסדר נאָך?

מ א ר ג ע ר י ט א: דער אַנטיקוואַר?...

פ י ע ט ר א: (נאָכמאַכענדיג דיאדזיאָס שטימע אונטערן) נאָז) הערר פּיעטראָ, רעדט איבער מיט מארגעריטאַן... זאָגט איהר, אז איך אינטערעסיר זיך זעהר מיט איהר...

מ א ר ג ע ר י ט א: אזוי אזוי...

פ י ע ט ר א: קיין שענער איז ער נישט, קיין יונגער אויך נישט, ער האָט אָבער א גרויסע קרעענטור און וואָס ער וויל נאָר, פֿערקויפט ער אַלס אַלטערטימליכקייט... בעקצור, ער איז אַ מענש פֿון אַ גוטער סיטואַציע, זעהר פֿערשטענדיג און דאַכט זיך מיט אַ גוט האַרץ. מיט עטליכע טעג צוריק האָט ער מיר אומבעדינגט געוואָלט בּאָרגען 5 ליר...

מ א ר ג ע ר י ט א: (שנעל) און דו האָסט זיי געגומען?

פ י ע ט ר א: (לעבהאַפט) ניין, ניין, ... טאַקע דערפֿאַר ווייל כ'האָב געוואוסט, אַז ער... (פויזע) נו, מאַרגעריטא... (ס'הערט זיך אַ קלאַפּ אין דער טיר) ווער איז?

דריטער אויפֿטריט

די פֿאָריגע, פֿ א ב ר י צ י א.

פ א ב ר י צ י א (פון דרויסען): דאָס בין איך, ה' פּיעטרא!

מאַכּט אַ בעזר גונג) וואָס אינטערעסירט עס דיך?... דו ביזט אַ לייטיש מיידעלע, ווייל דו טראַכּטסט נאר וועגען זיך. אַ מיידעלע, וואָס איז נאָר אַ שטוב זיצערין, וועט נישט בעקומען קיין מאַן.

מאַרגערי טא: (וועלכע איז דאַדורך אונגעגעהם בעריהרט געוואָרן, דרעהט זיך צו איהם אויס מיט'ן רוקען).

פּיעטרָא: און דו מוזט בעקומען אַ מאַן, דו מוזט! (פויזע). נו, מארגעריטאַ! איך בין געפּאַלען, שטאַרק גענאַלען... וואָס מעג סטו אָבער טהון, מארגעריטאַ, ווען איך וועל שוין נישט זיין?

מאַרגערי טא: (אָפּווישענדיג די טרערען) הער-אויף, פּאָטער הראויף!

פּיעטרָא: איך, האָב שוין לאַנג געוואָלט מיט דיר רעדען וועגען דעם... וואָס וועסטו טהון?... ארבייטען קאָנסטו נישט... דו האָסט דאָך נישט גע'לערנט..

מאַרגערי טא: וועל איך זיך אויף'ל'ערנען.

פּיעטרָא (ענערגיש): איך וויל נישט!...

מאַרגערי טא: איך הָב דיך שוין וועגען דעם אַזוי פּיעל מאָל געבעטען. אַזוי שטאַרק געבעטען! פּאָטער, לאָמיך זיך אויף'לערנען עפּעס אַ מ'אָכּה.

פּיעטרָא (אויפֿ ענערגיג זיך): ניין, קיין מאָל נישט... לערנען זיך?! אָ, א ך ווייס שוין ווי אַזוי מ'לערנט זיך! מ'זיצט אַ גאַנצען טאָג אין דער שטוב, אין עפּעס אַ פּאַבריק, וואו די מיידלעך לערנען זיך א'יגער דער אַנדערער, וואו איינע פּון זיי, אויב זי א ז אַ שלעכטע, איז פּאָלשטענדיג געגנוג, אַז: זי זאָל צושאַנדען מאַכען אַלע אַנדערע. און אין: וועג, וועגן מ'געהט אַ היים פּון דער אַרבייט, מיד, פּערמאַטערט שטענדיג אין די עק גאַסען גוטע בריד ר, פּערהרער פּון די חבר'טאַרינס... און די אַלע אויסוואורפען זענען יעדען אויגענבליק גרייט אויסצוניצען די מיידעלשע אונגרָ ארענקייט... אין דער נסיון וועלט אַ מאָל שטאַרקער, געפּעהרליכער, גרעסער, וואָס אַ מאָל מעכטיגער... און אויף אַזאַ אופן לערנט זיך דאָס מיידעל פּון איין זייט אויס צו אַ־ביי־טען אין פּון דער צווייטער זייט אַלץ גרינגצושעצען, שטר בען בע־קען, פּאַדערן און... פּאַלזן!... אומגלוקליכע בריאים. דער פּרייער וועג פּון ארבייט און אונאָבהענגיקייט וועט אזוי לאַנג זיין

מ א ר ג ע ר י ט א: (דערגענטעריט זיך צו איהם א ציטערנדינע, איהר־בליק איז געווענדעט אין א אַנדערע ריכטונג, אַז זי זאָל זיך נישט כּעראַטען, דערלאַננט איהם א שטוס):

פ א ב ר י צ י א: כ׳דאַנק אייך.

פ י ע ט ר א: (שטעלט אַוועק דעם שטול נעבען שרייב טיש) אָט אַדער! (צווינגענדיג איהם כּמעט זיך צו זעצען) זייט אַזוי גוט, ה׳ גראַף, און זעצט זיך.

פ א ב ר י צ י א: נו, גוט, אָבער לאָמיר נישט פֿערלירען קיין צייט.

פ י ע ט ר א: אַך, ליבער גאָט! ענטשולדיגט מיר — אַזא אי־בערראַשונג... אַזא פֿרייד... איהר קאָנט זיך גאָרנישט פֿאָרשטעלען, ה׳ גראַף, ווי איהר זענט געקומען צו דער ריכטיגער צייט. (זעצט זיך אויף דער צווייטער זיוט שרייבטיש) אַזוי וי דער מן אין דער מדבר... און דו, מאַגערי ט א, פֿרעהסט זיך גאָרנישט?

מ א ר ג ע ר י ט א: (כ׳מיהט זיך צו שמייכלען)

פ י ע ט ר א: (צו פֿאַבריציאַ׳ן) זי איז געריהרט, ש׳מט זי זיך... זעהט איהר, ה׳ גראַף, איך שעם זיך נישט אייך צו זאָגען, אַז אָהן אייך וואָלטען מיר — א ך און ז י — געמוזט הייבט געהן שלאָ־פֿען מיט אַלעדיגען מאָגן.

מ א ר ג ע ר י ט א (זעצט זיך נעבען טיש און פֿערהוסט זיך, ציטערט הויטער, שמרצט׳ך געריהרט, הערט זיך אויפֿמערקזאַם צו):

פ א ב ר י צ י א: אייגענטליך נישט מיט קיין גאַנץ לעדיגען כּא־גען, וואָרום כּזעה עפעס אַלעדיג פֿלעשעל.

פ י ע ט ר א: (מיט א ושעפס) יאָ! זאָל איך אפֿטר איינגיסען א גלעזל? (גיסט איין)

פ א ב ר י צ י א: א דאַנק, ניין.

פ י ע ט ר א: אויף אייער וועזונד. (טרונקט אין הוסט)

פ א ב ר י צ י א: טרינקט נישט איצט, ה׳ פיעטרא, מיר הבֿען צו ריידען געשעפֿטליך.

פ י ע ט ר א: א, אַזוי... איך שטעה צו אייער דינסט. (עפֿענט דאָס דעקל פון שרייבטיש)

פ א ב ר י צ י א: (נעמט אַרויס פֿון פאַש אייגינע פאַפּירען, אין דער שטיל) איהר קאָנט אפֿשר בעטען אייער כאַלטער, אַז זי זאָל אונז

פּיעטראָ: (מיט פּרייד) דאָכט זיך, אַז דער ה' גראַף

מאַרגעריטאַ: (פּערד'אַגה'ט) יאָ, דאָכט זיך, אַז אָ.

פּיעטראָ: טאָ עפּעס אויף.

מאַרגעריטאַ: (עפּעס-אויף, אוּן ציהט זיך צוריק)

פֿאַבריציאָ: (אריינשטעקענדיג דעם קאָפּ) מ'קען אַריינ-

געהן?

פּיעטראָ: (נעהט איהם אַנטקעגען, זעהר פֿאָרמעל) קומט אַריין, קומט אַריין, ה' גראַף... איהר ווייסט דאָך, ה' גראַף, אַז איהר זענט דאָ אַזוי ווי בּיי זיך אין דער היים

פֿאַבריציאָ (אַריינקומענדיג): גוט מאָרגען, ה' פּיעטראָ... (בעמערקט זי) גוט מאָרגען, פֿרייליין...

פּיעטראָ: א מערכה דאָס געווייטער, זענט איהר געקומען

פֿאַבריציאָ: איהר זענט גערעכט. איך האָב שוין לאַנג

געדאַרפֿט אַריינקומען.

פּיעטראָ: אָ, דאָס האָב איך נישט געמיינט.(נעמט איהם צו פֿון האַנד דעם הוט) מאַרגעריטאַ, גיב אַ שטול.

פֿאַבריציאָ: כ'דאַנק, כ'דאַנק... כ'קאָן דאָ נישט לאַנג פֿערבלייבען... כ'מוז פֿאָה ען קיין רוים... און אפשר נאָך ווייטער... כ'האָב בעשלאָסען אָבצופֿאהרען נאָך היינט מיטן 5-טן צוג.

מאַרגעריטאַ: (ציטערט-אויף)

פּיעטראָ: אַזוי? איהר פֿאָהרט אַווענק, ה' גראַף?

פֿאַבריציאָ: יאָ, אוּן איך האָב נאָך פֿיעל זאַכען צו ערלעדיגען.

פּיעטראָ: אָבער, ה' גראַף, איהר האָט נאָך געגוב צייט... איבריגענס בין איך אייך גרייט צו דינען, ה' גראַף, וואָס ווינשט איהר?

פֿאַבריציאָ: כ'וויל גאָרנישט, ה' פּיעטראָ, כ'וויל נאָר פֿאַרשווענקען הערן רעגולירען אונזער רעכנונג.

פּיעטראָ: (דערפּרעהט, מיט היץ) איהר זענט אַ העלבסט אָנטליכער מענש, אַ גאָלדענער מענש, ה' גראַף... אַ זענט אַ אמת'דיגער מלאך כּון גאָט. מאַרגעריטאַ, כ'האָב דאָך דיר געזאָגט, דערלאַנג אַ שטול... וואָס שטעהסטו ווי אַ גולם?

פֿאַבריציאָ: מ'דאַרף נישט...

פּאַבריציאָ: וואָס וויל איהר מיר אויפֿוויזען? מיר האָבען דאָך שוין פֿעסטגעשטעלט, אַז די דאָזיגע סומע איז געוואָרען אויסגעגעבען... טאָ לאָמיר וועגען דעם נישט רייַדען... האָט איהר נאָך געהאַט אַנדערע אויסגאַבען, וועלכע איהר האָט צופֿעליג פֿערגעסען אויפֿצוגעבען?

פּיעטראָ: איהר זענט זעהר אייַדעלע, ה' גראַף! ערלויבט מיר דער־בער צו ווייַל... (בייַזייט דורך די פֿענסטער פֿון שרייַבצימער, האַלב־הויך צו זיך) גראַף, פֿאַבריציאָ, פֿאַבריציאָ... גראַף פֿאַבריציאָ, פֿאַבריציאָ... (צו פֿאַבריציאָ'ן) ניין! אויסערדעם וואָס ס'האָב אייך אויפֿגעגעבען, האָב איך נישט געהאַט קיין שום אנדערע אויסגאַבען, ה' גראַף! (שטאָלץ פון עמפֿינדונג) נו, בין איך אַ עהרליכער מענש?

פּאַבריציאָ: (מאַלענדיג מיט די הענד): בלייבט מיר, אַלזאָ, איבער אייך צו בעלויגען פֿאַר דעז אַלעם, וואָס איהר האָט פֿאַר מיר געטון. איך קאָן דאָך אייך נישט בעשולדיגען, וואָס ס'איז געוואָרען אַנדערער רעזולטאַט, ווי איהר האָט ערוואַרט. נאָך מעהר וי אַלע אַנדע־ע. פֿערקעהרט... איך וויל אייך אָרענטליך בעלויגען... זעהר אָרענטליך...

פּיעטראָ (זעהר דערפֿעהרט): ה' גראַף...

מאַרגעריטאַ (בלייך נעזיאָ־ען, זיך צוהערענדיג).

פּאַבריציאָ: און טאַקע דערפֿאַר, ווייל... ווייל ס'זעה, אַז איהר נויטיגט זיך איצט אַזוי שטאַרק דערין.

פּיעטראָ: כ'נויטיג זיך זעהר שטאַרק, ה' גראַף, זעהר שטאַרק.

פּאַבריציאָ: און צוליב דעם וואָס איך בעדויער אייך זעהר... זויל איך... (בעטאָנענדיג, כדי מאַרגעריטאַ זאָל איהם פֿערשטעהן) אַז איהר זאָלט מיך גענקען צום גוטען... פֿערלאָזענדיג דאָס דאָזיגע הויז, וואָלט אך איך גענוואָלט איבערלאָזען אין גליק און פֿרייד... אייך און אייער טאָכטער.

פּיעטראָ (פֿאַרשפּרייט פון פרייד): דו הערסט, מאַרגעריטאַ!

מאַרגעריטאַ (מיט אַ שוואַכע שטימע): יאָ פֿאָטער, כ'הער.

פּיעטראָ (צו פֿאַבריציאָ'ן): זי איז זעהר גערירט.

פּאַבריציאָ: איך וויל אייך אָבער בעטען אַ געפֿעליקייט.

פּיעטראָ: ביטע זעהר, הער גראַף.

ליזען אלײן אויף אײניגע מינוט.

פ י ע ט ר א: (הויך) א, ביטע זעהר, ה׳ גראַף, זי שטערט אונז נישט.

מ א ר ג ע ר י ט א: (שנעל) געווים, זיכער נישט.

פ א ב ר י צ י א: אַ־ענפאַלס...

פ י ע ט ר א: דורכאויס נישט. ערלויבט איהר דאָ צו בלייבען.

פ א ב ר י צ י א: (נישט גערנוייג) ווי איהר ווילט.

פ י ע ט ר א: מיין גאַנצען רעכנונג אויסגאַבען פאַר דער צייט פון די וואַהלען האָב איך צוגעשיקט דיגסטאַג און אויב כ׳האָב נישט קיין טעות, האַלט איהר איהם טאַקע אין האַנד.

פ א ב ר י צ י א: יאָ.

פ י ע ט ר א: איהר וועט דאָך מודה זיין, אַז פון אַלע אייערע מיטאַרבייטער בי די וואַהלען איז פיעטראַ קאַזאַ געווען דער שפּאָרזאַמסטער.

פ א ב ר י צ י א: דער הפּרואַס זער? יאָ, יאָ... נו, נ׳...

פ י ע ט ר א: אָ! איך בעדויער זעהר...

פ א ב ר י צ י א: זייט אַזוי גוט און לאָמיר צוטרעטען צו דער זאַך.

פ י ע ט ר א: ביטע זעהר...

פ א ב ר י צ י א: לויט אייערע רעכנונגען האָט איהר פאַלשטענדיג אויסגעגעבען די סומע, ווען כ׳האָב איך געגעבען דרײַ־טען פון פאַריגען חודש.

פ י ע ט ר א: הערר גראַף, די הונדערט שטימען, ווען כ׳האָב זיך פערפלימעט צו צושטעלען, האָט איהר בעקומען?

פ א ב ר י צ י א: יאָ... דאַכט זיך, אַז יאָ...

פ י ע ט ר א: און אויסער דעם ה׳ב איך נאָך געמוזט בעצוהלען פאַר די וואָגענס אין ווען כ׳האָב געבראַכט צו פּיהרען די לאָמע און הינקערדיגן צו די וואַהל קאַסטענס.

פ א ב ר י צ י א: ריכטיג, ה׳ פיעטראָ, ריכטיג...

פ י ע ט ר א: איך האָב דאָך געמוזט לעבעדיג מאַכען אַלט טויטע, אַז זיי זאָלען שטימען פאַר אייך.

פ א ב ר י צ י א: לאָזען דאָס לאָזען צו רוה, ה׳ פיעטראָ.

פ י ע ט ר א: גוט! איך האָב גיך נאָר געוואָלט אויפוויזען...

ניין... פֿאָטער... קיינמאָל נישט... איך וועל נישט ע֫רלויבן, אַז...

פּיעטראָ: שווייג!... מיר וועלן שוין שאַטער העלפֿן, וואָס דו נרלויבסט יאָ אָדער נישט.

פֿאַבריציאָ: ביטע, ה' פּיעטראָ, (גיט איהם דעם קאָנווערט).

פּיעטראָ (עפענט מיט א קלאַפּעדיג האַרץ דעם קאָנווערט און זיין פּנים ווערט תיכף אויפֿגעקלעבט, זייער אויגען גלאַנצען פון פֿרייד און פערוואונדערונג): הערר גראַף!... וואָס טהוט זיך דאָ? חלום איך? יאָ, דאָס איז א חלום... אַזוי פֿיל האָב איך זיך נישט פֿערדינט! (וויזט די באַנקנאָטן מיט א אויפֿגעהויבענע האַנד) מאַרגעריטאַ! מאַרגעריטאַ!...

(פויזע).

מאַרגעריטאַ (האַלט זיך אָן ביים טיש).

פּיעטראָ (ענדערעדיג דעם טאָן): מאַרגעריטאַ!... דו ווערסט בלַיך...

מאַרגעריטאַ (שטרענגט זיך איבערמענשליך אָן צו רייַדן): פֿאָטער, דו טאָרסט דאָס נעלד נישט נעהמען!

פּיעטראָ: איך קאָן נישט נעהמען דאָס נעלד?... דו ביזט משוגע נעוואָרען?

פֿאַבריציאָ: הערט נישט וואָס זי רעדט, ה' פּיעטראָ.

מאַרגעריטאַ (שרייט): דו קאָנסט עס נישט, דו קאָנסט עס נישט נעהמען!

פּיעטראָ (מיט אויסגענומענע אויגען): איך קאָן עס נישט נעהמען? (אַרומנעומען מיט א צווייפֿל, אויפֿציטערנד) פֿאַרוואָס? (שטיל): זאָג, פֿאַרוואָס, קען איך נישט נעהמען דאָס נעלד?

מאַרגעריטאַ: אַך! דו האָסט עס נישט פֿערשטאַנען? גוט? וועל איך דיר זאָגען...

פּיעטראָ: זאָג...

מאַרגעריטאַ (מיט פּייער): ווייל דאָס איז די בעזוינונג פֿאַר מיינע פֿערברעכען...

פּיעטראָ (וואָפֿט אַוועק דאָס נעלד): ניין!

פֿאַבריציאָ: שווייגט, פֿרייַלין מאַרגעריטאַ!

מאַרגעריטאַ: ווייל דאָס איז דער לוין פֿאַר מיין זינד...

פּיעטראָ: ניין!

פֿאַבריציאָ (זעהר שנעל): איהר האָט, וואַהרשיינלעך, נישט פֿערניכטעט אייניגע בריעף, וועלכע איך האָב אייך געשריבען געשעפֿטלעך... ס׳איז עפּעלוי אין זיי נישט פֿאַרהאַן קיין בעזונדערס... כּוונדעסטוועגען... אויב איהר ווילט מיר זיי צוריקגעבען, וועל איך זיין אָפּען געוועדט, פּיעטרא רוהיגער.

פּיעטרא: איהר בעליידיגט מיך.

פֿאַבריציאָ: ה׳ פּיעטרא, מיר זענען דאָך אַלטע בעקאַנטע...

פּיעטרא: איך וויים נישט, וואָס איהר מיינט זאָגענדיג, אַלעמאָל... אַזוי ווי איך ווייל אייך נישט זיין דאַגעגען... (עפּעמעס אויף אַ שופלאָד פֿון שרייבטיש און זוכט צווישען די פּאַפּירען) כ׳ווייל ערפילען אייער פֿערלאַנג... (גיט איהם אָב אַ פּעקעל בריעף) אָט זענען זיי. רעד בריף.

פֿאַבריציאָ (איבערעהרענדיג): יאָ, אָפּער (שטעקט אויף. פּויזע. נעמט אַרויס קאָנווערט פֿון טאַש). דאָס איז פֿאַר אייך.

מאַרגעריטאַ (מאַכט אַמאָל אונרוהיגער, וואַרפֿט צו איהם אַ בליק).

פּיעטרא (שטעקט גיריג אַרויס די האַנד אין ווייל נעהמען דעם קאָנווערט).

פֿאַבריציאָ: זאיידער איהר נעהמט דעם קאָנווערט, מוזט איהר מיר אבער צוזאָגען, צושווערען, אַז איהר וועט דאָס געלד נישט אויסגעבען אויף אייערע שלעכטע געווהנהייטען אויף ווילדע זאַכען (מיט הערליכקייט און אָפּענהערציגער גוטמוטיגקייט). איך רייד צו אייך, ווי אַ פֿרייגד, ה׳ פּיעטרא. געדענקט, אַז איהר האָט אַ טאָכטער און אַלץ וואָס איהר גיט אויס אויף זאַכען אהן נוצען, נעהמט איהר אַוועק בײַ די, פֿאַר וועלכע איהר האָט די הייליגסטע פֿערפּליכטונגען.

פּיעטרא (אונטערבענוג): אין אייער שטימע קלינגט אַזוי פֿיל גוטקייט אין ליבע, אז איך בין גאָרנישט צוגעוואוהנט דערצו. איך דאַנק אייך, ה׳ גראַף... און איך גיב אייך מיין עהר... (ריסט איבער, אונאָפּגענעהם פֿערלענגן, דערנאָך פֿערבעסערט ער) או אין וואָר אייך בײַ דער עהרע פֿון מיין טאָכטער (מאַרגאַריטאַ׳ס און פּאַבריציאָס פּליקען בעגענגען זיך אינסטינקטיוו) אַז איך וועל דאָס געלד אויפֿן בעסטען אויפֿן בעהאַלטען פֿאַר איהר.

מאַרגעריטאַ (שטעהט אויף אַ ציטערנדע אין בליקט. הייך):

פֿיערטער אויפֿטריט.

פּיעטראָ, פֿאַבריציאָ.

פּיעטראָ (פּערמאַנט זיך, נעהמט די באַנקנאָטען און דערלאַנגט פֿאַבריציאָן, אין אַ כּמעט בעזעגדען טאָן): הערר גראַף, נעהמט דאָס צוריק.

פֿאַבריציאָ (שאָקירט, נעדולדיג טיט'ן קאָפּ און בעהאַלט די באַנקנאָטען).

פּיעטראָ: איצט וועט איהר קאָנען ענטפֿערן... איהר וועט אַזוי נישט אַוועקגעהן פֿון מיין טאָכטער...

פֿאַבריציאָ: איך פֿערשטאַה אייך נישט, ה' פּיעטראָ.

פּיעטראָ (מיט אַ שטאַרק ציטערנדע שטימע): איהר פֿערשטעהט דאָס נישט? ס'איז דאָך אַזוי קלאָר, אַזוי איינפֿאַך.

פֿאַבריציאָ: איהר זאָגט צו אי פֿגערעגט. מיר וועלען דאָס בעסער איבערלאָזן אויף אַ אַנדער רוהיגע צייט.

פּיעטראָ: דאָ האַנדעלט זיך דאָך אָבער נישט וועגען ערלעדיגען עפּעס אַ געשעפֿט. דאָ האַנדעלט זיך וועגען איהר! וועגען מיין טאָכטאָר... און מיר האָבען נישט קיין רעכט צו פֿערלענגערן די מינוטען פֿון איהרע ליידען... לאָמיר איצט, אַלזאָ, רעדען וועגען דעם, ה' גראַף.

פֿאַבריציאָ (וענדט זיך, רעזיגנירט): ביטע.

פּיעטראָ: אַלס עהרענמאַן לייקענט איהר נישט אָב (שוועלט קאָנט איהר נישט אָבלייקנען, אַז וועגן איהר האָט זיך בעקענט, איז מיין טאָכטער געווען אַ עהרליך מיידל.

פֿאַבריציאָ: כ'לייקען נישט אָב.

פּיעטראָ: איהר קאָנט אויך נישט אָבלייקענען, אַז די ערקלערונג... אז די ערקלערונג, וועלכע האָט זיך נאָר-וואָס אַרויסגעריסען פֿון איהר מויל, איז אמת.

פֿאַבריציאָ: כ'לייקען דאָס אויך נישט אָב.

פּיעטראָ: ווער איז, אַלזאָ, פֿעראַנטוואָרטליך פֿאַר'ן גענשעהענעם?

פֿאַבריציאָ: בי'דע! מאַרגעריטאַ איז נישט קיין קינד

מאַרגעריטאַ: דאָס איז דער פּריז פֿאַר מיין אומגליק־ליכע, אונבערעכענטע ליבע! דערפֿאַר בעצאָהלט ער! דו פֿער־שטעהסט? דערפֿאַר בעצאָהלט ער מיר אין דיר! ער וויל זיך קויפֿען דאָס רעכט אַוועקצוואַרפֿן מיך, ווי מ׳וואַרפֿט אַוועק אַ גאַסען־מיי־דעל, וועלכעס מ׳דאַרף שוין מעהר נישט!

פּיעטראָ (קאַרטשענדיג זיך פֿאַר שמערן אין פּנים): אַוועק! אַרויס פֿון מיין הויז... געה! געה!... מיך עקעלט פֿאַר דיר..

מאַרגעריטאַ: פֿאָטער!

פֿאַבריציאָ: איך בעט אייך, ה׳ פּיעטראָ...

פּיעטראָ: איך רייד נישט מיט אייך, ה׳ גראַף!

(פּויזע, בעת וועלכע אַלע דרייַ שטעהען וי אונבאוועגלעך).

פּיעטראָ (צו מאַרגעריטאַן׳ן): געה!

מאַרגעריטא (שטעהט אויף פֿאַמעליך, שטאַרק וויינענדיג, לאָזט זיך אונטערשטענגיג צו דער טיר).

פּיעטראָ (אין האַסטינען אויסברוך): ניין, וואַרט! (בעטענדיג) וואַרט! (פּויזע) די גאַסען זענען פֿול מיט געפֿאַהר... אזן באַלד.. (ציטערט אויף) פּאַלד וועלט נאַכט.. (דערנאָך אין אַ ענטשיידענעם טאָן צו פֿאַבריציאָן) ה׳ גראַף, איהר וועט אַזוי נישט אַוועקגעהן פֿון מיין טאָכטער.

פֿאַבריציאָ (העפֿליך): ה׳ פּיעטראָ, אין איהר אָנווועזענהייט קאָנען מיר נישט ריידען פֿריי.

פּיעטראָ: גוט. (צו מאַרגעריטאַן׳ן) דו האָסט געהערט?

מאַרגעריטאַ: יאָ.

פּיעטראָ (נעהמט זי אָן פֿאַר׳ן אָרעם און פֿיהרט זי צו צו דער־לינקער טיר, שפּאַטשענדיג איהר אין אויער אַריין): דו האָסט מיר אַלץ מודה געווען?

מאַרגעריטאַ (נאָך אַלץ כּליפּענדיג): אַלץ!

פּיעטראָ: מעהר האָסטו שוין גאָרנישט וואָס צו זאָגען?

מאַרגעריטאַ: ניין, פֿאָטער.

פּיעטראָ: דו האָסט געהאַט בעציהונגען נאָר מיט איהם אַליין?

מאַרגעריטא (שטאַרק אין אויפֿריכטיג): יאָ... נאָר מיט איהם אַליין! (אַב).

קלוג געלויבט און איך ליעב זי נאָך היינט און זי געפעלט מיר זעהר און איך שיידז זיך פון איהר אויך נאָר צוליעב דעם, כדי זי צו פֿערמיידן ווייטערדיגע אונאַנגענעמלעכקייטן. איך בין גרייט זי צו אַלע פרייוויליגע אָבמאַכן, נאָר חתונה האָבן מיט איהר? חתונהמ האָבן מיט איהר?...

פּיעטראָ: נישט אַנדערש.

פֿאַבריציאָ: איך בעט אײַך איצט נישט צו שפּאַטן. איך בין נישט בעסער פון אַ־דערע מענשן אָן וויל עס אויך נישט זיין. אויב די געזעלשאַפֿט, אין וועלכער מיר לעבן, איז שלעכט, דאַרף איך זי אויסבעסערן?

פּיעטראָ: הערר גראַף, חתונה האָבן מיט אַ מיידל, וועלכע האָט זיך איין איבערגעגעבן מיט לייב און זעעל, הייסט נאָך נישט דאָס זעלבע, וואָס אויסבעסערן די געזעלשאַפֿט.

פֿאַבריציאָ: דאָס זעלבע וויל טאַלען די געזעלשאַפֿט, און דאָס איז נאָך גלעפֿערליכער.

פּיעטראָ: איהר וואָלט זי נאָר דאָן געטאַדעפֿט, וען איהר וואָלט נישט זיכער געווען אין מיין טאָכטערס אונשולד.

פֿאַבריציאָ: איך דאַרף דאָך אָבער נישט זיכער זיין אין איהר אונשולד, נאָר אַנדערש...

פּיעטראָ: הערר גראַף, אייער נאָמען איז אַ גאַראַנטיע.

פֿאַבריציאָ: טאַקע מיין נאָמען פֿאַדערט, אַז איך זאָל די אַנדערע אָבגעבן אַ רעכענונג וועגן מיין פֿרוי׳ס אונשולד.

פּיעטראָ: צו וואָס נוצט, אַזוי, אַזא נאָמען וויי אייערער, אויב ער קען נישט זיין קיין שוץ־מאַ־קע, וואָס זאָל גאַראַנטירן פֿאַר אייער פרוי׳ס אונשולד?

(פויזע).

פֿאַבריציאָ: הערר פּיעטראָ, איהר צווינגט מיך, אַז כ׳זאָל אײַך זאָגן זעהר האַרבע ווערטער.

פּיעטראָ: ביטע... ביטע...

פֿאַבריציאָ: איהר כּעסט, אָדער איהר מאַכט זיך פֿערגעסטן אין דער וויכטיגסטער זאַך.

פּיעטראָ: די וויכטיגסטע זאַך איז דאָס, אַז מיין קינד איז

אוּן אִיךְ בִּין נִישְׁט קִין פְּרִיהֶרְעֶר אוּן נִישְׁט קִין בְּעֶטְרִיגְעֶר...
מִיר הָאבֶּען זִיךְ גְּעֶלִיעבְּט, מִיר זְענֶען זִיךְ גְּעֶגְענְזַייטִיג גְּעפֶעלְען...
מִיר זְענֶען גְּטְוּוען שְׁוּוֹאַך אוּן אוּנפְּאָרְזִיכְטִיג... אִיךְ דַּאַרְף אַייגְּענְט-
לִיךְ אַזוֹי נִישְׁט רַיידֶען, אִיהר צְווִינְגְט מִיךְ אָבֶּער דְּערְצוּ. בְּיידע
דַּאַרְפֶּען לִיידֶען זַייעֶר טַייל פְּרַאנְטְוואָרְטְלִיכְקַייט.

פִּיעטְרָא: זְעהר רִיכְטִיג! (מִיט אַ שְׁמֶעכְּלִיכֶּען עְנְטְוויאַזְם) אַ פֶּער-
אַנְטְוואָרְטְלִיכֶער מַאֲנְספֶּערְזוֹן, אַ פְּרַאַנְטְוואָרְטְלִיכְע פְּרוי! דִי מֶענְש-
לִיכְע נַאַטוּר אִיז פַּאר אַלֶע גְּלַייך, פּוּנְקְט אַזוֹי וִוי דָּאס גְּעזִיכְט,
נָאר מִיטְן אוּנְטֶערְשִׁייד, אַז דִי דָּאזִיגֶע גְּלַייכְהַייט עְנְדִיגְט זִיךְ דָּארְט,
וְוֹאוּ סְ'הוּיבְּט זִיךְ אָן דִי חֲרְטָה. דִי פְּרַאַנְטְוואָרְטְלִיכְקַייט אִיז אַגְּע-
מַיינְזַאמְע, דִי פְּרוי צָאהלְט אָבֶּער אִיהר גַּאנְץ לֶעבְּען פַּאר דֶּער
שְׁוואַכְקַייט מִיט שַׁאנְדֶע, אוּן דֶּער מַאֲנְספֶּערְזוֹן גְּעהְט פּוּן אִיהר אַוועק,
צוּ-וּוַאַרְפְּענְדִיג אִיהר אַייגְּיגְע בַּאנְקְנָאטְען, אוּן טַיילְמָאל בְּלוּיז צִי-
הֶענְדִיג מִיט דִי אַקְסְלֶען... אָט אַזוֹי זְעהְט אוּיס דִי גְּלַייכְהַייט פּוּן
דֶּער מֶענְשְׁלִיכֶּער נַאַטוּר (פּוּיזִיז). אִיךְ בִּין אַ נִידְרִיגֶער מֶענְש אוּן אַזַּא
בִּין אִיךְ שְׁטֶענְדִיג גְּעווֶען, וְוִייל בְּאַלְד פּוּן גְּעבּוּירֶען זָאן הָאבּ אִיךְ
גְּעִירְשְׁעְט אַ חוּץ דָּאס בִּיסְלֶעך מַאַלְצְט, אוּיךְ אַזעלְכֶע חִסְרוֹנוֹת,
וְוֶעלְכֶע עְנְטְוויקְלֶען זִיךְ דֶּערְנָאךְ כְּסדר, כְּדֵי צוּ עֶרְנִידְרִיגְען דֶּעם
מֶענְש אוּן אִיהם אוּנְגְלִיקְלִיךְ צוּ מַאַכְּען פּוּנְדֶעסְטְוועֶגְען וְוֶען אִיךְ
הָאבּ זִיךְ אַיינְמָאל נָאךְ אַ בְּרוּטַאלֶען שְׁרִיט גְּעפּוּנְען לְגַבֵּי אַ אָרְם
בְּעשְׁעֶנִיש, וְוֶעלְכֶע הָאט נִישְׁט גְּעוּוּאוּסְט פּוּן קִין אַנְדֶערְע וִינְד,
אוּיסְעֶר דִי, צְווִי עֶלְכֶע כ'הָאבּ זִי גְּעבְּרַאַכְט, הָאבּ אִיךְ דֶּערְפִּיהלְט דִי שְׁטֶרְע-
בּוּנְג אוּן נְוִיטִיגְקַייט זִי צוּ נֶעהְמֶען פַּאר אַ פְּרוי (זְעהר גְּעִירְהְט). צְווִי-
יאָהר הָאט זִי נָאר גְּעלֶעבְּט מִיט מִיר צוּזַאמֶען, אָבֶּער דִי דָּאזִיגֶע
צְווִיי יאָהר זְענֶען גְּעווֶען דִי גְּלִיקְלִיכְסְטֶע אִין מַיין לֶעבְּען... (אַנְדֶערְ-
דִיג דֶּעם טָאן) צִי פִּיהלְט אִיהר נִישְׁט, אִיהר, אַ מֶענְש, וְוֶעלְכֶער אִיז
גַייסְטִיג אוּן פִּיזִיש גְּעזוּנְד, דִי זְעלְבֶּע שְׁמֶערְצְנוֹיגְ, דִי זְעלְבֶּע בְּעדְ-פֶעְנִישׁ?

פַּאבְּרִיצִיאָ: וּוָאס הָאט דָּאס אַלְץ מִיט דֶּער גְּעגֶענְווֶער-
טִיגֶער אַנְגְּעלֶעגֶענְהַייט? אִיךְ פֶּערְשְׁטֶעה נִישְׁט וִוי אַזוֹי אִיהר, אִיגְּעֶנְט-
לִיךְ אַ גַּאנְץ פֶּערְשְׁטֶענְדִיגֶער מֶענְש, קָאנְט עְרְנְסְט פֶּערְלַאַנְגְען פּוּן
מִיר, אַז אִיךְ זָאל חְתוּנה הָאבּען מִיט אַייעֶר טָאכְטֶער... אִיהר פַּאר-
לֶען פֶּערְשַׁאפְּט מִיר מֶעהר זָארְג, וְוִי אִיהר מֵיינְט. אִיךְ הָאבּ זִי וְוִירְק-

פּאַבריציאָ: ...און גרייט צו יעדען קאַמף, צו יעדען אַוואַרד, יאָ, זאָגאַר צו זינד, אַז זיך אַרויסצורייסען פֿון דער דאָ-זיגער געפֿענגניש, וואו זי איז פֿאַר'משפט גאָרנישט צו טון, קיין שום פּאָטראָליע אויפֿזיכט, אָדער ליגע, וועלכע זאָל אונז צוריק האַלטען, וועלכע זאָל אונז וואָרנען, האַט נישט איהר און נישט מיר געשטערט אין וועג, און וועלן די איינזאַמקייט האָט פֿער-שטאַרקט איהר צוויפֿעל, איהר געהיימע בענקשאַפֿט, וואָס האָט איהר דאָן געטון, ה' פּיעטראָ קאַרוזאָ?... וואו זענט איהר געווען? וואו זענט איהר געווען?

פּיעטראָ (צוברעכן, רעדט מיט מיה אַרויס): ענגוג, ענגוג... איך קאָן אייך שוין מעהר נישט הערען, איהר זענט גערעכט... פֿאָלשטענדיג גערעכט (פּערבראַנדיג די הענד, מיט געווין). מוטשעט מיך מעהר נישט... לאָזט מיך אַ ביסעל צו רוה... און לאָמיר ענדיגען.

פּאַבריציאָ (זעהר העפֿליך): די ענדע איז די, אַז מאַר-געריטאַ קאָן שטענדיג רעכענען אויף מיר... איך האָב גערעכענט, אַז דרמט וואָס ס'וועל מיט איהר אינערריסען אַלע וויטערדי-גע בציהונגען, וועל איך איהר ברענגען נוצען. צוליעב דעם אָבער וואָס זי וואַרפֿט אָב מיין פּאָרשלאָג, בעט איך נאָר, אַז ס'זאָל מיר ערלויבט זיין צו בלייבען אויך וויטער דער, וואָס כ'בין פֿאַר איהר ביז איצט. און נעהמען אויף זיך די פֿליכט זיך פֿאָלשטענדיג בעמיהען פֿאַר איהר גוטען און — כ'האָף — פֿאַר איהר גליק.

פּיעטראָ (וויּ איבערראַשט): דאָס איז אייער פּאָרשלאָג?

פּאַבריציאָ: יאָ.

פּיעטראָ: גוט. (פּויזע. ס'פֿאַלט איהם איין אַ שרעקליכער נעדאַנק).

פּאַבריציאָ: אויף ווידערזעהן, ה' פּיעטראָ (וויּ אָבגעהן).

פּיעטראָ: אין אייניגע מינוט אַרום וועט איהר בעקומען אַ ענטפֿער.

פּאַבריציאָ: וויּ איהר ווילט (וויּ אָבגעהן).

פּיעטראָ: ווילט איהר מיר נישט געבען די האַנד, ה' גראַף?

פּאַבריציאָ (ניט איהם די האַנד): אָ, פֿאַרוואָס נישט.

פּיעטראָ (כאַפּט די האַנד און דריקט זי געפֿיהל אייניגע סעקונדען): פֿערגעסט נישט דעם דאָזיגען דרוק.

פֿעראומגליקלעכט, אַלץ צונדערט האָט ניטט קיין שום בעדייטונג.

פֿאַבריצי̈אָ: ד׳ וו כּטיגסטע זאַך, וואָלכע פֿע־ניכטעט אַלע האָפֿנונגען און צושטערט אַלע מיינונגען און פֿאָרוואורפֿען, איז דאָס, טייַערער ה׳ פּיעטראָ, אַז דאָס מיידעלע...

פּיעטראָ: וואָס?

פֿאַבריצי̈אָ: אַז דאָס מיידעלע איז אייער מאַכטאַר.

פּיעטראָ (אַווי איבערראַשט און נידערגעשלאָגן, אַז ער קאָן נישט אַרויסרייַדן א וואָרט).

פֿאַבריצי̈אָ (אויפֿשטיין): אין ג׳ונד גענומען איז עס זעהר גוט, וואָס איהר האָט געהערט די דאָזיגע ביטערע וואָרטער (פויזע). איך פֿרעג אייך נאָר: וואָס איך וואָלט אַנדערש געליעבט מאר־געריטען ביז צו משוגעת, ווי אַזוי וואָלט איך געקענט צושטערען דאָס אַלץ, וואָס רינגעלט זי צרום, ווי אַזוי וואָלט איך גע־קענט אויסמקען אייער גאַנצע פֿערגאַנגענהייט, אייער גענוואַרט, אייער גאַנץ לעבען, — זיך דעליקאַט אויסדריקענדיג, די גאַנצע דיסק־ע־דיטירענדע אַטמאָספֿערע, וועלכע לאָקערט אויפֿן הויז, וואו מאַרגע־ריטאַ איז געבוירען געוואָרען און געלעבט... מיט ענטוזיאַזם קעמפֿט אידער פֿאַר נרויעז. אידער האָט אַבער התונה געהאַט דערפֿאַר, וויל אייער פֿרוי האָט, וואַהרשיינליך, נישט געהאַט אַזא פֿאָר, ווי איהר זענט, און וויל איהר האָט גערנישט געהאַט וואָס צו פֿערלירען און וואָס מקריב צו זיין פֿאַר דער פֿרוי. וואָס האָט איהר אַבער גע־קאָנט טון פֿאַר אייער טאָכטער?

פּיעטראָ (ציטערענדיג אינגאַנצען, ווי ער וואָלט געווען אַרומנע־נומען מיט שרעק): אום גאָטעס ווילען, שווייגט!

פֿאַבריצי̈אָ: איך האָב מיט פֿערוואונדערונג און ערשטוי־נונג צוגעקוקט, וואָס ס׳שוט זיך דאָ ביי אייך אין הויז. איך בין גע־קומען, וועו איך האָב געוואָלט. כ׳האָב געטראָפֿען דאָס מיידעל אַליין, שטעַנדיג אַליין, זיך לאַנגווייליגען און אַריינפֿאַלען אין א מעלאַנכאָ־לישע שטימונג, און שטרעבענדיג אומזיסט צו וועלכע ס׳איז בעשעפֿ־טיגונג, בלייבענדיג אַליין...

פּיעטראָ (וויַ ער וואָלט מיט זיינע אויסגעשטרעטע אויגען דער־זעהען דאָס דאָזיגע טרויריגע בילד): זימת! אמת!

אוּן צִישערט א ביסעל אונטער): מאַרגעריטאַ, איך האָב לאַנג געוואַרט מיט גרויס פאַבריציאָ אוּן מיר האָבען זיך אַרויסגעוואָגט אַלץ, וואָס מענער אין אונזער לאַגע קאָנען זיך זאָגען. דער רעזולטאַט פון אונזער געשפּרעך איז, אַז חתונה האָבען מיט דיר קאָן עד נישט אוּן עֶר וועט מיט דיר נישט חתונה האָבען (מאַרגעריטאַ מאַכט אַ בעוועגונג). וועגען דעם איז נישטאָ וואָס צו רעדען... ער וועט נישט חתונה האָבען מיט פּיעטראָ קאַרוזאָ'ס טאָכטער (פויזע). ער האָט אָבער געמאַכט אַ אַנדערן פּאַרשלאַג... אַ אַנדערן פאַרשלאַג... גראַף פאַבריציאָ לעגט דיר פאָר דורך דיין פאָטער, אַז דו זאָלסט (מאַרגעריטאַ מאַכט אַ בעוועגונג) בלייבען זיין פריינדין, אַזוי ווי בין איצט; ער וועט דיר העלפען וויפיעל דו וועסט נאָר דאַרפען... דו זעהסט, אַז סיהאָט זיך מיר איינגעגעבען אַרויסצוזאָגען אין וואָס שענערע ווערטער דאָס, וואָס קיין פּאָטע־ האָט זיכער נאָך נישט פּאָרגעלעגט זיין טאָכטער (פויזע) אוּן איצט, מאַרגעריטאַ, קומט דיין רייהע... דו זאַרפּסט זאָגען דיין בעשלוס.

מאַרגעריטאַ (ויל ענטפערן, זי האָט אָבער נישט די דרייסטקייט צו קוקען אויפֿן פּאָטער, אָדער איהם צו ענטפערן. זי וועדט טויט־בלייך. פויזע).

פּיעטראָ (קוקט זי שארף אָן, פול מיט פיין און טרויער): ענטפער, נאַרגעריטאַ... (פויזע, כמעט ענערגיש) מאַרגעריטאַ!

מאַרגעריטאַ (לאָוט אַראָפּ דעם קאָפּ).

פּיעטראָ (ציטערט אינוואַצען פון אויפרעגונג, געהט צו איהר צו, קוקט אויף איהר, הויבט מיד אויף איהר קאָפּ אוּן צוויינגט זי, אַז זי זאָל אויף איהם אַ קוק געבען):

מאַרגעריטאַ: פּאָטער!...

פּיעטראָ: וועד...

מאַרגעריטאַ (אָנשטעגדיג אוּן נדייכצייטיג ענטשלאָסען): איך ליעב איהם!

פּיעטראָ (פיהלט, אַז סהאַרץ טוט אהים שטאַרק וועה, קאָן זיך קוים האַלטען אויף די פֿיס, בעמיהט זיך אָבער זיך צו בעהערשען): גוט. דו דאַרפּסט מעהר גאָרנישט צוגעבען (פויזע). ער וואַט אויף דיין ענטפער. איך וועל דיר דיקטירען, שרייב.

פֿאַבריציאָ: פֿאַר וואָס?

פּיעטראָ: ווייל... ווען מאַרגעריטאַ וועט זאָגן „יאָ" אויף אייער פֿאַרשלאָג... וועט פּיעטראָ קאַרוזאָ שוין זיין אויף יענער וועלט.

פֿאַבריציאָ: רעדט נישט קיין נאַרישקייטן.

פּיעטראָ: ביי אייך זעהט עס אויס ווי אַ צַבזירד, אָז אַזאַ מענש, ווי איך, הָאט נישט קיין דרייסטקייט... ס'איז אָבער פֿאַרט אַזוי (ברומענר). יאָ, ה' גראַף, אַזוי איז עס.

פֿאַבריציאָ: לאָזט צורוה, איהר וועט זעהן, אַלץ וועט גוט זיין, אַזוי, אַזוי...

פּיעטראָ: אַז אַלע וועלן זיין צופֿרידן?

פֿאַבריציאָ: זיכער.

פּיעטראָ: גאַנץ מעגליך (א קורצע פויזע).

פֿאַבריציאָ: איצט אַלזאָ: אויף ווידערזעהן, ה' פּיעטראָ.

פּיעטראָ: יאָ, יאָ.

פֿאַבריציאָ (אָב).

פֿינפֿטע סצענע.

פּיעטראָ, מאַרגעריטאַ.

פּיעטראָ (א'בערפֿענדיג דער הענד, דריקט זיי צו דעָר ברוסט). אַרומגענומען מיט אַ שרעקלעכן וועהטאָג; בעמערקט דאָס פּלעשעל בראַנפֿען, כאפט עס, נאָר טרינקט נישט און ווארפֿט עס אַוועק, עשעטט אָט אַך! (הוסט, שטעהט אויף, קוים זיך האַלטענדיג אויף די פּיס, גענט צו צום צימער, אין וועלכען מאַרגעריטאַ געפינט זיך און קוקט אַרײַן דורכן שליסעלפֿאָך; עפענט דערנאָך, ציטערנדיג, דעם שופֿאָד פון שרייבטיש, גענטט אַרויס אַ רעוואָלווער, איבערצייגענדיג זיך, אַז ער איז אָנגעלאָדן, בעט האַלט ער איהם אין מאַש פֿון מלבושׁ, דערנאָך רופֿט ער מיט אַ ווי וויים מענידיד שטאַרק שטים): מאַרגעריטאַ! מאַרגעריטאַ!

מאַרגעריטאַ (קומט אַרײַן, מיט רויטע אייגען פֿון ווינען, נישט דרייסט, זעהר געשפּאַנט).

פּיעטראָ (בעמיהט זיך צו דערשטיקען די שטאַרקע אויפֿרעגונג און רעדט מיט אַ כּמעט פּייערלעכע שטימע, וועלכע איז אָבער נאָך שוואַך

דר געטן, נאָר שלעכטס... זעהר פּיעל שלעכטס!... איך האָב דיר צוגעזאָגט, אַז איך וועל עס דיר שוין מאַכן קיינמאָל נישט טון... קיינמאָל נישט, קיינמאָל!... כ'האָב ווידער געטרונקען... נאָר גלויב מיר, אַז דער מח איז מיר ריין און מיינע געדאַנקען זענען קלאָרער, ווי ביז איצט!... (פויזע, דערנאָהנטערט זיך צו איהר נעריהרט, מיט אַ מילדער צערטליכקייט, הערט מיט אַ אונטערטענינער אַכטונג) הער, מאַרגערי־טאַ! דו ביזט געפֿאַלען... ווייל דו ביזט מיין טאָכטער.

מאַרגערי טאַ: פֿאָטער!

פּיעטרָאָ (קניהט, צערטלידיק): איך בעט דיך פֿערצייהונג, וואָס איך בין דיין פֿאָטער.

מאַרגערי טאַ: פֿאָטער! דו דאַרפֿסט נישט אַזוי ריידען.

פּיעטרָאָ (שליסט זי מיט נעוואַלד אין זיינע אָרעמס און צעווייניגט זיך הויך): זאָג מיר, אַז דו ביזט מיר מוחל...

מאַרגערי טאַ (וויינט אויך): איך האָב דיר גאָרנישט וואָס מוחל צו זיין.

פּיעטרָאָ: דיין אונווויסענהייט איז פֿאַר מיר די שווערסטע שטראָף. זאָג, אַז דו ביזט מיר מוחל... מאַרגערימאַ, איך בעט דיך.

מאַרגערי טאַ: גוט... איך בין דיר מוחל... יאָ... איך בין דיר מוחל.

פּיעטרָאָ (קושט זי, מיט טרעהרען) איך דאַנק דיר, איך דאַנק דיר... (וישט אויס די טרעהרען און טאַכט זיך וויי עי וואָלט זיך בערוהיגט) גיב... זעהסטו... בין איך רוהיג (מיט אַ שמייכעל) פֿאָלשטענדיג רוהיג (גלייכט זיך אויס).

מאַרגערי טאַ: דו געהסט אַרויס אין דעם מלבושׁ?

פּיעטרָאָ: וואָס?! (שטאַרק צומישט, פֿערהאַקט זיך) אין דעם מלבוש? ניין! (טוט אויס דאָס הויז מלבוש און טוט אָן דעם פֿאַלטאָ. זוכט אַ געלעגנהייט צו בעזייטיגען מאַרגעריטאַ'ס בליקען: מאַרגעריטאַ, גיב נאָר אַ קוק צי ס'רעגנט.

מאַרגערי טאַ (קוקט אַרויס דורכ'ן פֿענסטער, דערווייל נעהמט פּיעטר אַרויס דעם רעוואָלווער): נין, פֿאָטער, ס'רעגנט שוין נישט.

פּיעטרָאָ: גוט.

מאַרגערי טאַ (דערלאַנגט איהם דעם הוט און שטעקט אַזוי ווי בעטיימט אויף אָרט, וואַרפֿענדיג נאָך איהם פרענערע בליקען).

מאַרגערי׳טאַ (פֿאַרוואונדערט, שרעקעוודיג און ראַזלאָז).

פּיאַטראַ (שנעל ברומענד): איך הייס דיך!

מאַרגערי׳טאַ (ווענט זיך אויסאַמאַטש נעבען שרייבט׳ש אין געהמט שרייבען).

פּיעטראַ (מילד): נאָר אייניגע ווערטער. שרייב! (דיקטירט) „איך נעהם אן אייער פֿאָרשלאָג" (פויזע. מיט דעם לעצטען שטראַהל פֿון האָפֿנונג): געשריבען!

מאַרגערי׳טאַ: יאָ.

פּיעטראַ (דיקטירט): „ איך נעהם איהמ אָן, ווייל איך ליעב אייך, און ווייל איך האָב צו אייך אַ אונבעגרענצטען צוטרוי". אויב דו ואָגסט איהם געווענליך „דו", טאָ בעסער אויס (דיקטירט). איך בעט אייך, אז איהר זאָלט קומען צו מיר, באַלד דערנאָך ווי איהר ווענט דערהאַלטען דעם בריעף. אייער אַנווענדנהייט איז מיר אונבעדינגט נויטיג." (מאַרגערי׳טאַ מאַכט אַ בעווענונג) געשריבען?

מאַרגערי׳טאַ: יאָ.

פּיעטראַ: גוט. שרייב זיך אונטער און שרייב אָן אַדרעס אויפֿן קאָנווערט.

מאַרגערי׳טאַ (טהוט עס, לענט אַוועק דעם בריעף אויפֿן שרייבטיש).

פּיעטראַ (וואַט, ווי פער׳חלומ׳ט): ווען איז מיין הוט?...

מאַרגערי׳טאַ: גלה איצט נישט אַוועק, פֿאָטער.

פּיעטראַ (נעהמט דעם בריעף פֿון שרייבטיש): פֿאַבריצי׳אַ׳ס פֿאַלאַץ איז נישט ווייט. איך ווענ צוטראַגען דעם גראַף דיין עוטפֿער.

מאַרגערי׳טאַ: ניין... דאָס איז נישט נויטיג! איך ווייל נישט! איך ווייל נישט!

פּיעטראַ (אין די אויגען שפיגעלט זיך נאָך אָב א שטראַהל פֿון האָפֿנונג): דו ווילסט נישט?... וואָס — ווילסטו נישט?

מאַרגערי׳טאַ: איך ווייל נישט, אַז דו זאָלסט אַליין גלהן... דאָס ווילט גלוון מאוס, פֿאָטער. דאָס איז נישט פֿאַסיג.

פּיעטראַ: אַך, אַזוי! (פויזע. אַריינפֿאַלענדיג: אין פּייעדינגען פֿרויען) דו ווילסט עס נישט?... דאָס איז דאָך אָבער דאָס ערשטע מאָל, ווען איך קאָן דיר זיין מיט עפּעס נוצליך... ב׳ז איצט האָב איך

הערמאן הייערמאנס.

אמנעסטיע

דראמאטישער עפילאָג אין 1 אקט.

פריי איבערזעצט
ז. זילבערצווייג.

פּיעטראָ: איך דאַנק דיר אוֹן ווּיצט... (קושט זי. מאַקלענדינ
איניגע סעקונדען, פּערקנעפּלט ער זיך דעם פּאַלטאָ. אַדיע...
דינ, וינגט ער שׁטיל, צווינגענדינ זיך דערצו מיט אַ אינטערעסנשלעכער קראַפט)

ביז צום לעצטען אָטעם צוג
ביוטו געווען מיין טרייסט!
(הינטער דער סצענע)
אָ, לוּאַנירא איז ערהאַבען שׁטן...
אָ, פּע גיעט מיך נישט...
(זיין שטים פּערקלינגט אין דער מוּפענים).

מאַרגעריטאַ (לאָזט אַראָפּ, זיצענדינ בייַם טיש, די האַנד
אַרבייט אוֹן קוקט מיט אַ בערוהיגטען שמייכעל פּאַר זיך).

*

*

הערמאן הייערמאנס, דער מחבר פֿון דאָזיגען איינאקטער, איז א בעקאנטער האָלענדישער דיכטער און דראמאטורג. אליין א יוד, (געבוירען דעם 3 דעצעמבער 1864 אין ראָטערדאם), האָט ער א חוץ זיינע עכט האָלענדישע שטיק „דאָס זיבעטע געבאָט", „די האָפֿנונג" און פֿיל אנדערע פּיעסען און איינאקטער, אויך ג׳ענע־שריבען א יודישע דראמא „געטא" און א יודישען איינאקטער „אהאסוויר". אין ביידע יודישע שטיק זעהט זיך א אסימילאטאָרי־שע טענדענץ, אזוי ווי ביידע פּיעסען זענען אָבער געזומען פֿון לעבען, קאָן מען ביי זייער אויפֿפֿיהרונג נאָר אקצענטירען זייער דראמאטישע אקציע, דורכלאָזנ־י: די טענדענץ.

הייערמאנס בעזיצט א אויסגעצייכענטע ביהנען־טעכניק און זיינע דראמאטישע שאפֿונגען געהן מיט ערפֿאָלג אויף אלע ביהנעס.

דער איבערזעצער.

פֿערזאנעז:

דער דירעקטאָר פון געפֿענגניש.

דער אויפֿזעהער.

אַרעסטאַנט נומער 7.

די האַנדלונג קומט-פֿאָר אין געפֿענגניש.

Drukarnia Piment i Sawabe, Warszawa, Sierakowska 4.

פֿון וועלכע ס׳הערן זיך איניגע שטימען און רופֿט): איך בין זיך צו פֿערהאלטן רוהיג. מ׳דארף מיט מעהר געדולד ווארטען אין דער רייה. פֿערשטאנען? מ׳וועט זיי באלד אריינפֿיהרען. איך בעט צו זיין שטיל, נישט צו טומלען, אויב נישט וועל איך הייסען צוערשט אריינפֿיהרען די לעצטע. (פֿערמאכט די טיר און בעגעגנט זיך מיט נומער 7. וועלכער איז ביים אויבען־ערמאנטען, געשטאנען ביי דער טיר אויף רעכטס, גישט וואנענדיג אריינצוגעהן) קומט אריין. נו, קומט אריין... (זעצט זיך ביים שרייב־טיש) זעצט זיך דארט אויף א שטול. (זוכט צוזישען די דאקומענטען, געפֿונט עפעס אַ פאפּיר, לייזט און צושמייסט זיך) נו, זעצט זיך דאך ענדליך. נעמט זיך א שטול. פֿערשטאנען?

ארעסטאנט (איינגעקאמעהן, בלייך מיט ווייסע גרויע האר איינגעפֿאלענע באקען, קלייניע אויסגעלאשענע אויגען, אַ דארען האלז, אונרוהיג בעהעגנגען, לאוט נישט ארוים דאס היטעל פֿון האנד): זעצען זיך? איצט איז דאך מיין שפּאציר־צייט... איך האב זיך נעכטען מיט גארנישט פֿערזינדיגט, ביי גאט, גארנישט... איך האב נאר בלויז גענאכט. איז אזוי געשריבען אין ראפּארט?

דירעקטאר (מילד): אין ראפּארט שרייבט מען גארנישט. כאטש — אין דער ווירקליכקייט קען זיין — אט איז דער ראפּארט...

ארעסטאנט (נערוועז)... דארט איז אייגער געזעסען און אזוי גענאסען, אז דער גייסטליכער האט געמוזט איבערריידען די דרשה. דאס הקט מיך געמאכט אזוי לאכען... און דער אויפֿזעהער דאו מיר געזאגט, אז אויב איך וועל נאך אמאל לאכען, וועט ער... וועט... (רייסט איבער)

דירעקטאר (דרעהט איהם מיט׳ן פֿינגער): הם... אלזאו אזוי... איהר האט אלזאו געלאכט אין קלויסטער?... (קוקט נאך אין ראפּארט) יאָ, ווירקליך, אזוי איז ראפּארטירט... (דער געפענגניש־נלאק ווערט שטיל) לאכען בעת א הייליגען געבעט? הם! דערפאר מוז מען אייך...

ארעסטאנט: אך! גרויסער גאט! איך האב נישט געלאכט פֿון גייסטליכען! פֿארץ גייסטליכען וואלט איך געשפּרינגען אין פֿייער אריין, אויב ס׳וואלט געווען נוטיג. יענער־האט אבער נישט אויפֿגעהערט צו ניסען, און וואס מעהר ער האט זיך בעמיהט נישט צו ניסען, האט ער מעהר געפֿישטשעט, אזוי וויַ א מויז... כי — כי

די קאנצעלאריע פֿון נעפֿענגניש-דירעקטאָר.

(דורך די פֿערנראמעווענט פענסטער איז צו זעהן דעם חוף פֿון נע-
פֿענגניש. אויפֿן פֿענסטער שטעהן בלומען אין בליסטע-טעפּיך. די שאנק
איז פול מיט דאָקומענטן, איבער דער שאנק הענגט דעם קענינ'ס בילד;
אַ קליין שרייב-טישעל און אייניע שטיל — דאָס איז די גאנצע מעבלירונג.
דורך די פֿערנראמעווענט פֿענסטער רייסען זיך אריין הונגן-שרעלען).

דירעקטאָר, אויפֿזעהער, דערנאָך דער ארעסטאנט

דירעקטאָר (א גרויער זקן, מילימערישע פּנימער, אויף דער
ברוסט שראָגט ער א מיי-טער-מעדאל, זעהר ערנסטע בעהענונגען): וואָס בע-
דייט דאָס וואָס מ'קלינגט נאָך נישט?

אויפֿזעהער (א יונגער ענערגישער מענש): מ'וועט געווים
באלד קלינגען (עפֿנט די טיר, הערט זיך אונטער, דאָס גספענגניש-גלאָק
הויבט אָן צו קלינגען) פונקט ווי זיי וואָלטען געהערט וואָס דער
הערר דירעקטאָר האָט געזאָגט. (האָט זיך אייניעקוקט אויפֿן זייגער)
מיט צוויי מינוט פֿערשפעטיגט, הערר דירעקטאָר.

דירעקטאָר: ברענגט מיר אריין דעם נומער 7.

אויפֿזעהער: איצט קומט גראָד אויס די פֿירטעל-שעה
פֿון זיין שפאציר, הערר דירעקטער.

דירעקטאָר: זעהר גוט. דאָס איז זיין לעצטע שפאציר.

אויפֿזעהער: אלזאָ, ער אויך?...

דירעקטאָר: פֿיהרט איהם אריין, פֿיהרט איהם אריין!

אויפֿזעהער (נעהט ארויס דורך דער זייטען טיר).

דירעקטאָר (נעמט ארויס פֿון דער שאנק אייניג דאָקומענטן,
לענט זיי אויפֿן שרייב-טישעל, דערנאָך עפֿענט ער די טיר אויף לינקס,

דירעקטאָר: ניין, יאָהאן מילער, זי איז נישט גענאָר־בּען. דאָס הייסט אויך וויפיל עס איז אונז בעוואוסט. איבריגענס וועט איהר איצט אליין עס קאָנטן זיך באלד איבערצייגען.

אַרעסטאנט (גישט נאָכמראַכענדיג): וואָס וועל איך באַלד קאָנען.

דירעקטאָר: זיך וועגען דעם איבערצייגען. איהר ווערט לויט א קעניגליכען בעפעהל בעגנעדיג, אייערע לעצטע — באלד — אייערע לעצטע פיער יאָהר געפענגעניש זענען אייך אלערגעדיגסט געשאָנקען געוואָרען. אונזער קעניג איז געשטאָרבען מיט דריי וואָכען צוריק און זיין נאָכפאָלגער האָט נעכטען אונטערגעשריבען א אמנעסטיע פאר אייך אין פאר עהנליכע פערברעכער... נו, וואָס זאָגט איהר דערצו?

אַרעסטאנט (לאכט נארעשטיאַט): כי — כי — כי... כי — כי — כי... אזוי, אזוי...

דירעקטאָר: יאָ, יאָ... איהר קאָנט גענהן, יאָהאן מילער! יאָ, יאָ... איהר קאָנט גענהן...

אַרעסטאנט: איהר רעדט צו מיר, ה' דרעקטאָר! צו נומער 7?

דירעקטאָר: פון דער איצטיגער מינוט אן רופט איהר זיך שוין מעהר נישט נומער 7.

אַרעסטאנט. ניין, ניין?... אזוא, אזוא... בין איך ווירקליך...

דירעקטאָר: יאָ, איהר זענט ווירקליך פון דער איצטיגער מינוט אָן פריי ווי א פויגעל...

אַרעסטאנט: כי-כי-כי! אזוי ווי א פויגעל, ווי א פויגעל... איך מעג שפאצירען א גאנצע פערטעל שעה אונטער'ן פרייען הימעל אזוי ווי פרייע א פויגעל... און ליכטן? יאָ, אמת, כ'האָב געלאכט... אמת... כ'לייקען עס גאָרנישט. דער הערר אויפזועהער האָט אָבער מיר שוין דערפאר אזוי... (רוישט אויבער)

דירעקטאָר: איהר האָט נישט פערשטאנען, וואָס מ'האָט אייך געזאָגט, יאָהאן מילער?

אַרעסטאנט: יאָ, יאָ... זי איז נאָך נישט געשטאָרבען, דאָס וועט נאָך לאנג דויערן, זעהר לאנג... מיין פרוי וויים אין איז... מיין זוהן, וויים איך אויך, נאָר ז', מיין טאָכטער, זעהר א

—כּי!... אזוי ווי א מויז... כּי — כּי — כּי... איך וועל שוין מעהר נישט, הערר דירעקטאָר, כ׳בעט אייך. בייזערט זיך נישט אויף מיר. בייועל שוין מעהר נישט...

דירעקטאָר: גוט, גוט...

אַרעסטאנט: אויב דער הערר דירעקטאָר ווייל מיך דערפאר בעשטראָפֿען...

דירעקטאָר: דאָס ווייל איך נישט; איך ווייל נאָר, אז איהר זאָלט זיך צוזאַמען אויף א ווייל.

אַרעסטאנט: און די פֿירטעל שעה וואָס איך בעקום אויף א שׂאציר אויף דער פֿרייער לופֿט? (ווייגעדיג) לאכּען מעג מען דאָך אמאָל נישט ווילעגדיג אויך. די נערוון אליין, כאָטש כ׳ווילט זיך נישט, קאָנען זיך דאָך אויך אמאָל צולאכּען... און די פֿירטעל שעה פֿון מיין שפאציר אויף דער פֿרייער לופֿט..

דירעקטאָר (שמייכלט): היינט וועלען מיר אייך ערלויבען צו שפאצירען פֿיעל לענגער. יאָ, יאָ... ווי הייסט איהר? (עפענט א קאָנווערט און זוכט אין די אקטען)

אַרעסטאנט: נומער 7.

דירעקטאָר: ניין נישט דאָס מיין איך...

אַרעסטאנט: יאָ, יאָ, זיבען. די זיבעטע צעלע אין ערשטען קאָרידאָר.

דירעקטאָר: אָדער וו הייכט איהר? אייער ווירקליכער נאָמען?...

אַרעסטאנט (לאכט נארישוואמע, נישט פֿערשטהענדיג וואָס מ׳רעדט צו איהם): כּי — כּי — כּי! זיבען, באמת זיבען...

דירעקטאָר (לעזט): יאָהאן מילער, געבוירען..

אַרעסטאנט (שרייט פלוצים אויס): זי איז געשטאָרבען

דירעקטאָר (פערוואונדערט): וואָר?

אַרעסטאנט: ...זי איז געשטאָרבען? אויב זי איז געשטאָרבען, בעט איך, אז איהר זאָלט עס מיר באלד זאָגען, אהן דערדלען, כשוט, באלד מיט איינמאָל, אזוי ווי דעמאָלט מיט פֿיער — ניין, מיט פֿינף, יאָהר צוריק...

דירעקטאָר: וואָס? וואר?

אַרעסטאנט: נו, מיין טאָכטער! אין שפיטאָל פֿאר משוגעים!

געלה. נו, קומט שוין, נומער 7.

ארעסטאנט (טעמפ): וואָס... וואָס וועט אלזאָ זיין?...

דירעקטאָר (צום אויפֿוועכער): מ׳קאָן עס איהם נישט ערקלערען. ער פֿערשטעהט נישט, וואָס מ׳רעדט צו איהם.

אויפֿזעהער: דו וועסט שוין מעהר נישט צוריקקעהרען אין צעלע נומער 7. (לאבענדיג) מענט אייגער, איהר זענט פֿרייַ איהר קאָנט ארויסגעהן אויף דער גאס.

ארעסטאנט (אונבעוועגליך): אויף דער גאס? — און נישט צוריקקומען? — אהין — אין מיין צעלע? ווער זאָגט עס?

דירעקטאָר (לאכט): דער נייער קעניג זאָגט עס.

ארעסטאנט (הייבט אייניג גוויין אָן צו פערשטעהן): דער נייער קעניג ווילְ נישט, אז איך זאָל דאָ ווייטער בלייבען?... ער ווילְ נישט? וואָס האָב איך דען אוועלכעס געטהון?

דירעקטאָר: איהר האָט גאָרנישט געטהון. פֿערקעהרט! אין פֿערלויף פֿון דער גאנצער צייט וואָס איך בין דאָ אויפֿ׳ן פּאָסטען, און אויך פֿון פֿריהערדיגען דירעקטאָר, האָט איהר זיך, יאָהאָן מילער, אויסגעצייכענט אויפֿגעפֿיהרט...

ארעסטאנט (וי ערוואכט): ...פֿארוואָס רופֿט איהר מיך נישט: „נומער 7"? פֿארוואָס רופֿט איהר מיך בייס נאָמען? יאָ, יאָ, אזוי האָב איך אמאָל געהייסען... יאָהאן... יאָהאן... מילער...

דירעקטאָר: איך רוף אייך היינט בייס נאָמען, וואָרום פֿון היינטיגען טאָג אָן וועלען אייך שוין אלע אזוי רופֿען. וואָהום איהר בלייבט שוין דאָ מעהר נישט.

ארעסטאנט: ...איך בלייב נישט? איך טאָר דאָ מעהר נישט בלייבען?...

דירעקטאָר: ניין, איהר טאָרט נישט.. געהט אוועק פֿון דאנען... געהט אוועק מיט׳ן הערר אויפֿוועהער.

ארעסטאנט: איך ווילְ נישט געהן! איך ווילְ נישט... איך וויס נישט וואָס ס׳טהוט זיך דארט אויף דער וועלט, איך וויס שוין גאָרנישט... איך האב שטענדיג געמייגט, אז מ׳וועט מיר ערלויבען דאָ רוהיג שטארבען, אזוי ווי דער גייסטליכער האָט מיר אזוי פֿיעל מאָל צוגעזאָגט. וואָס וועל איך איצט דאָרט טהון, אויף

שטארקע, אפֿשר נאָך שטארקער פֿאר מיר... ס׳איז א גרויסער וואונ
דער, וואָס גראָד א משוגע׳נער בעזיגט שטענדיג דעם טויט... (פֿער־
שראַכט זיך)

דירעקטאָר (ערנסט): יאָהאן מילער! (הער ארעסטאנט רופֿט־
זיך נישט אָן) מילער! (שטילשווייגענ) נומער 7!

ארעסטאנט (נעייַגט זיך אויס): דאָ, ה׳ דירעקטאָר!

דירעקטאָר: נומער 7. דער קעניג האָט ארויסגעגעבן
א בפֿעהל, אז מ׳זאָל אייך היינט בעפֿרייען. פערשטאנען? נאָך
היינט בעפֿרייען!...

ארעסטאנט: גוט, ה׳ דירעקטאָר... גוט...

דירעקטאָר (מיט׳ן טאָן פֿון א פֿרעדיגער): יאָהאן מילער!
איהר האָט שוין געהאט גענוג צייט און געלעגענהייט נאָכצוטראַ־
טען וועגען פֿערברעכען וואָס איהר זענט בעגאנגען מיט צוואנציג
יאָהר צוריק, אלזאָ, נומער 7? (קוקט נאָך אין די דאָקומענטען) אלס
פֿערברעכער, האָט אייך די געזעלשאפֿט איבערגעגעבן אונטער אונ־
זער אויפֿזיכט און אָט געבען מיר אייך נאָך צוואנציג יאָהר צו־
ריק דער זעלבער געזעלשאפֿט, אלס בירגער, וועלכער איז ניי גע־
בוירען געוואָרען דורך אויפֿריכטיגע תשובה און חרטה... פֿערשטא־
נען? איצט זענט איהר פֿריי. דאָס וואָס איהר דאָ אין געפֿענג־
ניש פֿערדינט דורך אייער ארבייט, וועט איהר באלד בעקומען אויס־
געצאָהלט. איהר האָט זיך דאָ זעהר גוט אויפֿגעפֿירט. איז ראפֿארט
וועלט אזוי געזאָגט.

ארעסטאנט: יאָ, דער ראפֿארט! ווירקליך.. איך בין גע־
זעסען גאנץ רוהיג און כ׳האָב געבעטען צו גאָט אָט אזוי מיט פֿער־
שענטע הענד. דער הערר אויפֿזעהער אליין קאָן עדות זאָגען, אז
כ׳וואָג דעם אמת. דער וועלטער אליין האָט עס אויך געווויס געזע־
הען, אזן אויב ער וויל נישט מיין עולה, וועט ער זאָגען דעם
אמת, אזוי ווי ס׳איז געווען...

דירעקטאָר (קלינגט): יאָ, יאָ, שוין גוט... (צום אויפֿזעהער,
וואָס איז אריינגעקומען) נומער 7 איז פֿריי. פֿיהרט אים אריין צום
אדמיניסטראַטאָר.

אויפֿזעהער: קומט. איהר וועט בעקומען געלד. פֿיעל

ארעסטאנט: קיינער נישט.

דירעקטאָר: אפֿשר וועט איהר געהן צום גייסטליכן?

ארעסטאנט: ניין, ני־ן... איך האָב דאָך נעכטן געלאָס־
ער וועט מיך איצט... ניין, ניין!...

דירעקטאָר: אָבער, יאָהאַן מילער, מיר קאָנען אייך דאָ
לענגער נישט האלטן... מיר קאָנען עס בשום אויפֿן נישט...

ארעסטאנט (בעט בעוואוסטלאָז): איך פערזיכער אייך אָבער, אַז
איך וועל שוין קיינמאָל נישט לאכען. קיינמאָל נישט! איך שווער...
וואָס קאָן ארען דעם נייעם קעניג, אז איך וועל דאָ שטארבען, אזוי
וי דער גייסטליכער האָט מיר צוגעזאָגט... ווי אזוי קאָן איך איצט
ארויסגעהן אויף דער גאס? ווי אזוי? מ'וועט דאָך מיך בעווארפֿען
מיט בלאָטע, אזוי ווי דעמאָלט, ווען מ'האָט מיך געפֿירט צום גע־
ריכט, ווען מ'האָט מיך געמשפט פאר... פאר...

דירעקטאָר: פאר פערס'ן א פאָרל...

ארעסטאנט: יאָ!... יאָ.... איך ווייס, אז מ'טאָר נישט דער
הרג'נען... אין די עשרת הדברות וועט דאָך געזאָגט: „לא תרצח",
איך בין אָבער געהיהרט געווען אויפֿן מ"ח אזוי ווי מיין טאַכ־
טער... יאָ... יא... און דאָס געלד פֿון די... פֿון די...

דירעקטאָר: אלטע לייט.

ארעסטאנט: ...יאָ! יאָ!... דאָס געלד פֿון די אלטע לייט
האָט מיר אזוי פֿערדראָסן דעם קאָפּ.. מיין פֿרוי פלעגט שטענדיג
זאָגען: ווען די צוויי אלטע וואָלטען געשטאָרבען, וואָלטען מיר
אויפֿגעהערט צו ליידען נויט... אָך! פֿאַרוואָס דערמאָנט איהר
מיך דאָס! איך האָב שוין דאָס אלץ פֿערגעסען! פֿאָלשטענדיג, אזוי
וי ס'וואָלט גאָר קיינמאָל נישט געווען... איהר מיינט אז דאָס האָט
מיר נישט געגבֿערט דעם מח א'ן פֿערלוסט פֿון פֿיעל יאָהרען, אין
די לאנגע נעכט ווען איך בין געלעגען אויפֿן געלעגער, נישט קאָ־
נענדיג איינשלאָפֿען, אין די שרעקליכע יסורים פֿון עראינערונגען
און תרטה?.. צי וויל איהר, אז מ'זאָל איצט וויידער שרייען אויף
מיר אין אלע גאסען; דער פֿערגיפֿטער! דער פֿערגיפֿטער!...

דירעקטאָר (בערוהיגט איהם): מילער! מילער! נעשטעהט
דאָך! וואָס רעדט איהר? קיינער וועט דאָך איצט אין אייך נישט

דער וועלט? וואָס?... וואָס?..

דירעקטאָר (וויזט־אָן אויפֿן פֿענסטער): דאָס וועט איהר שוין בעשלאָסען וועט איהר וועט זיך געפֿינען אויף דער פֿרייהייט. אונטער'ן פֿרייען הימעל, אונטער דער פֿרייער זון...

ארעסטאנט (קוקט דורכ'ן פֿענסטער): זון... זון... הימעל... הימעל... (שטרעקט זיך אָן צו דערמאָנען זיך) און וואָס פֿאר'ע חודש האָבען מיר היינט?

דירעקטאָר (גיט א צייכען דעם אויפֿזעהער, או ער זאָל אַרויסגעהן דער אויפֿזעהער געהט תיפֿף ארויס) יוני...

ארעסטאנט (רעכענט אויף רי פֿינגער): יוני... יוני... יוני, און וועלכער טאָג?

דירעקטאָר: מאָנטאג, דער זיבענצענטער... איצט ווייסט איהר שוין?

ארעסטאנט: מאָנטאָג? מאָנטאָג, יוני? און וואָס פֿאר'ע יאָהר האָבען מיר הינט? כי — כי... וואָרום איך וויים שוין איצט גאָרנישט... גאָרנישט.

דירעקטאָר: 1907. צון אין 1889 זענט איהר פֿער'משפט געוואָרען פאר א פֿערגיפֿטונג.

ארעסטאנט (איבערראַשט): יאָ! פֿאר פֿערגיפֿטען א פּאָרל... (פֿאַלט אויפֿן שטול ציטערנדיג און וויינענדיג) טרייבט מיך נישט ארויס פֿון דאנען! איך בעט אייך — טרייבט מיך נישט ארויס! וואָס וועל איך איצט דאָרט טהון? וואָס וועל איך איצט!...

דירעקטאָר: בערוהיגט זיך. אפֿשר האָט איהר עפּעס א קרוב?

ארעסטאנט (וויינענדיג): איך האָב קיינעם נישט! קיינעם נישט...

דירעקטאָר: אפשר א פֿרייגד, א בעקאַנטען?

ארעסטאנט: קיינעם נישט... קיינעם נישט...

דירעקטאָר: וועט איהר אהיימפֿאָהרען אין אייער שטאָדט, דער בעאמטער וועט אייך אָבפֿיהרען אויפֿן וואָקזאל אהן...

ארעסטאנט (פֿערצווייפעלט) ניין! ניין! ניין!

דירעקטאָר: האָט אייך די לעצטע יאָהרען קיינער גישט בעזוכט?

זאָגאר נישט?

ארעסטאנט (וויידער בעוואוסטלאָז): יאָ, יאָ... ווען איך וואָלט נאָר געקאָנט... (געפֿונט קוים וויערטער) **אביסעל זיך דורכגעהן אויף דער לופט... אָ דאָרט, אביסעל... אביסעל... אן לאכן? נ׳ין! ניין! איך וועל שוין קיינמאָל נישט לאכן. ניין! זאָל מען מיך ארויס-וואַרפֿן פֿון קירכע אויב איך וועל אפֿילו אַ שמייכל טהון...**

דירעקטאָר (צום אויפֿזעהער): איך בעט איהם **אריינצופֿיהרען זום אדמיניסטראטאָר. און גיט מיר אהער** (זוכט אין די אקטען) **נומער 82.**

אויפֿזעהער: צו אייער בעפֿעהל, ה׳ דירעקטאָר.

ארעסטאנט קוקט נאָך אלץ אין שפיגעל):

(דער אויפֿזעהער לאָזט איהם ארויף די האנד אויפֿן ארעם, ער האָט אויפֿגעטריסעלט, א ציטער נעטהון און קוקט בעטענד אין דער ריכטונג פֿון דירעקטאָר)

דירעקטאָר: גהט. גהט, איהר זעט בעגעדיגט... פֿערשטאנען?

אויפֿזעהער (פֿיהרט ארוים דעם ארעסטאנט, **וועלכער קוקט** אלץ אין דער ווייט פֿון שפיגעל).

פֿאָרהאנג.

דאָס אויפֿהרונגם-רעכט וועלט נעשיצט:

אין רוסלאַנד: דורכ׳ן דראַמאַטישען מוזיי.

קאַלישען שריפטשטעלער-פֿעדעראַנד אין פֿעטערבורג.

אין פוילען: דורכ׳ן יודישען טיעאַטער אין זשודנאַליסטען-פֿעראיין אין לאָדז.

ד׳־קענען דעם מענש מיט 20 יאָהר צוריק...

ארעסטאנט: ניין! מ׳וועט מיך דערקענען! זיי קענען מיך גוט! אלע קענען מיך! אלע! אלע!...

דירעקטאָר: וואָס רעדט איהר, מילער, אָט הענגט דאָ א שפיגעל, קוקט זיך אָן אויב איהר גלויבט מיר נישט... פֿערשטעהט דאָך, מענש... איהר געהט ארויס פֿון געפֿענגניש מיט אגענוג גרויסע סומע געלד, און דער גייסטליכער וועט זיך אויך מיט אייך פֿעראינטערעסירען.

ארעסטאנט (האָט זיך פאמעליך אויפֿגעהויבען, אריינגעקוקט אין שפיגעל און זיך דערשראָקען): דאָס בין איך? איך בין דאָס דער?...

דירעקטאָר (טיפֿ): נו, איצט רעכענט איהר נאָך, אז ס׳וועט אייך וועה דערקענען?

ארעסטאנט (קוקט נאָך אלץ אין שפיגעל): וויפֿיעל יאָהר האָב איך זיך שוין נישט אָנגעקוקט?

דירעקטאָר: צוואנציג יאָהר... (קלאפט איהם איבער די פּלייצעס) נו, גענוג שוין אריין צום אדמיניסטראטאָר, און, אז איהר וועט זיך ערלעדיגען, טאָ קומט אריין זיך געזעגענען, איהר פֿערשטעהט?

ארעסטאנט: ניין, ניין, דאָס בין איך שוין נישט איך... (לאכט בעוואוסטלאָז) דאָס איז גאָר אנ׳אנדערער. כּי — כּי... אנ׳אנדערער... כּי — כי — כּי...

דירעקטאָר (א ביסעל דענערווירט): יאָ... יאָ! (קלינגט, ס׳קומט אריין דער אויפֿזעהער)

ארעסטאנט (פֿערטראכט פֿאר׳ן שפיגעל) בין איך געווען א שאטינער, אָדער — א ברונעט? כי — כי — כּי... דאָס איז קאָמיש, כּי — כּי — כי... דאָס איז אמווירענד, כ׳האָב א׳נגאנצען פֿעראיגעסען ווי כ׳האָב אויסגעזעהען... — כּי — כּי — כּי!

דירעקטאָר (פערשטענדיגט זיך מיט׳ן אויפֿזעהער).

אויפֿזעהער: איהר זענט גרייט, נומער 7? איך וועל אייך אויסלכען אַ פּאַסיג מלבּיש (הייבט איהם אָן אייגיגווייז ארויס צופֿרידן)

ארעסטאנט: זעהר גוט...

דירעקטאָר: נו, אדיע, יאָהאן מילער... וואָס? איהר דאנקט מיר

23) אונטער א ווייסען פארהאנג ..... דוד קאסעל.

(„די ברייט-געשילדערטע לאַנדשאַפטען, די בולט'ע בילדער, פֿאַרבען אין גלעשטלטען אין דער פֿרינער פסיכאָלאָגישער אַנאַליז — דאָס אלץ זענען נאָר נייע טענער אין דער יודישער ליטעראַטור").

24,25,26) דריי דורות ..... יואל מאסטבוים.

(„דאָס איז א גרויס ווערק, וואָס כאַפט-ארום א שטיק לעבען פֿון דרייַ דורות מיט זייערע איבערגאַנגען אין טראַגיזם, וואָס מכט א געוואַלטיגען רושם אויפֿן לעזער").

27,28) מאיר יעזעפאָוויטש ..... ע. ארזשעסקא.

(„מאַנכע האַנדלונגען אין טיפען פֿון דעמדאַזיגען בוך זענען אזוי שפּאַנענדיג אין אזוי שטאַרק, אז דער איינדרוק בעהערשט דעם לעזער, ווי עפּיס אַנ'אונגעהעלפֿיקע מאַכט").

29,30) פוילען ..... נח פרילוקי.

(„דאָס זענען די סאַמע וויכטיגסטע און העכסט-בעלעהרענדיגסטע בילדער וועגען פוילען, אין יערער יוד, וואָס וויל זיך אריינטירען אין די פֿראַגען וועגען כוילען, מוז אונבעדינגט זיי האָבען אונטער דער האַנד").

31) דאָס בוך פֿון דער צייט ..... דוד איינהאָרן.

(„א שלייער פֿון פּאָעזיע ליגט אויף איינהאָרנס פּראָזע און די גענדקען לייכטען-ארויס, ווי גאָלדענע פֿונקען"). פרייז 15 מ.

32) בעגיי־כטערונג ..... משה בראָדערזאָן.

(„די יודישע פּאָעזיע חערט דאָ בעריי־כערט מיט גייע קלאַנגען אין פּארבען, וואָס קומען פֿאַמת פֿון ריינער נאַט-געבענשטער בעגייסטערונג").

15) זכרונות און ארטיקלען. ..... ו. מעדעם.

מיט דער ביאָגראַפֿיע און בילד פֿון אויטאָר.

(„אזא גלענצענדער שריפֿטשטעלער, ווי מעדעם, ווערט געוויינט נישט נאָר בײַ זיין אייגען פֿאָלק, נאָר צוויך בײַ אַנדערע פֿעלקער").

16) די נשמה פֿון א פֿרוי ..... סאַבאַטי.

(„די פֿרוי, איהר גלוט, איהר הערץ, איהר מאַכט, איהר רעכט — דאָס זענען די פֿעדעם, פֿון וועלכע עס איז מיט אזויפֿיל טצלענט אויסגענוצט געוואָרען דערדאָזיגער מערקווירדיגער רומען").

17,18,19,20, אלעקסאַנדער דער ערשטער .....
..... ד. מערעזשקאָווסקי.

(„ווייל מען פֿערשטעהן דאָס גרויסע און טראַגישע רוסלאַנד אין זיין ערשטען קאַמף מיט'ן צאַריזם, אין זיין יחידה און גלאַנץ, אין זיין גוטען און שלעכטען, מוז מען לייענען דאָסדאָזיגע גראַנדיעזע ווערק, וואָס איז אַנאַנאַס פֿון אונשטערבליכער קונסט").

21) די שטרעמונגען אין דער ליטעראטור פֿון XIX-טען יאהרהונדערט.

(„היינטיגע צייטען איז זיך שווער פֿאַרצושטעלען א ליטעראטור, וואָס אין איהר זאָלען נישט אידענטיפֿיצירט ווערען די טיפּע און גלאַנצפּולע ווערק פֿון וועלט-בערימטען קריטיקער און דענקער").

22) נאַפּאָלעאָן אין רוסלאַנד .... היינריך ראָס.

(„היינריך ראָס געהערט נישט צו יענע שרייבער, וואָס האָבען גענוגען לויבלידער נאַפּאָלעאָנ'ען, נאָר ער געהט איהם בעסער נאָך טריט בײַ טריט און דעקט אויף די אַלע טונקעלע זייטען פֿונ'ם גרויסען קריגספֿיהרער, אין זיין מלחמה מיט רוסלאַנד, דאָסדאָזיגע בוך איז אונגעוויינער אינטערעסאַנט און שפּאַנענדיג פֿאר יעדען").

ע. ארשעשקא אין ז. פרזיבילסקי.

דאס איבערגעריסענע ליד

א סצעניש בילד אין 1 אקט.

יידיש דורך זלמן זילבערצוויג.

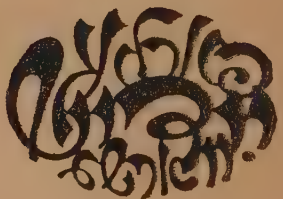

33) טורמע = וואַנדערונגען ..... וו. קאָראָלענקאָ.

(„דאָס איז דאָס שענסטע און דאָס שטאַרקסטע, וואָס דער גרויסער קינסטלער און קעמפֿער קאָראָלענקאָ האָט געשאַפֿען אויפֿן געביט פֿון טורמע-פּיין און סיבירער וואַנדערונגען").

34) סיבירער דערצעהלונגען ... וו. קאָראָלענקאָ.

(„קיינער פֿון די רוסישע קינסטלער האָט אזוי טיף און בריים נישט געשילדערט דאס לעבן און די שטרענג-שענע לאַנדשאַפֿטן פֿון דער וויטער סיבירי").

35,36) דאָס 93-טע יאהר ..... ויקטאָר הוגאָ

(„ויקטאָר הוגאָ געהערט צו די גרעסטע שטערן פֿון דער וועלט-ליטעראַטור און דאָס „93—טע יאָהר"—צו די שענסטע ווערק, וואָס זענען איבערגעזעצט געוואָרען אין אלע שפּראַכן").

37) סטרונעס ..... ז. סעגאַלאָוויטש.

(„ז. סעגאַלאָוויטש איז אייגנער פֿון די שענסטע לירישקע אין יודיש, און זיינע לידער, וואָס קומען ארויס אין דעמאָקראַטישן בלאַט, זענען הילך-ליך קלאַנגען פֿון צארטע סטרונעס, אמאָל מעלאַנכאָליש און אמאָל אַנדער שטורמישע, וויַ דער הינד אוקיַן ים").

38) דאָס טעאַטער-בוך .....

(„א זאַמלונג פֿון די בעסטע אייגנאַרטערס, וואָס זענען געשאַפֿען וואָרען אין אלע איראָפּעאישע שפּראַכן און געשפּילט געוואָרען גלויך די גרעסטע בינעס אין אייראָפּא און אמעריקא").

39) רעגינע (פּאָעמע) ..... ז. סעגאַלאָוויטש.

(„אויף א דורכזיכטיגן לייוונט איז דאָ אריגינאַל די פּוילישיודישע פּרוי. סיט צארטע פֿארבען איז געשילדערט אזהר סביבה און צוזאַמען פֿרומע אויך דאָס דיכטערס איבערלעבונגען").

די סצענע שטעלט פֿאָר אַ נערסענדעל פֿאַר אַ קליין הייזעל. רעכטס אַ הייזעל, מיים נעמאָלט, סיס אַ באַלקאָן אויף 2 זייליען; אַרום באַלקאָן און אויף די מיצנר פון הייזעל פֿלעכטן זיך אויף שטעקעלעך אַרבעס. נעבעז הייזעל שטעהט אַ אַלט ביינקעל. אין הינטערגרונד אין דער ליינע פֿון דער ביהנע—שטאַכעטען סיס אַ טירעל, נאָך וועלכען סיציהט זיך אַ שטענגעל. ביי די שטאַכעטען נעפֿינט זיך אַ ביסעל אין אַ זייס אַ אַלטאנקע; דער אַרויסגאַנג פֿון דער ביהנע איז פֿון רער לינקער זייס אין די קוליסען. אייניגע קלומבעס בלומען א. ד. ג.

ערשטער אויפֿטריט.

קלאַרא, באַלד דערנאָך אָסקאַר.

קלאַרא (לויפֿט מונטער אַרויס פון הייזעל סיס אַ קויבערל, אין שטעלכען ס'ליגען אַ ביכעל, וויסע לייטענר, אַ שטיקעל ברויט; זי איז בעי שירזען אָננעטון אין אַ סיצען קלייד; ריסט אַראָפּ אַ בלום פון די אָר־בעס און שטעקט זי אַריין צוזישען איהרע האָר; מאַכט דאָס אַלץ זינגעג דיג פֿרעהלי, דערנאָך לויפֿט זי צו צו דער אַלטאַנקע און צולענט די לייטענר צום נייהען).

אָסקאַר (קומט פון הינטערגרונד נאָך די שטאַכעטען; בעמער־קענדיג קיאַרא'ן, שטעלט זיך אָפּ און דערנעהנטערט זיך דערנאָך צו דער אַלטאַנקע, בעגריסענדיג זי סים'ן הוט): צי קאָן איך אייך פֿרעגען, פֿרייליין, וועט סיוואוינט אין דאָזיגען שענעם הייזעל?

קלאַרא (אַ ביסעל צוטישט): מיר... וואוינען דאָרט. מיין פֿאָטער טעאָפיל וויגריטש, איך אין אונזער פֿאַמיליע.

אָסקאר: וואָס פֿאַר אַ צענגעהם וווינקעלע. וועט הצט אַ בייס הייזעל פֿערפֿלאַנצט אַ זעלכע שענע פֿלאַנצונגען, וואָס מאַ־כען עס אַזוי מאַלעריש שיין אויף די קלומבעס זענען אויך פֿאַר־האַן פֿיל בלומען?

פערזאנען:

טעאָפיל וויגריטש.

קלאַרא — זיין טאָכטער.

פרוי דוטקעוויטש — אַ שכנה.

אָסקאָר.

בענעדיקט — אַ קאַמערדינער.

די זאַך קומט פאָר אין אַ קליין שטעדטל.

Drukarnia Pimenta i Szwabe, Warszawa, Sierakowska 6.

נישט געוואוינט, נאָר ע:ען איז אהערגעקומען אויף אַ געוויסע צייט דער אייגענטימער פון פאַלאַץ.

קלאַראַ: דער פירשט?

אָסקאַר: יאָ, איך בין אַ איינגעהער און גלייכצייטיג דער נאָהנטסטער פרייַנד פון פירשט.

קלאַראַ: דער פירשט איז אַ יונגער?

אָסקאַר: יאָ און ניין—ער איז נאָך גאָרנישט אַלט, אָבער ער האָט שוין פֿיל דורכגעמאַכט...

קלאַראַ: אָ, יאָ! איך שטעל זיך פֿאָר, ווי־פֿיל גליק און פֿערגעניגען ער האָט שוין געהאַט.

אָסקאַר: איהר מיינט אַזוי, פֿרייַלין?

קלאַראַ: זעלבסטפֿערשטענדליך, זייענדיג אַזוי רייך, קען ער דאָך שטענדיג טון, וואָס ס'גיפֿעלט איהם!

אָסקאַר: זיין אומגליק בעשטעהט אָבער אין דעם, וואָס פֿיל זאַכען האָבען איהם אויפֿגעהערט צו גיפֿעלען.

קלאַראַ: ס'בליבען איהם איבער נאָך גענוג, אנגענעהמע זאַכען און אַ פֿירשט, וועלכער קען זיך אַזוי פֿיל ערלויבען, איז זיכער זעהר גליקליך...

אָסקאַר: וואָס פֿאַרא זאַכען?

קלאַראַ (מיוזט אָן אין הינטערגרונד): צום ביישפּיל, אַזא גאָרטען. אָ, גאָט, ווי־פֿיל מאָל, וועו איך בין דאָ געווען, האָב איך געטראַכט: ווי גליקליך איז מען, וועו מ'זעצט אונטער אַ זעלכע בוימער, מ'קוקט אויף די שענע בוימער; איהר ווייסט, מיין הערר, אין אַפריל זענען אויפֿן דאָזיגען פּלאַץ פֿאַרהאַן אזוי פֿיל פֿייאַלקעס, אז דאָס גראָז פֿערשווינדט פֿשוט צווישען זיי און ווערט אינגאַנצען פֿייאָלעט, און דער ריח דערפון איז אזא שטאַרקער, אז ער דערגרייכט ביז צו אונזער הייזע.

אָסקאַר: איהר זענט זעהר עמפֿינדליך, פֿרייַלין, אויף שענהייט... איהר פֿיהלט זיך, אַלזוֹ, פֿאַלשטענדיג גליקליך, זייט איהר וואוינט דאָ?

קלאַראַ: נישט פֿאַלשטענדיג... וואָרום כ'בין זעהר שטאַרק בעאונרוהיגט צולייב מיין פֿאָטערס געזונד און די צוקונפֿט פון די קינדער...

קלאַראַ: ניין, כּיל זענען נישטאָ: איך אין מיין שוועס־
טער האָבּען נישט קיין צייט זיי צו פֿלעגען.

אָסקאַר: אייער שוועסטער איז, וואַהרשיינלעך, פֿלעסער פֿאַר
אייך.

קלאַראַ: ניין, פֿערקעהרט, מיט 4 יאָהר יונגער פֿאַר מיר.

אָסקאַר: זי איז, אַלזאָ, אַלט?

קלאַראַ: 15 יאָהר.

אָסקאַר: וואָס טוט איהר, פֿרייליין?

קלאַראַ: איך נעה אַ העמדעל פֿאַר מיין ברודערל.

אָסקאַר: און אייער מוטער?

קלאַראַ (שרויערוג): איך האָב שוין 4 יאָהר נישט קיין מו־
טער — זי איז געשטאָרבּען. און איצט פֿערטרעט איך איהר אָרט.

אָסקאַר: איך זעה אַ ביכעל אין אייער קויבּערל. איהר
האָט ליב צו לעזען, פֿרייליין?

קלאַראַ: אָ, איך האָב זעהר ליב צו לעזען.

אָסקאַר (שטרעקט אויס די האַנד צום ביכעל, וועלכעס קלאַרַא
דערוואַרטעט אוהם מיט אַ נעהיסער חאַקונג — עפענט אויף דאָס ביכעל):
איהר האָט אונטערגעשטרעכען דיזאָזיגע ציילען?

קלאַראַ (אוגדרייסט): יאָ...

אָסקאַר (לנוס שטיל): כ'שרעק אַריבער מיין בענקענדע
נשמה אין די וואַלדיגע בערגלעך, צו די גרינע לאָנקעס! איבער
דעם בריייטען הימעל, בלויען ניעמאַן, צו די פֿעלדער, וועלכע זע־
נען בעציהוט ניט פֿערשידענע תבואות...

קלאַראַ (וועלכע האָט נעהערט מיט אַ קענטיגער חירקונג, בעזוגיים
דיך פֿון דערוואַוינער חירקונג — רעדט קאַלט): דער הערר וואוינט חיים
פֿון דאָנען?

אָס אַ־: זעהר נאָהנט... איך היים יוליוש פֿרושאָמסקי,
איך וואוין אין דעם גרויסען הויז (מייזט אָן מיט דער האַנד אויף די
קוליסען).

קלאַראַ: איך האָב געמיינט, אז אין דאָזיגען פֿאַלאַץ וואוינט
קיינער נישט.

אָסקאַר: ב־ז איצט האָט דאָרט קיינער, אויסער די דינער,

(קלאַרא נים איהם די האַנד -- דערצוהנפּערט זיך צום הויז אַ בוסעל פּערלענען און מיט שנעלע פּריט. אסקאר, עפּענגרינ פּאַסעריך דאָס בילעט, פּערשווינדט אין הינטערנרונד).

צווייטער אויפטריט.

קלאַרא, בּאַלד דערנאָך וויגרישש.

קלאַרא (אַליין): מערקווירדיג.. בּענעגענען אַ אונבּעקאַנטען הערר, ר׳ידען מיט איהם אַזוי אַ לאַנג און איהם בּאָרגען אַ ב׳כּעל... אַ מערקווירדיגער פּאַל... (נאָך אַ וויל) כ׳האָב נאָך קיינמאָל נישט געהערט, אַז ס׳זאָל ווער אַזוי שען לעזען! וואָס פּאַראַ ליבליכער איז! וואָס פּאַראַ מערקווירדיג קנייטשען אויפּן שטערן, אַזוי טיף, און די אויגען אַזוי הל-בלוי, אָט דרייסטע און פּרעה-ליכע און אָט אַזוינע סרויעריגע... ווירקלין, אַ מערקווירדיגער פּאַל... (פּערמאַכט זיך).

וויגרישש (אהויכער, דאַרער, אין אַ לאַנגען אַטטען פּאַטאָ, אַ היטעל מיט א אָבצייכענונג, דאָס פּנים דאַר, פּערזעלקט, מיט אַ אונצו-פּרידענעם אויסדרוק — קומט אַרײַן אין הויפּטאיינגאַנג, דערנעהנטערט זיך צו קלאַראַן): קלאַראַ...

קלאַרא (זיי ערשאַכט): אַך, דאָס ביזטו, פּאָטער.

וויגרישש: וואָס האָסטו זיך אַזוי איבערגעשראָקען — קינד-מיינס, וועגען וואָס טראַכּסטו אַזוי?...

קלאַרא (נערוועז): איך האָב געטראַכט... איך האָב געטראַכט... וועגען די בּלומען, וועלכע מאַקסטן אַזוי שען נעבּען אונזער הויז און בּעצירען עס אַזוי שען, אַז עס ציהט צו זיך צו. כ׳האָב נאָר וואָס געהאַט אַלענגערן געשפּרעך מיט׳ן פּירשט׳ס סעקרעטאַר, ה׳ פּרזיע וכק, און ער האָט זעהר גלייבט אונזער הייזעל.

וויגרישש (אונצופרידען): דער פּירשט איז, אַלזאָ, צוריקגע-קומען?...

קלאַרא: יאָ, צוריקגעקומען. דו קענסט איהם, פּאָטער?

וויגרישש (מיט פּרעהער): כ׳זאָב איהם אַמאָל געזעהען... שוין לאַנג... שוין אייניגע יאָהר וויי ער האָט זיך דאָ נישט געווי-זען. ער איז אַזוי מכּסיג, ער האָט אַזאַ נאָמען, אַז ווען ער וואָלט

אָסקאַר: און וועגן אייער אייגענער צוקונפט?

קלאַראַ (מיט פערזוואונדערונג) וועגן מיין צוקונפט? —וואָס קאָן דען מיט מיר וועריע? איך בין דאָך שוין אַ דערוואַקסענע אוך אויף זיך שוין ווי ס'איז אַ עצה געבען.

אָסקאַר: זענט איהר גליקליכער פון פּירשט. וואָרום ער קאָן זיך נישט קיין עצה געבען. ער ווייס אַליין נישט, וואָס ער זאָל טון מיט זיין צובראָכען האַרץ, וואָס איז אים אפּילו פערוואונדעט מיט די טעג און שעה'ן, וועלכע האָבען נישט פאַר איהם קיין שום צוועק.

קלאַראַ: אום גליקליכער! ס'קאָן זיין, אַז עס איז אפּשר צו דרייסט, נאָר ווען איך וואָלט געווען אויף זיין אָרט, וואָלט איך געוואוסט וואָס כ'האָב צו טון מיט'ן האַרץ און מיט'ן לעבען.

אָסקאַר: וואָס וואָלט איהר געטון, פרייליין?

קלאַראַ: איך וואָלט אַוועק אויפ'ן שפּיץ פון טורם... איהר זעהט, מיין הערר, אָט אויפ'ן דאָזיגען... אויפ'ן סאַמע שפּיץ און וואָלט בעטראַכט דאָס גאַנצע שטעדטעל. איך וואָלט דערזעהן אַ'ט, וועלכע לעבען דאָ און ליידען... ווען איך וואָלט געווען דער פּירשט, וואָלט אי'ך אַזוי ווי גאָ'ס מוטער אַראָבגעלאָזט די הענד איבער די אייגוואוינער פון דאָזיגען שטעדטעל און זיי בעגאָסען מיט אַ שטראָם שטראַהלען. אָ, גאָט, ווי גליקליך איך וואָלט דאָן געווען! (אַ זייל אתרשט אַ שטיל-שווייגען).

אָסקאַר: איך בין גליקליך, וואָס דער צופאַל האָט מיך מיט אייך בעקענט, פרייליין...

קלאַראַ (לענט אַהצק די אַרבייט אין קויבערל) איך מוז שוין אַהיים געהן.

אָסקאַר: שוין? איהר וועט אפּשר אַזוי גוט זיין און מיר באָרגען אויף אַ אויגענבליק אייער ביכל? (בלעטערענדיג). „אין דער שחיית" פון סלָוואַצקי. איך בין פּיל מאָל געווען אין יענעם לאַנד, איך קען אויך דידאָזיגע פּאָעמאַ. מיר דאָכט זיך, אַז איך קען זי און אפּשר — אפּשר קען איך זי נישט?

קלאַראַ: ביטע, איהר קאָנט זיך זי נעהמען.

אָסקאַר: גיט מיר, פרייליין, צום בעזעגנען, אייער האַנד.

קלאַראַ: דאָס איז געווען מיין פּאָטער. ער איז הייגט זעהר נישט געזונד.

אָסקאַר: וואָס איז איהם, פּריילין?

קלאַראַ: די לונגען...

אָסקאַר: דאָס איז טרויעריג. ווייל איהר האָט אַזוי ליב בלומען, האָב איך אייך געבראַכט.

קלאַראַ (מיט פּרייד): פּון פּירשט'ס גאָרטען? ער וואָלט זיך געפּיינערט, ווען ער וואָלט געוואוסט, אַז איהר האָט זיי אָבגעריסען פּאַר מיר.

אָסקאַר: לאָמיר איצט פּערגעסען וועגען אַלע זאָרגען פּאַר דער שטוב און אויסער דער שטוב, וועגען אַלעם שלעכטען, וועגען אַלעם קליינליכען, וואָס טוט וועה און לאָמיר אַריין אין אַ בעסערע וועלט. איך האָב אויסגעזוכט אין דער ביבליאָטעק א בוך פּאַר אַייך, פּריילין ערלויבט איהר מיר, אַז איך זאָל עס פּאָרלעזען?

קלאַראַ (שטיל): ס'הויבט שוין אָן צו ווערען פינסטער... (הויבט זיך אויף דער באַנק, אָסקאר נעבען איהר).

אָסקאַר: אַך, לעזען קאָן מען נאָך זעהט גוט... (לעזט).

די וויילען, וועלן די לבנה צושימערט,
וועלן די נאַכטיגאַלען פּערשטומען,
די בלעטער הויבען זיך און זשומען,
שטיל מורמלט דער שטראָם און פּערשוואומען,
אך, אָט די וויילען, וועלן צוויי הערצער בענקען —
דאַרף מען זיך שענקען — בעשע קען
דאַרפּסט וואָס דערמאָנען — דערמאָן איהם
די נאַכטיגאַל יאָמערט, די וואַסערן רינען —
אויף א טויט אַ גיכען בעט איך אָהן זיך.

(יודיש דורך הערשעלע).

אָסקאַר (קוקט אויף קלאַראַ, וועלכע האָט טיעהרען אין די אויגען): ווי עמפּינדליך איהר זענט...

קלאַראַ (מיט אויפשטעהן): איך גיהע שוין אַהיים...

אָסקאַר: גיהט נאָך נישט אַוועק — איך בעט אייך — גיהט נאָך נישט אַוועק...

געוען צוזישען אונז. אַז וען ער וואָלט אונז געקאָנט, וען ער וואָלט זיך פֿאַראינטערעסירט מיט אונזער לאַגע, וואָלט דאָך יעדעס וואָרט זיינס געקאָנט זיין אַ שטיצע פֿאַר אונז, אַ ליכט, יא־יא מינוט אַ וואויל־טאַט... דער פֿירשט וויל אָבער בעסער פֿערברענגען אין דער וועלט...

קלאַרא: ליבער פֿאָטער, מיר דאַכט זיך, אַז מיר דאַרפֿען נישט אורטיילען אַזוי שטרענג וועגען מענשען, וועלכע זענען אַזוי אַנדערש פֿון אונז, אַזוי פֿאָלשמענדיג אַנדערש.

וויגרי ט ש: וואָס הייסט אַנדערש?... וואָס פֿאַר אַ אַנדערש? פֿאַרוואָס אַנדערש? וואָס רעדסטו, וואָס? אונז אלע האָט בעשאַפֿען איין גאָט און איין ערד טראָגט אונז אַלע זינדיגען, ליידען און מוזען שטאַרבען, און דאָס איז א גרויסע איינהייטליכקייט, א גוואַלדיגע איינהייטליכקייט... נאָכן טויט איז פֿאַר אַלע איין גע־זעץ און איין געריכט: א קייזער אָ־ער אַ ציגיינער (קושט זי הערציק אין שמערן). דו פֿערשטעהסט דאָך אָבער דאָס אַלץ נאָך נישט. די זון איז שוין אונטערגענגען און באַלד וועלען די שע־רען אָ הויבען צו לייכטען, איך פיהל זיך היינט זעהר אָנגעמאַטערט. צרות אין הימעל, זרות אין דע־ לופֿט, צרות אויף דער ערד. ס׳פֿעהלט נאָר געוונג, אַז ס׳וואָל איבעראַל און אַלעמען גוט זיין (געהט הוסטענד אַרײַן אין הייזעל).

דרימטער אויפֿטריט.

קלארא, אָסקאַר.

אָסקאַר (וועכלער האָט צוריק מיט אַ וויל זיך בעוויזען אין הינטער־גרונד, קוטש פאַמעליך אַרײַן דורכן טירעל, וועכלעם נעפינט זיך צווישען די שמאַכטענען, מיט אַ שמייכעל): איך בין שוין ווידער דאָ.

קלארא (פערוואונדערט): ווי אַזוי זענט איהר אַרײַנגעקומען?

אָסקאַר (וי פריהער): דורכן פֿעלד — דורכן טויערל אין די שטאַכעטען. פֿאַ־ביגעהענדיג דורכן גאָרטען, האָב איך געמערקט, פֿרײַלײן, אויפֿן באַלקאָן. מיט וועמען האָט איהר גע־שמועסט?

אַז דערהאַלטען זאָל דיך גאָט
אַחי דופּטיב. לויטער און העלליך.
(ייִדיש דורך ח ע ר ש ע ל ע).
(א חיל חערשט אַ שטילשוויגען. די מויק הערט זיך ווייטער).

קלאַרא (רעדט מיט אַנדריהרטע שטימע): ס'איז ווירקליך שוין שפּעט (שטעהט אויף).

אָסקאַר (שמיי): שטערען פאַלען.

קלאַרא: אויגוסט-צייט פאַלען שטענדיג אַראָפּ פֿיל שטע־רען. מ'זאָגט, אַז די שטערען פֿאַלען, דאַרף מען זיי, פֿאַר אויסלעשען זיך, זאָגען וואָס מ'וויל, ווערט עס ערפֿילט.

אָסקאַר: וואָס וואָלט איהר געבעטען די פֿאַלענדע שטערען?

קלאַרא: ווען כ'וואָלט געגלויבט, אַז די אַראָפּפֿאַלענדע שטערען וועלען ערפֿילען די מענשליכע פֿערלאַנגען, וואָלט איך זיי געבעטען: זאָל מיין פֿאָטער געזונד ווערען, זאָלען די קינדער זיך גוט לערנען און זיין גוטע.

אָסקאַר: און פאַר זיך?

קלאַרא: וואָס הייסט? איך וואָלט דאָך געבעטען הויפּ־זעכליך דאָס, וואָס כ'וויל אַממעהרסטען, וואָלט איך דאָך געבעטען פאַר זיך.

אָסקאַר (מיט אַ שמייכל): אַ שרעקליכער עגאָאיזם. אָבער צו־וואָלט איהר ווירקליך נישט געוואָלט, אַז די גאָלדענע שטערען זאָלען אייך פֿרענגען עפּעס אַ גליק, אַזאַ גרויס, אַז דאָס האַרץ זאָל פֿער־וואַנדעלט ווערען אין אַ לייכטענדער שטערען, העלער איבער אַלץ, וואָס אויף דער ערד.

קלאַרא (בעטיחט זיך צו זיין פֿרעהליך): אויב כ'וואָלט שוין אונבעדינגט עפּעס געבעטען פאַר זיך אַליין, וואָלט איך געבעטען, אַז כ'זאָל נאָך הייַנטיגען זומער זיין הינטער דער שטאָדט און יע־דען טאָג קאָנען פֿערברענגען אַ האַלבען טאָג אין וואַלד. איך האָב זעהר ליב דעם וואַלד. און וואָס וואָלט איהר אַממעהרסטען געבע־טען דעם פֿאַלענדען שטערען?

אָסקאַר: אין? איך וואָלט געבעטען, אַז כ'זאָל קענען גלוי־בען, אַז ס'זענען פֿאַרהאַן אויף דער ערד גוטע, ריינע און טרייע

קלאַרַ (שמיז): ס׳איז דאָך שוין שפּעט — ס׳ווערט שוין פינסטער. (הינטער דער ביהנע הערט זיך דאָס שפּילען פון אַ פּיאַנאָ). ווער איז דאָס? ווער שפּילט עס אין פּאַלאַץ?

אָסקאַר: דאָס איז דער פּרינץ. ער ליבט שטאַרק מוזיק און מיר שפּילען אָפֿט צוזאַמען. איך שפּיל וויאָלענטשעל. איהר ליבט מוזיק?

קלאַרַ: ווען איר הער מוזיק, בעקום איך עפּעס אַזאַ געפֿיהל...

אָסקאַר: איהר הערט אָפֿט שפּילען?

קלאַרַ: זייט דעם טויט פֿון מיין מאַמע, האָב איך פֿלעגט אין אָוונד שפּילען פֿאַר מיין פֿאָטער, האָב איך 2 מאָל געהערט מוזיק.

אָסקאַר: ווי איז דאָס מעגליך, אַז אַ מענש זאָל הערען מוזיק 2 מאָל דורך 4 יאָהר.

קלאַרַ: וואָס איז, אַז איך האָב נישט דאָסדאָזיגע פֿערגניגען?

אָסקאַר: וואָס איז דאָ נישט צו האָבען קיין פֿערגעניגען אין לעבען, איבערהויפּט אין דאָזיגען עלטער?!...

קלאַרַ: יאָ איך בין שוין לאַנג הערוואַקסען.

אָסקאַר: איהר ווייסט, ווער היינט איז געווען?

קלאַרַ: איך ווייס: אַ דייטשער דיכטער. איך האָב דאָך בעלערנט אין פּענסיאָן. איך האָב זי נישט געענדיגט, וואָרום נאָך מיין מוטערס טויט בין איך געווארען אונבעדינגט נויטיג אין שטוב פֿאַרן פֿאָטער אין פֿאַר די קינדער.

אָסקאַר: כדי צו זיין פֿאַר זיי אַ טרייסטענדער מלאך און זיי העלפֿען. איך דערמאָן זיך איינס פֿון היינעס לידער, ווען איך הילף אייך נאָך איבערגעבען (דעקלאַמירט):

דו ביזט ווי אַ בלום
דופֿטיג, לויטער און הערליך.
דער־זעה איך דיך נאָר פֿערקלערט,
די גרוסט איז דאָך אַזוי שווערליך,
ווי גערן וועלד איך מיין בליק
צום הימל בעטענר מיט טרער־לעך,

וועלען דאָן זיין צוזאַמען. (האָט שנעל צוגעטראָגען איהרע האַנד צו זיין מויל און זיי נעקושט. געהט פאַטעלעך אַוועק).

פֿערטער אויפֿטריט.

קלאַרא (אַליין).

קלאַרא (וויד.רהאָלט אונבעוואוסטזיניג): אונזערע נשמות וועלען דאָן זיין צוזאַמען. אָ, גאָטלי! וואָס טוט זיך הייַנט דאָ מיט מיר — ווי גליקליך איך פֿיהל זיך. מיין האַרץ איז פֿערטרונקען אין אויסערגעוועהנליכער זיסיגקייט, פֿון וועלכע כ'האָב ביז איצט נישט געהאַט קיין אַהנונג (וידערהאָלנדיג). איך און מיין פֿריינד וועלען שפילען, פֿאַר אייך... פֿאַר מיר... פֿאַר מיר וועלען זיי שפילען... (וידערהאָלט):

ווי גערן וועלט איך מיין בליק
צום הימל בעטענד מיט טרעהרלעך,
אַז דערהאַלטען זאָל דיך גאָט
אַווי דופֿטיג לויטער אוּן הערליך.

פֿינפֿטער אויפֿטריט.

קלאַרא, וויגריטש, דוטקעוויטש.

(די לעצטע צוויי קומען פֿון הויז: דוטקעוויטש איז אַ נידריגע, אַ פֿעסט-געבויטע, אָנגעפֿון שוואַרץ, די האָר זענען פֿאַלשטענדיג גוט, אויפֿן קאָפּ אַ שוואַרץ שפּיצען-טיכל).

דוטקעוויטש: זייט געזונד, טייערער ה' וויגריטש... אַ גוטע נאַכט, א גוטע נאַכט.

קלאַרא (צולויפֿענדיג צו איהר): אַך, דאָס זענט איהר, פֿרוי דוטקעוויטש, איך האָב גאָרנישט געוואוסט, אַז איהר זענט ביי אונז.

דוטקעוויטש: כ'בין נאָר אַהער געקומען אויף אַ מינוט, בעטען, אַז דו זאָלסט אונבעדינגט מאָרגען אין דער פֿריה קומען צו מיר. מיר מוזען געהן קויפֿען שיך; אַהן דיר וועל איך נישט קיפֿען, וואָרום זיי וועלען מיך אָבנאַרען.

קלאַרא: גוט, כ'וועל קומען.

דוטקעוויטש: זייט געזונד (הינטער דער בינהנע הערט מען מוזיק — אַ פּאַנאַ אוּן וויאָלענטשעל). איהר הערט?

הערצער און אַז איינס אַזאַ האַרץ זאָל מיר בעהערען. איך וואָלט אַזוי געבעטען: טייערע שטערענדלעך, מאַכט מיך פֿערגעסען אין די פֿיל פֿינסטערע חלומות, וועלכע כ׳האָב ביז איצט גע׳חלומ׳ט (נאָך אַ ווייל, פֿרעהויבער). איהר וויסט, פֿרייליין, אַז אין פֿערלויף פֿון די אייניגע מינוט, וועלכע מיר האָבען פערבראַכט צוזאַמען, האָב איך זיך פֿון אייך פֿיל אויסגעלערנט.

קלאַרא: איהר? פון מיר? אָ, גאָט! וואָס קאָן איך אַווינס אויסלערנען? בלויז מיין ברודערל, וואָס איך האָב איהם אויסגע-לערנט לעזען און שרייבען.

אָסקאַר: שפעטער וועל איך אייך אפֿשר זאָגען, וואָס איהר האָט מיך אויסגעלערנט. איצט קאָן איך נאָר זאָגען, אַז, אַ דאַנק אייך, האָב איך זיך אויפֿגעצייגט, אַז אונזער ליטעראַטור איז שען; איך האָב דעם גרעסטען טייל פון מיין לעבען פֿערבראַכט אין אויסלאַנד, אין דער געזעלשאַפֿט פון אויסלענדישע פּאָעטן. סלאָוואַצקי׳ס פּאָעזיע „שווייץ" האָב איך ערשט היינט דערקענט אלס זי האָט מיך ענטציקט (מיט־דערהאָלט פון זפֿרון):

אַך, אָט די ווייטען, וועלן צווישן הערצער בענקען,
דאַרף מען זיך שענקען — בעשענקען.
דאַרפֿט וואָס דערמאָנען — דערמאָנען איהם.

(פֿון הינטער דער בינהגע הערט זיך רופֿען: קלאַרא, קלאַרא)!

קלאַרא (מיט זיך וואָלט ערוואַכט פֿון שלאָף): אַ גוטע נאַכט.

אָסקאַר: ווי שפעט ענדיגט איהר אַלע אייערע הויז-אַר-בייטען?

קלאַרא: באַלד. מיין ברודערל און די שוועסטער געהען נאָך פֿריהער שלאָפֿען.

אָסקאַר: וועלן זיי וועלען איינשלאָפֿען, קומט זיי צום גאָרטען, ווען איהר הערען מוזיק. איך אוך מיין פֿרייַנד וועלען טפֿלען פֿאַר אייך. גוט?

קלאַרא: גוט. איך דאַנק אייך. אַ גוטע נאַכט.

אָסקאַר (אַנגעהענדיג זי בין בירג העגר, קוקט אויף איהר): וועלן כ׳וועל שפילען, וועל איך טראַכטען, אַז איהר שטעהט ערגעץ דאָ נעבען די שטאַכעטען און הערט מיין שפילען. אונזערע נשמות

קלאַרא (קוקט אַ ווייל, צי דער פּאָטער איז אַוועקגענאַנגען, דער־
נאָך נעהט זי פּאַמעליך צו צו די שטאַכעטען, לעהנט זיך °אויף דיי אָן
אָן קוקט מיט עקסטאַזי אין דער זיים פון פּאַלאַץ אין דעם זעלבען
מאָמענט קומט אָסקאַר אָן): איהר...

אָסקאַר (אָנגעהסענדיג איהרע הענד, רעדט שפּעטשענד): כ׳האָב
אייך נעמוזט נאָך היינט זעהן. ווען איך האָב געשפּילט, האָב
איך נאָר געזאַכט: איך וועל זעהן צו איהר. איך האָב אויפּגע־
הערט צו שפּילען און בין געקומען. כ׳האָב געוואָגט צו מ׳ן פּרייגד:
שפּיל וויייטער, שפּיל, וואָרום כ׳האָב געוואָלט מיט דיר ריידען אונ־
טער דער בעגלייטונג פון דער מוזיק. האָב איך גוט געזונ, וואָס
כ׳בין געקומען? איך האָב אייך געזוגט זעהן און זיך געזעגענען
מיט אייך אויפ׳ן גאַנצען מאָרגענריגען טאָג. האָב איך גוט געזונ,
וואָס איך בין נאָך היינט אַ ביסעל געקומען?

קלאַרא: יאָ.

אָסקאַר: איך וועל אַרייגעהן אין אייער גערטענדעל...
מיר וועלען זיך צוזאַמען אַוועקזעצען... גוט?

קלאַרא (בעטענד): ניין... ב ט מיך זאָל נישט, אָ, בעט
מיך דאָס נישט, וואָרום איך וועל אַוועגעהן... (זיל אַוועקגעהן).

אָסקאַר (צוציהענדיג זי צו זיך): גאָה נישט. זאָלען אונז אָס
די שטאַכעטען פּונאַנדערטיילען אייגער פון אַנדערן. בויג נישט
אַוועק דיין קאָפּ. קום אַהער, בויג זיך צו, אָס אַזוי, טיערע מיינע
(קלאַרא בויגט צו דעם קאָפּ צו זיין ברוסט). דו ליבסט מיך?

קלאַרא: יאָ, איך ליב... (אַ ווייל שמיילשווייגען).

בענעדיקט (איז אַרייגענקומען און, בעמערקענדיג אָסקאַר'ן,
רעדט ער מיט דער גרעסטער הכנעה): דורכלויכטענדער פירשט...

אָסקאַר (בייז): וואָס איז?

בענעדיקט: דורכלויכטענדער פירשט, אייער פּעטער איז
בעקומען צו פּאָהרען און גהייסען אויסזוכען אייער דורכלויכט...

אָסקאַר (שטרענג): אַוועק! (צו קלאַרא'ן, וועלכע איז נעוואָרען
°די פּערשטיינערס) דאָס גהיימניס איז ענטדעקט, נאָר בייזער זיך
נישט, וואָרום כ׳וויסע דאָס גענטון פּאַר שרעק. אַן...

קלאַרא (רייסט אַ־בער כמעט ווי פערשטיינערט): איהר זענט

ווּיגרִיטש: וועֶר שפּילט דאָס אויף וויאָ׳ענטשעל און פּיאַ־
נאָ. אַ פּרעכטיגע מעלאָדיע.

דוטקעוויטש: כ׳האָב שוין לאַנג נישט געהערט אַזאַ מו־
זיק. זאַלסט נאָר נישט פֿערגעסן, קלאַראַ־לעבן, מאָרגן וועגן
מיינע שיך...

ווּיגרִיטש (רעדט אַ ביסעל פֿערקלערט און טיט הערצליכקייט גע־
פֿיהל צו קלאַראַ׳ן): דיין מוטער האָט אויך אַזוי שען געשפּילט! —
דו געדענקסט?

קלאַראַ (שטיל): כ׳געדענק, פֿאָטער!

ווּיגרִיטש (וי פֿריהער): דאָ האָב איך גוטע זכרונות און
אויף יענער וועלט האָב איך מיין הייליקייט, מיט וועלכער כ׳וואָלט
זיך געוואָלט וואָס שנעלער פֿאראייניגען, וועֶן נישט די קינדער
(טוליעט קלאַראַ׳ן צום הארץ). זי האָט אָבער מיך אויך איבערגעלאָזט
אין דעריבער בין איך צוגעבונדען צו דער וועלט.

קלאַראַ: וואָס רעדסטו, פֿאָטער! דו וועסט נאָך געזונד וע־
רען.

דוטקעוויטש: איך געה שוין — אַ גוטע נאַכט, טייערער
ה׳ וויגריטש — אַ גוטע נאַכט — און דו, קלאַראַ, אַזוי ווי דו
וועסט נאָר אַרויסשיקען דיין ברודערל אין שול, קום באַלד
צוריק צו מיר (מי זי וואָלט זיך עפּעס דערמאָנט, שמיל צו קלאַראַ׳ן) יאָ,
כ׳וועל דיר, מאָרגן געבען פֿאַר אים גלעל אייגנצוצאָהלען — ס׳איז
שוין צייט — נו, זייט געזונד (אַרויסגעהענדיג אין די קוליסען). און
פֿערגעס נישט וועגען מיינע שיך — וואַרום באָרפֿעס קאָן איך
דאָך נישט גיהן (ס׳הערט זיך בלויז די פּיאַנאָ).

ווּיגרִיטש (וועגרעגיג זיך צו דער מיר): און דו געהסט נישט
מיט אַריין?

קלאַראַ: כ׳בלייב נאָך אַ ביסעל דאָ.

ווּיגרִיטש: פֿערגעס נור נישט צו פֿערטאַכען די טיר...
(געהט אַריין אין הייזעל).

ז קסטער אויפֿטריט.

קלאַראַ, באַלד דערנאָך אָסקאַר, בענעדיקט, ווּיגרִיטש.

ויקטאר רישקאוו

דער
30=סטער פעוראל

א אייבינע מראנעריע אין 1 אקט.

יידיש — נתן וילבערצוויג.

דער פֿירשט? איהר זענט דער כּירשט?

אָסקאָר: י—אָ, טאָ איז וואָס? צי צוליב דעמס...

קלאַראַ (וויַ פֿריהער): איהר זענט דער פֿירשט? (וויַ זי מאַלפּ־
פֿערשטאַנען די גאַנצע סימאַציע, לויפֿט אַהין פֿון די שטאַפּעטען, נעהמט
אַרום דעם קאָפּ מיט בוידע הענד און לויפֿט צו מיר אַ געשריי: אַזוי וויַ־
סשונג, צו דער טיר). פֿאָטער, פֿאָטער, פֿאָטער!

וויגריש (בעזויוט זיך אין דער טיר): וואָס איז? וואָס איז.
געשעהן?

קלאַראַ (וואַרפֿט זיך צום פֿאָטערס קניה): פֿאָטער, לאָכיר־
סען דאַרף אַנטלויפֿען! לאָמיר וואָס שנעלער לעבן אַנטלויפֿען, נאָך היינט,
נאָך הייַנט... איך טאָר דאָ מעהר קיין מינוט נישט בלייבען... איך
קאָן נישט!

פֿאָרהאַנג.

דאָס אויסשליסלעכע רעכט וועגן נאָכדרוק
אין רוסלאַנד: דורכֿן דראַמאַטישען אין מוזי־
קאַלישען שריפֿטשטעלער־פֿערבאַנד אין
פּעטערבורג.
אין פֿוילען: דורכֿן יודישען טעאַטער אין
זשורנאַליסטען־סטראיק אין וואַרשע.

די סצענע.

רעכטס אין הינטערגרונד — דעם גאַטשאַלניק׳ס קאַביגעט. ער זיצט אויף אַ וויכטן בעקוועמען שטול ביי אַ גרויסן שרייב־טיש, רויכערט אַ ציגאַר און שרייבט אונטער פאַפירן.

די מיטל־סצענע שטעלט פֿאָר אַ אויפֿגאַם־צימער, 4 טירן. די 2 טירן, וועלכע פיהרן אין פּאַמעל פּעשראָ־זימשעס אין גאַטשאַלניק׳ס קאַביגעט, זענען פֿערמאַכט, די אַנדערע 2 טירן, וועלכע פיהרן אין דער קאַנצעי־ריע און אַרכיוו, זענען אָפֿען. ביי דער ט׳ר פון גאַטשאַלניק׳ס קאַבי־נעט שטעהט אַ קוריער. ביי די וענר צוישן פֿענסטער־ראָמיטש׳ס קאַביגעט און די קאַנצעלאַריע שטעהט אַ קליינער קאַנצעלאַריע־טיש, ביי וועלכן ס׳זיצט דער דיזשור־בעאַמ־טער, איוואַן סעמאַנאָוויטש, וועלכער האַלט נישט פֿון אָבמאַ־שען זיך, אַ פּתרן, טראָגט אַ אָבגענאַנגענע טוושורקע און שרייבט.

לינקס, אַוואַנסצענע — אַרכיוו־קאַביגעט. אויף די טענק און פּאָליצעם ליגען בוכער אינערצוינען טיט בלוי פּאַ־פּיר. נחמי קאַנצעלאַריע־טישען: אוינער אַ גרעסערער, דער צווייטער אַ קליינערער, ביים ערשטען זיצט יענאָר סטעפּאַ־נאָוויטש, אַ אלטער בעאַמטער מיט אַ קריין אויפֿן ברוסט און שרייבט, ביים צווייטען זיצט פּאָדווישקין — אַ דערשראָק־נער פּאַרשוין אין אַלטע טוושורקע, נייט צוואַמען די פּאַ־פּירן.

נאָך אַ קליינער פויזע קלינגט דער טעלעפֿאָן אויפֿן גאַטשאַלניק׳ס טיש.

גאַטשאַלניק: (נעהמט פֿאָוואָליע די טעלעפֿאָן־רעהר, רעדט פֿויל און מיט חוצפה) נו, נו... ווער רעדט?... (התרעגדיג דעם עגמסקר, לעגט

פערזאנעז:

דער נאַטשאַלניק

פאַדעל פּיאַטראָוויטש — זיין געהילף.

אַרטישקאָו עספּיער עספּיעראָוויטש — בעאַמטער פֿאַר [בעזונדערע ענינים.

יעגאָר סטעפּאַנאָוויטש — פֿערוואַלטער איבער'ן אַרכיוו.

פּאַדשיווקין — זיין געהילף.

איוואַן סעמיאָנאָוויטש — דיזשור-בעאַמטער

א קוריער.

אָרט — פּעטערבורג.

צייט — די טעג. *)

Drukarnia Piment i Szwabe, Warszawa, Sierakowska 4.

סנוא איז היינט זעהר שלעכט געשטימט... און ס'איז ניט געווען שׁין די קלענסטע אונאנגענעהמליכקייט...

יעגאָר סטעפ.: צום בעפעהל... די מינוט...

אַרטישקאָוו (אבנעהעגדינ): כ'וועל צולויפֿען... אין צוויי מינוט אַרום... (אין דער טיר) אייליט צו! (אָב אין דער קאַנצעלאַריע).

יעגאָר סטעפ.: פאָדווישקין! גיט אַ זוך, נאָר שנעל...

פאָדווישקין: די מינוט... (געהט צו צו יעגאָר סטעפ. טיף) ערלויבט אייגענטליך צו זעהן וואָס כאַר'ע פאַפירען...

יעגאָר סטעפ.: (איבערקוקענדיג דעם בעפעהל) זאָפאָרט... פון יאָהר 1910... יאָ... די צוויטע שאַנק... אויף דער פערטער פאַליצע אין דער הויך... (גיט איהם איבער דעם בעפעהל) שנעלער... איהר האָט געהערט? אין זעהר אַ שלעכטער הומאָר... איהר געדענקט נאָך מסתמא, וואָס מיר האָבען דעמאָלט געהאַט...

פאָדווישקין: אָבגעהיטען זאָל מען ווערען! (קוקענדיג אויפֿן בעפעהל, וואָס שנעל אין דער צווייטער שאַנק). איהר האָט בעמערקט, יעגאָר סטעפ., וועג זיין וויסאָקאָפער. שיקט אַ שנעלען בעפעהל, איז דאָס וואָרט שנעל געשריבען מיט פֿירערליי בלייען. יעדעס אות אין אַ אַנדערע פֿאַרב...

יעגאָר סטעפ.: נו, טאָ איז וואָס?

פאָדווישקין: איך מיין אָבער, אַז דערויף געהט אַוועק צייט און שטעהט געשריבען „שנעל".

יעגאָר סטעפ.: כ'ווייס ניט... כ'ווייס ניט... נאָר איבערהויפט האַלט איך פֿאַר איבריג אַריינצוקלערען אין די מעשים פון זיין וויסאָקאָפער. כ'פֿערשטעה, אַז אויב ער טוט אַזוי, דאַרף אַזוי זיין און ניט אַנדערש... נו, זוכט, זוכט-זשע שנעלער...

פאָדווישקין: איך געפֿין די מינוט... ביי אונז איז אַלץ אין אָרדנונג... אַלץ אויפֿן אָרט... (בעקוקט רוהיג די פאַפירען פון דער פערטער פאַליצע, האָט ניט געפֿונען וואָס ער זוכט, בעקוקט נאָך אַמאָל דעם בעפעהל, און שיין אַ ביסעל אויפֿגעריבענע קוקט ער נאָך אַמאָל איבער די פאַפירען פון דער פֿערטער פאַליצע).

יעגאָר סטעפ.: זוכט זשע, זוכט...

פאָדווישקין: די מינוט, יעגאָר סטעפ... כ'גיפֿין באַלד...

ער אַזעק דעם ציגאַר, גלייכט זיך אויס, ס׳פּנים זיינם דריקט אויס ווידער־
אין, רעדט שוין נאָר מיט אַ אַנדערן טאָן). טאָק טאָטשנאָ, אייער סיי־
טעלסטוואָ... כ׳האָב די עהרע אייך צו בעגריסען... וואָס פֿערלאַנגט
איהר?... (הערט זיך צו) טאָק טאָטשנאָ... (נעמט אַ בלאָק און פער־
שרייבט זיך, צוהערענדיג צום טעלעפֿאָן) אין אַ פֿערטעל שעה אַרום וויי־
לען די פּאַפּירען צוגעשטעלט ווערען צו אייער סייאַטעלסטוואָ.
(הערט זיך צו) טאָק טאָטשנאָ... פֿערשריבען... אַלע... טאָק טאָטשנאָ,
אייער סייאַטעלסטוואָ... (לעגט אַוועק די רעהר און דריקט אין עזק־
מדישען קנאָפּ).

קוריער (עפֿענט מאָמענטאַל די טיר. נעהט אַריין אין קאַבינעט)
נאַטשאַלניק: אַרטישקאָוו... שנעלער!

קוריער: צו בעפֿעהל, אייער וויסאָקאָפּרעוואָסכאָדיטעל־
סטוואָ... (לויפֿט אַרויס און לויפֿט אין דער קאַנצעלאַריע).

נאַטשאַלניק: (פֿערשרייבט אויפֿן זעלבען בלאָק אַ וואָרט פֿי
פֿיר אותיות מיט פֿיר פֿערשידען־פֿאַרבינג בלייען).

אַרטישקאָוו (אַ יונגער, זעהר רירעוודיג, לויפֿט אַרויס פֿון
דער קאַנצעלאַריע און לויפֿט אין נאַטשאַלניקס קאַבינעט): צום בע־
פֿעהל, אייער וויסאָקאָפּרעוואָסכאָדיטעלסטוואָ...

נאַטשאַלניק: (רייסט אָב דעם ערשטען בלאַט פֿון בלאָק און
גיט אים אַרטישקאָוון) אין אַרכיוו... שנעל... תיכף אויסזוכען די
פּאַפּירען און זיי מיר אַהערברענגען... זיין סייאַטעלסטוואָ איז אַ בי־
סעל אויפגערעגט און די קלענסטע אונאַנגענעהמליכקייט איז ניט
געוואונשען...

אַרטישקאָוו (נעהמענדיג ס׳פּאַפּיר): צום בעפֿעהל, אייער וויי־
סאָקאָפּר. (פֿערשוינדט פֿון קאַבינעט, לויפֿט אַריין אין אַרכיוו).

נאַטשאַלניק (שרייבט וויטער אונטער די פּאַפּירען).

אַרטישקאָוו (וואַרפֿט דעם בעפֿעהל אויף יענעם טעפּאַנע
וייטעם טיש): אַ גוט כאָרגען... זיין וויסאָקאָפּר. דאָס בעפוילען וואָס
שנעלער אויסצוזוכען די פּאַפּירען פֿאַר זיין סייאַטעלסטוואָ...

יעגער סטעפּאַנאָוויטש (אויפֿשטעהענדיג): צום בעפֿעהל.

פּאָדוויסקין (שטעהט אויף און בליבט שטעהן).

אַרטישקאָוו: אייליט זיך צו... מ׳וואָגט, אַז זיין סייאַטעל־

דיר נאַכאמאל איבער. דער טעלעפֿאָן אויפֿן נאַטשאַלניק טיש קלינגט).

נאַטשאַלניק (האַרב וויך צו): עכטשולדיגט, אייער סייא־סעלסטוואָ!... כ׳וועל עס באַלד אין אָרדנונג ברענגען... די מינוט שיק איך עס אַהין... (דריקט דעם עלעקט. קנאַפּ).

קורירער (עפֿענט די טיר און נעהט אַרײַן אינ׳ם קאַבינעט).

נאַטשאַלניק (אין טעלעפֿאָן אַרײַן) כ׳וועל עס צושיקען צו אייער סייאַטעלסטוואָ... מיט אַרטישאָקעוו׳ן די מינוט.. (לעגט אויפֿ די רעהר, צום קוריער) וואָס איז דאָס, צום טייוועל? כ׳האָב דאָך בעבמערקט „שנעל" און די חמודים... אַרטישאָקעוו!... גיכער!...

אַרטישק (קוקט אין דעם אַרכיוו).

קורירער: צום בעפֿעהל, אייער ווייסאָקאָפּער. (נעהם אָב פֿון קאַבינעט, לויפֿט אַרײַן אין דער קאַנצלער.)

אַרטישאָקעוו: (צו יענאַר סטעפּ.) נוּ? געפֿונען?

יעגאָר סטעפּ. (פֿרוירעג:) כ׳פֿערשטעה נישט. וואָס דאָ קאָן זיין, עספּער עספּעראָוויטש...

אַרטישאָקעוו: וואָס איז דען?

יעגאָר סטעפּ.: אַלע פֿאַפּירען זענען אויפֿן אָרט, נאָר די...

אַרטישאָקעוו: וואָס? איהר האָט זי נאָך נישט געפֿונען?

יעגאָר סטעפּ.: מיר געפֿינען עס באַלד, עספּער עספּעראָוויטש... די מינוט...

אַרטישאָקעוו: ווען־זשע וועט דאָס זיק?... ווען?! פֿאַר־וואָס קאָנט איהר נישט געפֿינען?... חייזט נאָר אַהער דעם בעפֿעהל פֿון זיין וויסאָקאָפּער.

יעגאָר סטעפּ. (דערלאַנגט איהם דאָס פּאַפּיר).

אַרטישאָקעוו (נעהמט און וויל אַרײַנקוקען).

קורירער (אַרויסלייענדיג פֿון דער פּאַנצעל., לויפֿט אַרײַן אין אַרכיוו): עספּער עספּעראָוויטש!... דיין וויסאָקאָפּער. פֿאָדערט, אַז איהר זאָלט די מינוט צו איהם אַרײַנגעהן! ער איז זעהר אויפֿגערעגט..

אַרטישאָקעוו (וואַרפֿט יענאַר סטעפּ, דאָס פּאַפּיר און לויפֿט אַרויס): איהר הערט?.. איך וועל נישט זיין פֿאַר אייך פֿעראַנטוואָ־ט: ליך... כ׳וועל צו־וויסען געבען, אז איהר קאָנט נישט געפֿינען די פּאַפּירען, וועלכע מ׳האָט אייך געגעבען צו בעהאַלטען... (לויפֿט

יאיבערקוקענדיג אויף ניך די פּאַפּירען פֿון דער דריטער און פֿערטער פּאָליצע, נעהמט אַראָפּ די פּאַפּירען פון דער פֿערטער פּאָליצע, וועלכע ער האָט שוין צוויי מאָל איבערגעקוקט, לייגט זיי אַרויף אויף זיין טיש און איבערקוקט זיי אַ דרים מאָל. ער האָט ניט נעפֿונען, שטעהט מיטאַמאָל, וויפֿ זיך דעם שווייס פֿון האלז און פּנים).

יאָגאָר סטעפּ. (נישט אָפּריימענדיג זיך פֿון זיין ארבית: נו, פּאָדווישקין, געפֿונען?

פּאָדווישקין: ניין, יאגאָר סטעפּ!... כ'פֿערשטעה נישט... אזעלכע כאַזירען זענען גאָר נישט פֿאַרהאַן...

יאגאָר סטעפּ. וואָס הייסט, נישט פֿאַרהאַן?

פּאָדווישקין (פֿאר־צווייפֿעלט): דאָס הייסט פֿאַרהאַן זענען זיי זיכער... נאָר כ'קאָן זיי נישט געפינען... יאָגאָר סטעפּאָוויטש. אום גאָטעס ווילען, העלפֿט מיר זוכען!

יאגאָר סטעפּ. (שטעהט אויף): דער טייוועל וויים עס!... אוז איהר האַלט אַלץ שטענדיג אין איין טענה'ן "ביי אונז איז אַלץ אין דער בעסטער אָרדנונג, אַלץ אויף זיין אָרט"... (נעהט שנעל צו צו פּאָדשיווקינ'ס טיש).

פּאָדשיווקין: כ'שווער ביי גאָט, אַלץ איז אויפֿן אָרט... נאָר דאָ... כ'ווייס, אפֿשר זענען זיי פֿערלאָרען געגאַנגען...

יאגאָר סטעפּ.: אַ דאָקומענט, וואָס איז מיר געגעבּען געוואָרען פון דער נאַטשאַלסטוואָ, אז כ'זאָל איהם היטען, קאָן נישט פֿערלוירען געהן!... וואו איז דער בעפֿעהל פון זיין וויסאָקאָפֿר?

פּאָדשיווקין (גיט עס איהם): אָטאָ דאָ!...

יאגאָר סטעפּ. (אַרויסגקוקענדיג): נו, וואָס?... פאַרוואָס קאָנט איהר עס נישט געפֿונען?... זוכט אויפֿן ערגסטען פֿאַל אויף דער פֿינפֿטער פּאָליצע, און אין וועל דערווייל די איבערקוקען... (קוקט פּאָרויסזיג אַדורך די פֿאַפּירען אין די דורכגעוועהנע הענט פֿון אויפֿן פּאָל).

פּאָדשיווקין (קוקט איבער די פאפּירען פֿון דער פינפֿטער פּאָליצע אין די דורכגעוועהנע הענט אויך אַראָפּ אויפֿן פּאָל, בייגט ענערגענדיג איבערקוקען, לאָזען זיך אַראָפּ אויפֿן פּאָל, בליבען ויצען אויף די קניה, ששיל און נערחעריש כאַפּען זיי ווידערלעפּ פּאַפּירען און קוקען

קוריער, אַוועקגעפֿאָרן אין נאַשוואַלניק׳ס קאַבינעט) קיינער נישטאָ?...

קוריער (אַפּצוגעבן: די טיר): קיינער נישט, אייער פֿרעמדאָסלאָדיטעלכטוואָ!

פֿאָרמאַן פּעטר. (נעהט אַרײַן אין נאַשוואַלניק׳ס קאַבינעט).

קוריער (מאַכט נאָך איהם צו די טיר).

איוואַן סעמ. (זעצט זיך).

אַרטישקאָוו (פֿירט אַרײַן אין אַרבײט, אָבשטעלענדיג זיך, קוקנשט ער מיט די פּלייצעס, און מיט אַ בליק פֿול פֿעראַכטונג געהט ער אָב אין דער קאַנצעלי).

פֿאָרמאַן פּעטר. (צום נאַשוואַלניק): צום בעפֿעהל, אייער וואָסקאָפֿר.

נאַשוואַלניק: פֿאָרמאַן פּעטר!... שוין אַ גאַנצע שעה און די חמורים קאָנען די פֿאַפּירען נישט געפֿינען... זיין סייאַטעלכטוואָ האָט שוין צוויי מאָל טעלעפֿאָנירט... צווייי מאָל!... ביז איצט האָט מען איהם נאָך נישט צוגעשטעלט די אויסצייכנונגס-ליסטע, ער איז אַווי אויפֿגערעגט אָן מיר פֿערדרעהען איהם נאָך דעם קאָפּ מיט די פּאַפּירען. זייט אַזוי גוט, מאַכט עס אין אָרדנונג!...

פֿאָרמאַן פּעטר: די מינוט, אייער וויסאָקאָפֿר... איהר מעגט רוהיג זיין... כיר וועלען עס באַלד געפֿינען און עס אָבשיקען.

נאַשוואַלניק: נ׳יאָ... שיקט מיט אַרטישקאָוו׳ן... דער טיי-וועל זאָל עס נעהמען!...

אַרטישקאָוו: (פֿון דער קאַנצעל, קומט אַרײַן אינ׳ם אַרבײט).

פֿאָרמאַן פּעטר (קומט אַרײַן אין אַרבײט).

איוואַן סעמ. (איו אויפֿגעשטאַנען און שטעהט).

אַרטישקאָוו (שטעלט זיך אָב אויף אַ אויגענבליק, קוקנשט מיט די פּלייצעס און נעהט אָב אין אויפֿנאַם-צימער, טרעפֿט זיך אָן מיט פּאַרפֿאַראיטש׳).

פֿאָרמאַן פּעטר: ענדליך געפֿונען?

אַרטישקאָוו: נאָך נישט... שרעקליך!... שרעקליך!...

פֿאָרמאַן פּעטר: צום טייוועל... נו, איך וועל זיי באַלד וויזען, וי אַזוי מ׳דאַרף זוכען, וועט זיין סייאַטעלסטוואָ בייזערט זיך דורכ׳ן טעלעפֿאָן... שוין צוויי מאָל טעלעפֿאָנירט!... צווייי מאָל!...

אַרויס, נעהם אַריין אין גאַשאַלניק'ס קאַבינעט)

קוריער (לויפט נאָך איהם, שטעלט זיך אָפּ פֿאַר דער טיר פֿון גאַשאַלניק'ס קאַבינעט. יענאָר סטעפּ. און פּאַרשווינדן זעצן זיך אויף דער ערד, און וואָס פֿאַר אַ פּאַניר ס'קומט זיי אַריין אין דער האַנד, בעת קוקען זיי נערוועאיש).

גאַשאַלניק (מ' אַרט שקאָוו): נו, ענדליך געפונען?

אַרטישקאָוו: ניקאַק ניעט, אייער ווייסאָקאָפּער.

גאַשאַלניק: פֿאַר—וואָס?

אַרטישקאָוו: מ'זוכט, אייער ווייסאָקאָפּער.

גאַשאַלניק: שוין צוויי שעה אוז זיי האָבען נאָך אַלץ נישט געפֿונען אַ דאָקומענט, וואָס איז זיי איבערגעגעבען געוואָרען צוהיטען אינם אַרכיוו. וואָס זאָל דאָס בעדייטען?... רופֿט מיר אַריין פּאַוועל פּעטראָוויטש'ן.

אַרטישקאָוו: צום בעפֿעהל, אייער ווייסאָקאָפּער!... (גיהט אָב, פֿערשווינדט אין פּאַוועל פּעטראָוויטשעס צימער).

גאַשאַלניק (שרייבט ווייטער אונטער די פּאַפּירען).

איוואַן סעמ. (צום קוריער, קוקט אַריין דורך דער טיר): איצט, דוכט זיך, איז ער בייזי!...

קוריער: אָבער נאָך אַ מין! דאָס פּנים איז אַזוי גרין...

איוואַן סעמ.: פֿון וואַנען ווייסטו דאָס?

קוריער: ביז איצט זענען די פּאַפּירען נאָך נישט געפֿונען געוואָרען.

איוואַן סעמ.: אַהאַ...

קוריער: און דעריבער איז ער אַזוי בייזי, און וואָלט געוואָלט מענשען אויפֿעסן.

פּאַוועל פּעטר. (אַנ'אַלטער בעאַמטער אין אַ וויצע-מונדיר מיט אַ גרויסען צלם אויפֿן האַלז, לויפֿט אויפֿגערעגט ארויס פֿון זיין קאַבינעט אין צוימגאַם-צימער).

אַרטישקאָוו (לויפֿט איהם נאָך): שרעקליך!... דאָס איז שרעקליך!...

איוואַן סעמ. (שטעהט אויף אויך).

פּאַוועל פּעטר.: באַלד... באַלד וועלען מיר געפֿינען...

פֿאָדשיווקין: (רוקט זיך צו אויף די קניה און וויזט איהם שטיל דאָס פּאַפּיער).

אַרטישקאָוו (אַרויפקוקנדיג): נו, איז וואָס? די סאַמע געוועהנליכסטע פּאַפּירן... פֿאַרוואָס קאָנט איהר זיי נישט געפינען?... (זיצט).

איוואַן סעמ. (צום קוריער): יעצט קען מען פֿערויכערן... (פֿערויכערט).

קוריער: איוואַן סעמיאָנאָוויטש, רויכערט נישט! זיי האָבען פֿיינד, אַז אונזערע פּאַפּירָסען טוען זיך אויכמישען מיט זייערע ציגאַרן...

איוואַן סעמיאָנ.: ס'מאַכט נישט אויס... די טיר איז פֿערמאַכט...

קוריער: זיי וועלען דורך דער טיר דערשמעקען... (פֿיים נאַשאַלניק'ס טיש קלאפט דער מעלעפאָן).

נאַטשאַלניק (געמט די רעהר): נאָך נישט צוגעשטעלט? נאָך אַלץ נישט?... ווינאָוואַט, אייער סייאַטעלסטוואָ!... ערלויבט... איך וועל אַליין צוגעהן!... (הערט) צום בעפעהל... (העננט אויף די רעהר שטעהט אויף).

קוריער (לענט צו אויער צו דער טיר, הערט זיך איין דעם מעלעפאָן-גערעדט).

נאַטשאַלניק (עפֿענט אויף די טיר).

קוריער (שפּרינגט אָב).

איוואַן סעמ. (לענט נעשווינד אַריין דעם פּאַפּירָס צווישען די פּאַפּירן, וואָס ליגען נעבען איהם, שטעלט זיך נלייך).

נאַטשאַלניק (שטעלט זיך אָב, צום קוריער): וואָס האָסטו זיך צוגעגט אויף דער טיר? אייגנעשלאָפֿען?... אונטערגעהערט זיך? אייסט, מ'זאָל דיך שטראַפֿירען... (מאַכט צוויי טריט, שטעלט זיך אָב, צו איוואַן סעמיאָניטש) גערויכערט?... שוין ווידער?... ווער?... איהר?... אייסט, מ'זאָל אייך פֿון דאָנען ווי אַ הונד אַרויסטרייבען!... (נעהט שנעל אָב אין אַרבּיוו).

איוואַן סעמ. און דער קוריער קריגען זיך אויפֿן מיטן אַנדערן, פֿאַרוואָס זי האָבען דערבייזערט דעם נאַטשאַלניק).

אַרטישקאָוו: צווייפֿל... דאָס איז שרעקלעך!...

פּאַוועל פּעטער.: און אונזערער שרייט אין מאַכט גע־וואָלדען... (אָפּ אינם אַרבייט).

אַרטישקאָוו (אריינגעהענדיג אין קאַנצעל. צום קוריער): קיין־נעם נישט אַרײַנלאָזען... דער גענעראַל איז אויפגערעגט... (צו אי־חאַן סעמיאָנאָוויטש'ן) און איהר גיט נישט אָפּ קיין רעפּאָרט... פּוּן קיינעם נישט... זאָלען זיי וואַרטען... אַלע... (פּערשווינדט).

פּאַוועל פּעטער. (אַרײַנקומענדיג אין אַרכיוו): נו, שוין כּאָטש געפונען?

יעגאָר סטעפּ: ניקאַק ניעט, אייער פּרעוואָסכ!

פּאַוועל פּעטער.: דער טייוועל זאָל אייך אַלעמען נע־מען!... ווי ס'זעהט אויס, ווילט איהר, אַז מ'זאָל א ך ווי די הינט פּון דאָנען אַרויסטרײַבען! אייך אוין... אייך אויך... וואָס פּאַרט פּאַפּירען?... וועגען וואָס?..

יעגאָר סטעפּ. (דערלאַנגט דעם בעפֿעהל): אָט איז...

פּאַוועל פּעטער.: (אַרײַנקוקענדיג) נו?.. טאָ איז וואָס?... פּאַרוואָס קאָנט איהר נישט געפֿינען?... אַ דאָקומענט, וואָס איז אייך איבערגעבען געוואָרען, קאָן נישט פֿעהלען וועהרען, פֿערשטאַנען?

יעגאָר סטעפּ: טאַק טאָטשנאָ, אייער פּרעוואָסכ!

פּאַוועל פּעטער.: אויב איהר זענט פערוואַלטער פּון אַר־כּיוו, מוזט איהר תּיכף געפֿינען יעדעס פּאַפּיר... אַפֿילו אין מיטען דער נאַכט... אין דער פֿינסטער... אַפֿילו אין שלאָף... פֿערשטאַנען?...

יעגאָר סטעפּ: טאַק טאָטשנאָ, אייער פּרעוואָסכ!

פּאַוועל פּעטער.: זוכט־זשע, זוכט!... (לאָזט זיך אַראָפּ אויפֿן פּאָל, אָנגעהאָרעפּנט זאַלען ליגען בײַ צום האָלז, ער קוקט זיי דורך) אַלץ אויסגעמישט... דאָ וועט דער טייוועל אַליין נאָרנישט געפֿינען... א שענע אָרדנונג, מ'קאָן נישט זאָגען!...

אַרטישקאָוו (קומט פּון דער קאַנצעל. אַרײַן אין אַרכיוו): נאָך נישט געפֿונען?... דאָס איז שרעקליך!... (בעמערקענדיג פּאַוועל פּעטע־ראָוויטש דער ערד) אייער פּרעוואָסכ. אַליין! לאָזט זיך אַראָפּ נעבען איהם אויף דער ערד) ערלויבט... איך וועל אויך צוהעלפֿען... (צו פּאָרשי־קינע'ן) וואָס פּאַר'ע פּאַפּירען? וועגען וואָס?

נאַטשאַלניק (מרעם נאָך אַביסעל אָבּ, קוקט מיט חשד אויף אַלעמען): דער 30 פֿעוראַל!... וואָס זאָל דאָס בעדייטן?...

יעגאָר סטעפּ.: איהר האָט ערלויבט צו בעפֿעהלען אויס צוזוכען די פּאַפּירען פֿון 29 און 30 פֿעוראַל פֿון יאָהר 1910... און, נאַטירליך, האַבען מיר...

נאַטשאַלניק: פֿון 30טען פֿעוראַל?... איך?...

יעגאָר סטעפּ.: טאַק טאָמשנאָ, אייער וויסאָקאָפֿר!

פֿאָוועל פּעטר.: זיין וויסאָקאָפֿר. האָט ערלויבט צו מאַכען א פּעהלער אין דאַטום... און זיי...

נאַטשאַלניק: וויזט אַהער מיין בעפֿעהל!

אַרטישקאָוו (רעראַגנט פֿאָוועל פּעטראָוויטש'ן).

פֿאָוועל פּעטר. (רעראַגנט דעם נאַטשאַלניק).

נאַטשאַלניק (איבערלייענדיג, צוריסט [פֿער זי, בעהאַלט עס אין דער הינטערשטער טאַש פֿון זיין וינט-מונדיר): זון איהר... איהר האָט אַלע די גאַנצע שעה געזוכט דעם 30-טען פֿעוראַל?

(רעד. טעלעפֿאָן ביים נאַטש לניקם טיש קלינגט).

קוריער (לויפט אַרויס אין קאַבינעט, נעמט די רעהר הערט זיך צו). דער קוריער, אייער סייאַטעלסטוואָ!... (לענט אַהער די רעהר לויפט אַרויס אינ'ם אַרכיוו).

נאַטשאַלניק: וואָס זאָל איך יעצט ערקלערען זיין סייאַטעלסטוואָ? אַז א גאַנצע שעה האָבען מיינע בעאַמטע געזוכט דעם 30-טען פֿעוראַל? יאָ?... יאָ?... (וויזט אָן פֿאָוועל פּעטראָוויטש. אויף יענעם סטעפּ.) ביי אים נעמט צו די אויסצייכנונגען... (אָנהייבענדיג אויף פֿאַרשיידענ'ען) און דעם וואַרפֿט אַרויס!

קוריער (קומט אַריין אינ'ם אַרכיוו): אייער וויסאָקאָפֿר! זיין סייאַטעלסטוואָ רופֿט אייך צום טעלעפֿאָן...

נאַטשאַלניק: הם... הם... איך וועל אייך וויזען א 30-טען פֿעוראַל!... (נעהמט שנעל אָבּ אין זיין קאַבינעט, נעמט די רעהר צום אויער).

קוריער (נעהמט נאָך איהם, שטעלט זיך בייס טיער).

פֿאָוועל פּעטר. און אַרטישקאָוו (נעהען נאָך איהם און פֿאַרשען, רעדען שטיל אין אויפֿנאַמס-צימער).

נאַטשאַלניק (אַרײַנקומענדיג אין אַרבעט, דערזעהט אַלעמען קניהען אויפן פּאָל): וואָס זאָל דאָס בעדייטען?

פּאָוועל פּעטר. (טרויעריג): מיר זוכען, אייער ווייסאָקאָפּר.!...

נאַטשאַלניק: נאָך אַלץ נישט געפֿונען?...

פּאָוועל פּעטר.: מיר געפֿינען עס די מינוט, אייער ווייסאָקאָפּר.!

אַרטישקאָוו: (קוקט נאָך אַמאָל אויפֿן פּאַפּיר, וויזוט עם פּאָוועל פּעטראָוויטשן, און אײַנרוימענדיג איהם עפּעס, שטעהט ער אויף).

פּאָוועל פּעטר. (וויזט דאָס פּאַפּיר פּאָרשוויקינען אין שטעהט אויף).

פּאָדוישקין: (אָנקוקענדיג, שטעהט אויף).

נאַטשאַלניק (צו יעגאָר סטעפּ.): נו... איהר זענט דאָך עפּעס דער הערר פֿערוואַלטער איבער אַרבײַט, זייט-זשע אַזוי גוט און קומט אַהער!... פֿאַרוואָס קאָנט איהר נישט געפֿינען... האַ פֿאַרוואָס?

יעגאָר סטעפּ. (זעהר טרויריג): זאָל מיר זיין וויסאָקאָפּר. ערלויבען צו ערקלערען...

נאַטשאַלניק: נו?...

יעגאָר סטעפּ.: די פּאַפּירען צו זוכען איז אַ אונזין...

נאַטשאַלניק: אַ אונזין?... פֿאַר-וואָס-?...

יעגאָר סטעפּ.: ערלויבט צו ערקלערען... אַזאַ דאַטום... אַזאַ דאַטום גיט איבערהויפּט נישט...

נאַטשאַלניק (אָפּטרעטענד): ווי?... ס'איז ניטאָ קיין דאַטום?... וואָס הייסט, ס'גיט נישט קיין דאַטום?...

יעגאָר סטעפּ.: טאַק טאָטשנאָ, אייער וויסאָקאָפּר... ערלויבט מיר צו ערקלערען...

נאַטשאַלניק: נו, אַרויס מיט'ן לשון, גיכער!... נו... כ'ער-לויב... ערקלערט!..

יעגאָר סטעפּ.: דאָס יאָהר 1910, זאָל מיר עיטשולדיגען, זיין וויסאָקאָפּר., איז נישט קיין עבור-יאָהר... אַזוי אַז קיין 29 פֿעוראַל קאָן נישט זיין... און דער 30 פֿעוראַל, ערלויבט מיר צו ערקלערען, גיט איבערהויפּט נישט!...

הין צו זיין סיאַטעלסטוואָ! לעבאָריגער! לעבעדיגער!

יעגאָר סטעפּ. און אָדשיווקין (וואַרפען זיך צו די צעזאָרפענע פּאַפּירען אויף פּאָר, נעפּטנען באַלד די נויטיגע פּאַפּירען אין ניבען זיי אַרטשקאָוו).

ארטישקאָוו (כאַפט די פּאַפּירען, לויפט אַרײַן אין אויפנאַם-צימער, זיך נישט אָבשטעלענדיג צו פּאַוואָל פעטראָוויטש.) געפּונען... כ'פּיהר שוין אַהין... (אָב אין דער קאַנצעל.)

יעגאָר סטעפּ. און פּאָדוישקין (קלייבען צונויף פֿון פּאָל די פּאַפּירען און לענען זיי לאַנגזאַם אין אָרדנונג אויף דער פערטער אין פּינפּטער פּאליצע).

נאַטשאַלניק (קלינגט צום קוריער).

קוריער (ערשיינט).

נאַטשאַלניק: פּאַוואָל פעטראָוויטש'ן...

קוריער: צום בעפעהל, אייער וויסאָקאָפּר!... (אָב אין אויפנאַם-צימער) אייער פרעוואָסכאָד! זיין וויסאָקאָפּר... רופט אייך צו זיך.

פּאָוואָל פּעטר. (קוסט אַריין אין קאַבינעט): צום בעפעהל, אייער וויסאָקאָפּר!

נאַטשאַלניק (אין בעטמען הויזן): יאָ, מיין טיערער... האַ? דעם 30-טען פֿעוראַל!... זיי האָבען אָבגעלאַכט... זייט זיי שוין דאָס מאָל מוחל צוליב'ן 30-טען פֿעוראַל! (פֿאַלט) כאַ כאַ-כאַ!

פּאָוואָל פּעטר: צום בעפעהל, אייער וויסאָקאָפּר. כע-כע!

נאַטשאַלניק: דעם... עלטערען... גיט אַ קליינע הוספה צו נייַ-יאָהר... ער דינט שוין לאַנג...

פּאָוואָל פּעטר: זעדר לאַנג, אייער וויסאָקאָפּר!

נאַטשאַלניק: און דעם קליינעם... טרייבט נישט אַרויס... אַ דערשראָקענער... כמעט אַנ'אידיאָט... און דערצו... שוין פּאַר יום-טוב...

פּאָוואָל פּעטר: צום בעפעהל, אייער וויסאָקאָפּר!

נאַטשאַלניק: יאָ!... און דעם דעזשורנעם, וואָס האָט גע-רוישערט... כאַפּט איהם דער טיוואל... זייט אויך איהם מוחל צו-ליעב'ן 30-טען פֿעוראַל... כאַ! כאַ! ע... יאָ! אַ גלעכטער! וועל אַס שטענדיג געדענקען... דעם 30-טען פֿעוראַל... כאַ-כאַ

יעגאר סטעפ. און פאדווישקין (זעצען זיך פערשראקן אויף זייערע ערטער).

איוואן סעמ. (שטעהט גלייך).

נאטשאלניק (אין טעלעפאן): דאס בין איך... אייער סיאטעל-סטווא, (הערט זיך צו) נו, דאנקען גאט!... זעהר אנגענעהם... מירן?... כ'דאנק העכסט, אייער טייאטעלסטווא! געווים, נאר איך בין איך דאס שולדיג... כ'דאנק פון טיפסטען הארצען — די פאפירען, וואס איהר האט בעפוילען צוצושטעלען, זענען שוין גרייט... זיי זענען דא ביי מיר אופ'ן טיש... איך וועל יעדענפאלס צושיקען פון יאנואר, פעוואל און מארט... וואס? נאר פון מארט?... צום בעפעהל! די מינוט שיק איך... כ'דאנק נאכאמאל זיין סייאטעלסטווא... כ'האב די עהרע אייך צודאנקען... (לענט אוועק די רעהר, קיינעם נאכ'ן קו-דיער) הם...

קוריער (ערשיינט).

נאטשאלניק (מילד): רוף אריין ארטישקאוו'ן.

קוריער: צום בעפעהל, אייער וויסאקאפר.!

נאטשאלניק: יא, אלטער! כ'בין דיר מוחל... זאג, מיין דיך נישט שטראפירען...

קוריער: כ'דאנק הערצליך, אייער וויסאקאפר.!

נאטשאלניק: נו... נו... פערשלאפען דער אלטער טייוול ביים טיר... נו, פאשא! גיכער!...

קוריער (לויפט אריין א דערפרעהטער אין אויפגאם-צימער): עס-פער... עספער... מ'רופט אייך... ביטע... (עפענט די טיר, לאזט אריין און שטעלט זיך אוועק).

ארטישקאוו: צום בעפעהל, אייער וויסאקאפר.

נאטשאלניק: נעמהט שוין פונ'ם ארכיוו די פאפירען פון 29 און 30-טען מארט און טראגט זיי אהין צו זיין סייאטעלסטווא!.

ארטישקאוו: צום בעפעהל, אייער וויסאקאפר. (לויפט אריין אין אויפגאם-צימער, פרעהליך און לעבעדיג, צו פאוועל פעטר.) מארט האט זיך ארויסגעוויזען, מארט!... ר'האט בעפוילען אהינצו-טראגען צו זיין סייאטעלסטווא פון חודש מארט (אב אין ארכיוו). מארט! מארט! מארט! גיב אהער שנעלער! די מינוט טראג איך א

נעארנ פרעשעל.

קאמעדיאנט.

קאמעדיע אין 1 אקט.

יידיש דורך זלמן זילבערצווייג.

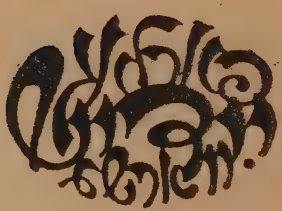

פּאַוועל פּעטר.: די ליסטע איז שוין צוריק געקומען, אייער וויסאָקאָפער!

נאַטשאַלניק: יאָ, צוריקגעקומען! און אַדורכגעגאַנגען... אינגאַנצען...

פּאַוועל פּעטר.: כ'האָב די עהרע צו גראַטולירען אייער וויסאָקאָפער!

נאַטשאַלניק: כ'דאַנק אייך, מיין פֿרײַנד... און איך (צעמט דעם פּאָרטפּעל, אַבגעהענגר אין אויפֿנאַם-צימער) דעם 30-טען פֿעווראַל!... כאַ-כאַ-כאַ!

פּאַוועל פּעטר. (נעהט איהם נאָך, לאַכט): כע-כע-כע!

נאַטשאַלניק (זיך געזונדינ אין אויג. צים. מים פּאַת. פּפּער.): אַ געהאָרזאַם פֿאָלק, אונזערע בויאַטען...

פּאַוועל פּעטר.: זעהר געהאָרזאַם. אייער וויסאָקאָ-אַרעוואָסכאָדיטעלסטוואָ!...

פֿאַרהאַנג.

דאָס אויפֿיהרונגם-רעכט וועהרט נעטישט:
אין רוסלאַנד: דורכ'ן דראַמאַטישען אין מוזי-
קאַליישען שריפֿטשטעלער-פֿערבאַנד אין
פּעטערבורג.
אין פּוילען: דורכ'ן יורישען בימעראַטען אין
זשורנאַליסטען-פֿעראיין אין לאָדז.

אַ שען מעבלירט צימער. די וענד זענען בעהאָנגען מיט קרעגן. לינקס אַ בילד פֿון אַ יונגער פרוי, די רעכטע איז בעהאָנגען מיט אַ שוואַרצען באַנד.

עֶרשטער אויפֿטריט.

פּריץ און ערִיך (קומען אַרײַן, בײדע שוואַרץ נעקלײדט).

— ערִיך שוישפּילערישע מאַניערען, גיט קוקענדיג אויף דער יונגער, האָט אין רעאַלן נעזיכט סימנים פֿון נרים. מאַכט אַ אײנרוק וי אַ דערשלאָגענער. אין יעדער בעדינגונג פֿיהלט זיך דער שוישפּילער. קיין שום נאַטירליכקײט, נעקינסטעלטע זשעסטן).

— פּריץ אַ יונגערמאַן, נעוועהנליך אויסזעהן.

פּריץ: אָט זענען מיר וויידער דאָ. דו רעכענסט דאָך צו בלײבען אַדער אַוועקצופֿאָרען?

ערִיך (דערשראָגען): כ׳ווייס ניט. כ׳האָב נאָך וועגען דעם גיט געטראַכט.

פּריץ: איך מיין, אַז ס׳וואָלט געווען בעסער, ווען דו פֿאָהרסט אַוועק פֿון דאַנען. דער סעזאָן ענדיגט זיך סיי ווי באַלד. אַנדערש וואו וועסטו לייכטער פֿערגעסען.

ערִיך (מראַנישׂ): פֿערגעסען? קאָן איך דען פֿערגעסען?

פּריץ: נו, אויב גיט פֿערגעסען, אי׳ כאָטש אָבגעווינען זיך...

ערִיך (מיט בענקשאַפט): אָבגעווינען זיך? קאָנסט זיך אָבגעווינען פֿון עפעס?

פּריץ: דאָ העלפט נישט קיין סאָפיסטיק. דו דאַרפֿסט פֿונ־דעסטוועגען וועגען דעם אַ שראַכט טון.

פערזאנען:

עריך — שוישפילער.

פֿריץ — זיין פֿרײַנד.

האנס סילדא.

פֿרוי בירק.

א רעפֿאָרטער.

Drukarnia Pimrat i Szwabe, Warszawa, Sierakowska 4.

אוצרות במורנמר

העלפֿען. אָט דער שרעקליכער, וריקענדער „אַלץ אומזיסט" וועט מיך משוגע מאַכן.

פּריץ: בערוהיג זיך שוין אַמאָל... ס'שטאַרבען דאָך פֿרויען בײַ אַנדערע מענער אויך.

עריך (נעפּריימט): כ'ווייס... כ'ווייס... אָ, אַנדערע פֿרויען... אַנדערע פֿרויען... גוט... (שריַיט) אַזאַ פֿרוי אָבער האָט ניט געדאַרפֿט שטאַרבען... דו הערסט, אַזאַ האָט ניט געדאַרפֿט...

פּריץ: עריך, כ'דערקען דיך ניט, דו האָסט דאָך פֿריהער.. דו האָסט דאָך זיי פֿריהער איבערהויפּט ניט...

עריך: ניט געליבט? יאָ, דו ביזט גערעכט, איך האָב זי ניט געליבט... און, אַז זי האָט דערפֿיהלט, אַז איך ליב זי ניט, וואָס האָט זי געטון? (מיט מיה) זי איז געשטאָרבען צוליב מיר! דו הערסט? זי איז געשטאָרבען צוליב מיר! (פּאַלט אויף אַ שטול, פּויזע— „אַזומערס האָלם").

פּריץ: אָבער דאָס בעווײַזט זיין, אַז אַזאַ שען, שטאַרק געפֿיהל...

עריך (שטרענג: פֿערדינאַנד פֿון „איגמעריע און ליבע"): שווייג!...

פּריץ (וויַיטער רויִדענדיג): אָט די איינע זאַך. אַז מ'שטאַרבט צוליב דיר, דאַרף דיך בערוהיגען, פֿערלייכטערן דיינע לייִדען און געבען דיר מוט צו קעמפֿען מיט דער פערצווייפֿלונג.

עריך (וויַידער „אַסוואַלד"): הער אויף... כ'קאָן ניט פֿערטראָגען דיין שטימע... געה אַוועק... גאָרוואָס געהסטו ניט אַוועק?

פּריץ: כ'קאָן דיך ניט איבערלאָזען אייגעם אַליין.

עריך (מראַניש): דו קאָנסט געהן, קאָנסט דיר רוהיג געהן... כ'קאָן ניט בעגעהן קיין זעלבסטמאָרד...

פּריץ: יאָ, ערין, יאָ, דו טאָרסט ניט שטאַרבען, דו דאַרפֿסט לעבען.

עריך (פֿערבענקט): לייִדען... אַלס שטראָף... כ'וואָלט זיך שוין לאַנג דערהרג'עט, ווען כ'וואָלט ניט געוואָלט אַלס שטראָף טראָגען אַ טרויער אויפֿן גאַנצען לעבען.

פּריץ: אַלס שטראָף?... איך פֿערשטעה דיך ניט...

עריך (מרוירינג): זיי צופֿרידען דערפֿון, וואָס דו פֿערשטעהסט

ע ר י ך (וויי פֿרויהער): אָ, יאָ, אויב ס׳איז נויטיג...

פ ר י ץ (פֿריינדליך): הער אויס, ערין, לאָמיר זיך רוהיג דורכ־רעדן, דו דאַרפֿסט זיך ניט אַזוי אָפּשרעקן צולייב׳ן ווייטן וועג. צום בעדויערן איז עס אַ פֿערלוסט, וועלכער וועט שוין ניט צוריק קומען. דו דאַרפֿסט זיך מיט וואָס ס׳איז פֿאַרנעהמען, דו טאָרסט ניט אַזוי פֿערצווייפֿלען, דו דאַרפֿסט עפּעס טון. קוק אַדורך אַ נייע ראָ־דער עפּעס אַנדערש. דו דאַרפֿסט אַרבייטן.

ע ר י ך (טראַגיש): קאָן איך דען אַרבייטן?

פ ר י ץ: דו דאַרפֿסט זיך בעַרוהיגן, אַז ניט, וואָס וועט זיין פֿון דיר, מיט דיין קונסט?

ע ר י ך (נעפּהעלאָ): פֿון מיר קאָן שוין גאָרנישט זיין. פֿאַר־מיר האָט זיך אַלץ געענדיגט.

פ ר י ץ: דו דאַרפֿסט אַזוי ניט רעדן. דער קלאַפּ האָט דיך געמאַכט טרויריג, זעהר טרויריג, דו ביזט דאָך אַבער אַזוי יונ־גער, אַזוֹ טאַלענטירטער שוישפּילער, דו טאָרסט ניט זיין אַזוי פּער׳מרה־שחורה׳ט...

ע ר י ך כ׳מוז... (פֿאַלט אַריין אין נעזויין, כּמעט מי אין היסטעריק: „אַסיאַדי" פֿון די „נייסטער"). כ׳קאָן ניט, כ׳קאָן נישט... רייד ניט מיט מיר! וואָס וויל־סטו פֿון מיר? לאָז מיך געהן...

פ ר י ץ (מיט נערוט): אָבער, ערין, אין גאָט נאָמען.. וואָס וועט פֿון דיר ווערען? דו דאַרפֿסט אַ ביסעל צו זיך קומען, די טאַרכט ניט ויין אַזוי שוואַך, דו הערסט?

ע ר י ך (הערט איהם ניט, פּערטיפּענדיג די אויגען אין דער הויז־קיים): ווי מיינסטו, האָט זי מיך שטאַרק גליבט?

פ ר י ץ (אויפֿגעגעבן זיך ביז זי די אַקטלען): טראַכט ניט וועל־גען דעם... טראַכט בעסער וועגען עפּעס אַנדערש.

ע ר י ך (פּשוטהויפּפלם): כ׳קאָן ניט טראַכטען וועגען עפּעס אַנ־דערש... שרעקליך, שרעקליך... ניט טראַכטען...

פ ר י ץ: בעַרוהיג זיך, ערין, הערסטו? דו מוזט זיך בעַרוהי־גען. וועסט דאָך דאַרפֿמים דיר גאָרנישט העלפֿען.

ע ר י ך (וויי ער וואָלט זיך אונפּערגעטען דעם שיקואַל: קאָרל מאָר פֿון „די רויבער"): אָ, וויי שרעקליך דאָס איז, וואָס איך קען זיך ניט

רגן... איצט ווייסטו שוין אלץ. איצט איז דיר שוין אלץ קלאר. דו ווייסט אבער נאך ניט, חאס אלץ האב דאן געטון אויפן שיף טאן זיי־דשע ווייסען... אך בין דאדס געוען מיט מיין גאליבטע... איך האב זיך גערעטעט, אלע האבען זיך גערעטעט, נאר זי... זי... איז אומגעקומען – און איך בין דאן געוען צוזאמען מיט א גאליבטע... (פויזע... פייערליך) און דעריבער בין איך א אויסוואדף...

פריץ (מיט נעריחרס): דו... איך... איך רעכען, אז דו נעהמסט דיר די זאך צופיל צום הארצן... ווייל... פיל מענער האבען גאליבטע, און דעריבער...

עריך (פערבענקט): און זי איז געשטארבען...

פריץ: יא, דאס איז שרעקליך... שרעקליך... ס'קאן אבער זיין, אז דאס איז נור א צופאל. זי איז צוליב נייגעריגקייט גענאהרען מיט רער רעטונגס־אפּבסיילונג. זי האט דאך גארנישט געקאנט ווייסען, אז דו ביסט אויף דער „בריטאניא"...

עריך: זי האס געוואוסט, איך האב איהר טאגעגראפירט...

פריץ: אויב אזוי, איז עס פיל שרעקליכער, ווי כ'האב גע־מיינט, נאר ס'איז פארס א צופאל, א שרעקליכער צופאל...

עריך (מראנישׂ, אנהייענדיג מיט־ן פינגער אין רער הויך): דאס איז מעהר ווי א צופאל... דאס איז א שטראף פון גאט...

פריץ: דו דארפסט זיך אבער ניט אזוי פיל בעשולדיגען...

עריך: נייו, איך בעשולדיג מיך ניט, דער טויט בעשול־דיגט מיך, אבער... (מ'קלאפט) אריין...

צוויישטער אויפטריט.

די זעלבע און מאדאם בירק (א דיק, עלטערע פרוי).

בירק (אין טיר): ה' סילדא איז נעקומען אהן אט איז א טע־לעגראמע...

עריך: זאל ער צו־ווארטען...

בירק: און די טעלעגראמע?

עריך: א, די טעלעגראמע, גיט אהער (שרייבט זיך אונטער. מאדאם בירק אב) זיכער א מיטגעפיהל־טעלעגראמע... לעז איבער...

מיך ניט... אָ, וועָן דו וואָלסט געוואוסט, חתן דו חאָלסט בעוואוסט...

פּריץ: וואָס איז דעָס?

עריך (מיט אַ מערדעריש׳ער איראָניע — „האַסט׳פּס"): דאָ איז גאָרנישט צו וויסען, גאָרנישט צו פֿערשטיין.

פּריץ: איך... איך פֿערשטיי איבערהויפּט...

עריך: שווייג... רייד ניט... (פּויזע) וואָס בין איך? (בייז) איך בין אַ אויסוואורף... איך בין אַ געמיינער נידערטרעכטיגער אויס־וואורף... (פּאַיִם אויף אַ שטול).

פּריץ: נו, עריך, הער זיך אויף אויפֿצורעגען... טרינק אויס אַ גלאָז וואַסער... בעסער וועט עס זיך...

עריך (פֿאַרמאַכענדיג די אויגען, מיט אַ ציטערדיגע שטימע): וואָס האָב איך געזאָגט?

פּריץ: גאָרנישט, כ׳בעט דיך...

עריך (בייז): איך האָב געזאָגט, אַז כ׳בין אַ אויסוואורף? איך האָב דאָס געזאָגט, יאָ?

פּריץ: יאָ, אָבער דו ביזט דאָך אַזוי אויפֿגערעגט, אַז ס׳איז טאַקע...

עריך (שרויעריג אין שאַרף): איך בין פֿאַלשטענדיג רווויג, כ׳בין ניט אויפֿגערעגט, דו הערסט, פּריץ, איך בין טאַקי אַ אויס־וואורף.

פּריץ: עריך, דו הויבסט שוין ווידער אָן... פֿאַרוואָס רעד־סטו אַזוי?

עריך: וויל דאָס איז אמת... אמת...

פּריץ: דו רעדסט נאָרישקייטן, וויל דו ב׳זש אויפֿגערעגט...

עריך: ניין, איך בין ניט אויפֿגערעגט, איך וויס וואָס כ׳רייד... הער, פּריץ, דיר וועל איך זאָגען, פֿאַרוואָס כ׳בין אַ אויס־וואורף. יאָ, גאָנץ געווען־ליך אַ אויסוואורף! דיר וועל איך עס ערי־קלערן. (האַלוצינירענד — „ראָזמערם האָלם") מיין פּרוי איז געפֿאָהרן צוזאַמען מיט אַ רעטונגס־אָבטיילונג, וויל זי האָט געוואוסט, אַז איך בעפֿין זיך אויף דער שיף, וואָס האָט זיך צושטעדיגט אָן אַ פּעלץ. יאָ, יאָ, אַזוי איז עס: איך האָב זי געזאָלן אויף אַ שיפֿעל, דאָס שיפֿעל האָט זיך אויפֿגעדרעהט אין די אויגן דערטרונקען געוואָ־

ע ר י ך : ניין, דאָ מוז זיין אַ סבֿה... (שמעהט אויף) ס'קאָן זיין... דו ווייסט, וועז אַ פֿרוי ריזיקירט מיט'ן לעבן אין פֿאָהרט אויף אַ אונטערגעהענדע שיף... אָ, מיר דאַכט זיך... מאַדאַם בירק, וואָו זענט איהר?

פֿערטער אויפֿטריט.

ד י זעלבֿע און מאַדאַם בירק.

ב י ר ק : דאָ בין אַך, וואָס ווילט איהר?

ע ר י ך : קומט אַריין!...

ב י ר ק : כ'בין אָבער נישט רעכט אָנגעטון...

ע ר י ך : איהר קאָנט אַריינגעהן (בעהערשט זיין צאָרן). איך וועל אייך פֿ־ערגען... צי קאָנט איהר מיר דערצעהלען פֿון מיין פֿרוי'ס לעצטען טאָג... געדענקט איהר דעם טאָג?

ב י ר ק : דינסטאָג!

ע ר י ך : יאָ, יאָ, דינסטאָג.

ב י ר ק : יאָ, פֿערשטעהט זיך, אַז כ'געדענק אלץ בין ד' לעצטע קלייניגקייט. יאָ, דינסטאָג אין דער פֿריה איז גאָרניט גע־ווען. די מאַדאַם איז אויפֿגעשטאַנען אַרום אַכט, געפרישטיגט מיט געזונהעלין...

ע ר י ך : ריכטיג, ריכטיג... ווייטער...

ב י ר ק : דערנאָך איז זי אַוועק אַ ביסעל שפּאַצירען, נאָר אַזוי ווי דער הימעל האָט זיך בעדעקט מיט וואָלקענס און ס'איז בעוואָרען פֿינסטער, איז זי באַלד צוריקגעקומען. אַזוי ווי זי איז נאָר אַריינגעקומען, האָט זיך אַראָפּגעלאָזט אַ רעגען און ס'איז בעוואָרען אַזוי פֿינסטער וי ביינאַכט.

ע ר י ך : זי איז געווען אויפֿגערעגט?

ב י ר ק : אין אָנהויב ניט, נאָר וען זי האָט אַרום דריי בעקומען די טעלעגראַמע.

ע ר י ך (זעהר פֿערוואונדערט): די טעלעגראַמע?

פֿ ר י ק (צוזאַמען מיט ערי'ן): אַרום דריי אַ זייגער?

ב י ר ק : נו, יאָ, די טעלעגראַמע...

ע ר י ך (שפּרינגט אויף מיטעד, נישמיג): וואָס פֿאַר אַ טעלעגראַמע

דריטער אויפטריט.

די וועלבע אָהן מאדאם בירק.

פּ ר י ץ (רייסט אויף די מעלענדאמע, לעוזט): „דעם 15-טען זע־נען די דראָטען געווען איבערגעריסען. צוליב דעם האָס די טע־לעגראמע № 179 ניט געקאָנט צוגעשטעלט ווערען אין דער צייט. די הויפטפּערוואַלטונג פון טעלעגראַף" — „כ׳קום צופֿאָהרען אויף דער בריטאַניע. עריך".

ע ר י ך (שפּרינגט אויף. אַ וויילע פערגעסט ער, אַז ער איז אַ שוי־שפּיל־ער, נעהמט אָבער באַלד צוריק אַרײן אין דער ראָל): וואָס? וואָס?

פּ ר י ץ (לעוזט נאָך אַ מאָל דורך): „כ׳קום צופֿאָהרען אויף דער בריטאַניע. עריך".

ע ר י ך (צום מעלד): דאָס איז דאָך מײן טעלעגראַמע. וויז אַהער (לעוזט) דראָטען צובראָכן... נישט צוגעשטעלט... כ׳קום צו־פֿאָהרען אויף דער בריטאַניע... וווּ אַזוי האָט דאָס געקאָנט זײַן? טאָ פֿון וואַנען האָט זי געוואוסט?

פּ ר י ץ: דאָס איז ווירקליך דײַן טעלעגראַמע?

ע ר י ך: יאָ, די טעלעגראַמע, וועלכע כ׳האָב געשיקט צו מײַן פֿרוי.

פּ ר י ץ: און וועלכע מ׳האָט אײַך גאָרנישט צוגעשטעלט...

ע ר י ך: אָבער, אין גאָטס נאָמען, פֿון וואַנען האָט זי גע־וואוסט, אַז איך בין אויף דער בריטאַניע?

פּ ר י ץ: דאָס איז זעהר מערקווירדיג...

ע ר י ך: פֿאַרוואָס איז זי גראָד געפֿאָהרען מיט דער רע־טונגס־אָבטיילונג? פֿאַרוואָס?

פּ ר י ץ: ס׳קאָן זײַן, אַז זי האָט צופֿעליג געוואוסט, אַז דו ביזט אויף דער שיף?

ע ר י ך: ניין, אויס נאַבירינקיים רייקירט מען ניט מיט־לעבען (וויידער מים פאַטאָס) גאָט מיינער... גאָט... פֿאַרוואָס איז זי געפֿאָהרען? פֿאַרוואָס?

פּ ר י ץ: ס׳קאָן נאָר זײַן...

נער אין דער גאַנצער וועלט איז ניט אַזוי אַבגעאַרעמ געוואָרען. ד איז אַהערגעקומען צוליב איהר געליבטען, און איך האָב נע- מיינט, אַז צוליב מיר... וואָס פֿאַר אַ ציניזם.

פֿריץ: אָבער, עריך...

עריך: צוליב מיר... איך האָב געמיינט, אַז זי איז צוליב מיר אַהערגעקומען און כ'האָב זיך געפֿיהלט ווי אַ שילער-יונגעל, און זי איז גאָר געלאָפֿען צו איהר געליבטען... אַזאַ...

פֿריץ: אָבער בערוהיג זיך, דו ביזט דאָך נישט דער ער- שטער, וועמען מ'נאַרט אָב.

עריך: ניט דער ערשטער... איך... איך... איך בין אָבגע- נאַרט געוואָרען... מ'האָט מיך אָבגענאַרט...

פֿריץ: דו האָסט דאָך אָבער אויך...

עריך (דראָהענד): וואָס?

פֿריץ (זייך): איך האָב געוואָלט זאָגען: דו האָסט דאָך אויך געהאַט אַ געליבטע...

עריך (בייז): וועי וועט מיך דאָס בעשולדיגען, אַז איך האָב אָבגענאַרט מיין פֿרוי? וועי?!

פֿריץ: דו ביזט דאָך אַליין...

עריך (ניט הערענדיג איהם): איך וועל אָט דעם פֿרעכען...

פֿריץ: דו האָזט דאָך פֿריהער געזאָגט...

עריך (מיט דער גאַטירלייכער ששימע): נו? (האַרט) די וואָג- שאָלען זענען אָבער ניט קיין גלייכע.. אַ מאַן דאַרף האָבען אַ געליבטע און אַ פֿרוי טאָ- קיינמאָל ניט האָבען קיין געליבטען...

פֿריץ: איך פֿערשטעה דאָס ניט...

עריך (ערנסט): דאָס איז אַ נאַטור-געזעץ... (מרוירינ) און דערפֿאַר וועל איך סילדאַן ערמאָרדעט.

פֿריץ (נאַיוו): ווי אַזוי?

עריך: „און אין דער מינוט האָט ער זיך געוואָרפֿען אויף איהם און איהם ערמאָרדעט"... (אַ לאַנגער זשעסט)

זעקסטער אויפֿטריט.

דיזעלבע, בירק.

ב י ר ק: פֿון אייך...

ע ר י ך (קאַלט): וואו איז די די טעלעגראַמע?

ב י ר ק: כ׳ווייס ניט... די סאַדאַם האָט זי געוויס בעהאַלטן...

ע ר י ך: וואו?

ב י ר ק: כ׳ווייס ניט...

ע ר י ך: גיט אַ קוק... אָט זענען די שליסלען...

ב י ר ק: באַלד (אַב).

ע ר י ך: פֿריץ, פֿריץ, וואָס איך וועל זיך באַלד דאַרוויסען!

פ ר י ץ: מיר וועלען באַלד אַלץ וויסען.

ע ר י ך: ווען, האָט זי גזוזאָגט, איז געקומען די טעלעגראַמע?

פ ר י ץ: דרייַ אַ זייגער...

ע ר י ך: דאָמאָלט זענען די דראָטען נאָך ניט געווען אין בערגערייסען.

ב י ר ק (קומט צוריק): אָט איז די טעלעגראַמע...

ע ר י ך (נעהמט זי): גוט... ר׳קאָנט געהן! (מ אַדאַם ב י ר ק אָפּ.)

פֿינפֿטער אויפֿטריט.

ע ר י ך, פ ר י ץ

ע ר י ך (לעזט די טעלעגראַמע): אַ פֿערראַט... אַ פֿערראַט...

פ ר י ץ: וואָס איז דען?

ע ר י ך: כ׳וועל איהם דעם מח צושפּאַלטען... אַזאַ אויסוואורף...

פ ר י ץ: וועמען, עריך?

ע ר י ך (מיט אַ שרעקליך געלעכטער): אַך, אַך נאַר... נאַר... צוליב מיר איז זי געשטאָרבען...

פ ר י ץ: וואָס?

ע ר י ך (מיט א גלעטער): שווייג... לעז... מיין שאַץ, כ׳קום היינט צופֿאַהרען אויף דער בריטאַניע, האָנס סילדא... און איך האָב געמיינט, אַז צוליב מיר... איך וועל איהם אויספֿאַטשען... איך...

פ ר י ץ: בערוהיג זיך...

ע ר י ך (וי א פּשוט׳ער מיץ בעליידיגטער בשר ודם): בערוהיג זיך... איך זאָל זיך בערוהיגען... גיט קוקען אויפֿן פֿערראַט... קיי-

ע ר י ך (פרובלונג זאהר ליבליך): איהר מיינט, אז דאס קאן מיר שאדען?

ס י ל ד א: נעווים, יעדע אויפרעגונג שטערט, איהר דארפט פערגעסען אין אייער אומגליק.

ע ר י ך: איהר זענט נערעכט... (שטעלט זיך אזוי אין אן פאוז): די קונסט איז פריהער פאר אלעם. כ'וועל פרובען פערגעסען...

ס י ל ד א: אויסגעצייכענט, אט דאס גלייכט מיר! איהר זעט אלעס שפילען...

ע ר י ך (ערנסט): יא, ווי האב איך געזאגט: די קונסט איז פריהער כאר אלעם... איך בין ניט קיין-בעל-הבית איבער זיך, איך געהער צו דער געזעלשאפט. כ'וועל שפילען...

ס י ל ד א: גרויסארטיג... כ'בין ניט קיין בעל-הבית איבער זיך, כ'געהער צו דער גזעזעלשאפט... אט די פראזע וואלט געדארפט בעוואוסט ווערען אין דער גאנצער וועלט.

ע ר י ך; כ'בעט אייך זיי ניט צו פערשפרייטען...

ס י ל ד א: נייך אן שאד... כ'זעה זיך גראד הייבט מיטן רעדאקטאר.

ע ר י ך: אך, אזוי, פערשטעהט זיך... נאר איך בעשוער אייך, אז איהר זאלט ניט דערמאנען מיין נאמען...

ס י ל ד א: איהר קאנט זיך אויף מיר פערלאזען... וואו איז אייער פרוי געשטארבען?

ע ר י ך (ערשלאגען): זי איז געשטארבען צוליב מיר...

ס י ל ד א: אט דער פאל איז זעהר טראגיש...

ע ר י ך: איז עס שוין נעררוקט אין די צייטונגען?

ס י ל ד א: אלע צייטונגען זענען שוין דערמיט פול...

ע ר י ך (דעקלאמירט): א, די צייטונגען... דאס גרעסטע, הייליגסטע רעכען זיי פאר א קאמעדיע...

ס י ל ד א: דאס איז טאקע זעהר טראגיש... איהר ווייסט אבער דאס וואונדערבארסטע אין דער דאזיגער געשיכטע? איך בין צוזאמען מיט אייך געפאהרען אויף דער בריסאניע... און האב גארנישט געזעהן...

ע ר י ך (איבערראשט): איהר זענט אויך געווען?

ביק (אין דער טיר): דער הערר סילדא וואָנט, אַז ס'האָט זיך איהם שוין צוגעגעסטן צו וואַרטן.

ערין (מיט אַ דונערנדע שטימע): ווער?

ביק (דערשראָקען): הערר סילדא...

ערין (צו פּריצ'): דו הערסט?... זיין צייט איז געקומען...

(רוהיג: „קענסט פּליפּ") זאָל ער אַרייַנקומען... (ביק אָב).

פּריץ (צישטערט פאַר אויפֿרעגונג): דו ווילסט אָט שוין?...

ערין: נייַן, זאָל ער צוערשט פֿ'הלפֿן מיין טיפּע פּערזענלעכע צו איהם... ביזט גרייט צו זיין מיין סעקונדאַנט?

פּריץ (צישטערנדיג): יאָ... (פ'קלאַפּט).

זיבעטער אויפטריט.

ערין, פּריץ און סילדא.

ערין: אַרייַן... (הי סילדא קומט נאָר אַרייַן, וואָרף ער אַ בייסע מעלאַנכאָליש — ראָ „אַמעלאָ") אַ, דאָס זענט איהר, ה' סילדא?

סילדא (אַ זעהר עלענאַמער הערר. אין זיין רייַדען פֿיהלט זיך אויסניט): כ'דריק אייך אויס מיין טיפֿסטען מיטגעפֿיהל... דריקט איהם די האַנד) אייער פּערלוסט איז אַ גרויסער קלאַפּ...

ערין (צוברעכען): אַ קלאַפּ, וואָס כ'זועל קיינמאָל נים פּערגעסען...

סילדא: נו, מיט דער צייט געהט דאָך אַלץ אַריבער... (בעמערקט פּריצ'ן) אַ, איהר זענט אויך דאָ?... וואָס פּאַר אַ צופּאַל...

פּריץ: איך בין געקומען בערוהיגען מיין פּרייַנד...

סילדא: די צייט וועט איהם בעַרוהיגען. אַ מענש וועלכער שטייגט פֿון איין טריאומף צום אַנדערן, קאָן גיט לאַנג געדענקען אין אַ פּערלוסט...

ערין (הי פּריהער): דעם פּאַרלוסט וועל איך שטענדיג געדענקען.

סילדא: איהר דאַרפֿט זיך בערוהיגען, איהר טאָרט נים קלערען וועגען דעם. וואָרום אויב נים, טאָ ווי אַזוי וועט איהר אויף דער נייַער וואָג קאָנען שפּילען ראָלעס?

ע ר י ך : ניין, כ׳זך שוין לאַנג...

ס י ל ד א : נו, נעווים, איך וועל אייך אַ ביסעל צו העלפֿען.

ע ר י ך : דאָס וואָלט נעיוען גרויסאַרטיג.. יאָ, מיר וואָלטען געקאָנט... אי׳הר וועט אפֿשר פֿרישטיקען מיט מיר?

ס י ל ד א : אָבער...

ע ר י ך : ניין, ניין, איהר מוזט כאָטש טרינקען אַ גלאָז ווײַן... (רופֿט): מאַדאָם בירק...

אַלטער אויפֿטריט.

די זעלבע, מ א ד א ם ב י ר ק.

מ א ד א ם ב י ר ק (אין טיר): איהר ווילט?

ע ר י ך : ווײַן און דרײַ גלעזער.

ב י ר ק : זאָפֿארט (ברענגט).

ע ר י ך : אַלזאָ, איז דער דירעקטאָר טאַקע אייער פֿעטער? אַ זעלטענער צופֿאַל... נו, כ׳בעט אייך, טרינקט... און איהר האָט אויך איהם אַ איינפֿלוס אויך? אויב אַזוי, קאָנט איהר גיר טן אַ גרויסע טובה.

ס י ל ד א : כ׳וועל טון אַלץ, וואָס ס׳וועט מיר נאָר מעגליך זיין.

ע ר י ך (טרינקט): לחיים, נאָך אַ גלעזעל...

ס י ל ד א : ניין, אַ דאַנק, כ׳מוז געהן, כ׳דאַרף זיך נאָך איבערטון צו דער יאַגד...

ע ר י ך : איהר זענט אַ שיסער? וואהרשיינליך אַ גוטער שיסער?

ס י ל ד א : אין ניצא האָב איך בעקומען צווי פֿרײַזן... נו, כ׳מוז שוין געהן... כ׳האָב אייך שוין אַזוי אוך נעשטערט...

ע ר י ך : וואָס רעדט איהר...

ס י ל ד א : ניין, ניין, כ׳גיה... (קיאַפט ערכ׳ען איבער דער פֿלייצע) אַלזאָ, זייט אַ ביסעל מונטער, מ׳טאָר ניט קלערען וועגען דעם, וואָס מ׳קאָן שוין אַנדערש ניט מאַכען... אויך וויל ערזעהן, מיינע העררען... אַדיע!

ע ר י ך : אַדיע... (ערידְ בעגלייט ס י ל ד א ן ביז צו דער טיר, מ׳הערט איינצלנע הערטער: פֿעטער, דירעקטאָר, רעקאָמענ-

ע ר י ך (רוהיג): איהר האָט אויך גאליסטן פֿון דער שיף־קאַטאַסטראָפֿע?

ס י ל ד א: יאָ, ס'איז געווען א שרעקלי־כער מאָמענט. ניט אמת־זי איך האָב זיך געראַטעוועט דער לעצטער, כדי צו צוקוקן די גאַנצע סצענע ביז צום סוף.

ע ר י ך (וידער פֿערבענקט): די סצענע, וואָס האָט מיר צוגע־רויבט מיין גליק, מיין טייערסטע...

ס י ל ד א: אומגליקלי־כער...

ע ר י ך: איהר האָט בעקענט מיין פֿרוי?

ס י ל ד א: געווים... זאָנאַר זעהר גוט... מיר האָבן זיך בע־קענט אין אסטאַנדע... א ליבע, שענע פֿרוי...

פֿ ר י ץ (מי פֿריהער): ערין...

ע ר י ך (קאַלם): וואָס איז דיר?

פֿ ר י ץ (בעמריבט): גאָרנישט, גאָרנישט...

ע ר י ך: אָט איז איהר פּאַטאָגראַפֿיע (מיט א מיפֿען זיפֿץ) אָ, גאָט, איך האָב נאָר די פּאָטאָגראַפֿיע, אַליין אָבער ליגט זי אין קאַלטען קבר.

ס י ל ד א: בערוהיגט אייך, קומט צו זיך... איהר האָט דאָך א בעפֿרידיגונג, וואָס זי איז געשטאָרבען צוליב אייך...

ע ר י ך: וואָס קען מיך בערוהיגען? וואָס! אָ, די בענקשאַפֿט, וואָס פֿערקלעמט מיר דאָס הא־ץ...

ס י ל ד א: בערוהיגט אייך. מיין פֿעטער, דער דירעקטאָר פֿון קאָניגלי־כען טעאַטער, זאָגט...

ע ר י ך (אויפֿגעלעבט): אָט דער בעריהמטער מענש איז אייער פֿעטער? דאָס הער איך צום ערשטען מאָל... דאָס איז אינטערע־סאַנט... אויב אַזוי, איז, וועל איהר וויילט...

ס י ל ד א: כ'בין שטענדיג גרייט אייך צו דינען...

ע ר י ך (זעהר ליבעריך): אויב ס'איז אייך ניט שווער צו בע־קומען פֿאַר מיר א אַנגאַזשמענט... כ'בין זעהר ניט צופֿרידען פֿון מיין טעאַטער...

ס י ל ד א: אייער איצטיגער פּאָסטען געפֿעלט אייך ניט?

ר קניה), וואָס איז געשטאַרבען צוליב מיר.

פּריץ: דו ביזט אַ נאַר...

עריך: שוועיג, אויסוואורף!.

פּריץ: ס'איז דאָך קלאָר ווי דער טאָג, אַז זי האָט דיך געוואַרט...

עריך: אויב דו רעדטסט נאָך איין וואָרט, צווייס איך דיך אויף שטיקער... דו ערלויבסט זיך צו בעליידיגען מיין פּרוי?... דו ערלויבסט דיר זי חושד זיין?

פּריץ: אָבער...

עריך: אַרויס, יונגעל... אַרויס, אויסוואורף... (באַפּט איהם אָן פּאַלגער אין וואַרפּט איהם אַרויס, נעהט אַרום איבער'ן צימער טיט גרויסע שריט).

צוהנטער אויפּטריט.

עריך, בירק, דערנאָך רעפאָרטער.

בירק (אין דער טיר): אַ רעפאָרטער איז געקומען צו אייך...

עריך: גוט... זאָל ער אַריינקומען... אָדער ניין, וואַרט צו... ניין, זאָל ער אַריינקומען... (שטעלט זיך אויף די קניה פּאַר'ן בילד) כ'צעט דיך, הייליגע, טייערע, וואָס דו ביזט צוליב מיר געשטאַרבען...

רעפאָרטער (קומט אַרין און פערציילענט שנעל).

פּאָרהאַנג.

דאָס אויפֿהרונגם-רעכט וועט נעשיצט:
אין רוסלאַנד: דורכ'ן דראַמאַטישען אין מוזי-
קאַלישען שריפטשטעלער-פּערבאַנד אין
פּעטערבורג.
אין פוילק: דורכ'ן יודישען דימאָקראַטען אין
דשרנאָליסטען-פּעראיין אין לאָדז.

נייגטער אויפטריט.

פריץ און עריך.

עריך (קומט צוריק): נו, וואס זאגסטו? איז דאס נים גרויסארטיג?

פריץ (קאלט): וואס?

עריך: וואס דער דירעקטאר איז זיך פעטער?

פריץ: וואס וואלסטו געהאט דערפון, וען זיין פעטער איז אגאר א סולטאן?

עריך: ס'איז נים אזוי וויי דו מיינסט! גלויב, ער וועט מיך פראטעזשירען און איך וועל אנקומען אין קעניגליכען טעאטער...

פריץ: איך פערשטעה דיך נים... (הויבט) דו דארפסט דאך אהים דער'הרג'נען...

עריך: פארוואס זאל איך אהים דער'הרג'ענען?

פריץ: ער איז דאך גיוען דיין פרויס געליבטער.

עריך (פלוצלונג וידער „אטעיא"): וואר איז מיין פרויס געליבטער

פריץ: ער...

עריך: (שריים) דו ליידיגגעהערי! ערז דעם דירעקטאר'ס שוועסטערקינד?

פריץ: ס'דעכטן, די בעוויזען זענען קלאר...

עריך (וילד): בעוויזען?... וואס פאר א בעוויזען?

פריץ: ער האט דאך אליין געזאגט, אז ער קען דיין פרוי אזא אז ער איז געפאהרען אויף דער בריטאניע...

עריך: אט דאס הייסט ביי דיר בעוויזען? דאס הייסט בעוויזען?

פריץ: און זיין טעלעגראמע צו דיין פרוי?

עריך: איך וויים נים פון קיין שום טעלעגראמע... וואס איז די טעלעגראמע?

פריץ (נים זיי אויהם): אט איז זי...

עריך (צוריסט זי, וילד): אט דאס איז א טעלעגראמע דאס זענען שטיקלעך פאפיר... (הייוט אויפ'ן פרויס בילד) וואר וועט זיך ערלויבען זי צו בעליידיגען, אט דעם מלאך (שלאגט וויעדריג אויף

אלמאזו מירבא.

דער טיִיסטער

קאמעדיע אין 1 אקט.

ייִדיש דורך זלמן זיִלבערצווייג.

תר"פ
1919.

פּערלאג „יודיש", וואַרשא.

33) טורמע = וואַנדערונגען ..... ו. קאַראַלענקא.

(„דאָס איז דאָס שענסטע און דאָס שטארקסטע, וואָס דאָ ר נרויסער קינסטלער און קעמפער קאַראַלענקא האָט געשאַפֿען אויפֿן נעביט פון טורמע-פּיין און סיבירער וואַנדערונגען").

34) סיבירער דערצעהלונגען ... ו. קאַראַלענקא.

(„קינגער פון די רוסישע קינסטלער האָט אזוי פיל און ברייט גיבט נעכיל-דערט דאס לעבען אין די שטרענג-שענצ לאַנדשאַפֿטען פון דער וויטער סיבירי").

35,36) דאָס 93-טע יאהר ..... ויקטאָר הוגא

(„ויקטאָר הוגא נעהערט צו די גרעסטע שטערען פון דער וועלט-ליטעראטור און דאָס „93—טע יאהר"—צו די שענסטע ווערק, וואָס זענען אויפֿגעזעצט געוואָרען פון אלע שפראַכען").

37) סטרונעס ..... ז. סענקאָוויטש.

(„ז. סענקאָוויטש איז איינער פון די שענסטע לירישע אין יודיש, און זיינע לידער, וואָס קומען ארויס אין דעמדאזיגען באנד, זענען וויל-ליך קלאנגען פון צארטע סטרונעס, אמאל מעלאנכאָלישע און אמאל צעזער שטורמיש, וויַ דער וויגד אויפֿן ים").

38) דאָס טעאַטער-בוך .....

(„א זאמלונג פון די בעסטע אינאקטערס, וואס זענען געשאַפֿענגע-וואָרפֿן אין אלע אייראפּעאישע שפראַכען און נעשפּילט געוואָרפֿן אויף די גרעסטע ביהנעס אין אייראפּא און אמעריקא").

39) רעגינע (פּאָעמע) ..... ז. סענקאָוויטש.

(„אויף א דורכזיכטיגען לייוועזע איז דאָ ארטגעמאַלט די פּוילי-יודישע פּרוי. סיט צארטע פּארבען איז געשילדערט אנהר פּביבה אין צוזא-מען דאָרמאַ אויך דאָס דזכטערע איבערלעבונגען").

דאָס ביורא פֿון אַ פּאָליציי-קאָמיסאַר. ווען דער פּאַרטיי-הויפּט זיך אויף, איז די ביהנע לעדיג. די האַלב אַ-אָפּגע-דרעהטע נאַ-לאָפּפּ בעליבט דאָס פּינסטערע ציממער, וואָס איז בעשלאָסן מיט גרויע שפּעטן, די געוועהנליכע מעבל-רונג פֿון אַ פּאָליציי-ביורא... אויף די וועגן—אַפּישען, פּע-קאַנטאַכונגען, בעפֿעהלען, לינקס אַ אַלטע זאָפּע... פֿון הינ-טער די קולישען הערט זיך ווי אייגער געהט אויבער'ן צי-מער אויף אָבנ גראָבע שטימען.

ערשטער אויפֿטריט.

פּאָליצייי-קאָמיסאַר, זשעראָם מאַלטענין, גע-הייס-אַגענט.

קאָמיסאַר (קומט אַרײַן פֿון רעכטס אין דער בעגליטונג פֿון זשעראָם מאַלטענין; דער לעצטער דרעהט אונטערטענינ און איי-לעדיג אַרויף די טרעפּ און פֿערגרעסערט דעם פּלאַם.

קאָמיסאַר (אין צילינדער, אין פּאַלטאָ מיט אַ פּוטערנעם קראַ-גען, אויפֿן האַלו אַ שאַל): אַ שרעקליך וועטער.. און אויסערדעם, קיין נייעס, מאַלטענין?

מאַלטענין: קיין נייעס, ה' קאָמיסאַר.

קאָמיסאַר: אָבער, אַלענפֿאַלס?...

מאַלטענין: אַך, גאָט!.. די זשורנאַליסטען זענען געקו-מען וועגען ידיעות.

קאָמיסאַר: אין דער אַ געלעגנהייט לע-פֿראַנשעך?... זענט איהר געווען לידעננסווירדיג?

מאַלטענין: אַזוי לידעננסווירדיג, אַז ס'האָט זיי אַזש גע-עקעלט, ה' קאָמיסאַר.

קאָמיסאַר: און וואָס נאָך?...

מאַלטענין: ווי געווהנליך, אייניגע טאַשען-גנבים..

פערזאנעל:

זשאן געניל.

פאליציי-קאמיסאר.

זשעראָם מאלטענין — געהיים-אגענט.

1-טער פאליציאנט.

2-טער פאליציאנט.

פלארא טאמבור.

דער אַנדלונג קומט פאָר אין פאריז אין ביורא פון פאליציי-קאמיסאר, אין אונזער צייט.

Drukarnia Pitnent i Szwabe, Warszawa, Sierakowska 4.

לייפען... דאָס—הָאבּען מיר גאָנג... רעפֿאָרמען... אידעען... קיינסאָל נישט...

מאַלטענוי: דאָס טעאַטער מאַכט ניט דענקען...

קאָמיסאַר: נײַן... ס'מאַכט יאָ... (מאַלטענוי מאַכט אַ שימזודיגע בעוועגונג) טאַקע דאָס!... (רייבט זיך די הענד) ס'וואָלט נישט געווען קיין צושויער-זאַל... די ווייבער אין צושויער-זאַל... זאָגט וואָס אידר ווילט, מאַלטענוי, מ'דאַרף זיין פֿערשטענדיג... אַז ס'איז נישטאָ קיין פֿיש, איז אַהערינג אויך אַ פֿיש... (מאַכט).

מאַלטענוי (מאַכט אויך): גוט זשאָגט.

קאָמיסאַר (קוקענדיג אויפֿן זייגער, ווָאס שטעהט אויפֿן אויפֿן): דרײַ פֿערטל אײַנס... יאָ!... איהר, מאַלטענוי, זענט מיר הײַנט נישט נויטיג... איך דאַרף אַרבייטן... אַלזאָ, א גוטע נאַכט...

מאַלטענוי: אויך ווידערזעהן, ה' קאָמיסאַר... (געהט צו דער טיר, קומט צוריק) ה' קאָמיסאַר!... (רער קאָמיסאַר הויבט אויף דעם קאָפּ) און וואָס איז מיט מײַן אַרטיקעל?

קאָמיסאַר: אייער אַרטיקעל?... זעהט איהר, איך האָב אַ פֿערגעסען... איך האָב זיך געזעהען מיטן רעדאַקטאָר פֿון דער „בעווע־גונג"...

מאַלטענוי: נו, און וואָס?...

קאָמיסאַר: יאָ, דאַכט זיך, אַז ער וועט נישט געהן... ער וועט נישט זיין געדרוקט.. ס'פֿעהלט אין אים עלאַסטישקייט. ער האָט נישט, אייער אַרטיקעל, מאַלטענוי, דאָס... (פֿערענדיגט די פֿראַגע מיט אַ זשעסט) איהר פֿערשטעהט?.. מ'דאַרף האָבּען לייכטקייט, בויגזאַמקייט... צו... (די זעלבּע בעוועגונג) נו, מיט איין וואָרט, אַ בי־סעל מעהר פֿאַריזעריש...

מאַלטענוי (מיט אַ נעטוישטען בליק): ס'איז דאָך אַבּער אַ זעהר ערנסטער בעטראַכטונג... אַ זעהר ערנסטע פֿאַרשונג... וועגען דער פֿאַטאַגענישע פֿאַליציי... (איראָניש) און דאָס קאָן דאָך נישט זיין אינ־גענצען פֿאַריזעריש...

קאָמיסאַר (אָבנייגענד): וועל זשע איז שולדיג? איך?!

מאַלטענוי: אייך, אַלענפֿאַלס, דאַנק אייך, ה' קאָמיסאַר... (פֿערבייטערט) און מ'בעקלאָגט זיך נאָך אויפֿן נידריגען טעמפּ...

אונבעוייטענדע געשלעגערייען... איניגע פּאַלען פון גנבות...

קאָמיסאַר: גוט.

מאַלטענוי: בפּלל חענוג לעבּען...

קאָמיסאַר: אויסגעצייכענט.

מאַלטענוי: פּאַריז געניסט איצט פון דער גרעסטער רוהיגקייט...

קאָמיסאַר: אַ אויסערליכע רוהיגקייט. מאַלטענוי... אינ־וענוג רוישען וואולקאַנען... ס'האָט קיינער נישט געפֿרעגט אויף מיר?

מאַלטענוי: קיינער נישט... (פּויזע, בעת ער׳כט דער קאָמיסאַר לענגט צוויי זיין שׂבעקען און שׂאָל אויפֿן טיש) ס'איז זעהר שנעל אַוועק.

קאָמיסאַר: וואָס?

מאַלטענוי: די נייע זאַך איז וואָדעוויל.

קאָמיסאַר: הם... מ'קאָן נישט זאָגן, אַ שענער זאַל... אַ שענער זאַל... שׂונע פּרויען־קרעפּטען... נאָר אַלץ די זעלבע... דער בעלגישער קעניג!...

מאַלטענוי (מיט ענטוזיאַזם, אויפֿהויבענדיג די אויגען צום באַלקן): אַך! טאַטאַרו!...

קאָמיסאַר: פּכע!... (טוט אויס רעס פּאַלטאָ, הענגט איהם אויף אויפֿן העגער און בלייבט שטעהן אין אָוועגד־קאָסטיום). דאָס טעמ־טער איז אַ אָבנאַרמענדע זאַך... איך האַלט, ה' זשעראָם מאַלטענוי, אַז דאָס טאַטער ציהט זיין עקזיסטענץ פון מעשיות, וועלכע מא־כען מיד, נאָרישע באַנאַליטעטען... מ'בעאַרבייט דאָרט נישט גענו־גענד דאָס כאָטאַליע פּראָבלעם, דער טייוועל זאָל עס נעהמען!...

מאַלטענוי: אַך! וועג מיר, אַ שטייגער, וואָלטען געשרי־בען פּאַרׂן טעאַטער... מיר. וועלכע לעבּען מיט דער סאָציאַל פּראַ־גע... שטענדיג!...

קאָמיסאַר: מ'קאָן אַפּילו זאָגען, אַז מיר לעבּען מיט ד'ר ס צאַלער פּראַגע אַזוי ווי מאַן און ווייב... עך, מאַ!... (לענט אַוועק זיין הוט אויפֿן שרייב־טיש, זעצט זיך נעבּען איהם, רעדט די נאָענצע ציים, פּונאַנדער־קלייבענדיג די פּאָפּיראָסן) געפֿיהלע... אינטימע מעשיות... אַ הויז־פּרויענד... איך פּערגעטער דיך... נעהם מיך... גיב אַהער דיינע

פֿאַר'ן קאָמיסאַריאַט...

ק א ָ מ י ס א ַ ר : (אויפֿגערעגט) פֿאַר'ן קאָמיסאַריאַט?... אָ!...

פ ֿ ל א ָ ר א ַ : דאָס איז נישט אמת... איהר, ווילדע מענשען...

ק א ָ מ י ס א ַ ר : שווייגט!... וואָס זיצט עפּעס אַ רוח אין אײַך? עד קערפּער?... אין אַזאַ צייט און אין אַזאַ הוט?... מ'פֿרענגט אַייך שוין דאָ אַהער, דאַכט זיך, דאָס צוואַנציגסטע מאָל?

1 - ט ע ר פ ֿ א ָ ל י צ י א ַ נ ט (צו פ ֿ ל א ָ ר א ַ ן): איך בעט אײַך, האַלט זיך רוהיגער...

2 - ט ע ר פ ֿ א ָ ל י צ י א ַ נ ט : מעהר, ה' קאָמיסאַר... מעהר ווי דרייסיג מאָל.

פ ֿ ל א ָ ר א ַ : אַך!... טאָ איז וואָס?...

ק א ָ מ י ס א ַ ר : זעהט, ווי איהר זענט דאַנקבאַר פֿאַר מיין גוט-קייט... מיינע בי מיהונגען... מיין שוואַכקייט...

פ ֿ ל א ָ ר א ַ : לאָזט מיך אָבי!.. ס'טוט מיר וועה... איהר וועט מיך אפֿשר נאָך אייניזעצען אין טורמע?...

1 - ט ע ר פ ֿ א ָ ל י צ י א ַ נ ט (יאַכט נראָב) : כּע... כע... פֿייגעלע...

2 - ט ע ר פ ֿ א ָ ל י צ י א ַ נ ט (איך אַוו) : קום...

פ ֿ ל א ָ ר א ַ : חזירים!

ק א ָ מ י ס א ַ ר : שווייגט!... פֿערערגערט נישט אייער פֿער-פֿרעכטן... ער איז אַזוי אויך געווג ערנסט...

פ ֿ ל א ָ ר א ַ : אַבער ה' קאָמיסאַר... איך בין נישט שולדיג... דאָס האָבען אָט די וויבדע...

ק א ָ מ י ס א ַ ר : שווייגט!... (צום פּאָליציאַנט) און איהר לאָזט מיך אַליין מיט דער פֿערברעכערין... (אַלס ענטפֿער אויף דער בעווע-גונג פֿון די פּאָליציאַנטן, וזהר שטאַרק) איך האָב נישט קיין מורא. (צו פּראָצ'ן, מיט אַ העכערע שטים) איך וועל אייגנטלעך מאָל מאַכען אַ סוף צו אייערע מעשים... פֿאַר'ן קאָמיסאַריאַט!... אַ שאַנ-דע... דאָס איז אַ פֿרעכהייט, דאָס איז געמיין!

פ ֿ ל א ָ ר א ַ : אַך, ניין... לאָזט מיך...

ק א ָ מ י ס א ַ ר : אַ פֿרעכהייט, פֿאראייניגט מיט אַ אָנגריף אויף דער זיטליכקייט... אויף דער זיסליכטייט פֿון די עהרליכע פּאָלי-

אויף דער ירידה פֿון דער פֿ־אַנצוויזישער פּרעסע!...

קָאמיסאר: אַלץ פֿאַלש, מאַלטענין, די פּרעסע... טעא־טער... דער געשמאַק פֿון דער געזעלשאַפֿט... די פּאָליציי פֿאַלט אויך... און פּאַטאָגאַניע אויך... מיר לעבּן אין אַ עפּאָכע פֿון כּאַ־לעך... מ'קאָן דאָ גאָרנישט מאַכן... דאָס איז פֿאַ־ אונז נישט קיין נייעס... נו, גוט, אויף ווידערזעהן!...

מאַלטענין: אַלעמפֿאַלס אָבער איז עס טרויעריג... זעהר טרויעריג... אויף ווידערזעהן, ה' קאָמיסאַר (מאַלטענין גייט אַוועק מיט פּערצוויפֿעלטע בעמערונגען).

צווייטער אויפֿטריט.

דער קאָמיסאַר, דערנאָך פֿלאָראַ טאַמבור. ערשטער און צווייטער פּאָליציאַנט.

קאָמיסאַר (הָאט זיך געזעטצן צו דער אַרבּיים. אַרבּיימענדיג, פֿייפֿט ער זיך אויטער. פּלוצלינג הערט זיך אונטער ביהנע חי אַ שיסעל פון אַ מחזקה, גראָבּע מענער-שטימען, נאָך ווערט ס'הערט זיך פון צייט צו צייט נאָך אַ העלערע דורכדרינגענדע פֿרויען-שטימע. דער קאָמי־ סאַר הויבּט אויף דעם קאָפּ אין דער ריכטונג פון וואַנען ס'הערט זיך דער טומעל, גלעט דן האָר, פערדרעהט די וואָסען, גלייכט זיך אויס די מאַנ־ זשעטען, נעהמט אָן אַ זיגעריש אויסזעהן. דער טומעל דערנעהנטערט זיך און די טיר עפֿענט זיך. ס'קומען אַרײַן צוויי פּאָליציאַנטן, וועלכע שלעפּען גראָב: פֿלאָרא טאַמבור, וואָס בעמיהט זיך אַרויסצוריסען פֿון זיי. פֿלאָרא נעהט אָנגעטון מיט אַ גאַסען-פֿרוי, זי איז שטאַרק נעפּודערט, טראָגט אַ נרו־סען, שרייענדען הוט מיט רויטע פֿעדערען, אַ חעל קלייד אונטער אַ מאַנטעל מיט אַ פֿוטערן אונטערשלאָג).

פֿלאָרא (וועהרענדיג זיך): ווילדע מענשען... בהמות... זי שעמט איהר זיך נישט אַזוי צו בעגעהן מיט אַ פֿרויענצימער?... לאָזט מיך ענדליך אָב... בהמות!

קאָמיסאַר: וואָס איז דאָ? וואָס איז דאָ?... (קוקענדיג אויף פֿלאָראַן, מיט אַ האַרטע שטימע): וואָס? שוין ווידער איהר?...

1-טער פּאָליציאַנט: יאָ, ה' קאָמיסאַר... מיר האָ־ בען זי ווידער פֿערנומען; זי ר־עהט זיך דאָ... אויפֿן טראָטוּאַר...

קאָמיסאַר (שפּילענדיג): מיר וועלען באַלד זעהן... (היל זי ארומגעהמען, פּלאָראַ לאָזט זיך ניט) נו, וואָס עפּיס?

פּלאָראַ: ניין... ניין... שוין גענוג די מעשיות... ניין לאָז אָבי... (שטעהט אויף, רייבט זיך אָפּ די העגד און די פּיס, לעגט אַוועק דעם פּאַפּטאָ) זיי בעהאַנדלען מיך זעהר שלעכט, די בהמות!... דו וועסט זעהן, אַז אין איין שענעם העלען טאָג וועלען זיי מיר נאָך עפּעס צוברעכען... און דו רופּסט עס גאָך אָן ליבע...

קאָמיסאַר (איז אויך אויפּגעשטאַנען און צוגעגאַנגען צו פּלאָראַ, וועלכע ער היט נידעמען): ליבע?... יאָ, א פּערשטענדליכע זאַך, מיין טייערע... אַ ראָמאַנטישע ליבע... א ליבע פון פּערגאַנגענע טעג... דאָס דערמאָנט מיר די באַלקאָנען... די זיידענע לייטערס... די פּאָסט-קאַרעטען... בעוואָפּנטע דינער... (מאַכט א זשעסט פון א גימנאַסט) און איבער דעם אַלעם שוועבט די לבנה... אין אונזער "אָההונדערט" וועלן סיי זענען שוין מעהר ניט פּאַראַן קיין געשעהענישען... וועלן די ליבע איז אַווי מיטעלמעסיג... אזוי פּלאַך... געפּלין איך דאָס פּאַר פּערכשופּט, אונערוואַרטעט... אין דעם איז פּאַראַן עפּעס שעקספּיר'שעס...

פּלאָראַ: וואָס אַזעלכעס?

קאָמיסאַר: איך זאָג, אַז דאָס איז עפּעס שעקספּיר'שעס... אָט וואָס.

פּלאָראַ: שוין ווידער, זיכער, עפּעס א פּאָליציייאישער אויס-דרוק... יאָ, טאַקע! (פּערטראַכט זיך).

קאָמיסאַר: זיהר נאַיוויטעט איז ענטציקענד... (די פּערטראַכטע פּלאָראַ וועקט מרוירינ) וואָס איז מיט דיר?..

פּלאָראַ: גאָרנישט.

קאָמיסאַר: מיט דיר האָט עפּעס פּאַסירט... וואָס?

פּלאָראַ: נו, גוט, איך געפּלין ניט איין, אַז דאָס זאָל זיין ליבע... ניין!

קאָמיסאַר: טאָ וואָס-זשע ווילסטו?

פּלאָראַ: אַז מ'פּאַקט דיך, זאָל ווי א גאַסען-יינגל... אַזוי ווי א פּערברעכערין צווישען צוויי פּאָליציאַנטען... דאָס אַלץ איז אַמוזירענד... דו ווייסט?... אין אָנהויב האָט עס מיך אַמוזירט...

ניאַנטעך.

פּלאָראַ (מיט אַ שמאַרקען, פּציאָנערעס טאָן): אָך!

קאָמיסאַר: גוט... (צום פּאָליציאַנטן נעהמק אָפּ) איהר וועט שוין מעהר נישט בונטעווען, איהר, ע?

פּלאָראַ: אָבער... ה' קאָמיסאַר...

קאָמיסאַר: גענוג... (די פּאָליציאַנטן זענען אַוועק. פּון הינטער ביהנע הערט מען גראָבע מרים אָן ברומענדע שטימען) וואָס הייסט איהר?... (העלער) ענטפּערט!...

(בוידע, פּלאָראַ אין דער קאָמיסאַר, הערען זיך אונטער, אָנשטרענגענדיג די אויגען אויף דער טיר. סוויט. פּיוצלונג גיט זיך פּאָראַ, הויך צוזאַמענדיג, אַ וואַרף פּאָראויס אין זעצט זיך צום קאָמיסאַר אויף די קניע, אַרומנעהמענדיג איהם).

דריטער אויפּטריט.

פּלאָראַ, קאָמיסאַר.

פּלאָראַ: אָך! טיערע... טיערער... טיערער!

קאָמיסאַר: דו ביזט שטענדיג אַמוזירענד... שטענדיג... (אַכענדיג) גוטען אָוונד, בעבע! (קושט זי) נעהמ דיר זאָב דעם הוט...

פּלאָראַ (זוכט אויס דעם הוט, לענם איהם אַוועק אויפ'ן טיש און מאַכט נאָך דעם קאָמיסאַר) שווייגט... ווי הייסט איהר?... (קושט איהם) דו ווייסט, דו ביזט אַ שרעקליכער מענש. נו!... (דער קאָמיסאַר, זעהר פרעהליך, שאָקעלט זי איף זיינע קניע, וי אַ קינד) ניין... ניין... העקטאָר... איך בין דיך

קאָמיסאַר (צווישענרין): האָפּ, האָפּ, האָפּ... האָפּ, האָפּ, האָפּ...

פּלאָראַ: ניין... ניין... די האָבען מיך שוין גענוג צוטרייסעלט...

קאָמיסאַר: אָרים קינד!...

פּלאָראַ: דו ווייסט... איך בין איכער, אַז זיי האָבען מיר גאָמאַכט בלויע פּלעקען אויפ'ן גאַנצען קערפּער.

קיין אַנדער מיטל. דאָס איז דאָס דאָס אייניצ׳גע, וואָס שטעלט צופֿרידן מיין חשק צו אַוואַנטורעס... און גלייכצייטיג פֿאַלשטענ־דיג אונ׳עפֿעהרליך פֿאַר מיר... איך נויטיג זיך אין זיכערהייט... פֿערשטעהסט, ניט פֿאַר מיר?... נאַר פֿאַר מיין נאָמען... וואָס זאָל מען טון?... און אויסערדעם, ווערט מיין פֿרוי וואָס אַ טאָג אַלץ אייפֿערזיכטיגער... זי קוקט מיר נאָך... שפּיאָנירט און געהט מיר נאָך טריט נאָך טריט... הער, אָט נאָר וואָס... איז זי דאָ געווען גע־נעאיבער... אין אַ דראָשקע... מיט אַ וואַל אויפֿן פּנים... אַ שרעק־ליכע... זיך איבערצוצייגען, צי איך בין טאַקע באמת צוריקגעגאַנ־גען אין ביורא... זי איז אויף אַלעם פֿעהיג... מיין פֿרוי איז פֿע־היג צו אַלץ.

פֿלאָרא: דיין פֿרוי?... דיין פֿרוי?... (קוקט איהם שאַרף אָן איינינע סעקונדען) ערשט׳נס... פֿון וואַנען קומסטו עס עפּעס אַזאַ שענינקער?...

קאָמיסאַר: פֿון טעאַטער...

פֿלאָרא: פֿון טעאַטער?... דיין פֿרוי?... (נרויס זיך צו צו־איינען) דו ליבסט מיך ניט...

קאָמיסאַר: וואָס... איך ליב דיך ניט?

פֿלאָרא: ניין... אַלעניפֿאַלס... איצט ליבסטו מיך ניט...

קאָמיסאַר: נו... איך פֿערגעטער דיך... גיב מיר דיינע ליפּען.

פֿלאָרא (יאָוט זיך קושען): אַ, יאָ... נאַטירליך... דאָס וועסטו קיינמאָל ניט פֿערשׂעטיגען.

קאָמיסאַר (קאָמיש יידענשאַפֿטליך): דיינע ליפּען... דיינע ליפּען... איך ליב דיך ניט?... וועז איך וואָלט דיך ניט גאָר ליבט... קינד מיינס... וואָלט איך דיך גאָר וואַרטען גאַנצע שעה׳ן... ביינאַכט אויפֿן טראָטואַר... אין א רעגען... קעלט... שניי... וואָלט איך דיך אַרויסגעשטעלט צו ווערען אַזוי פֿרעך בעליידיגט פֿון די פֿאַרבייגעהער... עזות׳קייטען פֿון מיינע פֿאַליציאַ׳טען... קראַנק ווערען אויף אַ לונגען־ענטצינדונג... קאָן נאָך זיין עפּעס ערגערס? בערעכען עס... נישט נערווועז... קאַלטבלוטיג... (ערנסט און מיט פּאַטאָס) קינד מיינס, אָט די קרבנות... וואָס דערהויבען די

ו׳קאָן זיין... איצט... דאָ אַהער ... איצט האָט עס זיך מיר צוגע־
נעסען...

קאָמיסאַר: נו, לאָז אָפּ! לאָז אָפּ...

פּלאָן (בלאָזט זיך שטאַרק): דאָס ערנידריגט מיך... (אַ
קליינע פויזע) און איך בין זיכער, אַז דו וועסט מיך נאָך לאָזען
קומען אויף אונזערע ראַנדעוואוען אין אַ קוֹרצער פּאַר אַרעסטאַנ־
טען... אַז ס׳זאָל זיין נאָך ראַמאַנטישער...

קאָמיסאַר: דו טרייבסט איבער...

פּלאָן: און אַחוץ דעם... אָט וואָס... איך וויל ניט
מעהר!...

קאָמיסאַר (מעלאַנכאָליש): דו האָסט ניט קיין פּאַנטאַזיע
קינד, קיין פּאַנטאַזיע... דו האָסט ניט אין זיך קיין ליבע צו אוי־
סערגעווענליכע געפּיהלען... דו בעזיצט ניט קיין ליידענשאַפֿט...

פּלאָן (ווי פּאַרגעווארפען): א׳ך? (קוקט אויהם שאַרף אין די
אויגען אַריין, גלעמענדיג זייַנע האָר פּון קאָפּ) אַך! העקטאָר... דערמאָן
זיך נאָר...

קאָמיסאַר: יאָ... יאָ... איך פּערשטעה... איך וויל זאָ־
גען, אַז דו האָסט ניט קיין מח־ליידענשאַפֿט... דו ביזט פּאַר אַ
נאָרמאַלע ליבע... אַ ריכטיגע... ביי זיך אין דער היים... אַך, גאָט...
דאָס איז אויך אַ זשאַנר אַן און פּאַר זיך... און איך — איך האָב
אַזוי ליב די פּאָעטישע ליבע... דעם קאַמף... די געפּאַהר... שטע־
רונגען... ראָמאָ... ערנאַני... ניט צו מאַכען! איך האָב שוין אַזאַ
נאַטור...

פּלאָן: אָ! דו האָכט!

קאָמיסאַר: נו, נו, קום אַהער... קום אַהער... (שלעפּט
זי צו צו דער וואַנט אין דער טיף סצענע).

פּלאָן (נאָך אַ לייכטן ווידערשטאַנד, לאָזט זיך צושלעפּען צו
דער וואַנט און זעצט זיך וידער אויפֿן קאַמיסאַר׳ס קניע): דאָס איז
אויך אמת... הער נאָר, טייערער... מיר מוזען אויסזוכען אַ אַנדער
מיטל וויַ זיך צו זעהן... מיט איין וואָרט, געפּען עפּעס אַ אַנדער
מיטל, דו... ביזט דאָך עפּעס אַ פּאָליציימאַן!

קאָמיסאַר: ניין... איך פּערזיכער דיך... איך האָב ניט

גאַנצען בּוך... אַלס גאַסען־מיידל... און ניט אַלס מײַן געליבטע... מײַן פֿערגעטערטע געליבטע... און איך אַכט דיך ניט?... און זיי נאָכדעם דעליקאַט!...

פּלאָראַ (אַ ביסל נעריהרט): העקטאָר!

קאָמיסאַר: אָ, ניין, דו ווייסט... דאָס נעהמט צו דעם מוט... אין... סוירקט שווער (מושינער) נו, דער טייוול זאָל עס נעהמען! איר האָט דיר אַרויסגעוויזען מעהר אַכטונג, ווי איך?... און אויף פערשידענע אופנים?... קאָנסטו מיר פֿאַרוואַרפֿען, אז כ׳האָב וועג אַמאָל בעזאָהלט פֿאַר דיין ליבע?...

פּלאָראַ: ניין.

קאָמיסאַר: האָב איך דיר געגעבען וועג אַמאָל אַפֿילו איין פּרוטה... אַפֿילו קיין פּרוטה?

פּלאָראַ: אָבער... אַפֿילו קיין אייגנציג בוקשטעל בלומען...

קאָמיסאַר: נו? זעהסטו דאָך!

פּלאָראַ: יאָ... אָבער ניט וועגען דעם האַנדעלט זיך.

קאָמיסאַר: וואָס?... נישט וועגען דעם האַנדעלט זיך?... די גאַנצע זאַך בעשטעהט דאָך אין דעם...

פּלאָראַ: דו קאָנסט זאָגען, וואָס דו ווילסט... איך שעם זיך אַזוי אַהער צוקומען... איך האָב נאָך בושה אין מיר... אין אויטערדעם... איך פֿערזיכער דיר... דאָס צושטערט מיר מיין גאַנץ פֿערגניגען. פֿאַרוואָס קומסטו ניט צו מיר?

קאָמיסאַר: אונמעגליך...

פּלאָראַ: בײַ מיר איז זעהר אַנגענעהם... אַלץ אין ראָיע און קרעם־קאָלירען... דאָרט שמעקט ניט מיט טאַבאַק און אַלטע פּאָליציאַנטען, ווי אין דיין אַלטען לאָך... און דו האָסט דאָרט אַלץ אונטער דער האַנד... העקטאָר, בערעכען זיך נאָר!

קאָמיסאַר: אונמעגליך!...

פּלאָראַ: די מאַמע וועט אונז גוט אויפֿנעהמען...

קאָמיסאַר: ניין... ניין..

פּלאָראַ: אָבער... דאָ איז דאָך גאָרניט דאָ... לאָמיר גיין אַ מיר, וואָס?...

קאָמיסאַר: און מיין פֿרוי? וועגען דעם טראַכסטו ניט? אָ,

בשמה... וואָס רייניגען דעם גייסט... די גרויסע קרבנות... זיי פֿערלאַנגט מען נאָר פון געליבטע פערזאָנען... אמת'דיג געליבטע... לייִדענשאַפֿטליך געליבטע...

פּלאָרא (אַ ביסעל צוטומלט, גישט פֿערשטאַנדיג אירהם ענגוי דיימלין) דו זאָגסט עס?...

קאָמיסאָר: נו, יאָ... איך זאָג עס... דאַכט זיך, אַז איך זאָג עס... איך זאָג עס דעפֿאַר, ווייל ס'איז אמת... עהרענווערט (פּלאָרא שאָקעט מיט קאָפּ) דו האָסט געלעזען בורזשוי (פּלאָרא שאָקלט אויף ניין) דאָס פֿאַרשכורן זיך אין זעלבסט־אויפֿפֿאַרונג... דער תענוג אין לייִדען...

פּלאָרא (ציטט מיט די אַקסלען): נאַרישקייטען!

קאָמיסאָר: וואָס פֿאַרא נאַרישקייטן?... אַ פּסיכאָאַנאַליזער אמת... אַ פּסיכאָאַנאַליזער און קיסטליכער, קינר מיינס.. דאָס, וואָס ס'קוועלט מיך... דאָס, וואָס פֿאַרדריסט מיך אַ ביסעל ... איז דאָס, וואָס איך בין דיר געצוואונגען דאָס אַלץ צו זאָגן... אַנדערע פֿרויען... פֿרויען, וועלכע האָבען געלעזען בורזשוי... זיאָלטען עס פֿערשטאַנען... וואָלטען עס געפֿיהלט... מאָמענטאַל...

פּלאָרא (נאָך אַ וויילע נאָכדראַכטען): ס'קאָן זיין, אַז דו ליבסט מיך, נאָר אַכטעסט מיך ניט... (קאָמיסאָר מאַכט אַ פּראָטעסטירענדע בעוועגונג) ניין, דו אַכטעסט מיך ניט... אמת, איך בין בלויז אַ גאַטען־פֿרוי... דו אַכטעסט מיך ניט... גענוג.

קאָמיסאָר: דאָס איז גיט! דו ביוט אַראָפּ פֿון זינען... (מאַכט אַ בריישען זשעסט) אָט איז די וויבערשע אונגערעכטיגקייט... און זייער אונלאָגיק!

פּלאָרא: ניין... ניין... (דער קאָמיסאָר וויל זי גלעטען) טשעפּע ניט מיט די הענד.. מיט איין וואָרט... איך קום דאָ אהער אויפֿן ראַנדעוואו אויף אַזאַ אופן, ווי מ'וואָלט מיך געשלעפּט אין טורמע סען—?אזאר...

קאָמיסאָר: אָט... אָט דאָס איז טאַקע דאָס עקסצענטרישע.

קלאָרא: אַך! וויטקלין!

קאָמיסאָר: יאָ, עקסצענטרישע... שעקספּיריש... ווי אַזוי איך פֿיהר דיך קינסטליך דורך פֿאַר מיינע בעאַמטע, אַגענטען... פֿון

קאָמיסאַר: פֿלאָראַ!

פֿלאָראַ: לאָז מיך צו רוה!

קאָמיסאַר: נו... הער!...

פֿלאָראַ: לאָז מיך שוין אַמאָל צו רוה... דו האָסט מיך דערעסען! (נישט קיין גרויסע פויזע).

קאָמיסאַר (נאָענט מרוקנען): דו ווייסט דאָך, פֿלאָראַ, אַז איך האָב פֿיינד אַוועקצע מעשיות... איך האָס אַזעלכע סצענעס... איך וואָלט ליבער געבליבען אין דער הייס... ניין, מיין פֿרוי... וועלכע מאַכט מיר אויך געוונ אַזעלכע סצענעס...

פֿלאָראַ: אויסגעצייכענט, בלייב דאָרט!

קאָמיסאַר: פֿלאָראַ! (כאפט זי אָן)

פֿלאָראַ: אַוועק!...

קאָמיסאַר: הער אויס!

פֿלאָראַ: אַוועק!

קאָמיסאַר: דו ביזט ניט ניט געראָטן... איך פֿערזיכער דיך, אז דו ביזט ניט גערעכט...

פֿלאָראַ: אַוועק!... אַוועק!...

קאָמיסאַר: דו ווייסט ניט, צו וואָס... דער כּעס קאָן צו ברענגען אַ פּאָליציי-קאָמיסאַר...

פֿלאָראַ (מאַכט געוואָר): כאַ, כאַ, כאַ! (אין דעם מאָמענט הערט זיך אין קאָרידאָר דער קלאַנג פֿון שווערע טריט און גראָבע שטימען... ביידע פֿלאָראַ און דער קאָמיסאַר, שטעלען זיך אָב... הערען זיך צו, שווייגענדיג, קוקט דיג אויף דער טיר).

קאָמיסאַר: אַ שענע געשיכטע!... וואָס איז שוין ווידער דאָרט?

פֿלאָראַ (פֿאַרביטערט): אפשר ברענגט מען דיר אַ נייע געליבטע!

קאָמיסאַר: שווייג!... מ'גאָהט אַהער (נאָהט שנעל צו צו יין טיש) זעץ דיך אויף דיין פֿריהערדיג אָרט... אָט דאָ־ט... ווי פֿריהער... דיין הוט... (וואַרפֿט אויהר דעם הוט) און פּראָטעסטיר... שטעל זיך אקעגען... דו טוסט דאָך דיר אָן דעם הוט פֿערדרעהט... שנעלער, לעבעדיגער... פּראָטעזטיר דרייסט... רייד צו מיר פֿרעך...

ניין, אַ דאַנק... דו ווילסט, אַז מיר פרוי זאָל אונז טרעפֿן אַרום־
געזומען... קאָנסטו זיך פֿאָרשטעלן: מיך געפֿאַקט פֿון דער ווייב
און אַ געזעלשאַפֿט־אונגענער, אַלס בעאַמטער... צו בעשטעטיגן, אַז דער
מאַן איז געווען אונטריי דער פֿרוי?... אַ שענע לאַגע!

פֿלאָראַ (בייסדיג): נו, וואָס?... דאָס ווילט געווען אַמוזי־
רענדיג... דו האָסט דאָך אַזוי ליב זעלטענע איבער־לעבנישען, דאָס
דאָס איז דאָך, ווי דו זאָגסט, שען... שען...

קאָמיסאַר: ניין... ניין... נעבעך מיט די נאַרישקייטען...
אונז איז דאָ זעהר גוט... (נעהמט זי אָן בייַ דער טאַליע). מיר האָבען
דאָ אַלץ אונטער די הענד... כּל... כּל...

פֿלאָראַ (אַרויסריסענדיג זיך פֿון זייַנע הענד): הער אויף!...
לאָז צו רוה... דו ביזט עס ניט ווערט...

קאָמיסאַר (אַ ביסל אויפֿגערעגט): און אויסערדעם, אין
פֿאַר מיר, אַ מענש מיט פֿאַנטאַזיע, אַ מה־מענש... (פלאָראַ צוהט מיט
די אַקסלען) פֿאַר מיר אַ לייַדנשאַפֿטליכען... (שטיל זיך צופֿויגענדיג צום
אויער) אַ קאַליע געמאַכטען... יאָ, יאָ... אַ קאַליע געמאַכטען... וועלן דו
קומסט אַ צושויבערטע... אַזעלע־ענע... אַ ביסל בעשמוצט... וועה־
רענדיג זיך ווי אַ פֿויגעלע פֿון די גרעבע הענד פֿון מיינע העלדי־
שע פּאָליציאַנטען... ווּאָס זאָל איך טון?... דאָס ברענגט מיך באַלד
אַריין... אין אַ גוטע שטימונג... דאָס מאַכט קאָכען מיין בלוט...
דאָס... (וויל זי ווידער אַרומנעהמען).

פֿלאָראַ (אויפֿשפּרינגענדיג): וו ביזט מיר עקעלהאַפֿט... דו
ביזט אַ גרויסער עגאָיסט... יאָ... אַנאַלטער בעל־עברה'ניק... אַ
אויסוואורף... און דו זאָגסט מיר אַלץ נאַרישקייטען... און דיין
פֿרוי?... כאַ־כאַ!... איך שפּיי אויף דיין פֿרוי! האָסטו דען אַ פֿרוי?...
פֿון וואַנען ווייסט איך?

קאָמיסאַר (שטעהט אויך אויף): פֿלאָראַ!

פֿלאָראַ: און דיין טעאַטער?... זיי קומען שטענדיג פֿון
טעאַטער. ווי עהנליך דאָס איז!

קאָמיסאַר: מיין עמט...

פֿלאָראַ: נַך! איך זעה טאָקע, ווי דיין אמט זעהט אויס...
גיש'קשה, אַ גאַנץ גוטער עכט... אַלע שלעפּערינס...

קורץ): אַך, ה' קאָמיסאַר... אָרימע לייט האָבען ניט קיין בעשטימ־
טע שעה'ן...

קאָמיסאַר: ניט קיין בעשטימטע שעה'ן?... בעשטימטע
שעה'ן?... וואָס רעדט איהר דאָרט?... ערלויבט זיך ניט צו שפּאַסען
פון מיר... (צו די פּאָליציאַנטען) און איהר... פֿאַרוואָס האָט איהר
איהם ניט אָבגעפֿיהרט גלייך אין אַרעסט?

1־טער פּאָליציאַנט: דער מענש גייט אַרײַנגעגאַנגען
אַהער לויט זיין אייגענעם ווילען...

קאָמיסאַר: דאָס איז ניט קיין תירוץ... אַרײַנגעהן קאָן
מען דאָ לויט דעם אייגענעם ווילען... אָבער ניט אַרויסגעהן...

1־טער פּאָליציאַנט: ער וויל מיט אייך רעדען וועג־
גען אַ דרינגענדע זאַך (זשאן נעניל מאַכט בעשטעטיגענדע זשעס־
טען).

קאָמיסאַר: וועגען אַ דרינגענדע זאַך?... מערקווירדיג...
און וועגען אַלע פּאַריזער גנבים זאָלען וועלען מיט מיר רעדען וועג־
גען דרינגענדע זאַכען... האַלב צוויי בײַנאַכט... ווען איך בין פֿער־
נומען... וואָלט איהר זיי אויך דאָ אַרײַנגעפֿיהרט אין מיין ביורא?

1־טער פּאָליציאַנט: אָבער... ה' קאָמיסאַר... (זשאַן
נעניל מאַכט וויטער בעשטעטיגענדע זשעסטען) הערט אויף, איהר...
שטעהט גלייך?... (ניט איהם אַ שטויס).

קאָמיסאַר (צו זשאַן נעניל'ן): נו... רעדט... אַז איהר
זייט שוין דאָ... נאָר שנעלער...

זשאַן נעניל: ע טשולדיגט... ערלויבט... ה' קאָמיסאַר...
איך וועל אייך דערצעהלען...

קאָמיסאַר: איהר וועט מיר דערצעהלען?... איהר וועט
מיר דערצעהלען?... וואָס וועט איהר מיר אַוועק דערצעהלען?...

זשאַן נעניל (ניט אויפֿהערנדיג זיך): אָט, ה' קאָמיסאַר...
(שמייכלענדיג) איך האָב אייך עפּעס געבראַכט... עפּעס גאַנץ אויס־
סערגעוועהנלעכס... איך דאָב עס געפֿונען... ערשט מיט צעהן מי־
נוט צוריק... אויפֿן טראָטואַר...

קאָמיסאַר: אויך... אויפֿן טראָטואַר... (קוקענדיג אויף
פּלאָן) פּונט צום ערשטונען וויפֿיל גוטע זאַכען מ'געפֿינט הייַנט

איך האָב ליב פֿרעמהייטען... בעלײדיג מיך טצקי... גוט... שרײַ... שרײַ אויף מיר... (דאָס נערוויש דערנעהמערט זיך) שרײַ אויף זי... נו... אײל זיך צו...

פֿלאָרַא (מוטיגן דעם הונט): אַווי ווילסטו?

קאָמיסאַר: נו, יאָ... דער טיוועל זאָל עס נעהמען!... טו! נו! (די מיר עפענט זיך אין צווי פאָליציאַנטען, שלעפנדיג אַ אָרימאָן, קוים מען אַרײַן אין ביורא מיט א נערוויש) שווייגט... שווייגט... איהר— פֿרעכע, שווייגט.

פֿלאָרַא: דאָס איז ניט אמת... זיי האָבען נעזאָגט לײגענד... די בהמות... ווילדע מענשען... מערדער... און דו אויך... דו בהמה... אויסוואורף... בהמה... בהמה... בהמה!...

קאָמיסאַר (צופֿרידן): אַ סך צייכענס... אָט אַזוי... (כאפט זיך צוריק) שווייגט... ווי רופט מען אייך דאָרט? איהר זאָלט זיך ניט עראַבען מיך צו דוצען...

פֿלאָרַא: דו עקעלהאַפט בעשעפֿענישז!

פֿערטער אויפֿטריט.

די פֿאָריגע, זשאַן גענילֿ, דער ערשטער פֿאָליציאַנט.

בײדע פֿאָליציאַנטען בעפֿרײַען אויף אַ מינוט זייער נעפֿאַנגענעם און מיטן זיך ווארפֿן אויף פֿלאָרַאַן, וועלכער בײדע בעווייזען זייערע פֿויסטן און אויף וועלכע זיי ווארפען בייזע בליקען.

1-טער פֿאָליציאַנט: דער טיוועל זאָל זי נעהמען!

2-טער פֿאָליציאַנט: אין אַרעסט!

קאָמיסאַר: לאָזט צורוה די דאָזיגע פֿרוי... איך האָב נאָך מיט איהר ניט געענדיגט... אַ רוח איז אין איהר אַרײַן... (וויזט אָן אויף זשאַן גענילֿן) וואָס איז דאָס?... (צו זשאַן גענילֿן) וואָס איז דאָרט? (קוקט אויף איהם) הם... אַ מוציגע צורה... וואָס שלעפט איהר זיך עפּעס אַרום איבער די אַסען אַזוי שפּעט בײַנאַכט?

זשאַן גענילֿ (נעהמט אַראָפ דעם היטעל, רײַבט זיך די הענר און קוקט אויף פלאָרַאַן מיט מיטלעפיהל, פֿערוואונדערונג, זעהר

זשאן): יאָ... צוקט מיר עבד פראַנק, ה' קאָמיסאַר... (די פּאָליציאַנט קוקען איצט אויף זשאַן גענירן טיף אַריסדריק פון ספּק, פּונקט פּעראונדשטונג אין דרך-ארץ) נו, יאָ... נו, יאָ...

קאָמיסאַר (גרויפּעגדינ זיך אין די אַנדערע אָפּטיילונגען פון מיסטער): דאָך טייוועל זאָל עס נעהמען!... דאָס איז דאָך אַ גוואַלדיגע סומע... אַ גוואַלדיגע סומע... אַ גאַנץ פּערמעגען... אַ עשירות!...

זשאַן גענירל (פּילאָסאָפיש): אַז כ'גיב אַ טראַכט, אַז ס'זעט נען פּאַראַן מענטשן, וואָס אין זייער טיפסטער געפּינען זיך גאַנץ צעהן טויזענד פראַנק... און וועלכע זענען מיט זיי אַזוי אַזוי פּאָרזיכטיג. נעהמט מיך פּשוט אַרום... אַ רחמנות...

קאָמיסאַר: און איהר האָט עס געפּונען?...

זשאַן גענירל: יאָ, ה' קאָמיסאַר.

קאָמיסאַר: אַלענפאַלס... אַלענפאַלס איז עס אויסער-געווענליך...

פּלאַראַ: דאָס איז שעק... דאָס איז שעקס...

1-טער פּאָליציאַנט: שווייגט...

2-טער פּאָליציאַנט: דער טייוועל זאָל עס נעהמען!

קאָמיסאַר: לאָזט צו רוה... הערט אויף... (צו זשאַן גענירל) און ווי אַזוי האָט איהר עס געפּונען?

זשאַן גענירל: נאַגן געווהליך, ה' קאָמיסאַר... (נעהמט זיך אָן מיט מוט, פּרי צו דערצעהלען) אָט ווי ס'איז גשעהען (פּויזע). ס'איז געווען אַנ'ערך אַ פּערטל אייגנס... האַלב אייגנס... איך בין געווען אויפּן בולוואַר... פּיים אַרייגנאַגג אין טעאַטער וואָדעוויל...

קאָמיסאַר: אַהאַ! איהר בעזוכט די ערשטע פּאָר-שטעלונגען... איהר אויך?

זשאַן גענירל (בעשיידען): ס'פּאַסירט! (מרעם צוריק צו דער ערצעהלונג) נאָר די פּערגרעסערטע קונסטען... די מידיג-קייט נאָך אַ הונגעריגען טאָג... און מיין ברוך... איך בין, דאַרפּט איהר וויסען, ה' קאָמיסאַר, אַגעברעכענער און דאָס קוועלט מיך שטאַרק... און מאַכט מיך אַזוי שוואַך בעווענליך. געווג, אַז צוליב דעם האָט מען מיך מיט יאָהרען צוריק בעפּרייט פון מיליטער-דינסט... יאָ... אַלזאָ... צוליב דעם אַלעם, פּערשטעהט איהר, האָב

ביינאַכט אויף די טראָטוּאַרען פֿון פּאַריז...

פּלאָן: רעדט ווייטער... איהר... שענע צורה!...

1-טער פּאָליציאַנט (וויל זיך וואַרפען אויף איהם): דער טייוועל זאָל עס נעהמען!

קאָמיסאַר: לאָז צו רוה... הער אויף!... איך שטעה העכער פֿון דעם... איך בעמערק... (צו זשאַן נעניל) וואָס האָט איהר געפֿונען... (מיט פֿעראַכטונג) אויפֿן טראָטוּאַר?...

זשאַן נעניל: אָט דאָס, ה' קאָמיסאַר... (נעהמט אַרויס פֿון די צוריסענע טיילען פֿון זיין מלבוש א שייסטער און דערלאַנגט איהם דעם קאָמיסאַר).

קאָמיסאַר: וואָס?

זשאַן נעניל: א טייסטער, ה' קאָמיסאַר... א טייסטער פֿון שווארצען סאַפֿיאַן, מיט זילבערנע עקען...

קאָמיסאַר: א טייסטער?... (סקעפּטיש) אַהאַ... איך וויים... און אין דעם טייסטער ליגט, נאַטירליך, גאָרניט?... (ציהט מיט די אַקסלען, די פּאָליציאַנטען אויך).

זשאַן נעניל (שמייכלעלט כיטרע): גיט אַליין א קוק, ה' קאָמיסאַר...

קאָמיסאַר: פערדרעהען מיר א קאָפּ האַלב צוויי ביינאַכט צוליב א טייסטער... (עפֿענט דעם טייסטער) אויב דאָרט איז גאָרניט דאָ... היט זיך... (בעקוקט דעם טייסטער, נעהמט פון איהם אַרויס א פּעקעל באַנקנאָטען און צעהלט זיי תיכף איבער) אַלעגאַלס... אַלעגאַלס... איז עס א אונזין... דאָס איז אונמעגליך... (צעהלט ווייטער די באַנקנאָטען, אין דער זעלבער צייט מאַכט זשאַן נעניל צו די פּאָליציאַנטען בעשטעטיגענדע סמנים, וועלכע דריקען אוים די פֿערוואונדערונג, רוגע, און וועלכע דר קאָמיסאַר דאַרף זיך נעפֿינען... די פּאָליציאַנטען עגטפֿערן אַב מיט בייזע בליקען און גראָבע זשעסטען).

קאָמיסאַר (מיט אויגען פֿול מיט בעוואונדערונג): וואָס איז דאָס? וואָס איז דאָס?... דאָס איז דאָך עפּעס א כשוף... דאָ ליגען דאָך צעהן טויזענד פֿראַנק!... (צעהלט איבער א דריט מאָל דאָס פּעקעל) עהרענוואָרט... דאָ ליגען צעהן טויזענד פֿראַנק!...

זשאַן נעניל (שאָקירט מיט'ן קאָפּ מיט א גוטמוטיג אוים-

זשאן גענייל: אַזוי?... איך, ה' פּאָליציי־קאָמיסאַר, וואוי אויפֿן אַנטוואָרפענעם פּלאַץ... דאָס איז ווייט... איך האָב בעשלאָסען אַ היימצוגעהן... ניט פֿערלירענדיג דעם האָפֿנונג צו טרעפֿן אויפֿן וועג עפּעס אַ גוטהערציגען טאָשען־גנב... אַ פֿיינעם אַלפֿאָנס... אַדער אַ אָרעם גאַסען־מיידעל... זיי, ועהם איהר... זיי, דעם אמת געזאָגט... זענען מענשען מיט אַ האַרץ...

פּלאָאַרע: יאָ, דאָס איז אמת...

זשאן גענייל (דערצעהלט וויטער): זיי וואָלטען מיר געגעבען צוויי סו... צוויי אמת'דיגע סו ... פֿאר וועלכע כ'וואלט מארגען גאָקאנט קיפֿען ברויט... און דער ווייל בין איך אזוי געגאנגען אַפֿערטאָל שעה... ניט געאייַלט זיך... ניט טרעפֿענדיג קיינעם... פּלוצלונג פֿיהל איך עפּעס אונטער די פֿיס... עפּעס ווייכעס. אין אנהויב האָב איך געמיינט, אז דאס איז בלאטע... נאר באלד... האָב איך א טראכט געטון, אז אפֿשר איז עס גאר עפּעס צו נעהמען אין מויל אריין... (פּויזע)עפּעס צו עסען !... (רייבט זיך דעם בויך)דער צופֿאל האט ניט שטארק ל ב אָרימע לייט און גרייט זיי ניט אפֿט צו אנגענעהמע איבעראשונגען... אבער.. וואָס?... מ'קאן דאך קיינמאל ניט וויסען... אט, אשטייגער!... איך געדענק, אז אמאל האָב איך אויף דער בלאַנש־גאַז געפֿונען... א געקאכט שטיק שעפּסען־פֿלייש... עד! האָב איך אין יענע נאכט א לעב געטון... זיך מכּבד געווען, אזוי וויי א וווכער דונד... גוט!... (פּויזע) איך האָב זיך אייגנגעבויגען אויפֿצוהויבען די זאך... און וועז כ'האב זיך דערצו צוגעריהרט, האָב איך א זאג געטון: „געגאנגען, דאס עסט מען ניט... כ'האב זיך אבגעגאַ רט"... און אין דער אמת'ן האט מען מיך אבגענארט, וואָרום דאָס, ה'קאמיסאר, איז געווען... דער זעלבער אוניגליכלעכער טייסטער... פֿערשטעהט זיך, אז בייַם ליכט פֿון נאָהנטען גאז־פֿאמערן האָב איך געעפֿענט דעם טייסטער און איהם בעזוכט. אין איין אבטיילונג האָב איך געפֿונען א בעקל באנקנאטען, פֿערשטאַכען מיט אַ שפּילקע... אויף די גאס איז ניט געווען קיינעם צו זעהן, ניט קיין פֿארבייגעהער, ניט קיין הונד און ניט קיין בעלוכטען געווען־בעל. איך האָב נאך קיינמאל די גאס ניט געזעהען אזוי טרויעריג... אזוי טרויעריג... און כ'האב זיך נאָך קיינמאל ניט גע־

איך גאָהאַט אַ לעכערליכע פרנסה... אַך, אַ ביטער רחמנות... צוויי סו... אי דאָס אויסלענדישע... ס'האָט עס מיר אַרײַנגעזוקט עפּעס אַ שענער הערר... אַזאַ ווי איהר... הערר קאָמיסאַר... אַ גוט געקליידעטער הערר... נישטאָ וואָס צו רײַדן!... אַ ווייסען האַלזטוך... בריליאַנטענע ספּינקעס אויפֿן פֿאָרהעמדל... אַ שטעקען מיט אַ גאָלדענעם קאָפּ... אינגאַנצן זייד און פּוטער... ער האָט זיי מיר געגעבן דערפֿאַר, וואָס כ'האָב איהם געפֿעלט דאָך טירעל פֿון דער קאַרטע... (ציהענדיג מיט די אַקסלען) צוויי סו... צוויי שלעכטע סו... אַזאַ אָרימען אביון ווי מיר... אַ מיליאָנער!... איז דאָס ניט קיין רחמנות!...

קאָמיסאַר: דאָס איז, נאַטירלידְ, זעהר בעדויערנסווערט... נאָר וועלכען אָרימאַן האָט ער עס בעסער געהאַרפט אַוועקגעבן ליויט אייער מיינונג?... איהר זאָלט קיינמאָל ניט בעשולדיגען קיין מיליאָנערן, טייערסטער... זיי זענען אונבעדינגט נויטיג אין געזעלשאַפֿטליכען מעכאַניזם, און אַז ס'וואָלטען מעהר ניט עקזיסטירט קיין מיליאָנערן... וואָלט איהר געפֿונען אויף די טראָטוּאַרען... אַזעלכע... טייסטער?... נו, דערצעהלט ווייטער,.

זשאַן גענילל (אַ ביסעל צומוטעלט): קוקענדיג... אויף די דאָזיגע צוויי סו, וועלכע האָבען ניט קיין ווערט, האָב איך זיך גימאַכט: „אַ שלעכטער טאָג... זאָל ער זיין פֿעשאָלטען! אין פֿערלויף פֿון גאַנצע דריי וואָכען האָב איך נאָך ניט געהאַט אַזאַ שלעכטען טאָג... עך! אמת מ'קלאָגט זיך אויפֿן שטילשטאַנד אין האַנדעל... און אויב ס'זענען אין דעם שולדיג די ענגלענדער... ווי מ'שמועסט אין די צייטונגען...

קאָמיסאַר: אין אַלעם זענען שולדיג די ענגלענדער...

זשאַן גענילל: אויב אַזוי, זאָלען זיי זיין פֿערשאָלטען... זאָל זיי דער טייוועל נעהמען!...

קאָמיסאַר: ריכטיג... איהר זאָגט אַ פּאַטריאָט... אָבער צו דער זאַך!... צו דער זאַך!

זשאַן גענילל: איך גיהּ צו איהם צו, ה' קאָמיסאַר... זאָל אָבער דער טייוועל נעהמען מיין גאַבראָכענק יט!

קאָמיסאַר: שנעלע... שנעלער!...

זשאַן געניל: לאָמיר אָננעהמען, ה' קאָמיסאַר... וועלן אָפּ
די העלדישע פּאָליציאַנטן וואָלטן געפונען דעם טייסטער?

1-טער פּאָליציאַנט (מיט רונדיגע אויגן): הם! הם?

2-טער פּאָליציאַנט (שפּאַשטע, פּטפּט, נאָר מיט איבערצייגונג): דער טייוועל זאָל עס נעהמען!

זשאַן געניל (וועגענדיג זיך צו פּלאָראַן): אָדער די דאָזיגע גוטע פּריילין?

פּלאָראַ: אָ—האָ.

זשאַן געניל: אָדער איהר... האַ?...

קאָמיסאַר: איך?... (וואַקלענדיג) דער טייוועל זאָל עס! (פּלוצלונג, ענטשלאָסען) נו, וואָלט איך אויך געוויזן אַ העלד... אַ העלד... פּערשטעהט איהר מיך... איך האַלט זיך ווייטער בייַם דאָזיגען וואָרט... ס'איז עפּעס לייכט אַרויסצוזאָגען... צעהן טויזענד פּראַנק! גיט נאָר אַ טראַכט... צעהן טויזענד פּראַנק... און די גאַס איז לעדיג... נאַכט... שטיל... איהר וואָלט דאָך געקאָנט... מיט אַ וואָרט, טייערער מיינער, איהר זענט אַ העלד... אָט וואָס!...

זשאַן געניל (שמייכלענדיג גוטמוטיג): דערפון וועלט מיין פּוס ניט בעסער... ה' קאָמיסאַר...

קאָמיסאַר: רעדט ניט אַזוי... רעדט ניט אַליין אויף זיך קיין רכילות... דאָס איז אַ זעלטענע טאַט... אַ ערשטקלאַסיגע... העלדישע טאַט... עהרענוואָרט... איך געפּין ניט קיין אַנדערן אויסדרוק... אַ טאַט פּון מאָראַלישער בעדייטונג... אַ וויכטיגע... אַ אויסערגעוועהנליכע טאַט... איהר פּערדינט צו בעקומען די מאָנטיענער-פּרעמיע... אַפּילו נאָך מעהר... איהר פּערדינט זיי נאָבעל-פּרעמיע. אויסגעצייכענט... אויסגעצייכענט! (ליבענסווירדיג) ווי הייסט איהר?

זשאַן געניל: זשאַן געניל, ה' קאָמיסאַר.

קאָמיסאַר (מיט פּאַטאָס): ער הייסט זשאַן געניל!... דאָס איז פּרעכטיג... זשאַן געניל!... דאָס איז שווער צו גלויבען... עס בעט זיך פּשוט צו בעשרייבען אין אַ בוך... (שמייכלעט פּריים) וואָס איז אייער פּראָפעסיע?

זשאַן געניל: וואָס פּרעגט איהר?

פֿיהלט אזוי ארעם... אזוי ארעם!... (דאָס לייכט אראָב דעם קאָפּ און
נלעט די האר מיט די הענר) אין די אנדערע אבטיילונגען איז
גארניט געווען... ניט קיין וויזיט-קארטע ...ניט קיין פֿאטאגראפֿיע,
ניט קיין בריף... ניט קיין שום סימן, לויט וועלכען מ'זאל דערקע־
נען דעם בעל־הבית פֿון דאזיגען עשירות, ווָאס איך האָב געהאלט־ען
אט דאָ... אין דער האנד... איך האב זיך ווידער אַ טראַכט געטו!:
נו, א שענעם דאנק... מ'זאל עס אוועקטראגען צום פאליציי־קאמי־
סאר... איך וועל מוזען צולייב דעם צוריקגעהן... און איך בין
זעהר... זעהר מיד... יא... באמת... די נאַכט געהט מיר ניט, אזן
אט, ה' קאמיסאר... איך האב געזוכט צווישן סו... צווישן אמת דיגע טו..
אזן זיך אנגעשטויסען אויף 10 טויזענד פֿראַנק !... (א פערצווייפלונג־
ישעסט) פשוט א רחמנות!...

פּלאָרַא (וויזוּ אַרויס אַ נרויסען אינמערעם צו דער ערצעהלונג)
האָ? אמת, אַ גרויס רחמנות...

די פּאָליציאַנטען (מאַכען נראָבע זשעסטען און דראָהונגען).

זשאַן גענילי: און איצט, ה' קאָמיסאַר... ס'איז שוין
שפעט... איך בין צוברָאָכען און צו מיר איז אַזוי ווי־ט... אויב
איהר ערלויבט, נעה איך שוין אַהיים?...

קאָמיסאַר: איין מינוט!... איהר קאָנט ניט אַזוי אַוועק־
נעהן... איהר קאָנט ניט, עהרענוואָרט!... איהר האָט דאָך דאָ דער־
צעהלט אַ אויפֿפֿאַלענדע זאַך... עפּעס אַ מערקווירדיגע געשיכטע...
דאָס איז אַלץ שעקספיר!... נאָר דער טיוועל זאָל עס נעהמען...
אויב אַלץ איז אמת...

זשאַן גענילי: איך שווער ביי גאָט, ה' קאָמיסאַר...

קאָמיסאַר: איך גלויב... איך בין דערין זיכער... אין אייער
שטימע קלינגט דער אמת... נו... איך שווער... אַז איהר זענט
אַ עהרליכער מענש... איהר זענט אַ העלד... מ'קאָן ניט זאָגען...
איהר זענט אַ העלד!...

זשאַן גענילי (בעשיידען): אָ, ה' קאָמיסאַר!

קאָמיסאַר (בעפעהלעריש): אָהן ספֿק, אַ העלד... איך בין
שוין אַ מבין אויף אַזעלכעס ... איך וועל שטענדיג און אומעטום
אָנגען, אַז „איהר זענט אַ העלד!".

סאַר... נאָר אויף אַ באַנק...

קאָמיסאַר (פֿערציהענדיג ערנסט די ברעטער): אויף אַ באַנק?...

זשאַן גענילי: יאָ... אויף אַ באַנק... אין סוקער... אונטער אַ קאַשטאַן־בוים...

קאָמיסאַר: איהר שפּאַסט פֿון מיר, טייערער?

זשאַן גענילי: אַך, ניין!... וועג איך וואָלט אייך געזאָגט, אַז די דאָזיגע באַנק—איז דאָס לעצטע וואָרט פֿון מאָדערנע וואירקונגען... וואָלט איהר מיר ניט געגלויבט, ה' קאָמיסאַר.

קאָמיסאַר: הייסט עס... איהר האָט ניט קיין שטוב?... אַ שטוב?...

זשאַן גענילי: עך, וואָס!...

קאָמיסאַר: דאָס איז זעהר ערנסט... איהר ווייסט, אַז דאָס איז זעהר וויכטיג... איהר זענט דאָך פֿערפֿליכטעט צו האָבען אַ וואוינונג... פֿערפֿליכטעט לויט'ן געזעץ...

זשאַן גענילי: אָרימקייט און געזעץ, ה' קאָמיסאַר, דאָס זענען צוויי זאַכען...

קאָמיסאַר: אַ מענש אָהן אַ וואוינונג... איהר ווייסט וואָס דאָס איז אַ זעלטענע?...

זשאַן גענילי: אַ אונגליקליכער מענש...

קאָמיסאַר: ניין... עפּעס אַ מין דעזערטירטער בירגער... אַ שווערער פֿערברעכער... טיילמאָל... אַ פֿערברעכער שטענדיג... איהר זענט אַ פֿערברעכער, זשאַן גענילי...

זשאַן גענילי (שאָקלענדיג מיט'ן קאָפּ): איך וויס ניט, צי איך בין אַ פֿערברעכער... דאָס, וואָס איך וויס יאָ, איז... אז איך האָב ניט קיין אַרבייט... ניט קיין מיטלען... גאָרניט. גאָרניט. מ'יאָגט מיך פֿון אומעטום... און, אז איך שטרעק אַרויס די הענד... זעהט ה' קאָמיסאַר... גיט מען מיר נאָר אויסלענדישע סו...

קאָמיסאַר: אַ פֿערשטענדליכע זאַך... איהר זענט דאָך אַ געפֿאַהר פֿאַר דער געזעלשאַפֿט...

זשאַן גענילי: אַ געפֿאַהר פֿאַר דער געזעלשאַפֿט! אַך, ה' קאָמיסאַר... גיט נאָר אַ קוק אויף מיר... גיט אַ קוק אויף מיין גע־זיכט... אויף מיינע הענד... אויף מיינע פֿיס, אַזעלכע בעדויערנס־

קאָמיסאַר: איך פֿרעג, וואָס איהר טוט? מיט וואָס איהר פֿערנעהמט זיך?... מיט איין וואָרט, אייער פּראָפֿעסיע?

זשאַן גענילֿ: אַ... אַ... ה' קאָמיסאַר...

קאָמיסאַר: אַ אויסהויבער פֿון טייסטער... איז דאָך ניט קיין פּראָפֿעסיע...

זשאַן גענילֿ: איך האָב ניט קיין אַנדערע...

קאָמיסאַר (מיט ערשטוינונג): וואָס?... איהר האָט נישט קיין פּראָפֿעסיע?... וואָס, איהר האָט ניט קיין פּראָ—פֿע—סיע?

זשאַן גענילֿ: מיר דאַכט זיך, אַז דאָס איז באַלד קענטיג...

קאָמיסאַר: איהר לעבט פֿון די הכנסות פֿון אייער קאַפּיטאַל?

זשאַן גענילֿ: פֿון די הכנסות פֿון פֿרעמדע... איך לעב פֿון נדבות, ה' קאָמיסאַר... און דעם אמת געזאָגט, איז שווער צו זאָגען אַז איך לעב דערפֿון...

קאָמיסאַר (אויפֿקומענדיג זיך דעם קאָפּ): אַך! דער טייוועל זאָל עס נעהמען! אַך, צו אַלע גוטע יאָהר!... אָט דאָס איז שלעכט... (מאַכט אַ מינע) דער ט יוועל זאָל מיך נעהמען! ווי אונאַנגענעהם דאָס איז... און איך האָב געהאַט סימפּאַטיע... אַכטונג... בעוואונדערונג צו אייך... (מיט אַ וועניגער בעגייסטערטער שטימע, כמעט טרוקענ) מיר וועלען אָנרופֿען די זאַכען בײַ זייער אמת'דיגען נאָמען... איהר זענט אַ בעטלער... יאָ?

זשאַן גענילֿ: גאָט!... איך ריהם זיך ניט דערמיט... ה' קאָמיסאר... נאַטירליך... אַז מ'וואָלט געקאָנט... וואָלט איך בעסער געוואָלט זיין אין אַ אַנדער לאַגע...

קאָמיסאַר (מאַכענדיג זיך ערנסט): יאָ... יאָ!... פֿויליקייט... מאַנגעל אין דיסציפּלין... ניט וועלען ערפֿילען די בירגערליכע פֿליכטען... אינדיווידואַליזם, (נאָך אַ פּויז) וואו וואונט אידר?

זשאַן גענילֿ: אויפֿן אַנטווערפענער פּלאַץ...

קאָמיסאַר: אַהאַ!... איהר וואוינט... אויפֿן אַנטיווערפענער פּלאַץ... זעדר גוט... וועלכער נומער?

זשאַן גענילֿ: איך וואוין ניט אין קיין נומער, ה' קאָמי-

דאַרף מען צו זיין רייך.

קאָמיסאַר: וואָס קאָן מען טון?... די זאַך איז שוין אַזוי (העגט דעם טיסטער אין האַנד) אָט דעם טיסטער... זעהט איהר אויף אייער אָרט... און אין אייער לאַגע... וואָלטען ניט פיל צוריקגעבראַכט דעם טייסטער... איך בין איינשטימיג דערמיט... מיינט אָבער פונדעסטוועגען ניט, אַז איהר זענט בעזאַגענע גענרישקייט, ברענגענדיג איהם... נייַן... פערקעהרט... נעזר אייך האָט געפֿעהלט אַ ביסעל שכל... צופֿאַסען זיך צו די אומשטענדען... אָט דאָס איז אַלץ... בכלל, ריידענדיג פון מאָראַליטעט שטאַנדפונקט, איז אייער טאַט נאָך מעהר ווערט אַ לויב... עס איז זאָגאַר ווערט אַ בעלוהנונג... אוו איהר וועט טאָקע בעקומען... די דאָזיגע בעלוינונג... לויט מיין מיינונג, דאַרף זי ניט זיין קלענער ווי 100 סו... אַזוי ווי מיר וועלען נאָר אויסזוכען... אויב מיר וועלען נאָר אַמאָל אויסזוכען... דעם בעל-הבית פון דאָזיגען טייסטער מיט די 10 טויזענד פֿראַנק. דאָס איז איינס... נאָר פון שטאַנדפונקט פון גערעכט אין אַזוי אונבעקוועמער לאַגע...

זשאַן גענעל: איך פערשטעה... איך פערשטעה...

קאָמיסאַר (רייבענד): אין אַ זעהר אונבעקוועמע לאַגע... פערשטעהט מיך... דאָס זאָג איך אייך אויף דער צוקונפט... סיי אין גערעכט-בוך, סיי אין אַנדער אָרט איז ניטאָ קיין שום פונקט, וואָס זאָל אייך פערפֿליכטען צו געפֿענען בייזאַכט אויף דער גאַס אַ טייסטער אָנגעפֿילט מיט באַנקנאָטען... (נעהמט דאָס גערעכט-בוך פון טיש) אָט איז דאָס גערעכט-בוך... זוכט... דאָ ווערט אַזעלכעס ניט גערעכט...

זשאַן גענעל: איך פערשטעה... איך פערשטעה...

קאָמיסאַר: פערקעהרט, זענען דאָ פאַרהאַן פונקטען, אונטער דער דרעהונג פון די שטרענגסטע שטראָפען, וועלכע פערפליכטען אייך צו האָבען אַ וואוינונג... (לענט אַרויף דאָס בוך אויפֿן שרייבטיש) עך: איך פערזיכער אייך, אַז איהר וואָלט בעסער געמאַכט, ווען איהר וואָלט געפֿונען אַ וואוינונג... ווי דעם דאָזיגען טייסטער... הייסט עס:

זשאַן גענעל: יאָ, ה' קאָמיסאַר, איך פערשטעה... הייסט עס:

זיערטע, אַזעלכע נידע... אויסערדעם, בין איך דאָך אַלט אוך שוואַך... אַ אמת'ע צרה... איך האָב אַ ברוך.

קאָמיסאַר: אַ ברוך!... אַ ברוך!... דאָ האַנדעלט זיך ניט וועגען דעם... דאָ האַנדעלט זיך וועגען דעם, צו וויסען, ניט דאָס, וואָס איהר האָט, נאָר דאָס, וואָס איהר האָט ניט... איהר האָט אַ ברוך... דאָס איז זעהר גוט... איהר האָט דאָך ניט קיין וואיבונג... איהר גאַפינט זיך אין צושטאַנד פון אַ שלעפער... איהר ווט, פשוט, גערעדט, בעשטראָפט וועלן פֿאַר שלעפעריי... קלאָר, אַז איהר זענט אַ העלד... איהר זענט אָבער אויך אַ שלעפער... און אויב ס'זענען ניטאָ קיין געוועזען לטובת העלדען... איז אָבער פֿאַרהאַן אַ גאַנצע ר בארג געוועזען געגען שלעפער... אַ גאַנצער בארג, זשאַן גענילל...

זשאַן גענילל: נו, יאָ!... דאָס פֿעהלט ניט!...

קאָמיסאַר (אירגנש): איהר האָט וועגען דעם אַלם ניט נאָכגעטראַכט, אויפֿהויבענדיג דעם טייסמער?... איהר האָט זיך פֿאָר-עשטעלט, אַז דאָס אַלץ איז אַ פשוטע זאַך... אַ לייכטער זשאָסס... אויפֿהויבען אויפֿן טראָטואַר אַ בייטעל?... נו, דער טיוועל זאָל איך נעהמען! אויך אַ אינפאַל, עפעס אַ מין נאַרישער איינפֿאַל...

זשאַן גענילל: ען! נאַטירלין... וועז איך וואָלט געקענט... דאָס געזעץ... זאָל מיר גאָט אַזוי העלפֿען!... וואָלט איך איהם איבערגע-לאָזט, זאָלען איהם אויפהויבען אַנדערע... רייכע.

קאָמיסאַר: און איהר וואָלט גוט געטון... זשאַן געניל... געלעד איז גוט פֿאַר רייכע... און די רייכע נעהמען זייער גוטס דאָרט, זואו זיי גטפֿינען עס...

זשאַן גענילל: רייכע... זענען ניט דאָס, וואָס אָרימע...

קאָמיסאַר: ריכטיג... א'צט טראַכט איהר, ווי ס'דאַרף זיין... צום אומגליק אָבער, אַביסעל צו שפעט...

זשאַן גענילל: דאָס אָבער לערנט ניט צו זיין אַזוי עהרליך...

קאָמיסאַר: ס'האַנדעלט זיך ניט וועגען זיין עהרליך... קיי-נער בעט אייך ניט צו זיין עהרליך, זשאַן גענילל... ס'האַנדעלט זיך — אָדער דאָס געזעץ מוז אָבגעהיט ווערן, אָדער מ'איז עובר דערויף... נאָס איז איינס און דאָס זעלבע...

זשאַן גענילל: איך פֿערשטעה... יאָ... יאָ... נאָר צו דעם:

אומגליקליבען אַלטען?...

קאָמיסאַר: געווים!...

פּלאָראַ: עהרענוואָרט?

קאָמיסאַר: נו, יאָ...

פּלאָראַ (נאָך אַ פויזע): אָ, ניין!... דו ווייסט... איך האָס דיך...

קאָמיסאַר: דו דאַרפֿסט ניט אַזוי שרייען... ס'איז מעהר קיינער ניטאָ.

פּלאָראַ: אָ, דאָס מאָל שרייי איך פֿון זיך אליין... אויף אַ אמת... (טופּעט מיט די פֿיס) איך דאַרף דיך מעהר ניט האָבען.. איך שעם זיך מיט דיר... גאָט, ווי געמיין דו ביזט!

קאָמיסאַר: דו האָסט זיך מיר אויך שוין צוגעגעסען...

פּלאָראַ: איך האָב זיך דיר צוגעגעסען?... גוט... דערמיט איז נאָך ניט געענדיגט.

קאָמיסאַר: אַזוי? טאָ טו מיר די טובה און געה אַרויס פֿון דאַנען...

פּלאָראַ: ניין... איך וועל ניט אַרויסגעהן...

קאָמיסאַר: דו ווילסט ניט אַרויסגעהן?

פּלאָראַ: ניין... ניין...

קאָמיסאַר: איז דאָס דיין לעצטער בעשלוס?

פּלאָראַ: יאָ...

קאָמיסאַר: ס'זאָל דיר זיין צו מזל...(רויקט אויף אַ גלעזעל).

פּלאָראַ: וואָס טוסטו?

קאָמיסאַר: וועסט באַלד זעהן...

זעקסטער אויפֿטריט.

די פֿאָריגע, 1-טער און 2-טער פּאָליציאַנט.

קאָמיסאַר (צו די פּאָליציאַנטען): נעהמט די פֿרוי...

פּלאָראַ (רעדט קוים פון געווין און כעס): ניין!...

קאָמיסאַר: און פּיהרט זי אָב אין אַרעסט...

פּלאָראַ (וי פֿריהער): אַך!...

קאָמיסאַר (אויפשטעהענדיג, לויבענסווירדיג): וועל איך אייך געבען אַ וואוינונג...

זשאַן גענילּ: באמת?

קאָמיסאַר: עהרענוואָרט!..

זשאַן גענילּ: איהר זענט זעהר אַ גוטער, ה' קאָמיסאַר...

קאָמיסאַר: איהר.. איהר וועט די הייטיגע נאַכט שלאָפען דאָ אין אונזער פאָליצי־בעצירק...

זשאַן גענילּ: גוט!

קאָמיסאַר: און מאָרגען פרוה... וועל איך אייך אָנשיקען אין טורמע...

זשאַן גענילּ (ערשטוינט): אין טורמע?

קאָמיסאַר: יאָ...

פלאָראַ: גרויסאַרטיג, מ'קאָן ניט זאָגען!...

זשאַן גענילּ: יאָ, דאָס איז פיין!

קאָמיסאַר (צו די פאָליציאַנטען): אַרעסטירט דעם דאָזיגען מענש... נאָר בעהאַנדעלט איהם ווייך... ער איז אַ העלד...

פלאָראַ (פאָלשטענדיג איבערראַשט): אַך!...

ביידע פאָליציאַנטען (כאַפען נראָב אָן זשאַן גענילּ): מאַרש! לעכעדיג... אין אַרעסט!... (שלעפען איהם, שלאָגענדיג און קלאַפענדיג).

זשאַן גענילּ (וועהרט זיך ניט): אמת, ס'געהט מיר הייַנט ניט... אָט די פערשאָלטענע בירגער... מ'קאָן ניט זאָגען...

1-טער פאָליציאַנט (שלאָגענדיג איהם): לעבעדיג!... דו וועסט דערנאָך שמועסען... דו, העלד איינער...

זשאַן גענילּ: אַ ביטער רחמנות... (מ'פירט איהם אָב).

פֿינפֿטער אויפֿטריט.

קאָמיסאַר, פלאָראַ.

(פלאָראַ איבערראַשט, געהט צו צום קאָמיסאַר, ניט קיין גרויסע פויזען)

פלאָראַ: אַלזאָ?... דאָס איז ניט קיין שפאַס?

קאָמיסאַר: וואָס?

פלאָראַ: אַז דו שיקסט אַוועק אין טורמע דעם דאָזיגען

קאָמיסאַר: איהר?... וואָס איז דאָס?... וואָס סוט איהר דאָ?... איהר זענט, הייסט עס, ניט אַוועקגעגאַנגען?...

מאַלטעניו: ה' קאָמיסאַר!...

קאָמיסאַר: וועט איהר שוין ענדליך אַהיימגעהן?

מאַלטעניו: אָבער... ה' קאָמיסאַר... איך האָב צוגעגעבען אַ לייכטקייט צו מיין... און...

קאָמיסאַר: לאָזט מיך צו רוה... (שטופט איהם אָב) אַדער איך וועל אייך אויך לאָזען איינזעצען... (רופט זיך אום און בעמערקט די פּאָליציאַנטען, וועלכע זענען געקומטען צו לויפען צוריק) אהן אייך אויך... (נעהם אַהיים, אָבשטופענדיג די פּאָליציאַנטען).

פּאַראַנג

דאָס אויפּפֿיהרונגס-רעכט ווערט נעשיצט.

אין רוסלאַנד: דורכ'ן דרוקאַמטישען און מוזיקאַלישען שריפטשטעלער-פֿערבאַנד אין פּעטערבורג.

אין פוילן: דורכ'ן יודישען ליטעראַטן אין זשורנאַליסטען-פֿעראיין אין לאָדז.

קאָמיסאַר: און מאָרגען וועל איך שוין זעהן וואָס צו טון.

(די פאָליציאַנטן טוען עס).

1-טער פאָליציאַנט: דאָס איז ניט שלעכט...

2-טער פאָליציאַנט: ענדליך!... (יעדערער פון זיי כאַפט אַ פּאָראַ'ן פּאָר דער האַנד, זי וועהרט זיך, פראָטעסטירט און שריים).

פּלאָראַ: ניין... ניין... איך וויל ניט...

1-טער פאָליציאַנט: דו גענייגט עס!

2-טער פאָליציאַנט: שווייג... קום... לעבעדיגער!

(פון די גראָבע פאָליציי-שטימען און דעם טומעל פון סכסוך הערען זיך צאָר אָבגעריסענע פראַזען).

פּלאָראַ: לאָזט מיך אָב... איך וויל ניט... כהמות... קאַנאַליעס... ניין... ניין...

1-טער פאָליציאַנט: שווייג! (ניט איהר אַ קלאַפּ).

קאָמיסאַר: זייט אַביסל וויכטער מיט איהר... זי איז דאָך פּאָרט א פרוי...

2-טער פאָליציאַנט: זי איז דאָך אָבער ווילד... (געוואָרען, אַ געווין, פּלאָראַ'ס וועהרען זיך, שטאַרק געשלעפט פון די פאָליציאַנטן, וועלכע פערשווינדען).

זיבעטער אויפטריט.

קאָמיסאַר, שפּעטער זשארא'ם מאַלטענוי.

קאָמיסאַר (פערבייגענדיג) אַליין, געהט ער אויף און אָב איבער דער בינע... אונטער די קולישען חערט מען שוין מעהר נאָרגים... דערנאָך געהט ער צו צום שרייבטיש און צופעגט אויף איהם די פאַפירען, געהמט דעם מייסטער, בעקוקט איהם און לעגט איהם אַריין אין קעסטעל, פערשליסענדיג עס צוויי מאָל מיט שליסעל): אַ שוטה... דערנאָך מיט אַ סיגערהאַפטען זשעסט, טוט ער זיך אָן דעם פאלטאָ, נעהמט דעם שטעקען און הוט און פערוויכערט אַ פאַפיראָס) פערשאָלטענע פרויען!... אַ ווונדערלעך מענטש מיט זייער ניט זיין רוהיג... געהט צום אַרויסגאַנג, זשארא'ם מאַלטענוי בעווייזט זיך אין טיר רעכטס).

מאַלטענוי: ענטשולדיגט, ה' קאָמיסאַר...

זלמן זילבערצוויג.

איהר שוועסטער.

(דרמע לדחת פרלוג.

קאמעדיע אין 1 אקט.

תר"פ
1919.

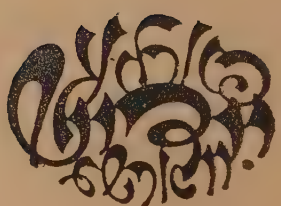

פֿערלאג „יודיש", וואַרשא.

דער פֿערלאג „יודיש" האָט זיך געשטעלט דאָס ציל פֿאַרוויסצו-
געבן אין יודיש דאָס בעסטע און דאָס שענסטע, וואָס איז געשאַפֿן
געוואָרען בײַ אונז און בײַ אַלע פֿעלקער אויפֿ'ן גאַנצן פֿון שענער ליטע-
ראַטור און וויסנשאַפֿט, בײַ אַהער זענען פֿאַרשינען פֿאַלגענדע בי5ער:

1,2) קאָנפֿעסיאָן (ודוי) ..... זשאַק רוסאָ.

(„דאָס בוך איז איינס פֿון יענע אויסטערבלי5ע ווערק, וואָס דורך זיי
דערקאַנט מען נישט בלויז אַנדערע, נאָר זיך אַליין". — פּרייז 25 מאַרק.

3) די געשי5טע פֿון מיין קינדהייט. ל. נ. טאָלסטאי.

(„דאָס בוך שילדערט, גאָנגיש דאָס לעבען פֿון אַלטען רוסלאַנד און
זוזאַמען דערמיט גיט עס אויך א בריט בי5ל פֿון טאָלסטאָי'ס קינדהי-ט")
פּרייז 20 מאַרק

4) געוועהלטע ערצעהלונגען ..... מארק טווען.

(„ געלע5טער, הומאָר און לי5טער ש=ילדערונג וויץ — פֿון
דעם זענען געקנאַטען מארק טוענ'ס שענסטע ערצעהלונגען") פּרייז 15 מ.

56) שטארקער פֿון טויט .... גיואי דע=מאָפּאַסאַן.

(אין דעמדאָזיגען הייסען ראָמאַן איז מאָפּאַסאַן דערגאַנגען צו דער
העלסטער קינסטלערישער מדרגה פֿון שאַפֿען אַלס ראָמאַן איז עס
אפֿשר דער אין-אינצינגער אין דער וועלט-ליטעראַטור"). פּרייז 50 22. מ.

7) די שטים פֿון בלוט ..... דזשעק לאָנדאָן.

(„דאָס איז א בריטע, לי5ע שילדערונג, בריט און פּרי. וויַ די אונגענד-
ליכע סטעפּעס, איבער וועלע דער ג-וסער קינסטלער ד. לאָנדאָן האָט
צוזיפֿל געוואַנדערט און צוזיפֿל געזעהן"). פּרייז 25 11. מאַרק.

ערשטער אויפטריט.

מאָריץ און יוליוס.

יוליוס: נו, וועסטו היינט קומען? ס׳פֿעהלט אָקוראַט צו אַ האַנד.

מאָריץ: אויף בעשטימט קאָן איך דיר נישט זאָגען, ווייל מיך ערווארט היינט אַ סיורפריז.

יוליוס: אַ סיורפריז?

מאָריץ: יאָ, אַ סיורפריז! אָדרבא, טרעף וואָס אַזעלכעס?

יוליוס: אודאי אַ נייע שאַנסאָנעטע?

מאָריץ: נאָך בעסער!

יוליוס: אינטערעסאַנט.

מאָריץ: טרעף!

יוליוס: מ׳איז גוט צו טרעפֿען. דו ביזט דאָך עפּעס אַ מענש אַ גליקליכער, געה טרעף וואָס פֿאַר אַ סיורפריז אַזאָ איינער קאָן האָבען.

מאָריץ: דאָס גליק, גוטער ברודער. קומט גלייך אין שטוב אַריין!

יוליוס: דו רעדסט עפּעס היינט בלויז מיט רמזים. איך הויב דיך נישט אָן צו פֿערשטעהן.

מאָריץ: אויב אַזוי, זעץ דיך און הער אויס: דו ווייסט דאָך ווי גליקליך איך בין אַמאָל געווען מיט מיין פֿרוי, ווי אַזוי מיר האָבען זיך אַמאָל געליבט, איבערהויפּט אין דער צייט, וואָס מיר זענען נאָך געווען גערליבטע...

יוליוס: אָ, דאָס איז זעהר לאַנגווייליג, קאָנסט נישט מאַכען בקצור?

מאָריץ: יאָ, אַלזאָ, און דאָך שפּעטער ווען זי האָט געהאַט דאָס קינד. אַך, דאָס קינד... דו גערעכסט עס דאָך נאָך, אַזעלכע לאָקעלעך... אַזעלכע...

פֿערזאנען:

מאָריץ עפֿשטיין.

בערטאַ — זיין פֿרוי.

מאַניאַ — זיִעֶר דינסט.

יוליוס גרינבלאַט — מאָריצ׳ס פֿרײַנד.
אַרט — אַ גרויסע שטאָדט.
צײַט — געגענוואַרט.

די ביהנע שטעלט פֿאָר מאָריצ׳ס כאַטאָן. רעכטס און לינקס
און אין מיטען ביהנע טירען. דער סאַלאָן איז רײַך אויסגע-
שמאַטעט. לינקס פֿון שדישפֿילער אַ סאָפֿע, רעכטס אַ טשיעל.

Drukarnia Pilweat i Sawabe, Warszawa, Sierakowska 4.

הייראַט. זי האָט שוין געהאַט אַ האַלבע וועלט נעלִיבטע. זי איז אָבער קלוג און וויל נישט נעהמען אַבי וועמען און דערִיבער איילט זי זיך נישט, הגם זי איז פונקט אַזוי אַלט ווי מיינע.

יוליוס: וואָס הייסט, פונקט אַזוי אַלט?

מאַריץ: יאָ, דאָס איז דאָך דאָס מערקווירדיגסטע. ביידע שוועסטערן זענען צווילינגס-שוועסטערן. מיין פרוי און איהר שוועסטער, אַלזאָ, זענען געבוירען געווארען צוזאַמען אַזוי ווי דאָס סיאַמער צווילינג מיט'ן איין אונטערשיד, וואָס אין דער צייט וואָס דאָס סיאַמער צווילינג האָט זיך אויך שפּעטער נישט געקאָנט צושיידען. און זיי יאָ. ביידע זענען זיי אָבער זעהר עהנליך איינע צו די אַנדערע, ווי אַ טראָפּען וואַסער. מיינע איז אַבער אַ שטילע און יענע אַ פֿייער. זי לאָזט נישט דורך קיין יונגענמאַן. מעגסט הערען אַ שענע זאַך, וואָס מיין פרוי האָט מיר דערצעהלט: זיי זענען אַזוי עהנליך, אַז ס'פֿלעגט אָפֿט טרעפֿען, אַז ס'איז געקומען עפּעס אַ יונגערמאַן, צוגעגאַנגען צו מיין פרוי, דענסטמאָל איז זי נאָך געווען אַ מיידעל און זי געמען אין טעאַטער. געפֿונדעוועט פֿערשידענע זאַכען און ערשט, ווען ער האָט געפרובט פֿלירטעווען, האָט ער אויסגעזהען זיין טעות.

יוליוס: וואָס איז?

מאַריץ: מיינע האָט זיך נישט געלאָזט.

יוליוס: אַז איך גלויב דאָס נישט, בין אויך נישט קיין אַפּיקורס.

מאַריץ: יוליוס, פֿערגעס נישט וועגען וועמען דו רעדסט, זי איז מיין פרוי!

יוליוס: יאָ, אָבער דעמאָלסט איז זי דאָך נאָך נישט געווען דיין פרוי.

מאַריץ: ביזט געראַטן און צולִיב דעם רוף איך דיך איצטינעס מאָל נישט אַרויס אויף אַ דועל.

יוליוס: גאָט זאָל דיך בעלויהנען פֿאַר דין טובה.

מאַריץ: מיט איין וואָרט, זי ביידע זענען אייגנ, דאָס זעלבע אויסזעהן, די זעלבע האַלטונג, דאָס זעלבע רייד‌ען און די זעלבע שטימען.

יוליוס: דו ווילסט ריידען צו דער זאַך, צי נישט?

מאָריץ: ברען נישט אַזוי. יאָ, נאָר שפּעטער, וויסטו דאָך, נאָכדעם ווי דאָס קינד איז געשטאָרבען, און די דאָקטוירים האָבען איהר פּערבאָטען צוליב איהר קראַנקהייט, פּערשטעהסטו דאָך אַליין, אַז איך האָב אָנגעהויבען אָפּט שפּעט אַהיימצוקומען.

יוליוס: יאָ, און ווער איז נאָך אַבעסערע עדות, ווי איך, וואו מיר זענען געווען!

מאָריץ (קוקט זיך אַרום): שאַ (הויך) האָט בערטאַ אָנגעהויבען אַרומצוגעהן מיט אַ נאָז אויף מיר און וואָס אַמאָל ווערט די נאָז אַלץ לענגער.

יוליוס: קורץ געראַדט, ביי אונז אין שטוב דונערט אין בליצט.

מאָריץ: יאָ, אָבער נאָך מעהר רעגענט... ס'הייסט, מיין פּרוי זיצט גאַנצע נעכט, די ציים, וואָס איך בין נישטאָ אין דער היים און ווייניט. וואָס קען איך איהר אָבער העלפּען. כ'קען דאָך נישט מיט געוואַלד ווערען אַלט. בקצור, פּאַריגע וואָך, וועז מיר האָבען זיך אַביסעל צעוואַרטעלט, זאָגט מיינע צו מיר: חצרת נאָר צו, גוטער מאַן, באַלד קומט מיין שוועסטער אַהער, וועט זי דיר שוין ווייזען, ווי אַזוי מ'דאַרף בעהאַנדלען אַ מאַן.

יוליוס: דיין פּרוי האָט אַ שוועסטער? זעהסטו ויפּיל זי האָט מיר שוין געפּלויד־ט און וועגען וואָס אַלץ, נאָר יעצטן איהר שוועסטער האָט זי מיר נאָך גארנישט דערצעהלט.

מאָריץ: יאָ, זי האָט עס, אפּנים, געהאַלטען פּאַר אַ סוד, וועסט באַלד הערען פּאַראוואָס. וועז זי האָט מיר דאָס ערשטע מאָל דערצעהלט וועגען דער שוועסטער אין דערצו נאָך מיט אַזאַ דראַהענדען טאָן, האָב איך, וואָס דער אמת איז, בעקומען אַ קנאַפּען חשק זי דאָ צו זעהן. וועז זי האָט אָבער אָנגעהויבען וויטער צו דערצעהלען וועגען איהר שוועסטער, האָט זיך די גאַנצע זאַך געענדערט.

יוליוס: אינטערעסאַנט.

מאָריץ: יאָ, זעהר אינטערעסאַנט. וועלט אויס, וועסטו הערען. די שוועסטער אהירע, אַלזאָ, איז נאָך בייז היינט נישט פּאַר-

טערעמיט זיך גאָרנישט מיט איהר. אפילו אַזאַ קלייניגקייט ווי צו ווייסן, וועָן זי זאָל אַרויסגעהן צום צוג, וויל ער איך נישט.

מ א ר י ך: מאַניאַ, איך הער גענוג מוסר פון מיין פרוי, און פרעג דיך נישט קיין דעות. דו קאָנטסט גהן.

מ א נ י א: איהר זענט טאָקע אַ „גוטער" מאַן (אָב).

דריטער אויפטריט.

די פריהערדיגע, אָהן מאַניאַ.

מ א ר י ך: זעסט, אָט אזוי וועלט כסדר געפיהרט אַ אָפענע סיועֿ געגען מיר. איך וועל זך אָבער נישט לאָזען. איינמאָל פאַר אַלע מאָל, ס'מוז קלאָר ווערען, ווער ס'דאַרף זיין פון אויבען.

י ו ל י ו ס: דאָס איז שוין קלאָר: דער מאַן.

מ א ר י ך: יאָ, לאָז נאָר קומען איהר שוועסטער.

י ו ל י ו ס: דו ערוואַרטסט די נאַנצע ישועה פון איהר שוועסטער?

מ א ר י ך: יאָ.

י ו ל י ו ס: מיך דאָכט זיך, אַז דער צוג קומט טאַקע באַלד אָן. איך וועל אַהיימגעהן זיך אָביסעל איבערטון און וועל דאָ שפעטער אַהערקומען. כ'וויס, אפשר וועל איך דיר זיין נויטיג. דו גיב נאָר אַכטונג, אַז דיין פרוי זאָל נישט פריהער אַריינכאַפען איהר שוועסטער צו זיך און זי פריהער גוט אויסדרעסירען אויף דיר.

מ א ר י ך: יאָ, דו ביזט געוועלט. קום טאָקע באַלד צוריק, וועל איך דיך בעקענען מיט מיין שוועגערין און דו זאָלסט זיך בעמיהען זי צו פערשמועסען, אזוי אַז מיין פרוי זאָל צו איהר נישט צוקומען.

י ו ל י ו ס: אָבער וואָס וועל איך האָבען דערפאַר?

מ א ר י ך: דו, באַלד ייט יין מאַטעריאַליזם. נו, איך זאָג דיר צו, נישט וועניגער ווי איך.

י ו ל י ו ס: גוט, אויף באַלדיגען חידערזעהן (אָב).

פערטער אויפטריט.

מאָריץ.

מ א ר י ך (אליין): איז דען דאָ אויך דער גאַנצער וועלט

יוליוס: ווי אַזוי אַבער דערקענט מען זיי אַבער פֿאַרט

מאַריק: דורך אײַן זאַך, מיט וועלכער זיי אונטערשיידען

זיך פֿון קינדווײַז אָן. מײַנע האָס פֿיינט צו בעהן געקליידעט אין רויטען

אָן געהט שטענדיג ווײַס, אָן איהר שוועסטער, אַלוֹאָ. האָט זעהר

ליב צו געהן רוִיט. אַזוֹאָ, ווען מיין פֿרוי האָט מיר אַבגעשיל-

דערט איהר כַּאַראַקטער, האָב איך בײַ זיך אַ טראַכט געטאָן:

שאַדט נישט, מיט אַזאַ מיידעל וועט נישט זײַן אַזוי שרעקלִיך,

מ'וועט זיך קאָנען מיט איהר איבערגעבן אָן איך האָב געהײַסטן,

אַז זי זאָל איהר טעלעגראַפֿירען, אַז זי זאָל וואָס שנעלער קומען,

ווײַל איך רעכן אוועקצופֿאָהרען גלײַכטלִיך אויף אײַניגע טעג אָן

איך וואָלט זעהר געוואָלט זײַן, ווען זי וועט אָנקומען, כּדי אויפֿצו-

נעהמען זי אַזוי ווי ס'דאַרף צו זײַן.

יוליוס: אָן דײַן פֿרוי האָט דיך געפֿאַלגט אָן איהר

טעלעגראַפֿירט?

מאַריק: יאָ, אָן אָס דאַרף היינט איהר שוועסטער אָנ-

קומען.

יוליוס: אַהאַ, אָט דאָס איז עס דײַן סיורפּריז?

מאַריק: יאָ. איך האָב כּיר ש ין געמאַכט אַ גאַנצען פּלאַן.

יוליוס: דו, גיב נאָר גוט אַכטונג. זי קאָן שפּעטער אַלץ

איבערגעבען דײַן פֿרוי.

מאַריק: געה שוין, געה, אויב זי איז וויִרקלִיך אַזוי קלוג,

אי מיין פֿרוי האָט זי געשילדערט, וועט זי אויסלעָס נישט טון.

יוליוס: כַּא-כַּא-כַּא...

צוויי־טער אויפֿטריט.

דיפֿאָריגע, מאַניאַ.

מאַניאַ: די מאַדאַם פֿרעגט, ווען דער צוג קומט אָן.

מאַריק: דו ווייסט נישט?

יוליוס: נײַן.

מאַריק: איך ווייס אויך נישט.

מאַניאַ: די מאַדאַם איז טאַקע גערעכט. דער הערר אינ-

מאָריץ: דו הערסט אויף צו ווייטן, איך קאָן נישט זעהן ווי דו ווייטכט.

בערטאַ (ווייטן): איך אינטערעסיר דאָך דיך שוין מעהר גאָרנישט.

מאָריץ: הערסט אויף צו ווייטן, אַז נישט געה איך אַוועק (נעהמט הוט און שטעקן).

בערטאַ: אַהאַ, דו ווילסט אָנטלויפֿן, דו ווילסט אויסמיידן צו זעהן מיין שוועסטער.

מאָריץ: פֿערקערט, נאָר צוליב דיין שוועסטער בלייב איך דאָ, אַז נישט וואָלט איך טאַקע אַוועקגעגאַנגען. דו ווייסט דאָך, ווי ליב איך האָב מיט דיר אַליין צו בלייבן. שטענדיג נאָר געווייזט אין פֿרעטענזיעס און פֿרעטענזיעס.

בערטאַ: אַז דו וואָלסט געווען אַ גוטער מאַן, וואָלט איך נישט גערהאַט קיין פֿרעטענזיעס און וואָלט נישט געדאַרפֿט ווייטן.

מאָריץ (שפּאָטיש): אַ גוטער מאַן... אַ גוטער מאַן... כ׳וואָלט שוין געווואָלט צאָמאָל וויסטן וואָס ס׳הייסט ביי דיר אַזעלכאָס אַ גוטער מאַן...

בערטאַ: אַז דו וואָלסט געווואָלט וויסטן, וואָלסטו נישט געדאַרפֿט וואַרטן ביז היינט. געדענקסט ווי גוט אונז איז צאָמאָל געווען, ווי ליב מיר האָבען זיך געהאַט, ווי דו פֿלעגסט גאַנצע אָוונדלעך פֿערברענגען אין גערטנדל און זיך נישט געקאָנט שיידען, ווי דו האָסט מיט אונגעדולד שוין געוואַרט אויפֿן מאָרגענדיגען טאָג, אַז דו זאָלסט זיך ענדליך וויידער זעהן מיט מיר.

מאָריץ: יאָ, דאָס אַלץ איז אָבער געווען צאָמאָל. היינט...

בערטאַ: וואָס, היינט בין איך דען אַנדערש געווארען צו דיר?

מאָריץ: אָבער דו פֿערשטעהסט... (אַפּאַרט) די צונג נעהמט זיך מיר אָב, אַז כ׳דאַרף מיט איהר רעדען.

בערטאַ: היינט (צעוויינט זיך) האָסטו מיך שוין מעהר נישט ליב... דו דאָסט געמיס אַ אַנדערע... איך בין דיר געוואָרען איבעריג... אָבער וואַרט. זאָל נאָר מיין שוועסטער קומען, וועט שוין נצהמען אַ עק צו די צרות.

זיין מענש. וואָס קאָן אַרײַנגעהן אין מײַן לאַגע! האָבען אַ פֿרוי, וואָס זאָל בלויז שרײַען וויַ אַ פֿרוי. קיין איין צערטליך וואָרט, קיין קוש, קיין... גאָרנישט און נאָר גענלד און גענלד... אה, וויַ ס'זאָל זיך מיר כּאָטש איינגעבען מיט איהר שוועסטער. האַ, פֿאָרט איי גען בלוט אין כ'וויים דאָך מיט וועמען כ'האָב צו טון. נישט דאָרכ, וויַ אין די קאַבאַרעטען... יאָ, דער עיקר, מ'מוז נאָר האָבע מוט און דרייסטקייט, מ'טאָר זיך נישט שרעקען. פֿאַרוואָס זאָל איך ביי אידר זיין ערגער וויַ אַ אנדערער? מיין פֿרוי זאָל מיר נאָר נישט שטערען. אַך, וויַ וועדט מען איצט איהרע פּטור. וועט ס'גיט שיהט איצט עפּעס אַ נט און זי זאָל אַוועקפֿאָהרען. דאָס איז אַבער נאָרישׂ, זי וועט אַוועלכּעס נישט טון, אַ קלייניגקייט, איינ-איינצי-גע שוועסטער, מיט וועלכּע, זי האָט זיך שוין נישט, וויַ זי זאָגט געזעהן 5 יאָהר, און פֿלוצלונג נעהמען און אַוועקפֿאָהרען. און אפשר יאָ, אפשר זאָל איך זי דערזייערן, אויפֿרעגען, אַוועי אַז זי זאָל כאָטש אויף איין טאָג אַוועקפֿאָהרען צו איהר פֿריינדין, פֿרוי האַ-בורגער, אפשר... נאָ, און אָט איז זי אַליין!

פֿינפֿטער אויפֿטריט.

מאָריץ און בערטאַ.

בערטאַ (אין וויסטן, קוסט איין פֿון דער רעכטער טיר, בייז): נו, גוטער מאַן, דו האָסט זאָגאָר נישט געהאַלטען פֿאַר נויטיג זיך צו דערוויסען, וועהן דער צוג קומט אָן, און וועהן כ'זאָל אַרויסגעהן צום וואָקזאַל אויפֿנעהמען מיין טייערע שוועסטער, מיט וועלכע איך האָב זיך שוין נישט געזעהען 5 יאָהר. כ'זויים, דו שרעקסט זיך פֿאַר איהר, דו האָסט מורא, אַז זי וועט דיר געבען דיין פֿערדינ-טען פֿסק פֿאַר דעם, וויַ אַזוי דו בעהאַנדעלסט מיך.

מאָריץ: ס'הויבט זיך גאָרנישט אָן. אדרבא, זאָל זי קומען! און מיר וועלען זעהן, אַז זי וועט אויסהערען ביידענס טענות, וועט-מען זי וועט געבען גערעכט.

בערטאַ: דו האָסט אַזיך נאָך טענות צו מיר! (וויינט), אָ וויי אומגליקליך איך בין!

אָר נישט וועריע מיט איהר אַזוי חבר, וי מיט מיר. אַזוי, דאַכט זיך וויז ער אַ שלימ-מזל, קאָן נישט קיין צהיי וועלטער אַרויסרייד־ען זיט זיין פֿרוי, און אַזוי וי זי געהט נאָר אַרויס פֿון שטוב, אָדער אַהרט ערגעץ אַוועק, בעקומט ער באַלד לשון. איך וואָלט אַפֿילו זיך פֿון איהם נישט גלאָזט, פֿערדינט זיך אָבער ביי איהם לייכט אַ זייטיגער גראָשען, און דאָס אַוועקצוקאָזען איז אַ גרויסער שאָד־אַהאַ, מ׳קלינגט, מ׳דאַרף געהן עפּענען (אָפּ).

אכטער אויפֿטריט.

מאַניאַ, יוליוס.

יוליוס (קומט אַריין, נאָך איהם מאַניאַ): דער גאַסט איז שוין געקומען?

מאַניאַ: נאָך נישט.

יוליוס: איז קיינער נישט געגאַנגען איהם אָבנעהמען?

מאַניאַ: יאָ, די מאַדאַם.

יוליוס (דערנעהנטערט זיך צו איהר): און איהר זענט איצט אַליין, מיין טייער פֿייגעלע.

מאַניאַ: ניין, אייער טייער פֿייגעלע איז נישט אַליין, נאָר אייער פֿרייַנד איז אויך דאָ.

יוליוס: זאָגט איהם, אַז איך בין דאָ געווען, און אַזוי וי דער גאַסט איז נאָך נישטאָ, בין איך דערווייל אַוועק געשעפּט־ליך אין קום באַלד צוריק.

מאַניאַ (אָפּאַ־ט): נישט נויטיג.

יוליוס: וואָס?

מאַניאַ: איך זאָג, אַז כ׳וועל איהם זאָגען.

יוליוס: אַ שענעם דאַנק (קנייפּט איהר אין באַק).

מאַניאַ (נימ איהם אַ קלאַפּ איבער דער האַנד): פֿון וועג אָן זענט איהר דאָס אַ שותף צו מיינע באַקען? דאָס איז אַ געמיינהייט! וואָס בין איך עפּעס אַ קהל־שע? אַהאַ, מ׳גהט שוין ווייטער. וועל איז דאָס? מיין בעל־הבית!

מ ָא ר י ץ: יָא, איך רעכטן אויך אזוי.

ב ע ר ט א: גיך געה טון אַרויס אויפֿן וואָקזאַל, און דו גיסט אַריין און טו זיך אויבער, טו אָן דעם זשאַקעט. אויב דו האָסט כיך נישט ליב און טוסט זיך קיינמאָל נישט אַנשטעכדיג אָן, טו עס כאָטש פֿאַר מיין שוועסטער, ווען זי קומט אַמאָל צו גאַסט.

מ ָא ר י ץ: גוט, גוט, איך וועל זיך אָנטון (אַפֿערט) זי האָט מיר צוקלאַפּט מיין גאַנצען פּלאַן...

ב ע ר ט א: דו זאָגסט עפּעס?

מ ָא ר י ץ: יָא, איך זאָג, אַז ס׳איז שוין שפּעט און קאָנסט שוין געהן (אָב אין צימער רעכטס).

זעקסטער אויפֿטריט.

ב ע ר ט א.

ב ע ר ט א (אַליין, נעהמט אַרויס אַ פּאַטאַראַפּיע, קושט זי) עלואַ עלואַ, טייערע עלזאַ! 5 יאָר אַז מיר האָבען זיך שוין נישט געזעהן. ווען דו ווָאלסט גלוואוכט, וויפֿיל איך לייד לכּצטענס פֿון מיין מאַן, ווָאלסטו זיכער מיך איין מינוט מעהר נישט געלאָזט דאָ זיין. טייערע שוועסטער, דו ביזט איצט מיין אייניגיע רעטונג. אויף דיר לעג איך מיין גאַנצע האָפֿנונג. וועסטו מיר צוריקגעבען מיין גוטען מאַן, וועל איך דיך נאָך מעהר ליב האָבען, וויביז איצט (פּרעסט צו די פּאַטאַראַפּיע צו דער ברוסט). אַך, גיך האָב שיער נישט פֿערגעסען, אַז ס׳וועט שוין עפּעס זאָגען קאָן נאָך דערווייל אָנקומען און קיינער זאָל זי נישט אָבנעהמען אויפֿן וואָקזאַל (טוט זיך אָן הוט אין זשאַקעט) אָט שוין, טייערע שוועסטער, אייניגע האָפֿנונג מיינע (אָב).

זיבעטער אויפֿטריט.

מ ָא נ י ָא.

מ ָא נ י ָא (קומט אַריין פֿון רעכטס): אַהאַ, מיין מאַדאַם איז שוין געגאַנגען צום וואָקזאַל. אויב ס׳וואָלט זיין אמת, וואָס זי זאָגט וועט איהר שוועסטער אִיבערקעהרען די שטוב. מיין בעל-הבית זאָל

ווי דו הָאסט צוגעזאָגט, וועל איך שוין וויסען וואָס צו טון (מ׳קלינגט) א שיטה קאָן מען זיך נישט היינט אָפרופן, עפּעס פּלוצלונג טראָגט זיי אָן פון אַלע זייטען (געהט ארויס און קומט בּאַלד צוריק מיט בערטאַן, וועלכע זי האָבן איבער און געהט אַליין ארויס).

ב ע ר ט א (מיט א טעלעגראַמע אין האַנד): וואָס פֿאַר אַ גליק־ליכער צופֿאַל. אַרויסגעהענדיג האָב איך געטראָפֿען דאָ נישט וויט דעם טעלעגראַפֿען־טרעגער און ער האָט מיר איבערגעגעבען אַ טעלעגראַמע פון מיין שוועסטער (קושט זי) אַך, שוועסטער מיינע, וועלן דו זאָלסט וויסען, וואָס איך לייד זיך אָן פון מיין מאַן (ענערעט דעם טאָן). אָבער זעה נאָר, איך בין אַזוי צומישט, אַז איך האָב כּלומ־געזעהן די אונטערשריפֿט און נאָך אפילו נישט איבערגעלעזען די טעלעגראַמע (קוקט). „מיינע טייערע. כ׳קום ערשט מאָרגען אָדער איבערמאָרגען. די סבֿה וועל איך מינדלעך ערקלערען. עלזאַ.“ אַך, ערשט מאָרגען, און וואָס קאָן דאָ זיין פֿאַר א סבֿה? ווער וויס, צי ס׳האָט נישט פּאַסירט עפּעס א אומגליק, און אפֿשר זאָל איך שוין פֿאָהרען צו איהר. אָ, גאָט, וואָס זאָל איך טון? טאָמער קומט זי אָבער דערווייל אַהער, מוז איך דאָך דאָ זיין, וואָרום איך טאָר נישט לאָזען, אַז מאָריץ זאָל צוערשט מיט איהר רעדען. מאָריץ מוז איבערהויפּט זיין פֿון איהר פֿון דערווייטענס. מיין שוועסטער זאָל נאָר נישט זיין מיט איהם צו נאָהנט. נו, ער איז גאָרנישט אַזאַ שענער. און אפֿשר פֿאָרט? איך האָב א פּלאַן. מיין מאַן וועיסט דאָך נישט, אַז מיין שוועסטער קומט ערשט מאָרגען, וועל איך זיך אַרויסקליידען פֿאַר מיין שוועסטער און זעהן, ווי אַזוי ער וועט זיך בעציהען צו מיין שוועסטער. יאָ, דאָס איז א פּלאַן. ווי אַזוי פֿיהרט מען איהם אָבער דורך. וואַרט נאָר, (נעהט אויף און אָב, טראָפֿט נאָך, דערנאָך רופט זי) מאַניאַ! מאַניאַ?

מ א נ י א (קומט אַריין): וואָס וויל די מאַדאָם.

ב ע ר ט א: הער אויס, איך האָב נאָר וואָס בעקומען א טעלעגראַמע, אַז מיין בעסטע פֿריינדין, פֿרוי הויפּטמאָרגער איז פּלוצלונג געפֿעהרלעך קראַנק געוואָרען און איך מוז זאָפֿאָרט צו איהר אַרויספֿאָהרען. איך וועל, אַלזאָ, נישט קאָנען אויפֿנעהמען מיין שוועסטער און בעט דיך, אַז נאָכדעם ווי איך געה בּאַלד צוריק צום

ניינטער אויפטריט.

מאניא, מאריץ.

מאריץ (קומט אריין): מאניא, די מאדאם איז שוין געגאנגען צום וואקזאל? (מאניא שאקלט אויף יא) פון מיך נאר א ביסעל אב. (משופעט אך מים איהר).

מאניא: איך פוץ דאך אייך אב, טא וואס ווילט איהר?

מאריץ: גיעה שוין, גיעה, דאס טו איך דאך אויס ליבע.

מאניא: יא, פרייהער איז געווען אויס ליבע צו אייער פרוי, איצט אויס ליבע צו מיר און באלד וועט עדאי זיין אויס ליבע צו אייער שוועגערין.

מאריץ: גיעה שוין, גיעה, נאר, איך האב נאר דיך איינע ליב.

מאניא: יא, איצט, אין די איצטיגע מינוט, האט איהר נאר מיך איינע, זאל נאר באלד קומען אייער שוועגערין, וויס איך שוין...

מאריץ (דערשראקען): וואס וויסטו?

מאניא: איך ווייל נישט זאגען.

מאריץ: ניין, דו מוזט שוין זאגען.

מאניא: וזט איהר וועלן חבר מיט אייער שוועגערין.

מאריץ: אט דאס איז אלץ?

מאניא: וואס נאך האט איהר גאוואלט?

מאריץ: כאכא... דו זאג מיר בעסער וויי געפעל איך דיר שען, האא?

מאניא: יא, נאר די שיך האט איהר געמעגט איבערטו-שען, טוט בעסער אן די גיעלע.

מאריץ: בייט גערעכט, אז א פאצעט — זאל שוין זיין מיט קנאק (אב).

צוהנטער אויפטריט.

מאניא, באלד דערנאך בערטא.

מאניא: וויי ער האט זיך דאס אויסגעפוצט, אז ער האט גאר גיהערט, אז ס'קומט אריין א נייע פרוי אין שטוב, פונקט וי צום גט. ווארט צו, וועסטו נישט קויפען א הוט מיט העגדשקעס,

מ א ר י ץ: וואָס ווייסטו פון ווידע?

מ א נ י א: איך ווייס, ווי ליב איהר האָט אייער פּרוי־ איהר וואַרט דאָך נאָר, אַז זי זאָל אַוועקפאָהרען, אַז איהר זאָלט זיך קאָנען אַ נעהם טון צו איהר שוועסטער.

מ א ר י ץ (משפּעט איהר): געה שוין, געה, וועמען ליגט אין קאָפּ אירצט אַ שוועסטער, אַז דו ביזט דאָ.

מ א נ י א: מ חל איירְ די טובות, איך ווייס שוין די גל קען. וואָס מ׳האָט פון אייך. וואו איז דאָס, וואָס איהר האָט מיר צו־ געזאָגט?

מ א ר י ץ: כ׳לעבען, דו ביזט גערעכט. נאָ, אָט האָסטו (נעהמט ארויס נעלד און גיט איהר) אָבער אירצט, טייער קינדל? — (אַ קלונג).

מ א נ י א: איך מוז דאָך געהן עפּענען.

מ א ר י ץ: נו, יאָ, מיין גליק, (מאַניא אָב) שאָ, דאָס איז אַודאי די שוועסטער. ברודער, געדענק, דו שטעהסט אירצט אויפ׳ן עקזאַמען.

צוועלפטער אויפטריט.

די פריהערדיגע, יוליוס.

(מאַניא קומט אַרײַן צוואַמען מיט יוליוס, לאָזט איהם אויף דער בייהנע און נעהט אָב).

יוליוס: נו, מאָריץ, זי איז שוין דאָ?

מ א ר י ץ: נאָך נישט, אָבער שטעל דיר פאָר, טייערער פרײַנד, מיין גליק, מיין אַלץ האָט זיך דאָך פלוצלונג אויפגעהויבען און אַ ניגעפאָהרען.

יוליוס: דאָס קאָן נישט זיין!

מ א ר י ץ: נאַ דיר, ס׳קאָן נישט זיין. איך זאָג דיר, אַז אַוי איז עס. זי האָט עפּעס בעקומען אַ טעלעגראַמע פון איהרע אַ פּרײַנדין, אַז זי איז ערנסט קראַנק און ז׳זאָל ת׳כּף קומען, האָט זי מיך איבערגעלאָזט דאָ מיט א־ה־ שוועסטער, וואָס וועט אודאי באַלד קומען, און אַליין האָט זי דאָך אָבגעטראָגען. דאָס איז דאָך אַ גליק, ניין, יוליוס, דאָס איז עפּעס אַ ריינער נס.

צוג אַוועקצופֿאָהרען, זאָלסטו עס זאָגען מיין מאַן.

מ א ן י א: גוט. די מאַדאַם דאַרף גאָרנישט, אַז כ'זאָל איהר העלפֿען?

ב ע ר ט א: ניין, כ'וועל מיר שוין אַליין א עצה געבען, געה און גרייט צו עפּיס צו עסען פֿאַר מיין שוועסטער.

מ א ן י א: די מאַדאַם אַליין איז דאָך אויך הונגעריג, זי האָט שוין אַזוי לאַנג נישט געגעסען.

ב ע ר ט א: געה און טו וואָס מען הייסט דיך.

מ א ן י א: גוט (אָב).

ב ע ר ט א: איצט וועל איך אריינגעהן צו מיר אין צימער, זיך איבערטון אין רויטען, וואָס איז נישט מיין נאַטור און קומען צו מיין מאַן אַלס שוועגערין, נישט אַלס זיין פֿרוי. מיר וועלען זעהן, וועמען ער נעהמט בעסער אויף (אָב רעכטס).

מ א ן י א (קומט צוריק אַריין): מאַדאַם... זי איז דאָך שוין גאָרנישט דאָ. מיין בעל-הבית האָט דאָס א הצלחה, קומט א שוועגערין, פֿאָהרט איהם דאָס וויב אַוועק.

עלפּטער אויפֿטריט.

מ א ן י א און מ א ר י ן.

מ א ר י ן (קומט אַריין, אויסגעפּוצט, אין גאַלאָ שיך): נו, מאַניא-לעבען, ווי גייט עס איך דיר איצט, האַ? דאָס איז לויט דיין געשמאַק? די מאַדאַם איז נאָך נישטאָ? דער צוג הוז געווים האָבען פֿערשפּעטיגט (קוקט אויפֿן זיינער).

מ א ן י א: ניין, די מאַדאַם איז שוין דאָ געווען, נאָר זי האָט אויפֿין וועג בעקומען א טעלעגראַמע, אַז איהר פֿרייגדיגע, פֿרוי האַמבורגער איז געפֿעהרליך קראַנק און זי מוז זאָפֿאָרט צו איהר קומען, האָט זי גלאַזט אַלץ שטעהן און אַוועקגעפֿאָהרען.

מ א ר י ן: און זיך מיט מיר זאָגאָר נישט גזוגעגעגט. (א. פֿאַרט) אוי, וואָס פֿאַר א גליק!

מ א ן י א: דאָס גענט אייך אויי אין לעבען?

מ א ר י ן: ניין... יאָ, וואָס הייסט, זי איז דאָך מיין פֿרוי.

מ א ן י א: ע, דערצעהלט נישט קיין מעשיות, איך וויס שוין...

אויף מאריצ'ן): אָ, שוואָגער! (זי קושט איהם, מאריץ זשאלעוועט נישט קיין קוש צוריק) וואו איז עמעס מיין שוועסטער? פֿע, נישט שעף פֿון איהר זייט! 5 יאָהר זיך נישט בעזעהן מיט מיר און פונדעסטוועגען נישט געהאלטען פֿאר נויטיג מיך אָבצוואַרטען אויפֿן וואָקזאל. נו, שוואָגער, רופֿט זי אַריין!

מאריץ: דאָס קאָן איך נישט.

בערטאַ: אַז איהר קאָנט נישט, וועל איך שוין קאָנען (אָזוי זיך צו בערטאַ'ס טיר).

מאריץ: (פֿערשטעלט איהר דעם וועג): איהר דאַרפֿט זיך נישט בעמיהען, וואָרום אייער שוועסטער איז נישטאָ, זי איז איינט אַוועקגעפֿאָהרען.

בערטאַ: (פּאַלט אויף דער סאָפֿע): אָ, אָ, מיר איז נישט גוט.

מאריץ (העלפֿט איהר קומען צו זיך, בערטאַ לעהנט זיך אויף איהם אָן, ער בענוצט זיך מיט דער געלעגענהייט און וועהרט וואָס עננער מיט איהר, וועהן בערטאַ בעמערקט דאָס, שפּרינגט זי פּלוצלונג אויף).

בערטאַ: אויב אַזוי, פֿאָהר איך שוין אָב.

מאריץ: ניין, דאָס וועט איהר נישט טון!

בערטאָ: יאָ, אַז מיין שוועסטער האָט געקאָנט זיין אַזוי געמיין, קאָן איך דאָ קיין מיטל נישט לענגער נישט בלייבען.

מאריץ: אָבער, טייערע שוועגערין, איך בין דאָך נישט שולדיג דערין, טאָ פֿאַרוואָס זאָל איך נישט האָבען דאָס גליק צו האָבען ביי זיך אַוואַ שענע שוועגערין?

בערטאַ (דראָהט איהם אַוועק, אַז ער בעמערקט נישט): איך האָב גאָרנישט געוואוסט, אַז איהר קאָנט מאַכען אַזעלכע קאָמפּלימענטען.

מאריץ: אַזוי, איהר בלייבט?

בערטאַ: יאָ, אָבער מיט איין בעדינגונגען...

מאריץ: אָהן שום בעדינגונגען און דערפֿאַר זייט איהר וועלט אַ קוש (וויל זי קושען).

בערטאַ: אייליט זיך נישט אַזוי, איך פֿאָהר דאָך נאָך נישט אַוועק.

מאריץ: ווי שווער דאָס זאָל מיר נישט זיין, טו איך עס. אַלץ וואָס איהר זאָגט, איז ביי מיר ווי אַ בעפֿעהל.

יוליוס: וואָס הייסט אַ נס, דער נס פון יציאת מצרים איז דאָך גאָרנישט געגען דעם.

מאָריץ: יאָ, אָבער, טייערער יוליוס, איצט, פֿערשטעהסטו דאָך אַליין, אַז דו מוזט...

יוליוס: וואָס מוז איך?

מאָריץ: מיך דאָ...

יוליוס: רעד קלאָרע דײַטש!

מאָריץ: מיך דאָ אַליין לאָזן מיט אַהר.

יוליוס: וו–אָ–אָ–סט

מאָריץ: יאָ, כ׳מיין, חלילה, נישט קיין שלעכטס, נאָר דו פֿערשטעהסט דאָך אַלײַן...

יוליוס: אין פֿערשטעה גאָרנישט...

מאָריץ: איך בעט דיך, טייערער יוליוס, אײַנציגער פֿרײַנד מײַנער, רויב מיר נישט צו מײַנע בעסטע מינוטן, לאָז מיך אַליין מיט מײַן שוועגערין.

יוליוס: נײַן, דאָס קאָן איך נישט.

מאָריץ: דו ווילסט נישט.

יוליוס: זאָל זײַן, אַז איך וויל נישט. דו טאָרסט מיט דײַן שוועגערין נישט בלײַבן אַליין (ס׳קלינגט).

מאָריץ: יוליוס, יוליוס, האַ־ציגער מײַנער, פֿרײַנד מײַנער, ברודער מײַנער, איך בעט דיך... (ס קלינגט) דו הערסט, דאָס איז זי... טו מיר די טובה, געה אַרײַן צו מיר אין קאַבינעט נאָר אויף אײַניגע מינוט. עהרענוואָרט, איך וועל דיך באַלד אַליין אַרײַנלאָזען.

יוליוס: גוט, איך געה, נאָר געדענק, רופֿסטו מיך נישט באַלד אַרײַן, קום איך אַרײַן ווי צוקלאַפּ דיר אַף.

מאָריץ: גוט, גוט (שטופּט איהם אַרײַן אין זײַן קאַבינעט, און אַליין נעהט ער עפֿענען די טיר. אַ מײַלע איז די ביהנע לידיג, באַלד עפֿענט זיך די טיר און ס׳קומען אַרײַן מאָריץ און בערטאַ).

דרייצעהנטער אויפֿטריט.

בערטאַ און מאָריץ.

בערטאַ (אין רויטען, לויפֿט אַרײַן מיט פּאַטאָס, פֿאַלט אַרויף

אָ, טייערע ליזאַ, זיי מיר מוחל די דאָזיגע מינוטען.

בערטאַ (דראָהט איהם, ער בעמערקט נישט): איך בין דיר מוחל, ווייל דו ביזט געווען פערבלענדעט און ווייל דאָס איז געווען מיט מיין אימגליקליכע שוועסטער.

מאָריץ: דיין אומגליקליכע שוועסטער! איך בין אומגליקליך, נישט זי! שמייל דיר פאָר זו הבבען אַזאַ טייערע שוועגערין אין אַזאַ שלעכטע פרוי.

בערטאַ: יאָ, אַזאַ טייערע שוועגערין אין אַזאַ שלעכטע פרוי!

מאָריץ: דו שפּאַסט פון מיר!

בערטאַ: ניין, איך שפּאַס נישט. איך זאָג נאָר, אַז די שוועגערין גענפּלט דיר בעסער ווי דיין פרוי.

מאָריץ: אַך, ווען מיין פרוי וואָלט געווען אַזוי ווי דו, וואָלט זי מיר אויך געפעלען.

בערטאַ: און איז שוין נישטאָ קיין שום אויסזיכט, אַז דיין פרוי זאָל אַזוי ווערען?

מאָריץ: ניין, אויסגעשלאָסען. איך מוז זיך מיט איהר גטן.

בערטאַ: און חתונה האָבען מיט מיר.

מאָריץ: יאָ, און חתונה האָבען מיט דיר.

בערטאַ: אָ, דאָס וואָלט געווען א שענע קאָמעדיע!

מאָריץ: איך ווייס נישט, וואָס דאָ וואָלט געווען פאַראַ קאָמעדיע? זי ליב איך נישט און דיך ליב איך יאָ.

בערטאַ: (צוואַלט זיך).

מאָריץ: וואָס לאַכסטו?

בערטאַ: און דו ביזט אין דעם פעסט איבערצייגט?

מאָריץ: יאָ, איך שוואָר דיר בייַ מיין פרוי'ס געזונד.

בערטאַ: ניין, שוואר דיר נישט בייַ דיין פרוי'ס געזונד.

מאָריץ: וואָס אַ־ט עס דיך?

בערטאַ: אָ, דאָס אַרט מיך שוין זעהר פּיל.

מאָריץ: אַהאַ, איך פערשטעה, פּאָרט אַ ג.יינציגע שוועסטער...

בערטאַ: יאָ, און נאָך עפּעס מעהר...

בערטא: און וואָס אייער פֿרוי זאָגט?

מאָריץ: וואָס טויג אונז יעצט די רייד וועגן מיין פֿרוי. איהר זעהט דאָך, אַז זי אינטערעסירט זיך גאָרנישט מיט אונז.

בערטא: זי האָט אונז אפשר ספּעציעל איבערגעלאָזט אַליין, פּדי אונז אויסצופֿרובירן.

מאָריץ: ווען איך וואָלט געווען אין דעם איבערצייגט, וואָלט איך זי דערפֿאַר אָנגעלערנט.

בערטא: וואָס וואָלט איהר איהר געטון?

מאָריץ: איהר וואָלט איך גאָרנישט געטון. אייך אָבער וואָלט איך דערפֿאַר... (דריקט זי צו זיך צו, קושט זי).

בערטא (ריסט זיך אַרויס): וואָס טוט איהר? מיר האָבען דאָך עפּעס אָבגערעדט.

מאָריץ: דאָס איז געווען פֿריהער. איצט קאָן איך שוין מעהר נישט. שוועבֿערין, איך ליב אייך!

בערטא: וואָס טוט זיך מיט אייך! איהר ווילט, אַז איך זאָל פֿערראַטען מיין אייגענע שוועסטער?

מאָריץ: איך ווייל פֿון גאָרנישט ווייסען. אייער שען מויל, אייער פֿרעכטיגע אויגען, אייער אָנציהענדער קאַלּוֹ, אייער פּנים, אייער האַנד, אייער פֿוס, אַלץ אין אייך קאָן משוגע מאַכען. ווען איך וואָלט אַפּילו געהאַט אייער טאַכטער פֿאַר אַ פֿרוי, אָדער הונדערט פֿרויען, וואָלט איך אין אלע פֿערגעסען און נאָר אייך איינע אַליין געליבט.

בערטא (מאַכט אַוועק, אַז ער בעמערקט נישט): און זענט איהר זיכער, אַז די ליבע וועט לאַנג דויערן.

מאָריץ (ענטשלאָסען): אייביג, אָ, ליזאַ! (קושט זי).

בערטא: וועו מיין שוועסטער, אייער פֿרוי, זאָל דאָס זעהן

מאָריץ: אָ, דערמאָנט מיר נישט מיין פֿרוי. איך קאָן אויף איהר נישט קוקען. איהר מאוס פּנים, איהרע נישט שענע אויגען, איהר אָבשטויסענדער האַלז, אַהר געזיכט, די הענד און די פֿיס, אַלץ אין איהר איז אַזוי מאוס, אַזוי עקעלהאַפֿט. וועו איך דערמאָן זיך, אַז ס'זענען געווען מינוטען, אַז איך האָב זי אַזוי אַרומגענומען אַזוי ווי דיך, געהט מיר אַ שוידער איבערן לייב.

זויַען, און אָט האָב איך בעשלאָסען צו מאַכען א סיורפריז. איך האָב אין דיין אַנווועזנהייט דיך פֿאַרגעשטעלט פֿאַר מיין שוועגערין און... דו ביזט איהר געפֿעלען, אַזוי ווייט, אַז זי האָט בעשלאָסען דאָ צו בלייבען.

יולִיוס: דאָס איז זעהר ליבענסווירדיג פֿון אייער זייט. זואָס וועט אָבער אייער שוועסטער זאָגען?

בערטאַ: איך וועל אייך זאָגען דעם אמת, איך מיט מיין שוועסטער רעכענען מיר קיינמָל נישט צוזאַמען. מיר קאָנען קיינמאָל צוזַמען נישט רעכענען.

יוליוס און מאָריץ: וואָס הייסט?

בערטאַ: ס'הייבט.. מיר זענען צוקריגט.

מאָריץ: און דיין שוועסטער האָט עס מיר גאָרנישט געזאָגט.

בערטאַ: וואָס, בין איך פֿערַאַנטוואָרטליך פֿאַר מיין שוועסטער? ס'איז געווג, אז כ'זאָג אייך, אַז מיר ביידע קאָנען צוזאַמען נישט זיין.

מאָריץ: איך פֿערשטעה נישט, טאָ צו וואָס זענט איהר אַהערגעקומען?

יוליוס: יאָ, צו וואָס זענט איהר אַהערגעקומען?

בערטאַ: איהר זעהט דאָך, אַז זי איז גאָרנישט דאָ, זי איז אַוועקגעפֿאָהרען.

מאָריץ: אַהאַ, א־צט זוגרט מיר שוין אַלץ קלאָר. דיין שוועסטער האָט געמוזט אַוועקפֿאָהרען, ווייל זי איז מיט דיר צוקריגט, נישט צוליב איהר קראַנקער פֿרייַנדין. אָ, ווי נידעריג מיין פֿרוי איז געפֿאַלען, זי האָט מיר געזאָגט ליגענדו!

יוליוס: אָבער מיר איז נאָך אַלץ נישט קלאָר, צו וואָס האָט איהר געטוּיגט די גאַנצע זאַך, צו וואָס האָט זי געדאַרפֿט זיך מאַכען אַזוי צופֿרידען פֿון איהר שוועסטערס קומען און שפּעטער אַנטלויפֿען.

מאָריץ: יאָ, דאָ שטעקט עפּעס אַ סוד...

בערטאַ: ... וועלכען איך וועל אייך ענטדעקען, אויב איך זועל בעקומען אַ פֿערזיכערונג, אַז איהר ויעט פֿון היינט אָן בעסער

מ ָא ר י ץ (דערשראָקען): וואָס מעהר?

ב ע ר ט ַא : אַ אינאיינציגע שוועסטער.

מ ָא ר י ץ (שוין אַביסל דערשראָקען) איך האָב שיער נישט געמיינט, אַז...

ב ע ר ט ַא : אָ, איצט רייד גאָרנישט, איצט נעהם מיך בעסער אַ־ום אוּן דריק מיך פּעסט צו צו זיך (א קירצע פויזע). וואָס וועט אָבער זיין, אַז מיין שוועסטער וועט צוריקקומען.

מ ָא ר י ץ : איך וועל זי מעהר אין שטוב נישט אַריינ־לאָזען. אַוועקצופּאָהרען, וועל ס׳קומט אָן אַזאַ טייערעה ליבע שוועסטער!

ב ָע ר ט ַא : נו, אַזוי שטרענג דאַרפּסטו נישט זיין, אין דער צייט וועל איך אַליין בין איהר מוחל. שאַ, איך האָב אַ פּלאַן. דו בלייבּ ווייטער בּיי דיין פּרוי, און איך וועל מיר אויסזוכען עפּעס אַ לייטיקע יונגעמאַן, מיר וועלען חתונה האָבּען אוּן וואַינען צוזאַמען מיט אייך, אוּן דאַן...

מ ָא ר י ץ : יאָ, דאָס איז אַ אויסגעצייכענטער פּלאַן אוּן אַזאַ יונגעמאַן דאַרפּסטו גאָרנישט לאַנג זוכען, מיין בעסטער קאָלעגע... (רופט) יוליוס! יוליוס!

פּערצעהנטער אויפּטריט.

די פּ ָא ר י ג ע , י ו ל י ו ס

י ו ל י ו ס (קומט אַריין): אַך, פּרל...

מ ָא ר י ץ (שטעלט פּאָר): פּרוי לייזע, מיין פּרוי׳ס שוועסטער, יוליוס גרינבלאַט, מיין בעסטער פריינד.

י ו ל י ו ס : ווי עהנליך איהר זענט צו מיין פּריינד׳ס פּרוי! וועל איך וואָלט נישט געווואוסט, אַז דאָס זענט איהר, וואָלט איך געמיינט, אַז דאָס איז זי.

מ ָא ר י ץ (צו בערטאַ׳ן): נו, געפּעלט עך ריר?

ב ע ר ט ַא (אין דער שטיל): יאָ.

מ ָא ר י ץ : הער, יוליוס, דו ווייסט דאָך, אַז איך בין דיינער אַ אמת׳ער פּריינד, אַ גוטער ברודער, אַזוי ווי גאָט און גוטע לייט

פֿערלאַג „יודיש", וואַרשא.

דער פֿערלאַג „יודיש" האָט זיך געשטעלט דאָס ציל צוצוגרייטן
בעזאַץ אין יודיש דאָס בעסטע און דאָס שענסטע, וואָס איז געשאַפֿן
געוואָרן בײַ אונז אָדער בײַ אַלע פֿעלקער אויפֿ׳ן גלאָבוס פֿון שענער ליטע-
ראַטור אָדער וויסענשאַפֿט, בין אַהער זענען ערשינען פֿאָלגענדע ביכער:

1,2) קאָנפֿעסיאָן (ודוי) ..... זשאָן זשאַק רוסאָ.

(„דאָס בוך איז איינס פֿון יענע אונשטערבלעכע ווערק, וואָס דורך זיי
דערקאַנט מען נישט בלויז אַנדערע, נאָר זיך אַליין". — פּריי 25 מארק.

3) די געשיכטע פֿון מיין קינדהייט. ל. נ. טאָלסטאָי.

(„דאָס בוך שילדערט, גאָנויש דאָס לעבן פֿון אַלטען רוסלאַנד אין
זיואַמען דערמיט גיט עס אויך א בריוט בילד פֿון טאָלסטאָי׳ס קינדהייט")
פּריי 20 מארק

4) געזעהלטע ערצעהלונגען ..... מארק טוען.

(„ געזאַמלטער, תומאָר אין לימטער שוויליאַנדיגער הויז — פֿון
דעם זענען געקומען מארק טוען׳ס שענסטע ערצעהלונגען") פּריי 15 מ.

5,6) שטארקער פֿון טויט .... גיואי דע־מאָפּאַסאַן.

(אין דימדאָזיגען הייסען ראָמאַן איז מאָפּאַסאַן דערגאַנגען צו דער
העכסטער קינסטלעריישער מדרגה פֿון שאַפֿען אין אַלס ראָמאַן איז עס
אפֿשר דער אייגנציגער אין דער וועלט-ליטעראַטור"). פּריי 50 ,22 מ.

7) די שטים פֿון בלוט ..... דזשעק לאָנדאָן.

(„דאָס איז א בריוט, ריכטע שילדערונג, פּריי אין פּריי וויי די אונגע-
ליכע כּוחות, איבער וועלכע דער ג׳ונסטלער ד. לאָנדאָן תּאט
אַזוי־פֿיל געוואַנדערט אין אזוים־פֿיל געזעהן"). פּריי 25 ,11 מארק.

בעהאַנדלען אייער פֿרוי.

מ ָ ר י ָ ן: איך פֿערשטעה אייך נישט. נישט גענוג וואָס מיין פֿרוי איז מיט אייך צוקריגט און איז אַוועקגעפֿאָהרען, ווען איהר זענט צו איהר געקומען, נאָכדעם ווי איהר האָט זיך נישט געזעהן 5 יאָהר, געהאַט איהר זיך נאָך אָן פֿאַר איהר. זאָגט מיר, וואָס אַרט זי אייך?

ב ע ר ט א: אָ, זי צַרט מיך זעהר שטאַרק, אַלזאָ, אויב איהר ווילט, אַז איך זאָל אייך ענטדעקען דעם סוד, מוזט איהר מיך לָאָזען אַ ווייַלע אַליין.

(מאָרין און יוליוס קוקען זיך איבער איינער מיט'ן אַנדערן אָן אנצוהויבן פֿון פֿל סוף טספים אַרויסצוגעהן).

פֿופֿצעהנטער אויפֿטריט.

ב ע ר ט א (וואַרפֿט אַראָפּ פֿון זיך דאָס רויטע קלייד, בלייבט צו- ריק אין ווייסען) איצט האָב איך געהאַט די געלעגענהייט צו זעהן מיי אונטערי מיין מאַן איז מיר, ווי ליב ער האָט מיך בעקומען, ווען ער האָט נאָר געמיינט, אַז איך בין נישט איך, נאָר מיין שוועסטער אָבער, וואָס וועט ער זאָגען, אַז ער וועט זעהן ווי מאוס ער איז אַריינגעפֿאַלען! איך מוז איהם אָבער אַראָבריי ען די נאַזקע! (רופט) מאָרין! מאָרין!

זעכצעהנטער אויפֿטריט.

דיזע פֿאָריגע, מ ָ ר י ָ ן און י ו ל י ו ס.

מ ָ ר י ָ ן און י ו ל י ו ס (קומען אַריין און בלייבען שטעהן ער- שטוינט).

ב ע ר ט א: וואָס האָט איהר זיך אַזוי דערשראָקען? דאָס בין איך, בעַרטאַ, נישט ליזאַ.

מ ָ ר י ָ ן: איז דאָס אַלץ, אַלזאָ, נאָר געווען אַ שפּאַס?

י ו ל י ו ס: איהר האָט פֿון אונז חוזק געמאַכט?

ב ע ר ט א: נישט וועניגער ווי איהר פֿון מיר.

י ו ל י ו ס: הער, מאָרין, דו זעהסט דאָך, אַז דו ביזט אַ- ריינגעפֿאַלען. וועך פֿון היינט אָן אַ אַנדערער.

מ ָ ר י ָ ן: מילא, פערפֿאַלען, כ'מוז שוין בלייבען ביי איהר, נישט ביי איה׳ שוועסטער.

פֿאַרהאַנג.

ארטור שניצלער.

עפיזאד

פון בוך („אנאטאל")

כאמעדיע אין 1 אקט.

ייִדיש דורך זלמן זילבערצווייג.

תרע"ט
1919.

פֿערלאַג „יודיש" וואַרשא.

8) ברוך שפּינאָזאַ ..... ש. כטוכניצקי.

(„שפּינאָזאַ איז טייער זײַ־ גאַנצער מענטשהייט, אַבער נאָכמער אונז, יודען, און דעריבער איז כּמעט דער חוב פֿאַר יעדען יודן זיך גרינדלעך צו בעקאַנען מיט ן גייסט אין פֿילאָסאָפֿישערשיטה"). פּריי 13.50 מ.

9,10) די פֿרוי ..... אַסטרינדבערג.

(„דער ראָמאַן „די פֿרוי" האָט ערוימגערופֿען א סענסאַציע אין איראָפּאַ אין האָט באַלד אַוועקגעשטעלט דעם אויטאָר אין די ערשטע ריי־ הען פֿון די העלט־קינסטלער"). פּריי 25 מארק.

11) לינא I. טער באַנד, אויס דער סעריע „לעבדער און פֿעלקער", זאַמענגעשטעלט דורך ד. קאַסעל אין מ. בירנבוים.

(„דאָס דאָזיגע בוך בעהאַנדעלט אַרטפֿיהרלעך די געאָגראַפֿישע לא גע קלימאַט, אַמונה, מנהגים, מלוכה־פֿיהרונג און ארט־לעבען פֿון לינע אין אויך פֿון די קלייניע מזרח־מלוכה'לעך, ווי: קאַרייע, מאַנדזשוריען, מאַנגאָליען א. אַז. וו." (רייך אילוסטרירט). פּריי 16 מארק.

12) וועג קייטען קלינגען ..... אָלגין.

(„אין דעמדאָזיגען בוך ווערט מיסטערהאַפֿט געשילדערט דער גרויזאַמער קאַמף געגען די צאַרישע ציישען אין טורמעס, וואָס האָבען בעפֿיניגט דעם פֿרייען גייסט מען רוסלאַנד") פּריי 13.50 מארק.

13,14) טויזענד און איין נאַכט.

(„דער נאָמען אליין ערעגט עפּעס פֿער'כשופֿ'טעס גרוס פֿון חייטע שענע מאַנאַסטישע מיסטען. דאָס זענען יענע דוסטיגע מעשה'לעך, וואָס וואַרפֿען אריין א גאַלדענעם גן־עדן־הלום אין דעם גרויסן אייליגען הו־א פֿון לעבען") 2 בילדער פּריי 27 מארק

מ א ק ס׳ס צימער, אין טונקעלע פֿארבען. טונקעלע רויטע מאפּעטען, טונ־
קעל־רויטע פּאַרמיערען. אין דער טיף פון דער ביהנע אין דער מיט—א טיר־
אויף לינקס פון צושויער—א צוזייטע טיר. אין דער מיט צימער א גרוי־
סער שרייב־טיש; אויף איהם שטעהט א לאָמפּ מיט א באָשורן ס׳ליגען
ביכער און שרייב־מאטעריאלען. אויף דער רעכטער זייט פון אוואנסצענע
א הויך פֿענסטער. אין רעכטעןווינקעל א אויוון, אין וועלכען ס׳שליהט
א פֿייער. נעבען אויוון 2 נידריגע שטולען, צוגערוקט צו זיי שטעהט א טונ־
קעל רויט שפּאניש וועלצעל.

מ א ק ס (ויצט בייס טיש, רויכערט א סיגאר און לעזט א בריעף): „טייע־
דער מאקס! איך בין ווידער דאָ. אונזער טרופּע, ווי איהר ווייסט
ווארשיינליך פֿון די צייטונגען, גלייבט דאָ דריי חדשים. דער ערשטער
אָוועגד איז געווידמעט דער פֿריינדשאפֿט. הייגט אין אָוועגד וועל
איך זיין בייא איהר. ביבי..." ביבי... אך, דאָס איז דאָך ביאנקא...
אריסגעציכענט, איך וועל ווארטען.. (מ׳קלאפּט) זאָל זי עס שוין
זיין?... אריין!

אנאטאל (קומט אריין מיט א גרויסען פּאקעט, זעהט־אוים טרויע־
דיג): גוטען אָוועגד!

מ א ק ס: וואָס האָסטו עס?

אנאטאל: איך זוך אַ היים פֿאר מיין פֿערגאנגענהייט.

מ א ק ס: וואָס מיינסטו דערמיט?

אנאטאל (דערלאנגט איהם די ראל פאפּיר).

מ א ק ס: נו?

אנאטאל: איך ברענג דיר דאָ מיין גאנצע פֿערגאנגענהייט,
די חלומות פֿון מיין גאנצע יוגענד: בעהאלט זיי בייא דיר.

מ א ק ס: ביטע זעהר. נאר דו וועסט דאך מיר, געווים, ער־

פערזאנען:

אנאטאל.
מאקס.
ביאנקא.

Drukarnia Piment i Szwabe, Warszawa, Sierakowska 4.

אנאטאל (כמעט נישט הערענדיג): טיילמאל כאלט מיר אין... אָ, וועג ס'וואלט עקזיסטירט עפעס א מאגיש ווארט און זיי וואלטען נידער אלע געקאנט ערשיינען. וועג איך וואלט געקענט מיט עפעס א כשוף-ווארט ארויסרופען זיי צום לעבען פון זייער נישט עקסיסטענץ.

מאקס: די דאזיגע נישט עקזיסטענץ וואלט, ווארשיינליך, געווען זעהר פערשידענארטיג.

אנאטאל: יאָ, יאָ... שטעל דיר פאר, אז איך זאג ארויס דאס דאזיגע ווארט...

מאקס: און אפשר וועט זיך ביי דיר געפונען דאס מאגישע ווארט... נו, צום בישפיל: „אָ, דו אייניציגע, וועלכע איך ליב!"

אנאטאל: יאָ, טאקע, איך וויל ארויסשרייען: „אָ, דו אייניציגע וועלכע איך ליב...!" און פלוצלונג וועלען זיי זיך בעוויזען: אייניע פון עפעס א קליין הייזעל פון דער פארשטאדט, א צווייטע פון איהר מאנ'ס א פרעכטיגען סאלאן, א דריטע פון דער טעאטער-גארדעראבע..

מאקס: אזעלכע זענען פערהאן מעהר!

אנאטאל: מעהר — ריכטיג.. א פירטע פון א מאדע מאגאזין.

מאקס: א פינפטע פון די ארעמס פון איהר נייעם ליבהאבער...

אנאטאל: א זעקסטע פון קבר... א זיבעטע פון ערגעץ וואו ס'איז, א אכטע.. און אלע קומען זיי זיך דאָ צוזאמען...

מאקס: זאָג בעסער נישט ארויס דיין כשוף-ווארט, די דאזיגע פערזאמלונג קאָן ווערען נישט אנגענעהם. ס'קאָן זיין, אז זיי האָבען דיך אלע אויפגעהערט צו ליבען — נאר קיין איינע פון זיי האָט נישט אויפגעהערט צו זיין אייפערזיכטיג אויף דיר.

אנאטאל: א זעהר קלוגע עצה... לאָמיר זיי לאָזען אין זייער רוה.

מאקס: הייסט עס, אז איצט דארף מען אויסזוכען א אָרט פאר'ן דאזיגען פרעכטיגען פאקעט.

אנאטאל: איצט וועט מען איהם עפענען. (ריייסט אויף דעם פאקעט ס'בעהויזען זיך זאָרגפעלטיג צוגעבונדענע פעקלעך מיט בענדלעך).

מאקס: או!

אנאטאל: אלץ איז אין בעסטען אָרדנונג.

קלערען געוויער?

אנאטאל: קאָן איך זיך זעצען?

מאקס: וואָס פֿאר׳ע פֿראגע. פֿאַרוואָס ביזטו עפּעס אזוי יום־כּוב־דיג?

אנאטאָל (זעצט זיך): כ׳וועג פֿערריכּטן א סינגער?

מאקס: ביטע! אָט האָזטו א פֿרישע סיגער.

אנאטאָל (פֿערריכּט א כּאַרעקטנעס סינגער): אך־גרויסארטיגז

מאקס (אַנזיינדיג אים׳ן פֿאקוס, וועלכען אנאטאָל האָט אַזוי ליבע אויפֿן שראבטיש): וועגען וואָס האנדעלט עס זיך?

אנאטאָל: פֿאר די דאָזיגע יוגענד־חלומות איז אין מיין וואוינונג מעהר נישטאָ קיין אָרט! איך פֿאָהר אוועק.

מאקס: אַ!

אנאטאָל: איך הויב אָן א נייי לעבען אויף אנ׳אונפֿעשטימטע צייט. צו דעם צווועק מוז איך זיין פֿריי און אליין, אונצוליב דעם רייס איך איבער מיט דער גאנצער פֿערגאנגענהייט.

מאקס: הייזט עס, אז דו האָסט א נייי געליבטע?

אנאטאָל: נייין — איך האָב נאָר דערווייל אויפֿגעוואָרפֿען די אלטע... (רייסט האסטיג איבער אין וויזיט־קאָן אויפֿן פאקוס) איך וויל בייי דיר, ליבער פֿרייגד, איבערלעבן דאָס גאנצע ביסעל מיסט. דו זאָלסט עס היטען.

מאקס: דו זאָגסט, מיסט! פֿאַרוואָס פֿערברענסטו עס בעסער נישט?

אנאטאָל: איך קאָן נישט.

מאקס: דאָס איז קיבדיש.

אנאטאָל: דאָס איז א כּפֿיעלע א־ט טרייהייט מיינע. איך קאָן נישט פֿערברענען קיין אייצע פֿון די אלע, וועלכע איך האָב געליבט. וען איך הויב אָן דורכצוואַנדערן די אלע בריעף, בלומען און לאָקען — דו וועסט דאָך מיר ערלויבען א מאָל צוצוקומען צו דיר, כּדי זיי א ביסעל דורכצוואַנדערן — בין איך וויידער מיט זיי, לעבען זיי וויידער אויף און איך לעב וויידער איבער מיין ליבע צו זיי

מאקס: דו ווילסט, הייסט עס, ב׳י מיר אין וואוינונג, דיר אי נ׳רדנען בעגעגניסען מיט דיינע פֿריהערדיגע געליבטע?

אנאטאָל: אכט זייטן פֿון מיט ליגענס! ווארף עז אוועק!

מאקס: זי איז אויך בעוועז פֿרעמד?

אנאטאָל: וועז איך האָב זי געפאקט. ווארף זי אוועק.

מאקס: יאָ, מיר וועלען אוועק ווארפֿען די פֿרעכע ליגנערין.

אנאטאָל: בעליידיג זי נישט. זי איז געלעגען אין מיינע ארעמס: זי איז אונבעריהרלידְ.

מאקס: נו, יאָ, א געוונעגדער מאָטיוו. נאָר לאָמיר ווייטער לעזען. (לעזט ווייטער)

וועז נאָר איך ווילְ מיר בענקעניש פֿערטרייבען
דערמאָנט זיך אין זכרון שטענדיג מיר דיין כאן.
און פּוצלונ: שטראָלט אין פּנים אויף א שמייכעל
צו ווילען די נשמה איז דאָך וואָס פֿארהאן.

אנאטאָל: אך, יאָ, דאָס איז די.

מאקס: א — וואָס איז דאָס?

אנאטאָל: א פֿאטאגראפֿיע. זי מיטְ תתן.

מאקס: ד' האָסט איהם געקענט.

אנאטאָל: פֿערשטעהט זיך, אז נישט וואָלט איך דאָך נישט געשמייכעלט. ער איז געווען א נאר.

מאקס (ערנסט): ער איז געלעגען אין איהרע ארעמס: ער איז אונבעריהרלידְ.

אנאטאָל: נו, געוונג!

מאקס: לאָמיר איבערלאָזען די פֿרעהלידְע שט־פֿערין מיט איהר לעכערלידְען חתן. (נעמט אַ ניי פּאקעל) וואָס איז דאָס? נאָר איין וואָרט?

אנאטאָל: וואָס?

מאקס: א „פֿאטש".

אנאטאָל: יאָ, איך געדענק.

מאקס: דאָס איז, וואַרשיינלידְ, געווען צום סוף?

אנאטאָל: אָ, ניין, אין אָנהייב.

מאקס: אזוי! אזוי איז עס... „ס'איז לייכטער צו ענדערן די ריכטונג פֿון פֿלאמען, ווי זי אָנצוצינדען". וואָס בעדייט דאָס?

אנאטאָל: נו, יאָ, איך האָב געענדערט די ריכטונג פֿון

מ א ק ס: לויט די נעמען?

א נ א ט א ל: אָ נייַן. יעדעס פּעקעל האָט עפּעס א אויסשריפֿט: לידער, ווערטער, א בעמערקונג, וועלכע רופֿט אַרויס אין מיין זכרון דאָס איבערגעלעבטע. קיין שום נאמען נישט; ווארום מאריע אדער אננא קאָן זיך דאָך יעדע איינע רופֿען.

מ א ק ס: לעז עפּעס איבער.

א נ א ט א ל: וועל איך אייך אַלע דערקענען? אויף פּיעל פֿון די זאכען, וועלכע ליגען דאָ, האב איך שוין אייניגע יאָהר נישט געקוקט.

מ א ק ס (נעמט אַרויס פּעקעל אין האנד און לעזט די איבערשריפֿט):
דו כּשפֿים-פֿול, מיין שענע ווילדע,
לאָז קלאמערן דיך אין מיינע אָרעמס, —
און ס'העלזעל, הערליכע מאטילדע
ווי קאָן איך קושען דיך מיט שטורם!

און אָט איז ווי זי הייסט — מאטילדא!

א נ א ט א ל: יאָ, מאטילדא. — איבריגענס, מ'האָט זי אויך אנדערש גערופֿען. איך פֿלעג זי שטענדיג קושען אין האלז.

מ א ק ס: ווער איז זי?

א נ א ט א ל: פֿרעג נישט... זי איז געלעגען אין מיינע אָרעמס, און דאָס איז גענוג.

מ א ק ס: נו, לאָמיר מער נישט רעדען וועגען מאטילדא'ן. דאָס פּעקעל איז איבריגענס זהר דין.

א נ א ט א ל: יאָ, אין אמת געפֿונט זיך נאָר אַ לאָק.

מ א ק ס: און קיין אינ ברוף נישט?

א נ א ט א ל: פֿון איהר? דאָס וואָלט איהר פֿערשאפֿט מיעס ארבייט. און אויסערדעם וואָס וואָלט פֿון אונז געווארן, וען אלע פֿרויען וואָלטען אונז געשריבען ברוף.

מ א ק ס (לעזט די איבערשריפֿט אויף א צווייט פּעקעל): „אין אינזלט זענען אלע פֿרויען גלייך: זיי ווערען פֿרעך, וען מ'כאפט זיי ביי א ליגן".

א נ א ט א ל: יאָ, דאָס איז אמת!

מ א ק ס: ווער איז זי געווען? א שווער פּעקעל?

מ א ק ס: וואָס הייסט עס א „עפיזאָד"?

א נ א ט א ל: אך, גאָרנישט, א געדאנק, וועלכער איז מיר צו־פּעלליג געקומען אין קאָפּ אריין. דאָס איז געווען נאָר א עפיזאָד, א ראָמאן, וואָס האָט געדויערט 2 שעה... און מען גאָרנישט! יאָ, שטויב!... און פֿון דעם גאנצען גליק איז מעהר נישט געבליבען, טרויריג — נישט אמת?

מ א ק ס: יאָ, ווירקליך טרויריג... נאָר ווי אזוי איז דיר איינגעפֿאַלען דאָס דאָזיגע ווארט? מיר דאכט זיך, אז מ'האָט אויף אלע געקאָנט מאכען אזא אויפֿשריפֿט?

א נ א ט א ל: אמת; נאָר קיינמאָל איז מיר נישט אייגעפֿאלען דער דאָזיגער געדאנק ווי אין דאָזיגען פֿאל. נאָפּט, ווען איך האָב געהאט א געוויסע פֿערבינדונג, איבערהויפּט אין די פֿריהערדיגע צייטען, ווען איך האָב זיך נאָך געהאלטען שיער נישט פֿאר א גרויסען מענש, האָב איך נישט ווילענדיג געטראכט: אָרעם, אומגליקליך קינד!...

מ א ק ס: פֿארוואָס?

א נ א ט א ל: דערפֿאר ווייל מיר האָט זיך געדאכט, אז איך געהער צו די שטארקע גייסטער, אז די אלע מיידלעך און פֿרויען... איך האָב זיי דערשטיקט ווען איך האָב זיי געטראָפֿען אויף מיין לעבענסוועג. אזוי גיין דאָס גאנצע פֿון דער נאטור, האָב איך זיך געטראכט — און איך דארף אריבער שפּרייזען איבער זיי.

מ א ק ס: דו ביזט געווען א שטורם־ווינד, וואָס קעהרט אָב די בלומען... נישט אמת?

א נ א ט א ל: יאָ! איך האָב זיך דורכגעטראָגען ווי א שטורם ווינד. דערפֿאר פֿלעג איך דאָס טראכטען: אָרעם, אומגליקליך קינד. נאטירליך האָב איך געהאט א טעות. איצט ווייס איך, אז כ'גערעהר נישט צו די גרויכע און, וואָס ס'איז בעזונדערס שמערצליך, אז כ'דארף זיך נישט טרעפֿען זיין אויפֿן דאָזיגען חשבון. נאָר דאן...

מ א ק ס: אָבער וואָס בעווייזט דאָס „עפיזאָד"?

א נ א ט א ל: יאָ, דאָס איז אזוי געווען... זי האָט זיך מיר צופֿעליג געשטעלט אין מיין וועג.

מ א ק ס: און דו האָסט זי צוטרעטען.

א נ א ט א ל: יאָ — זי, דאכט זיך, האָב איך ווירקליך צו־

די פֿלאמן און אָנגעצונדען האָט זיי א אנדערער.

מאקס: נו לאָמיר דאָס אריינוואַרפֿן פֿאר די פֿלאמען... „שטענדיג די צוואנג אין טאש" (קוקט פֿרעגענד אויף אנאטאָל).

אנאטאָל: נו, יאָ, זי פֿלעגט שטענדיג מיטנעמען מיט זיך א צוואנג — אויף יעדען פֿאל. נאָר זי איז געווען זעהר שעהן. בייַ מיר איז פֿון איהר געבליבען נאָר א שטיקעל פֿון איהר וואוּל!

מאקס: יאָ, קענטיג אזוי. (לעוט וויטער) „וי אזוי האָב איך דיך פֿערלוירען?" וי אזוי האָסטו זי טאקע פֿערלוירען?

אנאטאָל: דאָס וויים איך נישט. זי איז פֿערשוואונדען — זי איז אונטערוואַרטעט פֿערשוואונדען פֿון מיין האָריזאָנט. נו, יאָ, דאָס טרעפֿט דאָך טיילמאָל. פֿונקט אזוי, וי צום ביישפיל, דו לאָזט ערגעץ וואו אויבער א שרים און ערשט אין אייניגע טעג ארום דערמאנסטו זיך... און דו וויסט נישט, וואו און וועז.

מאקס: נו, זאָלען די גוטע יאָהר נעמען אָט די פֿערלוירע-נע. (לעוט וויטער). דו ביזט געווען „אַ וואוּל און ליב קינד".

אנאטאָל (פֿערבענקט): „דאָס מיידעל מיט די צושטאָכענע פֿינגער".

מאקס: דאָס איז געווען קאָרא — נישט אמת?

אנאטאָל: יאָ — דו ביזט דאָך געווען בעקאַנט מיט איהר.

מאקס: און דו וויסט וואָס ס'איז שפּעטער מיט איהר געוואָרען?

אנאטאָל: איך האָב זי שפּעטער וויידער געטראָפֿען — גלאָס פֿרוי פֿון א טישלער.

מאקס: אזוי!

אנאטאָל: דאָס איז שטענדיג דער סוף פֿון די מיידלעך מיט די צושטאָכענע פֿינגער. אין דער שטאָדט ליבט מען זיי און אין די פֿאָרשטעדט האָבען זיי חתונה. דאָס איז געווען א פֿרעכטיג מיידעל!

מאקס: נו, וויטער! וואָס איז דאָס? „עפּיזאָד", אינוועניג איז. קענטיג, לעדיג?... שטויב!

אנאטאָל (נעמט אין דער האנד אריין רעם קאָנווערט): שטויב?... אמאָל איז דאָרט געלעגען א בלימעל!

דו פֿערשטעהסט? (מאקס שאָקירט מיט'ן קאָפּ) און פֿלוצלונג איז מיר אין קאָפּ ווידער אײַנגעפֿאַלן א נאַרישע גאַוה'דיגער געדאַנק: אָרים, אומגליקלעך קינד. און איך אַנערקענן דײַטלעך ווי צופֿעליג די גאַנצע זאַך איז. איך פֿיהל אויף מיין האַנד דאָס הייסע עטעמען פֿון איהר מויל, נאָר איך האָב שוין אלץ איבערגעלעבט אין מיין פֿאַנטאַזיע. אלץ איז שוין געווען געוועזענט. און זי איז ווידער געוואָרטן פֿאר מיר איינע פֿון די, איבער וועלכע איך מוז אריבער שפּרייזען. אָט דעמאָלט איז עס מיר איינגעפֿאלען דאָס דאָזיגע וואָרט, דאָס גרויזאַמע וואָרט „עפּיזאָד". און אין דער צייט האָב איך זיך אליין בעטראַכט אלס א אייבּיגען... איך האָב געווואוסט. אז דאָס „אָרימע אומגליקלעכע קינד" וועט קיינמאָל נישט פֿערגעסען די דאָזיגע שעה'ן, איך האָב עס אין איהר געפּיהלט. טיילמאָל אין אוועלכע פֿאַלן פֿיהלכטו דײַטלײַך, אז „מארגען אין דער פֿריה וועט זי דיך פֿערגעסען". דעמאָלט אָבער איז געווען גאָר עפּעס אנדערש. פֿאר די וועלכע איז געלעגען בּיי מײַנע פֿיס, בּין איך געווען א גאנצע וועלט, איך האָב געפּיהלט מיט נואָס פֿאר'ע אונענדלעכע און אונבּעגרעניצטע ליבּע זי האָט מיך אין דאָזיגע מאָמענט ארומגענומען. דאָס פֿיהלט זיך: פֿאר מיר איז דאָס געווען זעהר קלאָר. אין דאָזיגען מאָמענט האָט זי, זיכער, נישט געקאָנט וועגען עפּעס אנדערש טראַכטען, זי האָט געטראַכט וועגען מיר — נאָר וועגען מיר. פֿאר מיר אָבער איז זי שוין געווען עפּעס פֿערגאַנגענעס, פֿאראיבערגעהענדעס, פּשוט א עפּיזאָד.

מאקס: וואָס איז זי אייגענטלעך געווען?

אנאטאָל: וואס זי איז געווען? דו האָסט דאָך זי געקענט. — מיר האָבען זיך מיט איהר בּעקענט איינמאָל אין אָוועגד אין א לוסטיגע געזעלשאפֿט, און דו האָסט זי, ווי דו האָסט ערקלערט, נאָך פֿריהער געקענט.

מאקס: אָבער וער איז זי דאָס אוועלכע? וועניג מיידלעך האָב איך געקענט פֿון פֿריהער. דו שילדערסט דאָך זי בּיים לייכט פֿון דיין לאמטערן, כּמעט א לעגענדאריש בּילד.

אנאטאָל: יאָ — אין דער ווירקלעכקייט איז זי נישט געווען אזא. דו ווייסט, וער דאָס איז געווען? — איך וועל באלד

טרעטן.

מאקס: אז!

אנאטאל: יאָ, אָבער הער נאָר אויס... דאָס איז אייגענט-
ליך דאָס בעסטע פון אלעם וואָס איך האָב אויסגערגעלעבט... איך
קאָן דיר דאָס נישט דערצעהלען...

מאקס: פֿארוואָס?

אנאטאל: דערפֿאר, ווייל די גאנצע געשיכטע איז אזוי
איינפֿאך, ווי מ׳קאָן זיך נאָר פֿאָרשטעלען... זי בעזיצט נישט... קיין
שום בעזונדערעס... דו וועסט נישט פֿערשטעהן די דאָזיגע שעהנ-
הייט.

מאקס: נו...?

אנאטאל: שטעל דיר פֿאָר, איך זיץ בייַ דער פֿיאנא... א-
צימער, אין וועלכען איך האָב דעמאָלס געוואוינט... אָוועגד צייט...
איך בין מיט איהר בעקענט ערשט צוויי שעה... ס׳ברענט מיין לאמ-
טערן מיט די גרינע אָן רויטע גלעזלעך — איך דערמאָהן דעס
דאָזיגען לאמטערן, ווייל ער שפילט דאָ מיט א געוויסע ראָלע.

מאקס: נו?

אנאטאל: נו! זיך איך מיר אזוי בייַ דער פֿיאנא, זי ליגט
בייַ מיינע פֿיס, אזוי, אַז איך קאָן נישט צוקומען צום פֿעדאל. איהר
קאָפּ ליגט אויף מיינע קניען, און איהרע געפֿלאָכטענע האָר גלאַנ-
צען דאָ מיט׳ן גרינעם, דאָ מיט׳ן רויטען ליכט פון דער לאמטערן.
איך פֿאנטאזיר אויף די קלאווישען, נאָר מיט דער איינער לינקער
האנד, די רעכטע דריקט זי צו איהרע ליפּען.

מאקס: נו?

אנאטאל: דו שטענדיג מיט דיינע אפּוואַרטענדע „נו"...
אייגענטלעך איז מעהר גאָרנישט... איך האָב זיך מיט איהר געקענט
ערשט צוויי שעה, איך האָב געוואוסט, אַז נאָכן דאָזיגען אָוועגד
וועל איך זי, ווארשיינלעך, מעהר קיינמאָל נישט זעהען — זי האָט
עס מיר אליין געזאָגט — און איך האָב אין דאָזיגען מאָמענט גע-
פֿיהלט, אז זי ליבט מיך אָהן א שיעור. איך בין געווען אינגאנצען
פֿערכאפט פון דאָזיגען געפֿיהל — די גאנצע לופט איז געווען
פֿער׳שכור׳ט און געעטעמט מיט׳ן ארומאט פֿון דער דאָזיגער ליבע...

נישט. איהר לאָזט זיך גראָד אריין אין עפּעס א געשעהעניש, מיט א פֿערמאַכטע נשמה, און זי ווערט פֿאר אייך מאָנאַטען! נאָר פֿון מיין נשמה, יאָ. פֿון מיר שטראָמט א שטראהל פֿון טויזענדער פֿייערס און פֿארבּען, און איך קאָן פֿיהלען דאָרט, ווו איהר געניסט נאָר.

מאקס: דיין „שטימונג" איז ווירקליך א בעצויבערענדע קוועלע. די אלע, ווועלכע דו ליבסט, נעמען זיך פֿריהער דערמיט איבער און גיבען צו דיינע אוואנטורעס א בעזונדערען חן און שהנקייט, מיט ווועלכען דו אליין בערוישט זיך...

אנאטאָל: דו קאָנסט דיר די זאך פֿערשטעהן, ווי דו ווילסט.

מאקס: און וואָס אנפּעלאנגט דיין צירק-רייטערין איז דיר שווער מיר צו בעיויזען, אז זי האָט ביים שיין פֿון גרין-רויטען לאמטע־ן געפֿיהלט אזעלכע געפֿיהלען ווי דו.

אנאטאָל: איך האָב אָבער געפֿיהלט, וואָס האָט זי געפֿיהלט איז זי איז גלייכגען אין מיינע אָרעמס.

מאקס: איך קאָן דאָך אָבער אויך דיין ביאנקע און נאָך

אנאטאָל: בעסער ווי דו?

מאקס, יאָ, בעסער. דערפֿאר ווייל מיר האָבען נישט גליבט אינער דעם אנדערן. פֿאר מיר איז זי נישט געווען קיין לעגענדאריש געשטאלט, פֿאר מיר איז זי פשוט איינע פֿון די טויזענדער גענאלענע, ווועלכע די פֿאנטאזיע פֿון א טרוימער בעשענקט מיט א נייער אונשולד. פֿאר מיר איז זי נישט בעסער ווי הונדערטער אנדערע, ווועלכע שפּרינגען דורך די רייפֿען אָדער שטעהען אין די קורצע קלייד־לעך אלס כטאטיסטקעס אין א פֿאנטאָמינע.

אנאטאָל: אזוי... אזוי...

מאקס: זי האָט אויך נישט געהאט קיין שום בעזונדערעס. נאָר איך האָב געזעהן וואָס זי איז אין דער ווירקל כקיט, און זי האָסט אין איהר גאָפֿונען דאָס, וואָס זי האָט בכלל נישט. פֿון דיין רייך און שעהן לעבען האָסטו איבערגענאָסען דיין פֿאנטאסטישע יוגענדהיץ און טעמפּראמענט אין איהר נישטיג הארץ — און דאָס וואָס האָט פֿאר דיר א בליק געטהון, איז געווען אנ'אָב'לאנץ פֿון דיין אייגען ליבט.

צושטערונג די גאנצע בעצויבערונג.

מאקס: הייסט עס, זי איז געווען — ?

אנאטאָל (שמייכלענדיג): זי איז געווען אָנגעשטעלט אין...

מאקס: אין טעאטער?

אנאטאָל: ניין — אין צירק.

מאקס: ס'קאָן נישט זיין!

אנאטאָל: יאָ, דאָס איז געווען ביאנקא. איך האָב דיר בי׳ז היינט נישט דערצעהלט, או איך האָב זי נאָך געטראָפען נאָכ׳ן דאָזיגען אָוונד און זי האָט אויף מיר נישט געמאכט קיין שום איינדרוק.

מאקס: און דו מיינסט ווירקליך, אז ביבי האָט דיך גלייבט?...

אנאטאָל: יאָ, יי — זיכער. גיין אכט אָדער צעהן טאָג ארום נאָכ׳ן דאָזיגען יום-טוב האָבען מיר זיך געטראָפען אויפ׳ן גאס... נו מאָרגענס איז זי מיט דער טרופע אָפגעפאָהרען קיין רוסלאנד.

מאקס: דער מאָמענט איז, הייסט עס, געווען דער פאסיגסטער.

אנאטאָל: גיך האָב פּריידער געוואוסט, או פאר דיר וועט גלץ זיין צושטערט. דו קאָנסט נאָך נישט פיהלען דעם אמת׳ן סוד פון דער ליבע.

מאקס: טאָ אין וואָס געפונסטו דו דאָס רעטענים פון דער פרוי?

אנאטאָל: אין דער שטימונג.

מאקס: אך — דו דארפסט דאָבען דעמערונג, דיין לאמפ-טערן מיט די גרינע און רויטע גלעזער... דיין שפילען אויף דער פּ אנא.

אנאטאָל: יאָ, ריכטיג. דאָס אלץ גיט מיין לעבען אזוי-פיעל פּערשידענקייט און אלערליי פּערוואנדלונגען, או איין פּארב קען מיר פּערטוישען די גאנצע וועלט. וואָס איז פּאר דיר און פּאר טויזענדער דיינסגלייכענס דאָס דאָזיגע מיידעל מיט די גלאנצענדע האָר, וואָס פּאר׳ע נעדייטונג האָט בי׳ם אייך דער לאמטערן פון וועלטן דו שפעטסט אָפּ! א צירק-רייטערין און א רויט-גרין גלאָז מיט אנ׳אָגעצונדען ליכט! וואָס איז דאָ פּארהאן פּאר׳ע בי׳ם צויבערונג? לעבען, נאטירליך, קאָנט אידר, נאָר איבערלעבען קאָנט איהר גאָר-

מאקס: דאָן ספּק, און איך וועל זי זאָגאר זעהן היינט אין אָוונד.

אנאטאָל: וואָס? דו? דו וועיסט וואו זי וואוינט?

מאקס: ניין. זי האָט מיר געשריבען, אז זי וועט קומען צו מיר.

אנאטאָל (אויפשפרינגענדיג פון שטול): וואָס? און דו זאָגסט עס מיר ערשט איצט?

מאקס: וואָס אינטערעסירט עס דיך? דו ווילסט דאָך זיין „פריי און אייגנאם".

אנאטאָל: הער אויף!

מאקס: און אויסערדעם איז נישט פּארהאן קיין שמערצלי־כּערע זאך ווי א אויפגעפּרישטע בעצויבערונג.

אַנאטאָל: דו האלטסט, אז?

מאקס: איך האלט, אז דו דארפּסט היטען מיט איהר זיך נישט צו טרעפען.

אנאטאָל: דערפּאר וויל זי קאָן ווידער ווערען געפּעהר־ליך פּאר מיר?

מאקס: ניין — נאָר דערפּאר וויל דעמאָלט איז דיר גע־ווען אזוי גוט. גרה בעסער אהיים מיט דיינע זיסע עראינערונגען. מ׳דארף נישט אזעלכע זאכען איבערלעבען נאָך אמאָל.

אנאטאָל: דו קאָנסט דאָך נישט ערנסט מיינען, אז איך דארף זיך אָבזאָגען פון דער בעגעגעניש, וועלכע איך קאָן דאָ איצט אזוי לייכט האָבען מיט איהר.

מאקס: זי איז קוגער פּאר דיר. זי האָט דיר נישט גע־שריבען... איבריגענס, קאָן זיין דערפּאר וויל זי האָט דיך פּערגעסען.

אנאטאָל: נארישקייטען!

מאקס: דו האלסט דאס פּאר אונמעגליך?

אנאטאָל: איך לאך דערפון.

מאקס: לאך, לאך.

אנאטאָל: אך, די שעה וועלכע מיר האָבען דעמאָלט אי־בערגעלעבט!

מאקס: נו?

אנאטאל: ניין. דאס פלעגט טאקע מיט מיר טיילמאל כרגע פעלן, נאר דאס מאל איז נישט אזוי דער פאל. איך ווייל זיך זי נישט פארשטעלן בעסער, ווי זי איז געווען. איך בין נישט געווען דער ערשטער און נישט דער לעצטער ... איך בין געווען...

מאקס: ווער ביזטו דאס אזוינס גענוגן?... איינער פון פיעל. זי איז געלעגען אין דיינע ארעמס פונקט אזוי ווי אין די ארעמס פון אנדערע... א פרוי איז מאמענט פון איהר העכסטע ראלע.

אנאטאל: צו ווען האב איך מיט דיר אזויפיעל געדעדט? דו פארשטעהסט מיך נישט.

מאקס: אָ, ניין. דו הערסט מיך שלעכט פארשטאנען. איך האב נאר געוואלט זאגען, אז דו הערסט, אפשר, געפיהלס די גרעסטע בעצויבערונג אין דער צייט, ווען זי האט געפיהלט דאס געלעבט ווען גיין פיעל אנדערע פאלען און דערצו נאך פריהער. דו מיינסט אז פאר איהר איז אויך די וועלט געווען אזוי הערלין?

אנאטאל: דו האסט זי זעהר גוט געקענט?

מאקס: יָ. מיר פלעגען זיך אפט טרעפען אין דער לוסטיגער געזעלשאפט, אין וועלכע דו ביזט אמאל ארייגעפאלען מיט מיר.

אנאטאל: און דאס איז אלץ?

מאקס: אלץ. נאר מיר זענען געווען גוטע פריינד. זי איז געווען א שארפזיניגע; מיר האבען גערן געפלוידערט איינער מיטן אנדערן.

אנאטאל: און דאס איז אלץ?

מאקס: אלץ.

אנאטאל: און זי האט...מיך פארט געליבט...

מאקס: לאמיר וויטער לעזען... (נעמט אין דער האנד יאם פאקעל) „אָ, די, גרינע איגען, ווען איך וואלט געוואוסט די בעדייטונג פון דיין שמייכעל“...

אנאטאל: לאמיר ריידען צו דער זאך: דו ווייסט אז די גאנצע טרופע איז ווידער אהערגעקומען צו פאהרען?

מאקס: יָ, און זי איז אויך דאָ.

אנאטאל: בעשט־מט?

מאקס: יאָ, וועָן איהר פֿלעגט באלד נאָך דער פֿרשטעלונג ערגעץ וואו פֿערשוואונדען.

ביאנקא (שמייכלענדיג): א, יאָ... ריכטיג... ווי גוט ס'איז, או מ'רעדט אזוי אייגפֿאַך — אָהן שום אייפֿערזוכט! מ'דארף שטענדיג האָבען אזעלכע פֿרייַנד ווי איהר...

מאקס: יאָ, יאָ, געווים.

ביאנקא: וועלכע לייבען און קוועלען נישט.

מאקס: און דאָס האָט ביי אייך זעלטען געטראָפֿען!

ביאנקא (בעמערקענדיג אנאטאָלס שאָטען): איהר זענט נישט אליין.

אנאטאָל (נעהם ארויס און פֿערגייט זיך).

מאקס: א אלטער בעקאנטער.

ביאנקא (אויפֿהויבענדיג א לאָרנעטע צו די אויגען:) אך...

אנאטאָל (צוגעהענדיג נעגליזשע:) פֿרייליין...

מאקס: א סיורפּריז, ביבי, האַ?

ביאנקא (א בישעל פֿערלענגן, זי בעמיהט זיך, קענטיג, עפּעס צו דערמאָנען): אך—מיר זענען דאָך ווירקליך בעקענט.

אנאטאָל: געווים, ביאנקא.

ביאנקא: ריכטיג — מיר זענען זיכער גוט בעקענט.

אנאטאָל (דריקט אויפֿגערעגט טיט ביידע הענד איהר רעכטע חאנד): ביאנקא...!

ביאנקא: וואו איז דאָס אָבער געווען, וואו מיר האָבען זיך געטראָפֿען... וואו... אך, יאָ!

אנאטאָל: איהר דערמאָנט זיך...

ביאנקא: יאָ... נישט אמת... אין פּעטערבורג?

אנאטאָל (לאָזט האסטיג ארויס איהר האנד): דאָס איז געווען נישט אין פּעטערבורג, פֿרייליין... (נעהט צו דער טיר)

ביאנקא (דערשראָקען, צו מאקס'ן): וואָס איז מיט איהם? איך האָב איהם בעליידיגט?

מאקס: ער אנטלויפֿט... (אנאטאָל פֿערשווינדט אין דער הינטערשטער טיר)

ביאנקא: אָבער וואָס בעדייט דאָס?

אנאטאל: דאס איז געווען איינע פון די שענ'ן, וועלכע בלייבען אייביג אין זכרון.

מאקס: איך הער געהן אין קאריդאר.

אנאטאל: ס'קאן זיין, או דאס איז זי.

מאקס: געה אווק — געה ארויס דורך מיין שלאפצימער.

אנטאל: וואס בין איך משוגע געווארן, צי וואס?

מאקס: געה בעסער אווק. — צו וואס וויל סטו צושטערן דען דיין חלום?

אנאטאל: איך בלייב דא. (ס'דערהערט זיך א קלאפ)

מאקס: געה אווק: געה זאפארט אווק!

אנאטאל (שאקעלט מיט'ן ק.פ).

מאקס: טא שטעל דיך דא אווק, או זי זאל דיך, כאטש, נישט באלד דערזעהן — אט אזוי... (שטופט אים צו צום אויטן אזוי או ער איז געווים־ערמאסען פערשטעלט מיט'ן שפאנישען וועגדטעל)

אנאטאל (אנגלהנענדיג זיך אויפ'ן אויטן): זאל זיין. (ס'דערהערט זיך ווידער א קלאפ).

מאקס: ארייו!

ביאנקא (קומט ארייו און רעדט אויפגעלעבט): גוטען אוונד, טייערער פרייגד, און אט בין איך ווידער צוריקגעקומען.

מאקס (דריקענדיג איהר די הענד): גוטען אוונד, טיערע ביאנקא. דאס איז, עהרענוואלט, זעהר שעהן פון אייער זייט, זעהר שעהן!

ביאנקא: איהר הצט בעקומען מיין בריף? איהר זענט דער ערשטער און דער איינציגער.

מאקס: איהר קאנט זיך גארנישט פארשטעלען, ווי איך בין שכאלן דערויף.

ביאנקא: נו, און וואס מאכען די איבריגע, אונזער געזעלשאפט? זי עקזיסטירט נאך וויטער? מיר וועלען זיך וויטער צוואמענקומען יעדען אוונד נאך דער פארשטעלונג?

מאקס (העלפט איהר זיך אויסטון): ס'זענען גענוען אוונדען, וען איהר פלעגט אהין נישט קומען.

ביאנקא: נאך דער פארשטעלונג?

מ א ק ס: וואַרשיינלעך. נאָר איך וויל אייך עפּעס ווייזן (נעמט אקאָנטערט פֿון שרייב טיש און דערלאַנגט איהר).

ב י א נ ק א: וואָס איז דאָס?

מ א ק ס: דאָס איז א פּלימעל, וואָס איהר האָט געטראָגען יענעם אָוונט — יענעם אָוונד.

ב י א נ ק א: ער האָט עס אַוועקגעלעגט?

מ א ק ס: איהר זעהט דאָך.

ב י א נ ק א: הייסט עס, אז ער האָט מיך געליבט?

מ א ק ס: הייס, שטארק און אייביג — אזוי ווי די אלע. (ווייזט אויף די פּעקלעך).

ב י א נ ק א: וואָס, ווי די אלע? וואָס מיינט איהר דאָס? די אלע זענען בלומען?

מ א ק ס: בלומען, בריף, לאָקען, פּאַטאָגראַפֿיעס. מיר האָבען זיי נאָר וואָס פֿינאַנדער גע׳סדר׳ט.

ב י א נ ק א (אויפֿנעמיטערט): לויט פֿערשידענע אבטיילונגען?

מ א ק ס: קענטיג, אז יא.

ב י א נ ק א: טאָ אין וועלכע בין איך אריינגעפֿאלען?

מ א ק ס: מיר דאכט זיך, אז אין די! (וואַרפט ארויס א קאָפּ-וואַרט אין אויוועז)

ב י א נ ק א: אָ...

מ א ק ס (פֿאר זיך): איך בין זיך פֿאר דיר נוקם, פֿרייַנד אנא-סאָל, וו׳פֿיעל כ׳קאָן נאָר.. (הויך) יאָ. אזוי איז עס, נאָר איהר דארפט זיך נישט אויפֿרעגען.. זעצט זיך דאָ אהער נעבען מיר און דערצעהלט מיר עפּעס פֿון אייער לעבען פֿון די לעצטע דריי יאָהר.

ב י א נ ק א: איך בין מאָמענטאל אזוי אויפֿגעריבן! וועז מ׳-נעמט אזוי אויף!

מ א ק ס: איך בין דאָך אייער פֿרייַנד... קומט אהער, ביאנ-קא... דערצעהלט מיר עפּעס.

ב י א נ ק א: (זעצט זיך אויף א שטול נעבען אויוועז) אבער וואס?

מ א ק ס: (זעצט זיך נעבענאיבער איהר) נו, צום בייַשפּיל, וועגען דעם עהנליכען אין פּעטערבורג.

מ א ק ס: איהר האָט איהם דען נישט דערקענט?

ב י א נ ק א: כ׳האָב איהם יאָ דערקענט... נאָר כ׳קאָן זיך נישט גוט דערמאָנען וואו און ווען?

מ א ק ס: אָבער, ב׳בי, דאָס איז דאָך געווען אנאטאָל!

ב י א נ ק א: אנאטאָל?... אנאטאָל?..

מ א ק ס: אנאטאָל... די פיאנא... דער לאמטערן... א רויט-גרי-נער שיין... אָט דאָ אין דער דאָזיגער שטאָדט — מיט 3 יאָהר צוריק...

ב י א נ ק א (נים זיך אקאף אין שטערן): וואו זענען געווען מיינע אויגען? אנאטאָל! (צולויפענדיג צו דער טיר) איך וועל איהם צוריק רופען... (עפענט די טיר) אנאטאָל! (לויפט ארויס הינטער דער ביהנע, אין קאָרידאָר) אנאטאָל! אנאטאָל!

מ א ק ס (שטעהט, שמייכלענדיג, דערנאָך געהט ער נאָך איהר צו דער טיר): נו, וואָס?

ב י א נ ק א (צוריקקומענדג): עָר מוז שוין זיין אויף דער גאַס ערלויבט! (עפענט שנעל א פענסטער): אָט געהט ער!

מ א ק ס (הינטער איהרע פלייצעס): יאָ, דאָס איז ער!

ב י נ ק א (רופט): אנאטאָל!

מ א ק ס: ער וועט אייך נישט דערהערען.

ב י א נ ק א (קלאפענדיג מיט די פיס): א שאָד... איהר וועט איהם מוזען בעטען פאר מיר ענטשולדיגונג. איך האָב איהם בעלייי-דיגט, דעם גוטען, ליבען מענש.

מ א ק ס: איהר האָט זיך איהם דעמאנט?

ב י א נ ק א: יאָ, פערשטעהט זיך, נאָר... ער איז זעהר עהנליך גוף אייגעם אין פעטערבורג.

מ א ק ס (זי בערוהיגענד): איך וועל איהם דאָס ערקלערען.

ב י א נ ק א: יאָ, איהר זאָלט איהם אויך זאָגען, אז מ׳טראכט נישט דריי יאָהר וועגען א מענש, און דו דערזעהסט איהם פלוצ-לונג, קאָן מען נישט אלץ גערענקען.

מ א ק ס: איך וועל פערמאכען דאָס פענסטער. ס׳ציהט פון איהם א קעלט. (פערמאכט דאָס פענסטער).

ב י א נ ק א: איך וועל דאָך איהם נאָך זעהן, אין דער צייט וואָס איך וועל דא פערבלייבען?

15) זכרונות און ארטיקלען. ..... וו. מעדעם.

מיט דער ביאגראפּיע און בילד פון אירטאר.

(„אחת גלעזעצנדעד טריפּשטעלער, ווי מעדעם, ווערט געלייענט גישט נאר בי זיך איינען פּאלק, נאר איך בי אנדערע פּעלקער").

16) די נשמה פון א פּרוי ..... סאבאטי.

(„די פּרוי, איהר בלוט, איהר וועלט, איהר מאכט, איהר רעכט — דאס זענען די פּעדעם, פון וועלכע עס איז מיט אזויפיל טאלענט אויסגע-וועבט געוואָרדען דערדזיגער מערקווירדיגער רומאן").

17,18,19,20, אלעקסאנדער דער ערשטער .....

..... ד. מערעזשקאווסקי.

(„היל מען פערשטעהן דאס גרויסע און טראגישע רוסלאנד אין זיין ערשטען קאמף מיט'ן צאריזם, אין זיין יריזה און גלענץ, אין זיין גוטען און שלעכטען, מוז מען לייענען דאסדאזיגע גראנדיעזע הערק, וואס איז אנ-אנצר פון אנגעוואַרפּענער קונסט").

21) דיַ שטרעמונגען אין דער ליטעראטור פון XIX-טען יאהרהונדערט.

(„היינטיגע צייטען איז זיך שווער פאַרצושטעלען א ליטעראטור, וואס איהר איז אלען נישט איבערגעלעזענע הערען די טיפע און גלאנצפּ-לע הערק פון העלט-בעריהמטען קריטיקער און דענקער").

22) נאפּאלעאן אין רוסלאנד .... היניריך ראס.

(„היניריך ראס געהערט נישט צו יענע שרייבער, וואס האבען ge-זונגען לויבלידער נאפּאלעאן'ען, נאר ער גיבט איהם בעסער נאך טריט בי טריט אין דעקט אויף די אלע טונקלע זייטען פון גרויסען קריג-פיהרער, אין זיין מלחמה מיט רוסלאנד. דאסדאזיגע בוך איז אונגעהויער אינטערעסאנט אין שפּאנענדיג פאר יעדען").

ב י א נ ק א: א עקעלהאפֿטער.

מ א ק ס: ... נו...

ב י א נ ק א (בייז) נו, וואָס זאָל איך אייך דערצעהלען?

מ א ק ס: איהר הויבט נאָר אָן... דאָס איז געווען... נו.. דאָס איז געווען אין א גרויסע, גרויסע שטאדט.

ב י א נ ק א: (אויפגערעגט) דאָרט איז געווען א גרויסער, גרויסער צירק.

מ א ק ס: נו, ווייטער... אין צירק איז געווען א קלייניע, קלייניע אקטריסע.

ב י א נ ק א: וואָס איז געשפרונגען איבער א גרויסע, גרויסע רייף (לאכט שטיל).

מ א ק ס: איהר זעהט... די ערצעהלונג הויבט זיך אָן! (דערפֿאָרהאנג לאָזט זיך שטיל אראָב) אין דער לאָזשע... נו... אין דער לאָזשע איז געזעסען יעדען אוועגד...

ב י א נ ק א: אין דער לאָזשע איז געזעסען יעדען אוועגד א שׂהנער, שׂהנער.. אך.

מ א ק ס: נו... און...!

דער פֿאָרהאַנג.

די לידער איבערזעצט דורך הערשעלע.

מאקס האַרטונג.

קלעפּטאָמאַניע.

פּערס אין וואַקס

יידיש חתן זלמן זילבערצוויג.

תרע"ט
1919.

23) אונטער א ווייסען פארהאנג ..... דוד קאסעל.

(„די ברייט-געשילדערטע לאנדשאפטען, די בולט'ע בילדער, פּארבען און בעשטאלטען און דער פּינער פסיכאלאגישער אנאליז — דאס אלץ זענען גאר נייע טענער אין דער יודישער ליטעראטור").

24,25,26) דריי דורות ..... יואל מאסטבוים.

(„דאס איז א גרויס ווערק, וואס לאפּט-ארום א שטיק לעבען פּון דריי דורות מיט זייערע איבערגענגען און מרצגיזם, וואס מאכט א געואל-טיגען רושם אויפ'ן לעזער").

27,28) מאיר יעזעפאָוויטש ..... ע. אָרזשעסקאָ.

(„מאנכע האנדלונגען און טיפען פּון דעמדאזיגען בוך זענען אזוי שפּאנענד-דיג אז אזוי שטארק, אז דער איינדרוק בעהערשט דעם לעזער, ווי עפּיס אנ'אונגעהעניצע מאכט").

29,30) פוילען ..... נח פּריל'וצקי.

(„דאס זענען די סאמע ווי'כטיגסטע און העלסט-בעלעהרענדיגסטע בילער וואָגען פוילען, און יעדער יוד, וואס וויל זיך אריינטירען אין די פּראגען וועגען פוילען, מוז אונבעדינגט זיי האָבען אונטער דער האנד").

31) דאס בוך פּון דער צייט ..... דוד איינהאָרן.

(„א שלייער פּון פּאעזיע ליגט אויף אייניהאָרנס פּראָזע און די ג'דאנקען לייכטען-ארויס, וויי גאלדענע פונקען"). פּרייז 15 מ.

32) בעגייסטערונג ..... משה בראָדערזאָן.

(„די יודישע פּאעזיע וועלט דאָ בעריכערט מיט נייע קלאָנגען אין פּארבען, וואס קומען באמת פּון ריינער גאָט-געבענשטער בעגייסטערונג").

אַ שען מעבֿירע ציטער.

פּיטל־טיר, טיר רעכטס. רעכטס נעבען דער מיטעל־טיר אַ פּיאַנינע און אַ קלאַוויר. רעכטס, פֿאַרנט אַ ביכערשאַנק. לינקס, הינטען אַ אויוון. לינקס, פֿאַרנט — אַ שאַנק מיט אַ גע־זימס, אויף וועלכען ס'שטעהען וואַזעס און בראַנז־זיגורען. רעכטס אַ זאָפֿע, טיש און שטולען. אויפֿן טיש — קאַווע־געשיר, אַ פּערל־מוטערן מעסער און אַ טיש־גלאָק. לינקס אַ טיש און שטולען. בייטאָג.

ערשטער אויפֿטריט.

לילי, עלזע, פֿראָפֿעסאָר.

לילי און עלזע (זיצען אויף דער זאָפֿע רעכטס, לעזען די מאָר־גען־צייטונגען).

פֿראָפֿעסאָר (זיצט אויף אַ שטול לינקס פֿון דער זאָפֿע).

לילי (לייזט): „די טעג איז אין אַ ווייסוואַרג־געשעפֿט אויף דער... גאַס וע ומען אַ עלעגאַנט־געקליידעטע דאַמע און זיך גע־הייסען וויזען פערשידענע זאַכען. וועז זי איז אַוועקגעגאַנגען, האָט דער אייגענטימער פֿון געשעפֿט בעמערקט, אז ס'פעהלט איהם אַ קינדער־יאַקע, וואָס איז ערשט גלייַכגען אויפֿן טיש. ער האָט באַלד אַרויסגעשיקט אַ אָנגעשטעלטען נאָך דער דאַמע. וועז די דאַמע איז צוגעקומען צו אַ רייך הויז און אַרײַנגעגאַנגען אין טויער, האָט זי אַרויסגענומען די יאַקע, וואָס זי האָט געהאַט בעהאלטען אונ־טער איהר מאַנטעל און געוואָלט אַרײַנגעהן אין אַ וואוינונג אויפֿן

פּערזאָנען:

פּראָפעסאָר הערמאַן ביכנער.

עלזע — זיין פּרוי.

לילי — זיין טאָכטער.

ד״ר מאַקס פּריש — איהר חתן.

אַסעסאָר שטיין.

האַנא — אַ דינסטמיידעל בײַ ביכנער׳ן.

אָרט: א גרויסע שטאָדט.

צײַט: געגענווארט.

Drukarnia Pimen i Ska-ka, Warszawa, Sierakowska 4.

אָרבּען אַ נאָמען. ער איז מיר אויך זעהר גוט געפעלען, בין...

פּראָפֿעסאָר: ביז —

עלזע: בין מיט אַ קורצע צייט צוריק, זאָג, ליבער הערמאַן, איז דיר גאָרנישט געוואָרען אויפֿגעפֿאַלענד ביים דאָזיגען יונגעמאַן?

פּראָפֿעסאָר: ניין! (ער שטעהט-אויף, נעהמט ארויס אַ בוך פֿון דער בּיכער-שאַנק, זעצט זיך צוריק אויף זיין פֿריהערדיג אָרט, עפֿענט אויף דאָס בוך און לייענט עס, ער ענטפערט אָבער יעדעם מאָל, כּאָטש נישט צוגעהויבן).

עלזע: האָסט ווירקליך גאָרנישט בעמערקט? און ווען לילי האָט פֿריהער געלעזען די געשיכטע מיט דעם גנבה, האָסטו נישט בעמערקט די צייכענס, וואָס כ׳האָב דיר געגעבען? דייטליכער האָב איך עס נישט געקאָנט מאַכען, כדי לילי'ן זאָל נישט וווערען אויפֿגעפֿאַלענד וואָס איך מיין. הערמאַן, ביז הייַנט האָב איך געשווינגען, אָבער איצט קאָן איך שוין מעהר נישט. דו זאָלסט וויסען, ליבער מאַן, אַז אונזער טאָכטער׳ס חתן, דר. פֿריש, ליידט אויף קלעפּטאָמאַניע!

פּראָפֿעסאָר (אונצופֿרידען): דו ביזט אַראָפּ פֿון זינען! אַזאַ זאַך זאָגט מען ניט אַזוי לייכט, פֿריהער וווי מ׳האָט בעווייזען.

עלזע: איך האָב אָבער בעווייזען. איינמאָל, ס׳איז געווען אַראָפּ דאָן, וועז דו האָסט געקוקט נייע ביכער און ס׳איז נישט געווען פֿאַר זיי קיין אָרט, אַזוי, אַז כ׳האָב זיי געמוזט אַריינלעגען דאָ (זייוט אן אויף רעכטס) אין שאַנק, איז געקומען דר. פֿריש. איך האָב געהאַט ליגען אויפֿן טיש אַ נייעם שווארצען טרויער-באַנד, וואָס כ׳האָב געטראָגען אַלס טרויער נאָך דער פֿער-שטאָרבענער מומע. קיינער איז נישט געווען אין שטוב, אויסער אונזער טאָכטער׳ס חתן, און ווען איך בין צוריק אַריינגעקומען, איז ער באַנד געווען פֿערשוואונדען.

פּראָפֿעסאָר (מיט פֿריהער): אָבער צו וואָס טויג אייהם אַ שוואַרצע באַנד!

עלזע: אָט דאָס איז עס דאָך! דאָס בעווייזט דאָך די קלעפּטאָמאַניע! פֿאַר דעם, וואָס לייידט אויף קלעפּטאָמאַניע, איז נישט קיין אונטערשייד וואָס ער גנבֿ'עט.

פּראָפֿעסאָר: אַך, צוליב אַ פֿערשוואונדען שטיקעל באַנד

נרשטען שטאָק. דאָר יונגער מאַן איז אַזעלכער שנעל צוגעגאַנגען
און פֿאַרלאַנגט די יאַקע. די דאַמע האָט אָנגעהויבען צו פּראָטעס-
טירן, ס׳איז געווען אַ טומעל און אויף די געשרייען איז אַרויס-
געקומען דער מאַן פֿון דער דאַמע, א בעקאַנטע פֿערמעגליכע פּער-
זענליכקייט, וועלכער האָט באַלד אויפגעקלערט די גאַנצע זאַך, אַז
מ׳האָט צו טאָן מיט אַ פּערזאָן, וואָס ליידט אויף קלעפּטאָמאַניע".

עלזע (אין דער לינקער זייט זאָפּע, הוסט בעז׳ן לעזען איינע
מאָל, וי געבענדיג דערטיט סימנים און וואַרפֿט בליקען אויף איהר מאן).

פּראָפֿעסאָר (אויפֿן שטול לינקס פֿון דער זאָפּע, בעטערקט נישט
די געגעבענע סימנים): דאָס איז אַ באַא-מעשה! וועג גלויבט דאָס
אַזעלכע נאַרישקייטען!

עלזע (הוסט ווידער בעדיזונגספֿול).

פּראָפֿעסאָר: עלזע, דו הוסט אַווי שרעקליך, פֿאַרוואָס
פֿרעגסטו נישט אַ דאָקטאָר?

עלזע (וואָס האָט אונרוהיג נעקוקט אויף דער מאָלמער): לילי,
געה גאָר אַרויס און גיב אַקוק וואָס ס׳הערט זיך אין קיך!

לילי (אויפֿן רעכטען עק זאָפּע): וואָס זאָל דען דאָרט אין דער
קיך, מאַמאַ?

עלזע: אַז איך זאָג דיר גאָרנישט, זאָלסטו נישט פֿרעגען. נעהם-מיט-
דאָס קאַווע-געשיר. דאָס פּערעלמוטערנע מיידל לאָז איבער, ווייל די
שיידאז געווארען לאַקער און כ׳וועל עס גלייך צו רעפּערירען.

לילי (פּאַר זיך): זי האָט ווידער כודות מיט׳ן פּאַפּאַ (הויך:
איך בין דאָך שוין מעהר נישט קיין קינד!

עלזע (קוקט זי בעפּעהלעריש אָן).

לילי (שפּעהט אויף און גענהט נישט מיינענדיג אַז מיט׳ן קאַווע-
נעשיר דורך דער מיט).

צווייטער אויפֿטריט.

עלזע, פּראָפֿעסאָר.

עלזע: איך האָב שוין געוואָלט מיט דיר אינגיג מאָל רעי-
דען. לילי׳ס חתן ווייזט אויס צו זיין אַ טיכטיגער דאָקטאָר און
דורך דער קורצער צייט פֿון זיין פּראַקטיק האָט ער זיך שוין ער-

פֿינפֿטער אויפֿטריט.

פֿרי ש (אליין).

פֿרי ש (בעקוקט זיין זיגער): איך קום זאָגאָר אַ ביסעל צו פֿריה. אַזוי אָבער ווי מיין צוקונפֿטיגע שוויגער האָט זיך נעכטן שלעכט געפֿיהלט, וועט ביי איהר זיין זעהר אָנגענעעמט, וואָס איך בין געקומען שוין אַזוי פֿריה נאָכפֿרעגען אויף איהר געזונד. אַז מ׳האָט ליב די טאָכטער, טאָר מען אין דער מוטער אויך נישט פֿערגעסען (בעשראַכט זיין לינקע האַנד, וועכט ער האָט אַ ביסעל בעהאַלטען). וועז איך וואָלט נאָר געהאַט מיין פֿערזאָבונגס־רינגל נעכטען. וועז איך האָב זיך אָבגעוואַשען, האָב איך איהם אַוועקגענעעמט און כע־געסען איהם ווידער אָנצוטון, ווייל מ׳האָט מיך שנעל אַוועקגערופֿען צו אַ קראַנקען. וועז איך בין צוריקגעקומען, איז דער רינג געווען פֿערשוואונדען. איך האָב געפֿרעגט מיין ווירטין, וואָ דער רינג איז, האָט זי זיך בעליידיגט, און געזאָגט, אַז זי האָט איהם נישט צוגענומען און וויס נישט, וואו ער איז. איך האָב זיך אָנגעהויבען נאָכצופֿרעגען, צי ס׳איז ווער געווען ביי מיר אין צימער אין מיין אָבווועזנהייט. ס׳איז אָבער קיינער נישט געווען, אויסער מיין צוקונפֿטיגער שווער, דער פֿראָפֿעסאָר, וואָס האָט זיך נישט געקענט דערוואַרטען אויף מיר און איז אַוועקגעגאַנגען. וועז לילי זאָל בעמערקען, אַז איך האָב מעהר נישט דאָס רינג, וויס איך גאָר נישט וואָס זי וואָלט געזאָגט. איך וועל מיר מוזען קויפֿען אַ נייעם רינג. זי קאָן אָבער יעדען אויגענבליק אַרייננקומען... וואָס טון איך?... אַך, וועז איך וואָלט דערווייל געקאָנט בעקומען אַ רינג...

זעקסטער אויפֿטריט.

דער פֿאָריגער, האַנאַ.

האַנאַ (קומט אַריין פֿון רעכטס, פֿרוי דורך דער מיט דורכצוגעהן אין קיך).

פֿרי ש: האַלט, איך האָב עס! (ער כאַפּט אָן האַנאַ׳ן) גוטע פֿרוי — ווייזט מיר אייער האַנד! (א חייזט) איהר זענט אַ אלמנה

קאָן מען נאָך נישט וואַרפֿען אַ חשד אויף א מענשען.

ע ל ז ע: ווי איז אָבער, אַז דאָס איז נישט די אייגציג זאַך, וואָס ווערט פֿערשוואונדען, זייט ער קומט אַריין צו אונז? איך וואָלט דיר געקאָנט אויסרעכענען פֿיל זאַכען, ווָס זענען פֿערשוואונדען פֿון טיש צו באָב. און שטענדיג, ווען דאָס געשעהט, איז גראָד דר. פֿריש גיווען ביי אונז. יאָ, ער האָט זאָגאָר (שמיי) צוגענומען מיינס א זאָקען-בענדעל.

ע ל ז ע (שׂמעהט אויף און נעהט האַסטיג צו צו איהר מאַן): דו גלויבסט מיר נישט? איך האָב עס פֿ־יהער געוואוסט, דו ווייסט דען ווָס ס'טוט זיך ביי אונז אין שטוב?! דו האָסט דאָך שטענדיג אין לעזען און ווָס ס'געשיהט אַרום דיר, האָסטו נישט קיין אַהנונג. נו, נו, לעז דיר, נאָר איין זאַך זאָלסטו ווִיסען, אַז איך מעג קיינמאָל נישט איינשטימען, אַז אונזער לילי זאָל חתונה האָבען מיט ן דר. פֿריש, דו הערסט?! (אָב רעכטס און קוקט צו די טיר).

פ ר אָ פ ע ס אָ ר: ווָס פֿרויען קאָן אלץ איינפֿאַלען... צוליב א זאָקענבענדעל.. אַך, נאַרישקייטען (לעזט ווייטער).

דריטער אויפֿטריט.

פ ר אָ פ ע ס אָ ר, ה אַ נ אַ.

ה אַ נ אַ (אַ עלטער דינסטמיידעל, קוקט דורך דער טיר): ה' פֿראָפֿעסאָר, ה' דר. פֿריש...

פ ר אָ פ ע ס אָ ר (פֿאַר זיך): אַך, און דאָ האָלט איך גראָד אויף אַזאַ איגטערעסאַנטע שטעלע! (הויך) זאָל ער אַריינקומען! (ער נעהמט פֿון טיש דאָס פֿערעלכוטערנע מעסער, לענט עס אין בוך אַריין צוויישען די זייטען, בייַ וועלכע ער האָט זיך אָפּגעשטעלט, פֿערמאַכט דאָס בוך, שטעהט אויף און לענט עס אַוועק אויף זיין אָרט אין דער ביכער-שאַנק אויף רעכטס, דערנאָך נעהט ער אָב רעכטס).

פֿערטער אויפֿטריט.

דר. מאַקס פֿ ר י ש און ה אַ נ אַ (קומען אַריין דורך דער טיר).

ה אַ נ אַ: איך רוף באַלד אַריין די הערשאַפֿטען! (אָב רעכטס).

פּריש: ניין, נאָר ביי פּערזאָנען, וועלכע האָבען שוין זייער דינגעל נישט אַראָבגענומען פֿיל יאָהר — אייגענטלעך נאָר ביי אָלטע לייט.

לילי (פּרובירט): מיין רינגעל איז כּיר טאַקע נישט צו ענג און ווי איז מיט דיינס?

פּריש: וואָס טויג אונז אָבצוגעבען זיך מיט אַזעלכע נאַרישקייט זאַכען?! דו, זאָג מיר בעסער, האָסט געריידט מיט דיין מוטער? וואָס זאָגט זי? היינט האָבען מיר זיך 2 מערץ און ביז צום 31 מוזען מיר האָבען חתונה געהאַט. מעהר וועל איך נישט לאָזען אָבשלעפען אונזער גליק!

לילי: איך וואָלט אויך געוואָלט. וואָס טוט מען אָבער, אַז די מאַמאַ וויל גאָרנישט הערען, אַז מיר זאָלען שוין חתונה האָבען.

פּריש: שוין חתונה האָבען! איך וואַרט שוין 4 וואָכען, ניין, זייט — 4 מאָל 7=28 — אַכטאונצוואַנציג טעג זענען מיר שוין פֿערלאָבט און...

לילי: יאָ, אָבער מיינע קליידער זענען נאָך נישט פֿערטיג.

פּריש: ווָאס דאַרפֿסטו האָבען קליידער? אַזוי ווי דו שטעהסט און געהסט, אין דיין הויז־קלייד ביזטו ענטציקענד און איך וויל דיך אַזוי נעהמען. דו געפֿעלסט מיר אַזוי שענער ווי אַלע אַנדערע אין די שענסטע, פּרעכטיגסטע קאָסטיומען. נו, גיב מיר דערווייל אַ קוש.

לילי (קושט אים).

פּריש: נאָך איינעם (לילי קושט). נו נאָך, קוש און ווער נישט מיד.

לילי: אָ, ניין, מאַקס, איך האָב מורא, די מאַמאַ קאָן נאָך אַרייננקומען, לאָז מיך אָב (ריסט זיך אַרויס).

פּריש: ווי דו שרעקסט זיך פֿאַר דיין מאַמאַ. אפילו קושען האָסטו מורא. אָ, איך מוז היינט רעדען מיט דער מאַמאַ. די חתונה טאָר לענגער נישט אָבגעלעגט ווערען. און אָט איז די מאַמאַ!

אַכטער אויפֿטריט.

די פֿאָריגע, עלזע קומט אַריין (פֿון רעכט).

און איהר טרָאָס נאָך אייער רינג... אייער האַנד איז נאָמעט אַווי
ווי מיינע... איך בעט אייך, ערלויבט מיר אָנצוטון אייער רינגעלע!

האַנאַ: דאָס רינגעל געהט אָבער נישט אַראָפּ פון פינגער.

פּריש: ווָאס הייסט, ער געהט נישט אַראָפּ?

האַנאַ (וויינט איהם): יאָ, איהר זעהט דאָך!

פּריש: אַך, לאָזט נאָר מיך צו, איך וועל איהם שוין אַ-
דאָפּנעהמען. איהר מוזט גיהם אונבעדינגט אַראָפּנעהמען, איהר הערט!
ער איז אַווי צוגעפּרעסט, אַז ער שטערט די צירקולאַציע פון בלוט.
דער פינגער קאָן נאָך ווערען בראַנדיג און מ'וועט מוזען אַראָפּנעה-
מען דעם גאַנצען פינגער (מיט איהר אַראָפּציהען דעם רינג).

האַנאַ (לאָום זיך נישט, שרייט): שלעפּט נישט דעם רינג
אוי, מיין פינגער! מיין פינגער!

פּריש (האָט אַראָפּגענומען דעם רינג, פּערהאַלט איהר דאָס מויל
און וואַרפּט זי אַרויס דורך דער מיטעלטיר). אָך, אַווי! (טוט איהם אָן)
ער זעהט אויס גראָד ווי מיינער.

זיבעטער אויפטריט.

פּריש, לילי.

לילי (קומט אַריין דורך דער מיט): גוט מאָרגען, ליבער מאַקס!

פּריש: גוט מאָרגען, מיין סייערע!

לילי: ווָאס איז עפּעס מיט דער דינסט? ווָאס שרייט זי
אַזוי: מיין פינגער?

פּריש: ווער... די דינסט?

לילי: יאָ, די דינסט!

פּריש: די דינסט... אַ! אָך, די דינסט... יאָ, די דינסט...
דער פּינגער... כע... כע... כע... פּערשטעהסטו, איהר רינגעל איז
איהר געוואָרען עגג און דער פּינגער האָט אָנגעהויבען געשוואָלען
צו ווערען, האָב איך איהם אַראָפּגענומען.

לילי: ווָאס, דעם פּינגער?

פּריש: ניין, דאָס רינגעל! אָבן וויל ס'האָט איהר וועה
געטון, שרייט זי...

לילי: פּאַסירט עס אָפּט אַזוי מיט די רינגלעך?

פֿריש: טאָ בעט איהם אַרײַן. זאָג אִיהם, אַז איך רוף אִיהם.

לילי (אָפּ שנעל רעכטס).

פֿריש: ליבע מאַמאַ (פֿרובט איהר צו טאַפּען דעם פּונקט), איהר זענט אַנגעגרײַפֿן... איהר זענט שטאַרק אויפֿגערעגט... איך וועל אייך פֿאַרשרײַבן אַ מיטעל זיך צו בעַרוהיגען. זייט וועַן לײַדט איהר אויף דעם? (נעהמט צו ביי עלזע'ן דאָס בלישטיפֿט און מעסער, שניצט עס שנעל אָפּ, זעצט זיך לינקס בײַם טיש און שרײַבט).

עלזע (אַפּארט): ניין, ליבער יונגערמאַן, אַזוי גלאַטיג וועט עס נישט אָפּגעהן!

נײַנטער אויפֿטריט.

פֿריש, עלזע, פּראָפֿעסאָר און לילי: (קומען פֿון רעכטס)

עלזע: גוט, וואָס דו ביזט געקומען. איך ווייל דיך נאָר פֿרעגען: דו האָסט געזומען פֿון דעם טיש (וויזט אויף רעכטס) אַ מעסער מיט אַ פֿערעלמוטערן העגדטעל?

פּראָפֿעסאָר (דערשראָקקען): וואָס פֿאַלט דיר אײַן!

עלזע: איך פֿרעג דיך נאָר: דו האָסט?...

פּראָפֿעסאָר (קלערט נאָך): כ'הויב נישט אָן צו וויסען!

עלזע: לילי, מײַן אײַנציגע טאָכטער, זאָג מיר, האָסטו אַראָפּגענומען פֿון טיש אַ מעסער מיט אַ פֿערעלמוטערן העגדטעל? זאָג מיר נאָר דעם אמת?

לילי: ניין, מאַמאַ! (ווײַל צוגעהן צו פֿריש'ן).

עלזע (דערלאָזט זי נישט): קום נאָר אינצט דאָ אַהער, שטעה נאָר נעבען מיר! (קלינגט).

צעהנטער אויפֿטריט.

די פּאָרטיגע, האנא (קומט דורך דער מיט).

עלזע: זאָג, האנא, דעם אמת: דו האָסט אַראָפּגענומען פֿון טיש אַ מעסער מיט אַ פֿערעלמוטערן העגדטעל? דו הערסט, נאָר דעם ריינעם אמת!

האַנאַ: ניין!

עלזע: דו קאָנסט געהן! (האַנאַ אָפּ). אויך איך קאָן שווײַ-

פֿריש (צו דער אַרײַנגעקומענער): גוט מאָרגן, זעהר געהרט
אַ צוקונפֿטיגע מאַמאַ!

עלזע: גוט מאָרגן!

פֿריש: פֿיהלט איהר זיך שוין געזונד?

עלזע (זוכט אויפֿן טיש רעכטס דאָס פּערעלמוטערנע טעסער; אַזוי
וי זי גענייגט עס נישט, ווערפֿט זי אַ דורכדרינגענדן בליק אויף פֿריש'ן,
צו זיך): דאָס מעסער איז נישטאָ. (הויך) יאָ, אך פֿיהל זיך שוין
גאַנץ גוט! טיילמאָל רייסט מיר נאָר אַ ביסעל אין די גלידער, אַזוי
וי מ'וואָלט מיר געשניטן מיט אַ מעסער!

פֿריש: וועל איך אייך עפּעס כּערשרייבן און סוועט
באַלד אויפֿהערן. לילי, זיי אַזוי גוט און גיב מיר פּאַפּיר, טינט
און פֿעדער.

עלזע (נעהמט אַרויס אַ בליישטיפֿט): איך האָב אַ בליישטיפֿט. עס איז
אָבער אָהן אַ שפּיץ. איהר האָט דאָך געוויס אַ מעסער אָפּצושניצען

פֿריש: איך האָב ביי מיר פּאַפּיר און אַ טאַשען-מעסערל
(נעהמט אַרויס בוידע זאַכען). זייט אַזוי גוט און גיט מיר דאָס בליישטיפֿט:

עלזע: ניין, איך וועל אַליין אָבשניצען.

פֿריש (גיט איהר זיין קליין טאַשענמעסערל).

עלזע: האָט איהר נישט אַ אַנדער מעסער? מיט אַזאַ קליין
כּעזערל קניצט זיך נישט אַזוי גוט. האָט איהר נישט ביי זיך אַ
גרעסער מעסער?

פֿריש (קוקט זי אָן פֿערוואונדערט): ניין!

עלזע: אַמבעסטען וואָלט זיך געלאָזט אָבשניצען מיט אַ
אַ מעסער מיט.. מיט אַ פּערעלמוטערן העגדטעל. זוכט נאָר נאָך
אַמאָל, איהר האָט געוויס ביי זיך אַזאַ מעסער... איהר ווייסט
אפשר אַליין נישט... (זי קוקט ווידער פֿאַרשעמט אויף דער רייכטער זיים
פֿון טיש).

לילי (הערט זי אויס מיט אַ וואַקסענדער בעאונרוהיגונג): אָבער,
מאַמאַ!

פֿריש (אפּארט): מיר דאַכט זיך, אַז זי איז נישט בייַם קלאָר
רען זין. (הויך) לילי, דער פּאַפּאַ איז דאָ?

לילי (דערשאָקקען): דאַכט זיך, יאָ.

פ ר ָא ֹפ ע ס ָא ר (נעהמט פֿון ביכֿערשאַנק אַ בוך און זעצט זיך לעזען בײַם טיש רעכטס).

ה אַ נ אַ: מאַדאַם, איך... איך האָב אייך עפּעס צו זאָגען... איך וואָלט גערן געשווינגען... נאָר איך קאָן נישט.. איך טאָר נישט... שוין נאָר צוליב דער פֿרייליינס צוקונפֿט!

ע ל ז ע: וואָס אַזוינס?

ה אַ נ אַ: מאַדאַם, איך בין 24 יאָהר בײַ אייך... איבער אַ יאָהר וואָלט געווארטן 25 יאָהר... איהר זײַט שטענדיג געהאַט גוט צו מיר.. אך קאָן מיך נישט בעקלאָגען...

ע ל ז ע: אָבער זאָג שוין. וואָס דו ווילסט!

ה אַ נ אַ (נעהמט זיך צוזאַמען אין זאַנט אַרויס מיט שרעק) מאַדאַם, אין דעם הויז איז פֿאָרגעקומען אַרויב-אָנפֿאַל.

פ ר ָא ֹפ ע ס ָא ר (קוקט זיך אַרום).

ע ל ז ע: אַ רויב-אָנפֿאַל? ווער? אויף וועמען?

ה אַ נ אַ: איך בין פֿריהער דאָ געשטאַנען, קומט אַריין דער דאָקטער און רייסט מיר מיט גוואַלד אַראָפּ מיין רינגעל פֿון פֿינגער.

ע ל ז ע (קוקט בעדייטונגספֿול אָן איהר מאַן).

פ ר ָא ֹפ ע ס ָא ר (לעזט וויטער).

ל י ל י: און מיר האָט ער געזאָגט, אַז דער פֿינגער האָט דיר וועה געטון און צוליב דעם האָב ער דיר אַ־אָפּגענומען דאָס רינגעל. אָ, מאַקס! מאַקס!

ע ל ז ע (צו לילין): געה, מיין אומגליקלעכע טאָכטער, אַרויס! אָדע־ניין, — בלייב, ס'איז אזשר בעסער, אַז דו זאָלסט וויסען, ווער ער איז!

ה אַ נ אַ: מאַדאַם, אויב בײַ אונז אין שטוב קאָן אַוועלכעס געשען, ווייל איך מעהר דאָ נישט בלייבען.

ע ל ז ע: דו יאָג זיך נאָר נישט, בלייב אין איך וועל שוין זאָהן, אז ער זאָל דיר דעם רינג אויך צוריקגעבען.

(ס'קלינגט).

ע ל ז ע: ווער קאָן ד ס ווין? האַנאַ, גיה אַרויס עפֿענען.

ה אַ נ אַ (נעהמט אָב דורך דער מ'ץ).

רעך, אז איך האָב נישט אַראָבגענומען פֿון ט׳ש דאָס מעסער מיט׳ן פּערעלמוטערן הענדטעל, און איידער איהר, ה׳ דאָקטאָר, זענט אַריינגעקומען, איז עס דא געלעגען. וואָס זאָגט איהר איצט?

פּראָפֿעסאָר און לילי: (צופּען עלטע׳ן בים קלייה, כדי זי שטיל צו מאַכען).

לילי: אָבער, מאַמאַ!

פּראָפֿעסאָר: עלזע, וואָס טוט זיך מיט דיר?

פּריש (אַפּאַרט): זי האָלט מיך פֿאַר א מעסער-פֿרעסער (האָב זיך אויפֿגעשטעלט). אָט איז עס. איהר וועט עס נעהמען יעדע האַלבע שעה, מעהר גאָרנישט, ס׳וועט זיכער אַריבער (קוקט אויפֿן זייגער) איך מוז שוין אַוועקגעהן, נאָר איך וועל נאָך היינט זיין דא.

עלזע: אָ, נישט נויטיג. איך דאַרף אייך נישט האָבען.

לילי (בראָכט אוים אין א געוויין).

פּראָפֿעסאָר (בערוהיגט זי).

פּריש (שטיל צום פּראָפֿעסאָר): איהר דאַרפֿט נישט זיין בעזאָרגט! איהר דאַרפֿט זיך גאָרנישט שרעקען! אייער פֿרוי מוז אונבעדינגט האָבען רוה, זי וועט דאָן זיכער געזונד ווערען. די גע־היערן נאָר בייַ איהר אַ ביסעל נישט אין אָרדנונג. איך וועל נאָך היינט דאָ זיין! אויף וויידערזעהן! (אַב דורך דער מיט).

עלפֿטער אויפֿטריט.

פּראָפֿעסאָר, עלזע, לילי.

לילי (רופֿט נאָך וויינענדיג): אַדיע, מאַקס! (לויפֿט שנעל צו צו איהר מוטער) מאַמאַ, וואָס טוט זיך מיט דיר?

פּראָפֿעסאָר: דער דאָקטאָר מיינט דאָך, אַז דו ביזט (וויזט אָן אויפֿן שטערן) דאָ עפּעס נישט אין אָרדנונג, ווי האָסטו דיך נישט געשעמט צו מאַכען אַזאַ סצענע?

עלזע: דו ביזט בלינד און טויב און דעריבער מוז איך אַליין אַלץ זעהן, הערען און רייַדען.

צוועלפֿטער אויפֿטריט.

די פֿאָריגע, האַנא (קומט אריין וויינענדיג).

דער קעלנער האָט מיר געזאָגט. אַז דער הער וואָס איז, געוועסן צוזאַמען מיט מיר, האָט צוגענומען מיין פּאָרטפּעל. ער האָט עס אַליין געוואהן. דאָס האָט מיך שטאַרק בעזרוהיגט.

ע ל ז ע: בערוהיגט?

ש ט י י ן (רעהט זיך איבערראַשט אויס צו עלזען, וועגן ער האָט בײַ אים נישט געזעהן און פֿאַרנייגט זיך): ענטשולדיגט, וואָס איך האָב אייך נישט בעמערקט.

ע ל ז ע: ס׳מאַכט נישט, ס׳מאַכט נישט. זעצט אייך און דערצעהלט ווייטער: אַלזאָ „בערוהיגט"?

ש ט י י ן: יאָ. היינט בײַ דער פֿריה בין איך אַהינגעגאַנגען צו פֿריש׳ן. כ׳האָב איהם אָבער שוין נישט געזעפֿן אין שטוב און מ׳האָט מיר געזאָגט, אַז ער איז דאָ אַהערגעגאַנגען.

פ ר אָ פֿ ע ס אָ ר: ער איז ווירקליך דאָ געווען, ער איז אָבער שוין אַוועקגעגאַנגען. נאָר ער קומט נאָך ווידער.

ש ט י י ן: בעט איך אייך, אַז איהר זאָלט אַזוי גוט זיין און איהם זאָגען, אז כ׳וואָלט איהם זעהר געבעטען, אַז ער זאָל מיר וואָס שנעלער צוריקגעבען מיין פּאָרטפּעל, וואָרום מיין גאַנץ געלד ליגט דאָרט.

ע ל ז ע: ווי אַזוי?

ש ט י י ן: ווייל איך האָב גצהאַט בלויז פֿאַפּיר-געלד, און אין פּאָרטמאָנע האַלט איך בלויז קליין-געלד.

ע ל ז ע: נייַן, איך מיין ווי אזוי קומט עס, אַז דער דאָקטאָר זאָל צוגענומען אַייער פּאָרטפּעל?

ש ט י י ן: דאָס איז דאָך דאָס גליק, וועז נישט וואָלט איך איצט גאָרנישט געהאַט... נו, איך האָב אייך שוין גענוג געשטערט. איך דאַנק אייך בעסטענס פֿאָראויס. אַדיע! (אָב דורך דער מיט).

פֿערצעהנטער אויפֿטריט.

פ ר אָ פֿ ע ס אָ ר, ע ל ז ע.

ע ל ז ע: דו האָסט געהערט: דאָס איז דאָך דאָס גליק? ער מוז געווינס וויסען, אַז פֿריש לייגט אויף קלעפּטאָמאַניע און האָפֿט

ע ל ז ע (צום מאן): נו, וואָס זאָגסטו איצט? אינזער דינסט האָט עֶר אויך בע'גנב'עט!

ל י ל י (פאַרט דער מוטער אויפֿן הענט): וואָס רעדסטו, מאַמעשׂ

ע ל ז ע: אומגליקליך קינד! וויין דיך אויס אויף מיין מוטער-הארץ.

פ ר א פ ע ס א ר: פֿאַרלויפֿיג דאַרף מען נישט מאַכן קיין טומעל. מ'דאַרף וואַרטן ביז דער דאָקטאָר וועט קומען און דאַן וועט מען איהר פֿרעגען וואָס ס'איז געוואָרן מיט'ן רינג, שטעגדיג מוז מען אויסהערען ביידע צדדים! (עֶר לייענט וויטער).

ה א נ א (קימט צוריק דורך דער טיר): דרויסטן שטעהט אַ הערר, וואָס וויל ריידען מיט'ן ה. דאָקטאָר פֿריש. אַז איך האָב אים גענוגט, אַז דער דאָקטאָר איז נישטאָ, האָט עֶר געענטפֿערט, אַז ער וויל ריידען מיט'ן ה' פראָפֿעסאָר.

ע ל ז ע (צו איהר מאַן): אַ הערר וויל מיט דיר ריידען!

פ ר א פ ע ס א ר: שׂ'איז! (שטעהט אויף און לייענט אַיינעק דאָס בוך)

ע ל ז ע: געה, לילי, איך קום אויך באַלד (ל י ל י צו האַנא'ן) זאָג דעם הערר, אַז ער קאָן אַריינקומען.

ה א נ א (אָב דורך דער טיר): גוט!

ע ל ז ע: אַזוי וויי ס'האַנדעלט זיך וועגען דאָקטאָר פֿריש, וועל אַיך בלייבען! (נעהט אָב אויף לינקס, אַזוי אַז דער אַריינקומענדער בעמערקט זי נישט באַלד).

דרייצעהנטער אויפֿטריט.

פ ר א פ ע ס א ר, ש ט י י ן, ע ל ז ע.

ש ט י י ן (אַריינקומענד): געהרטער ה' פראָפֿעסאָר! ענטשולדיגט מיר מיין דרייסקייט, וואָס כ'בין אַלס אונבעקאַנטער אַריינגעקומען, נאָר ס'האַנדעלט זיך וועגען אַ וויכטיגע זאַך! מיין נאָמען איז שטיין. איך בין נעכטן געווען צוזאַמען אין אַ קאַפֿע-הויז מיט'ן דאָקטאָר פֿריש, און ווען כ'בין אַהיימגעקומען, האָב איך בעמערקט, אַז איך האָב נישט מיין פּאָרטפֿעל. איך בין באַלד צוריק-געגאַנגען אויפֿן וועלבען אָרט. פֿריש איז מעהר נישט גיווען, נאָר

דעם דאָקטאָר! ווי איך האָב איהם פֿיינט! יעדעס מאָל, וען כ׳בין קראַנק געווען, האָט ער מיר שטענדיג געגעבען אַוועקלאָע ביטערע מעדיצינען, אַז איך האָב שיער נישט געברויכט. איך פֿרעטענע, ער וויל מיך אַוועקברענגען, וויל ער איז אייפֿערזיכטיג אויף פֿרעמדלין לילי, וואָס האָט מיך אַזוי ליב. אָבער היינט האָב איך איהם דערלאַנגט אַ ביטערע כעדיצין... און דערצו נאָך אַזאַ געמיינהייט, מיר אַראָפּצורייסען פֿון פֿינגער מיין קדושין-רינגעל. מיין באָבע פֿלעגט שטעדיג זאָגען, אַז מ׳טאָר נישט אויסטון דאָס קדושין-רינגעל, אַז נישט פאַסירט אַ אומגליק. זי פֿלעגט שטענדיג זאָגען, אַז דאָס קדושין-רינגעל טאָר מען קיינמאָל נישט אויסטון און ס׳מוז אַזוי אַריינוואַקסען אין פֿלייש, אַז מ׳זאָל קיינמאָל נישט דערקענען, וואו ס׳איז דאָס פלייש און וואו דאָס רינגעל. און גיך אַלעם איז שולדיג דער דאָקטאָר. אָ, וואו נעהמט מען איהם איצט, איך וואָלט איהם אָנגעקוקט אָן אַזוי (מאַכט אַ מינע), און דערנאָך אַ שטופ געגעבען (זי מאַכט אַזאַ בעוועגונג, אַז זי וואָלט אַראָפּ פון דער שאַנק אַ חאַוז, וואָס ווערט צוברעכען). נאָ, און אָט איז דאָך טאַקע דאָס אומגליק! און אַלץ איז דער דאָקטאָר שולדיג!

(ס׳קלינגט אין דרויסען).

האַנאַ: אוי, מ׳געהט! איצט מוז איך שנעל אַוועקרוימען די צוברעכענע שטיקלעך! (קלויבט צוואַמען די שטיקלעך און וואַרפֿט זיי אין אויוון). זאָלען זיי דערווייל דאָ ליגען!

(ס׳קלינגט וידער אין דרויסען).

האַנאַ שוין, שוין, כ׳גיע שוין! (זי גיהט אָפּ דורך דער מיט).

זיבעצעהנטער אויפֿטריט.

האַנאַ, פֿריש.

פֿריש (קומט אַריין צוואַמען מיט האַנאַ׳ן דורך דער מיט).

האַנאַ: זעצט אייך, ה׳ דאָקטאָר, איך רוף באַלד אַריין די הערשאַפֿטען (אָפּ רעכטס).

פֿריש (קוקט זיך פאַרוויכטיג אַרום און געהט צו אַ קלייניע בראַנזעפֿיגור, וועלכע שטעהט צווישען אַנדערע זאַכען ליגנקס אויף דער שאַנק):

דערי־בּאָר, אַז עֶר וועט צוריקגעזעהן דאָס געלד. נו, וואָס זאָגסטו איצט וועגען דיין צוקונפטיגען איידעם?

פּראָפֿעסאָר: יאָ... זאָל עֶר ווירקלידְ... סיגלויבּסט זיך מיר אָבּער נישט... (זעצט זיך צוריק צום בוך) דאָ מוז געווים זיין אַ טעות.

עלוע (בייז): אַ טעות! גוט, איך וועל מאַכּען נאָך איין פּראָבּע: מעגליך, אַז דאָס וועט דיך איבּערצייגען! אָבּ דאָ לעג איך אַוועק (זוכט אין דער טאַש פֿון קלייד און געפֿינט אַ שליסעל) דעם אַלטען שליסעל פֿון גאָרטען, וואָס האָט אַ צובראָכּען צינגעל (לייגט אַוועק דעם שליסעל אויפֿן טיש לינקס) און סיוועט מיך נישט ארען, אויב עֶר וועט אַוועקקומען. דו זעהסט, דאָ ליגט עֶר און מיר וועלען זעהן! (אָב רעכטס).

פּראָפֿעסאָר: גוט, לאָמיך נאָר ריידען מיט פּריסילאַ, וועלען מיר שוין זעהן!

פֿופֿצעהנטער אויפֿטריט.

פּראָפֿעסאָר, האַנאַ.

האַנאַ (קומט אַריין דורך דער טיר): ה' פּראָפֿעסאָר, איך ווייל דאָ צוקעהרען.

פּראָפֿעסאָר (לייזט).

האַנאַ (העכער): ה' פּראָפֿעסאָר, איך ווייל צוקעהרען!

פּראָפֿעסאָר (בייז): מ'לאָזט נישט צו רוה אַ מינוט. נו, קעהר שוין אויס! (גיט אַ קוק אויפֿן זיגער) אָ, שוין אַזוי שפּעט און איך האָב אַזוי לפּיל אַרבּייט (נעהמט דעם שליסעל פון טיש לינקס און לעגט איהם אַריין אין געפּענסטען בוך, פּערמאַכט עס און שטעלט עס אַריין אין דער ביכער־שאַנק) אַ שאָד, אַזאַ אינטערעסאַנטע שטעל לאָמיך כּאָטש נישט פֿערגעסען, וואו כ'האַלט! (אָב רעכטס).

זעכצעהנטער אויפֿטריט.

האַנאַ (אַליין).

האַנאַ (רוימט און קעהרט): ענדליך האָב איך אָנגעלעדנט

דאָס איז מערקווירדיג! איך פֿערשטעה דאָס נישט!

פּראָפֿעסאָר: זיי רעכענען, אַז איהר זענט...

עלזע (ענטערקט, אַז אויף דער שוועל לינקס פֿעהלט די וואָזע): גאָט אין ווימעל! די וואָזע, וואָס איז ערשט פֿריהער דאָ געשטאַנען, איז פֿערשוואונדען!

לילי (בעמערקט, אַז די בראָנז-פֿיגור פֿעהלט, שרייט אויס): מיין בראָנז-פֿיגור איז אויך נישטאָ!

פֿרישׂ: וואָס טוט זיך דאָ? אַ קאַלטער שוויים בעדעקט מיר דעם שטערן! (נעהמט צוויים דאָס טאַשענטוך פֿון זיך אַפּ-צוווישען דעם שטערן און וואַרפֿט דערביי צוויים פֿון טאָש די בראָנז-פֿיגור).

לילי (ווייגעדיג): מיין בראָנז-פֿיגור!

פּראָפֿעסאָר, לילי און עלזע (בלייבען פֿערגליווערט).

עלזע: דאָס איז אַרויסגעפֿאַלען פֿון אייער טאַש, ה' דאָקטאָר!

פּראָפֿעסאָר (זעהלענען): יאָ, איך בין אַ עדות, אַז פֿון אייער כאַש. צום בעדויערן איז, גלוהאָ, שוין נישטאָ קיין שום סכּ, אַז איהר לייגט פֿון... קלעפּטאָמאַניע.

פֿרישׂ: וואָס רעדט איהר! (נעהמט צו צו די פֿרויען, כדי זיי צו בערוהיגען).

לילי און עלזע (ציהען זיך פֿאַר איהם צוריק. אַלץ, וואָס ס'גייפֿינט זיך אויף זייער וועג, נעהמען זיי צו זיך און בעהאַלטען עס פֿאַר דאָקטאָר).

פּראָפֿעסאָר: איך בעדויער זעהר, ה'דאָקטאָר, ס'טהוט מיר זעהר לייד, נאָר, איהר זענט קראַנק. איהר האָט עס דאָך אָבער פֿריהער גייואוסט און איהר האָט נישט געטאָרט בעטען די האַנד פֿון מיין טאָכטער! הערר דאָקטאָר! איך ערלויב אייך כּעהר נישט אַריינצוקומען צו מיר! אַדיע, ה'דאָקטאָר!

פֿרישׂ (האָט זיך בעמהיט צו קומען צום וואָרט, ס'האָט זיך איהם אָבער נישט איינגענעבען): אַ ריין משוגעים-הויז! גוט, איך גיה! אַדיע! (אַב דורך דער טיר).

נייַנצעהנטער אויפֿטריט.

פּראָפֿעסאָר, לילי, עלזע, דערנאָך האַנאַ.

כ׳האָב שוין לאַנג געוואָלט שענקען לילי׳ן עפּעס אַ זאַך, וואָס זאָל זיין צוגעפאַסט צו דער דאָזיגער בראָנז-פיגור (לענט אַריין די בראָנזפיגור אין מאַשׁ). איצט איז די פאַטיגקייט געלעגנהייט, קיינער איז נישטאָ און מ׳קאָן נישט אַזוי לייכט דערקענען, אַז ס׳פּעהט אין דער שטוב די קליינע פיגור און מאָרגען שטעהט זי ווידער אויף איהר פּלאַץ. ביז מאָרגען וועל איך שוין געפּינען איינעם, וואָס זאָל צורייטען עפּעס אַ שענע גיבעראַשונג צו ל׳ליס געבורטסטאָג.

אַכטעהנטער אויפטריט.

פּרישׁ, פּראָפעסאָר, עלזע און לילי (קומען פון רעכטס).

האַנאַ (געהט זיי נאָך פון דאָרט און גייט אַב דורך דער טיר).

פּרישׁ: נו, וואָס מאַכט איהר עפּיס?

עלזע (האָט תיכף בעמערקט, אַז דער שליסעל איז נישט לינקס פּעהלט, האַלט צוריק איהר מאַן און טאָכטער און ווייזט אָן מיט אירע שטרענקע אויגען אויפן טיש).

פּרישׁ: ס׳איז אייך שוין בעסער, שוויגער? דאָס פּיבער האָט, וואַהרשיינליך, נאָכגעלאָזט (ער ווייל אָפּטאַפּען עלזע׳ס פּולס).

עלזע (שרייענד און צוריקלויפענד): אי־ה־ווי־לש מיר מיין גענוג אייך צוגעהמען! (שעפּשענד צום מאַן און טאָכטער) דער שליסעל איז — פּערשוואונדען!

פּרישׁ (אפּאַרט): צָרימע פּרוי, זי קריגט נעפּאָך ווידער איהרע אַטאַקעס! (צו לילין) לילי, פּאַרוואָס געהסטו נישט צו צו מיר? טייערע מיינע, טרייסט דיך, עס וועט ווידער בעסער ווערען. (ווי צוגעהן צו לילי׳ן).

לילי (גיהט זיך צוריק).

פּרישׁ: וואָס איז דיר? דו אויך? גרויסער גאָט! אין האָב נישט קיין ווערטער.

פּראָפעסאָר (אונצופּרידען פון דער האַלטונג פון די פּרויען): ליבער דאָקטאָר, ביידע פּרויען זענען ליידער משוגע געוואָרען. ס׳וועט צַבער אַריבערגעהן. זייט אונבעזאָרגט!

פּרישׁ (געהט אַריין צווישען פּראָפעסאָר און לילי. צום פּראָפעסאָר): וואָס? איהר רעדט אַזוי רוהיג וועגען דאָזיגען טרויעריגען פאַקט?

שטיין: איז ער דען נאָך נישט געווען?

פראָפעסאָר: יאָ, ער איז יאָ געווען, נאָר...

שטיין: נאָר?

פראָפעסאָר: דער דאָקטאָר פּריש איז קראַנק... געשטאָרבען...

שטיין: וואָס רעדט איהר, געשטאָרבען... ווירקליך געשטאָרבען?

פראָפעסאָר: ניין, פּאַר אונז איז ער אַזוי גוט ווי געשטאָרבען. ער וועט שוין מעהר קיינמאָל צו אונז נישט אַריינקומען. מיר האָבען דאָ געהאַט אַ פּיינליכע סצענע און איך האָב נישט געהאַט קיין צייט צו דערמאָנען אַייער אַנגעלעגענהייט (פּערטרויליך). דאָקטאָר פּריש לידט אויף קלעפּטאָמאַניע!

שטיין: נאַרישקייטען! ה' פראָפּעסאָר, גרויסע געלעהרטע לייקענען גאָר אינגאַנצען אב די גאַנצע קראַנקהייט.

פראָפעסאָר: איך האָב אויך אין אָנהויב נישט געגלויבט דערין. ווי איז אָבער, אַז ער האָט ביי אונז אַרויסגעגנב'עט אַלע סען גאָרטען-שליסעל, אַ שוואַרצען באַנד און אַ טעלעפּאָן-גענגען שטאַנד פּון מיין פּרוי, וואָס מיין גוטע ערציהונג לאָזט מיך נישט אָנרופען בייס נאָמען? אייך האָט ער דען נישט צוגע'גנב'עט אייער פּאָרטפּעל?

שטיין: וואָס רעדט איהר, זאהר געהערטער ה' פראָפּעסאָר וואָר האָט אייך אַ זעלכעס געזאָגט?

פראָפעסאָר: איהר האָט עס דאָך אַליין פּריהער ערצעהלט!

שטיין: איך? פּערקעהרט, ה' פראָפּעסאָר, ער האָט געגומען מיין פּאָרטפּעל, וועלכען איך האָב אויף אַ לייכטזיניגען אופּן פּאַר געסטן אין קאָפּעע-הויז, און איך בין איהם דערפּאַר זאהר דאַנקבאַר, וואהרום וועל ער וואָלט עס נישט געטון, וואָלט איך מיך שוין געמוזט געזעגנען אויף אייביג מיט מיין פּאָרטפּעל.

פראָפעסאָר: אַזוי?! אָבער בין איצט האָט ער איהם אויך נישט צוריקגעגעבען?!

שטיין: גאַנץ איינפאַך דערפּאַר, ווייל ער האָט פּערגעסען, אַז ער האָט איהם געגומען צו זיך.

לילי (צעווייגט זיך וויידער).

פראָפעסאָר (פאלט אַנידער אויף אַ שטול רעכטס).

עלזע (פאלט אויף אַ שטול לינקס).

(פויזע).

עלזע (מיט אַ שטימע געשטיקט פון טרערען): נו?

פראָפעסאָר: נו?!

עלזע: שרייב שוין אָן צו פריש'ן, דאָ:ק איהם פאַר דעם. וואָס ער איז געווען אַזוי איבערגעגעבען אַלס דאָקטאָר צו אונז און בעט איהם, ער זאָל צושיקען אַ רעכנונג, וויפיל ס'קומט איהם. מיר מוזען זיך פאָלשטענדיג אָבוויקלען פון איהם.

פראָפעסאָר: יאָ, יאָ, איך וועל עס שפעטער טון. איצט בין איך נאָך אַזוי אויפגעריגט פון דעם, וואָס איז דאָ געשעהען, אַז כ'קאָן עס נישט טון. אויסערדעם, דאַרף מען איבערהויבט אָבווארטען. מעגליך, וועט אַז ער אונז צושיקען א בריף, אין וועלכען ער וועט אונז אַלץ ערקלערען. מיר גלויבט זיך נאָך אַלץ נישט...

עלזע: און די בראָנז-פיגור?

לילי (צעווייגט זיך וויידער).

פראָפעסאָר: יאָ, די פיגור!

(ס'קלינגט אין דרויסען).

האָנא (קומט אַריין דורך דער מיט): ה' שטיין! (זי וואוסט אַריין ששוינע'ן און געהט אַב דורך דער מיט).

צוואנציגסטער אויפטריט.

פראָפעסאָר, לילי, עלזע, שטיין.

פראָפעסאָר און עלזע (הויבען זיך אויף און גיבען איהם אַ צייכען צו זיצען).

שטיין (נעהט אַריין צווישען פראָפעסאָר און לילי): ענטשולדיגט, איך שטער דאָך נישט? איך האָב נאָר געוואָלט פרעגען, צי איהר האָט גערעדט מיט'ן ה' דאָקטאָר וועגען מיין פאָרטפאָל און צי ער האָט איהם דאָ איבערגעלאָזט!

פראָפעסאָר: ניין!

ע ל ז ע: איהר שפּאַסט גאָר פון מירן! טאָ געהט אייך צו אייער פריינד און זאָגט איהם, אַז אַלע זאַכען, וואָס ער האָט צוגעזומען, קאָנען בלייבען ביי איהם, נאָר דאָס מעסער זאָל ער מיר צוריקשיקען, ווייל דאָס האָב איך אַ אַנדענקונג פון מיין זיידען. ער זאָל זיך אָבער נישט בעמיהען אַליין צוריקצובריענגען דאָס מעסער, וואָרום מיר פּאָהרען אַוועק אויף אַ קורצע צײַט.

ש ט יי ן: גוט, איך גיהען וועל איהם אויפזוכען און דערצאָהלען, וואָס איהר האָט דאָ אַלץ אויסגערעדט אויף איהם (אַפּאַרט) איך מוז זאָפּאָרט אַנטלויפען, וואָרום זיי ריידען אַלע פון הינט (אָב דורך דער מיט).

אייגאונצוואַנציגסטער אויפטריט.

די פּאָריגע (אָהן שטיינען), האַנאַ.

האַנאַ (קומט דורך דער מיט): איך האָב נאָר געוואָלט זאָגען, אַז דער הערר דאָקטאָר... (ווייניגער).

פראָפּעסאָר: וואָס איז? וואָס האָט ער שוין ווידער?

האַנאַ: אַז דער ה'דאָקטאָר האָט מ'ר... (צוקלאפּעט זיך).

ע ל ז ע: אָבער, האַנאַ, וואָס האָט ער דיר שוין ווידער?

האַנאַ (שרייט): אַז דער ה' דאָקטאָר האָט...

ע ל ז ע: אָבער דערצעהל שוין אַמאָל, וואָס האָט ער?

האַנאַ (צוקלאפּעט זיך ווידער): מיין רינג... מיין רינג...

פראָפּעסאָר: וואָס איז דאָרט מיט'ן רינג?

האַנאַ: צוריקגעגעבען, ווען ער איז פריהער אַרויסגעגאַנגען.

פראָפּעסאָר: אָבער צוליב וואָס האָט ער איהם פּריהער געזומען? האָט ער דיר גאָרנישט געזאָגט?

האַנאַ: יאָ, ער האָט געזאָגט, אַז ער וועט שוין מעהר אין דעם הויז נישט צוריינקומען.

ל י ל י (צעווייניגט זיך).

האַנאַ: ער האָט מיר נאָר ערקלערט, פּאַרוואָס ער האָט מיר ...

ע ל ז ע (גלייכצייטיג): געבאָרגט?

פּראָפֿעסאָר: און וואָס זאָגט איהר צום שווארצען באַנד, צום גאָרטען-שליסעל און צום?... (ער מאַכט אַ בעמענונג, וי ער וואָלט געמאָלט אָנטון אַ זאָקען-בענדעל).

שטיין: איך זאָג, אַז פּריש איז נישט פּריש, געזונד און משוגע און אויב ער האָט די זאַכען געגומען צו זיך, האָט ער געוואוסט וואָס ער טוט, און, וואַהרשיינליך, האָט ער אַ אורזאַך דערצו.

עלזע (געהט אַרײן צוישטען שטייג'ען און לילי'ן): איך וואָלט געוואָלט וויסען די אורזאַך, וואָס צווינגט איהם צו גנב'נען וואַזעס און פֿיגורען.

שטיין: האָט ער אַזעלכעס געטון?

פּראָפֿעסאָר, עלזע און לילי (גלייכצייטיג): יאָ.

עלזע: ערשט מיט אייניגע מינוט צוריק איז פֿון זיין טאַש אַרויסגעפֿאַלען אָט די דאָזיגע בראָנז-פֿיגור, וואָס איז געשטאַנען דאָרט אויף דער שאַנק! זעהר געעהרטער הערר, איהר זאָגט דאָך, אַז איהר זענט הייַנט געווען אין זיין וואוינונג; האָט איהר דאָרט גאָרנישט בעמערקט פֿון די זאכען, וועלכע פֿעהלען אונז? אַ שווארצער באַנד, אַ שליסעל אהן אַ צינגעל, אַ וואַזע?

שטיין: ניין. קיין אײן זאַך נישט! זאָגאַר דאָס (ער מאַכט נאָך אַ זאָקען-בענדעל) אויך נישט.

עלזע: אַ פּערלמוטערן מעסער?

שטיין: (מרמַכט נאָך) אַ פּערלמוטערן מעסער? יאָ, דאָס, דאַכט זיך מיר, האָב איך געזעהן ליגען אויפֿן טיש.

עלזע: אָ, זעהט איהר שוין!

לילי: אַלץ איז טאַקע אמת!

עלזע: איהר זאָגט אליין, אַז איהר האָט עס געזעהן בייַ איהם?

שטיין: יאָ, צי האָט איהר נאָך פֿיל אַזעלכע פּערלמוטערנע טאשענמעסערלעך?

עלזע: וואָס פֿאַר'ע טאַשענמעסערלעך?

שטיין: איך מיין, ווי דעם דאָקטאָר פֿריש'ס פּערלמוטערן מעסערל, וואָס כ'האָב געזעהן ליגען בייַ איהם אויפֿן טיש.

איך האָב עס שׂענדיג געזאָגט!

פּראָפֿעסאָר: אָבער זאָגט מיר, ווער האָט געקאָנט..

שטיין: דאָקטאָר פֿריש קען איהם... איך מוז אַוועקגעהן.... אַדיע! אויף וויידערזעהן אין געריכט!

פּראָפֿעסאָר (האַלב צוריק): אָבער זעהר געהרטער הער, בלייבט נאָך אַ מינוט. זאָגט אייער כּריינד, אַז ער דאַרף נישט קלאָגען, אַז ער דאַרף נישט...

שטיין: איך קאָן גאָרנישט הלפֿן, ער איז זעהר אויפֿגערעגט, און ער איז שוין געווויס גע אָגען אין געריכט.

פּראָפֿעסאָר (צוואַמען): וואָס רעדט איהר!

עלזע: דאָס איז שרעקליך!

פּראָפֿעסאָר (צו זיין פֿרוי): דו זעהסט, צו וואָס דו האָסט געברַאַכט?

עלזע: דו אַליין ביזט דאָך געווָארען איבערצייגט אין דאָקטאָר'ס שולד, וועלן די בראָזן-פֿינגער איז אַרויסגעפֿאַלען פון זיין טאַש!

יאָ, די בראָזן-פֿיגער!

שטיין: ער איז מודה, אַז ער האָט עס געטון. אָבער ווייסט איהר צוליב וואָס? ער האָט געוואָלט קויפֿען אַהנליכע זאַכן צום פּרייליין ליזיס געבורטסטאָג, אַזוי ווי ער האָט גזאָגט.

לילי: אַך, ליבער כאַקס! מאַכאַ, דו זעהכט, ער איז אונשולדיג און נישט קראַנק, ווי דו האָסט געזאָגט. אָ, איך אומגליקליכע! איך וועל שטאַרבען, אויב כאַקס וועט נישט זיין מיין מאַן! העלפֿט מיר, זאַהר געהרטער ה' שטיין! העלפֿט מיר!

שטיין: איך בעדויער זער, אָבער איך קאָן אייך גאָר-נישט העלפֿען, אַדיע!

עלזע: אָבער זעהר געהרטער ה', זעהט כאָטש, אַז אַייער כּריינד וועל אונז נישט איינקלאָגען!

פּראָפֿעסאָר: מיר וועלען טון אַלץ, וואָס פֿערלאַנגט!

עלזע: יאָ, מיר וועלען זאָגאַר געהן צו איהם.

שטיין: (מאכט עלזען נאָך) דאָס דאַרפֿט איהר ניט טון, וואָ-רום ער איז אַוועקגעפֿאָהרען זויף אַ קורצע צייט.

פּראָפֿעסאָר: וועלען מיר איהם נאָכפֿאָלגן. מיר טאָרפֿן

האַנאַ: יאָ, געבאָרגט. די גענעראַציע איז אַזאַ זיין פּער־
לאָבונגס־רינג איז אויפן פּעולירען געגאַנגען אין זיין וואוינונג אין
אַז ווי ער האָט נישט געוואָלט, אַז פּריילין לילי זאָל עס בע־
מערקען אין האָבען עגמת־נפֿש...

לילי (צוכליפּעט זיך).

האַנאַ: ...האָט ער בייַ מיר געבאָרגט מיין רינג.

פּראָפֿעסאָר (צו זיין פּרוי): דו הערסט?

עלזע: יאָ, איך הער. איך פּרעג אָבער, וואָ זענען אַלע
אַנדערע זאַכען, וואָס פֿעהלען אונז?

(ס׳קלינגט אין דרויסען).

האַנאַ (גענט אַב דורך דער מיט).

עלזע: די געשיכטע מיט פּאַרטפֿעל איז אויך נאָך נישט
קלאָר.

צוווייאונצוואַנציגסטער אויפטריט.

די פֿאָריגע (אָהן האַנאַ), שטיין.

שטיין (קומט שנעל אַריין דורך דער מיט): ניין, זי איז שוין
יאָ קלאָר! אָט איז ער! איך האָב ענדלעך געטראָפֿען פּריש׳ן אין
זיין וואוינונג. ער האָט גאָר אינגאַנצן געהאַט פֿערגעסען אין מיין
פּאָרטפֿעל און אַזוי ווי איך האָב איהם נאָר דערמאָנט, האָט ער
מיר איהם זאָפֿאָרט אָבגעגעבען.

עלזע: מיט׳ן גאַנצען געלד?

שטיין: זעלבסטפֿערשטענדלעך. מיין פֿרייַנד איז געווען זעהר
בייז, ווען איך האָב איהם דערצעהלט, וואָס איך האָב דאָ געהערט.
אַזוי ווי איהר בעשולדיגט איהם, אַז ער האָט אייך בע׳גנב׳עט,
קלאָגט ער אייך אײַן אין ׳געריכט. ער קען אָבער אויך דאָס גנב
(ער רוקט זיך נאָהנט צו צום פּראָפֿעסאָר): הערר פּראָפֿעסאָר!

פּראָפֿעסאָר: נו? (ער רוקט זיך אָב).

שטיין: ער געפֿינט זיך אין דער דאָזיגער שטוב.

פּראָפֿעסאָר: וו—אָ—ס?

לילי (וויינענדיג): דו זעהסט, מאַמאַ, ער איז אונשולדיג

גען, גוּ איך בין נישט קיין ננב. נאָך אַ לאַנג זוכען האָב איך איצט
נעפֿונען מיין רינג אין איינעם פֿון מיינע בילכער אַרייגגעלעגט, קענ-
טיג, אַלס צייכען, ווי מ'האַלט אין לעזען (בעשאַס פּאַשענד דעם
פּראָפֿעסאָר'ס בויבליאָטעק). איך האָב דאָס דאָזיגע בוך שוי לאַנג נ שט
געלעזען, דער רינג איז אָבער דאָרט אַריינגעלעגט געווארען זייט
נעכטען, זייט איהר, ה' פּראָפֿעסאָר, זענט געווען בייַ מיר?

פּראָפֿעסאָר (טרעט אַריין צוישען עזוע'ן און פֿיש'ן): איך ווייס
נישט וואָס וויל איהר דערמיט זאָגען? איך פֿערשטעה אייך נישט...

פֿרישׁ: מיין רינג איז געלעגען צווישען די זייטלעך פֿון
אַרטיקעל וועגען „דאָקטוירים אין אַלטען רוים".

פּראָפֿעסאָר: יאָ, איך דערמאָן זיך... אַ זעהר אינטערע-
סאַנטער אַרטיקעל... איך האָב איהם נעכטען אָנגעהויבען צו לעזען
בייַ אייך, איהר זענט נישט געווען אין שטוב. איך האָב זיך אָבער
אויף אייך נישט געקאָנט דערוואַרטען און האָב איהם איבערגעלאָזט
אין דערמיט...

פֿרישׁ: ריכטיג, און כדי צו גערעכען, וואו איהר האָט זיך
אָפּגעשטעלט, האָט איהר אַריינגעלעגט אין בוך אַלס צייכען מיין
פֿערלאָפֿונגם-רינג, וועלכער איז גראָד געלעגען אויפֿן טיש.

פּראָפֿעסאָר: וואָס, דאָס האָב איך געטון?

פֿרישׁ: און וועגן איך האָב אָנגעהויבען נאָכצוזוכען נאָך
אין אייניגע בילכער, האָב איך גפֿונען אַ קראַוואַט, וועלכער איז
מיר שוין לאַנג פֿערלוירען געגאַנגען.

שטיין: אויסהערענדיג די ערקלערונגען פֿון מיין פֿריינד,
ערלויב איך מיר, געהרטער ה' פּראָפֿעסאָר, צו שטעלען אייך זי-
פֿראַגע, צי געפֿינען זיך נישט צווישען אייערע בילכער אויך אַזעלכע
צייכענס? איהר ערלויבט דאָך? (נעהט צו צו דער בילכער-שאַנק רעכטס,
נעהמט אַרויס אין בוך נאָכן אַנדערן, עפֿנט עס אויף אין שוין עז
צוריק אַריין).

פֿרישׁ (העלפֿט אויך זוכען און נעפֿינט אַ שוואַרצען באַנד): אַ
שוואַרצער באַנד!

שטיין (נעפֿינט אַ העכטשקע): אַ העכטשקע!

פֿרישׁ (נעפֿינט אַ שיסטל): אַ שליסעל אָהן אַ צינגעל!

נישט דעו לאָזען צו אַ בּרצָעס.

שטיין: אָבער צי ווייט דאָס העלפען! (ער פּערטראַכט זיך) איין זאַך אפֿשר קען אויף איהם ווירקען.

פראפעסאָר: וואָס?

שטיין: אויב...

עלזע: }
לילי: } אויב?

שטיין: אויב גיהר ווט איינשטימען... (ער שטעלט זיך אָב).

עלזע: (וויהר נעשפּאַנט) אָבער וואָס? רעדט שוין אמאָל אַרויס!

שטיין (יעדעס וואָרט בעטאָנענדיג בעזונדער און רייד־ענדיג לאַנג־זאַם): אויב איהר ווילט איינשטימען, אַז די חתונה צווישען אייער טאָכטער, פרייליין לילי, מיט איהר גלייבטען, ד"ר פריש, זאָל פּאַרקומען נאָך הייגטיגען חודש.

לילי: יאָ, יאָ, מאַמאַ!

עלזע: דאָס איז אונמעגליך! איך וויס נאָך נישט, וואו די איבריגע זאַכען זענען.

שטיין: אַלזאָ, איהר ווילט נישט? אויב אזוי, אַדיע!

פראָפעסאָר: וואַרט נאָר! יאָ, זאָל זיין, איך ווילג איין.

עלזע: איך ווייס עס אָבער נישט דערלאָזען! וואו איז דער שוואַרצער באַנד, דער שלויכעל, די וואַזע?

(ס'קלינגט אין הויסען).

דרייאונצוואַנציגסטער אויפטריט.

די פאָריגע, פריש, דערנאָך האַנאַ.

פריש (קומט אַרויין): גוטן קאָפּ איצטער ענטדעקען אַלע גע־היימניסען.

פריש און לילי (זיצען זיך אַרומגעהמען).

שטיין (גיהט אַרויין צווישען זיי): וואַרט, דערווייל איז נאָך נישט אַלץ קלאָר.

פריש: איך האָף, אַז איך וועל אַלעמען באַלד איבערציי־

פ ר י ש : לאָמיר גאָרנישט געדענקען. איך וויס נאָר אײנס
איך בין גליקליך און מיין לילי איז גליקליך.
ל י ל י : יאָ, א בערגליקליך, טייערער מאַקס!
ש ט י י ן (צו עלזע'ן, שמרענ): און די חתונה וועט נאָך זײַן
היינטיגען חודש.
ע ל ז ע : בעשטימט, נאָך היינטיגען חודש.
ש ט י י ן : אָבער אונזער דאָקטאָר האָט דאָך ב"ה אײַך עפּעס
אַ'נגב'עט.
א ל ע (קוקען איהם פֿערוואונדערט אָן).
ש ט י י ן : דאָס הארץ פֿון אייער טאָכטער, זײַן ליבע לילי.
מ ר . ג ע ס ע ר : נאָר דאָזמאָל בין איך שוין גישט שולדיג.

פֿאָרהאַנג.

דאָס אויפֿפֿיהרונגס-רעכט ווערט נעשיצט:
אין רוסלאַנד: דורכ'ן דראַמאַטישען און מוזי-
קאַלישען שריפֿטשטעלער-פֿערבאַנד אין
פּעטערבורג.
אין פוילען: דורכ'ן יודישען ליטעראַטור- און
זשורנאַליסטען-סעראיין אין לאָדז.

ע ל ז ע (פֿערשטעט): דער גאָרטנער־שלימזל!

ש ט י י ן (נעפֿינט א ברוף): אַ נישט־געפֿעלנטער בריף צום פֿרייליין לילי — דאָקטאָר פֿריש׳ס האַנדשריפֿט.

ל י ל י: גיט אַהער דעם בריף (לויפֿט צו און ריסט אַרויס דעם בריף).

ש ט י י ן: אַ פֿערפֿלוטערן מעסער — נישט קיין טאַשען־מעסער!

ע ל ז ע (צו איהר מאַן): דוּ!

פֿ ר י ש (נעפֿינט עפּעס אין אַ בוך, דערשרעקט זיך אין פֿערטאַבּ עס)

ש ט י י ן (האָט בעטערקט זיין פֿערלענגחיים און נעהמט איהם אַרויס דאָס בוך פֿון דער האַנד): כּאַ... כּאַ! (ער קוקט אַרײַן אין בוך און כּאַבּט נאָך די בעווענונג, ווי ער וואָלט אָנגעפֿטון אַ זאָקען־בענדעל; דערנאָך נעהמט ער צו ליליין און עלזן און גיט זיי אויבער דאָס פֿע־מאַבּט בוך). גועדיגע פֿרוי, איך גיב אייך איבער אייער שמערצליכסטען פֿערלוסט.

ע ל ז ע (צומישט, צוטומלט, און דערנאָך שנעל נעפֿאַסט): מיין...

ל י ל י (נעהמט אַרום פֿרישׁ'ן): מיין מאַקס! זיי מיר מוחל און אונז אַלע!

פ ר אָ פֿ ע ס אָ ר (שמאַרק פֿערוואונדערט): זאָל איך עס ווירקליך האָבען? איך קאָן זיך אָבער גאָרנישט דערמאַנען.

ע ל ז ע: וואָס נעווינען, איז פֿערפֿאַלען. איצט מעגסטו דאָך אָבער שוין זאָגען דעם אמת, האָסטו די וואָזע, וואָס איז דאָרט גע־שטאַנען, אויך אַריינגעלעגט אין אַ בוך?

ה אַ נ אַ (וועלכע איז שוין לאַנג נעשטאַנען אין דער האַלב גע־עפֿענטער מיטעל־טיר, קומט צוריק־נעהאַלטען אריין און רוימט עפּעס אַיין שמייג'ן אין אויער).

ש ט י י ן: אייער האַנאַ האָט מיר נאָר וואָס עפּעס דער־צעהלט, נאָר מיט'ן בעדינג, אַז מ'זאָל אויף איהר נישט בייז זיין און איהר מוחל זיין. דו וואָזע — איז איהר מלאכה... זי האָט זי פֿריהער צובראָכען בייס אויסקעהרען.

ע ל ז ע: ה' דאָקטאָר, איצט זענט איהר פֿאַלשטענדיג פֿער־ענטפֿערט און איך בעט, אַז איהר זאָלט אונז פֿערצייהען.

מאנועל זשאן דיאנא.

א רעצעפט
פֿון גענגען שוויגערס

פּאַרס אין 1 אקט.

בעארבייט דורך זלמן זילבערצווייג.

תרע־ט.
1919.

23) אונטער א וויסען פארהאנג ..... דוד קאסעל.

(„די בריט-געשיכטע לאנדשאפטען, די בולט'ע בילדער, פארבען און געשטאלטען און דער פייגער פסיכאלאגישער אנאליז — דאס אלץ זענען גאר נייע טענער אין דער יודישער ליטעראטור").

24,25,26) דריי דורות ..... יואל מאסטבוים.

(„דאס איז א גרויס ווערק, וואס לאפט-ארום א שטיק לעבען פון דרייי דורות מיט זייערע אידעראנגען און טראגיזם, וואס מאכט א געהאלטיגען רושם אויפן לעזער").

27,28) מאיר יעזעפאוויטש ..... ע. ארזשעסקא.

(„מאנכע האנדלונגען און טיפען פון דעמדזיגען בוך זענען אזוי שפאנענד, אז דער אויבנדרוק בעהערשט דעם לעזער, וויי עפיס אנ'אונגעהויבליכע מאכט").

29,30) פוילען ..... נח פריילוצקי.

(„דאס זענען די סאמע ווילטיגסטע און העלסט-בעלעהרענדיגסטע בילדער וועגען פוילען, און יעדער יוד, וואס הילט זיך אריינטירען אין די פראגען הינגען פוילען, מוז אונבעדינגט זיי האבען אונטער דעך הענד").

31) דאס בוך פון דער צייט ..... דוד איינהארן.

(„א שלייער פון פאזיטיוע ליגט אויף איינהארנס פראזע און די געדאנקען לייכטען-ארויס, וויי גאלדענע פונקטען". פרייז 15 מ.

32) בעגיי-סטעראנג ..... משה בראדעראזאן.

(„די יודישע פאעזיע וועלט דאָ בעריי-כרט מיט נייע קלאנגען אין פארבען, וואס קומען באמת פון ריינער גאט-געבענשטער בעגיי-סטעראנג").

א עלעגאנט מעבלירט צימער.

איין זיר שׂן היגטערגרונד און 2 זיימענטירען. לינקס, נעבן אויפֿן, פֿאָטאָגראַפֿיעס ביי דער וואנד. א־בער׳ן אויפֿן אַ שפּיגעל.

ערשטער אויפֿטריט.

אַרנאָלד, אַננאַ, פֿרוי האַרטשטיין, פֿרוי שטיינבערג, ד״ר פֿעלדמאַן.

אַרנאָלד זיצט ביים טיש רעכטס, האַלט אַ ווירטשאַפֿטס בוך אין אַ שׂדער אין דער האנד. נעגענאיבער אים אַננאַ, נעבען איהר אויף אַ זאָפֿע פֿרוי האַרטשטיין אין פֿרוי שטיינבערג די דאַזיגן שטיקען אָדער לעזען, לינקס, נישט ווייט פֿון אויפֿן זיצט דאָקטאָר פֿעלדמאַן א׳ן אַ פּאָטעל אין לעזט אַ צייטונג.

דאָקטאָר (איבערריסענדיג דאָס לעזען): גאָט, שוין ווידער אַ בּאַהן־קאַטאַסטראָפֿע!

פֿרוי שטיינבערג: שוין ווידער! שרעקליך!

אַרנאָלד: אַזוי שרעקליך, אַז מ׳וואָלט שוין גערן געיוואָלט אַז ס׳זאָלען זיך צודיק אומקעהרן די אַלטע גוטע צייטען, ווען מ׳איז געפֿאָהרען אין אַ פּאָסט־וואָגען— נישט אמת, באַבע? פֿרוי שטיינבערג מאַכט אַ שׂלעכט־נעשטימטע בעזעגונג. אַננאַ וואַרפֿט אַרנאָלדן צו אַבליק, מי זי וואָלט איהם נעבעטען וויטער נישט צו רייזען)

פֿרוי האַרטשטיין: און אויסערדעם איז גאָרנישט פֿאַרהאַן נייעס אין דער צייטונג, ה׳ דאָקטאָר?

דאָקטאָר: נייעס?... כ׳ווייס! אויסער אַ טון מיניסטאָרען־

פערזאנען:

פֿרוי שטיינבערג — 53 יאָר

פֿרוי האַרטשטיין — איהר טאָכטער, 35 יאָר

אַנאַ — איהר טאָכטער

אַרנאָלד ווייגבערג — איהר מאַן, 28 יאָר

יוליוס ליכטענפעלד — יין זפּריינד 40 יאָר

דאָקטאָר סאָלאָמאָן פֿעלדמאַן — 52 יאָר

א דינער.

דאָס אויפֿהרונגם-רעכט וועלט נעשיצט:
אין רוסלאַנד: דורכ'ן דראַמאַטישען אין מוזי-
קאַליען שריפֿשטעלער-פֿערבאַנד אין
פעטערבורג.
אין פוילן: דורכ'ן יודישען ליטעראַטן אין
זשורנאַליסטען-פֿעראיין אין ווַרשע.

Drukarnia Piment i Ska..., Warszawa, Sierakowska 4.

א האָר, בּאָבּע. (פֿרוי האַרטשטיין קוקט איהם בייז אָן) דאָקטאָר, וואָס שפּיעלט מען היינט אין טעאַטער?

דאָקטאָר (קוקט אַרײַן אין צייטונג): עווא.

ארנאָלד (צו אַנגאַ'ן) ווי מיינסטו, אַנגאַ, זאָלען מיר געהן צו עווא?

אַנגאַ (האַלב אַפּאַרט): עווא? דאָס איז א פּרעכטיגע זאך! (צו איהר מוטער) וואָס זאָגסט דו דערצו, מאַמא?

פֿרוי שטיינבערג (צו איהר טאָכטער): עווא! אַך, דאָס איז א לאַנגווייליגע זאַך.

פֿרוי האַרטשטיין (צו איהר טאָכטער): א צו אַלטע זאַך.

אַנגאַ (צו אַרנאָלד'ן): כ'האָב נישט ליעב די זאַך.

ארנאָלד (אַפּאַרט): נאָך א משפט פֿון אַלע דריי ווייבער האָב איך עס פֿריהער געקאָנט ערוואַרטן.

פֿרוי שטיינבערג: וויל סטו נישט בעסער אַרײַנגעהן שפּילען מיט מר א פּאַרטיע שאָך?

אַרנאָלד: איך דאַנק, איך דאַרף אַוועקגעהן.

אַנגאַ: דו געהסט אַוועק?

אַרנאָלד: דו ווייסט דאָך, צו סאַמעטן וועגן פֿערד, וואָס כ'וויל קויפֿען.

אַנגאַ: א, דאָס געפֿעלט מיר! (צו דער מוטער) מאַמא, ער וויל מיר קויפֿען א פֿערד צו רייטען.

פֿרוי שטיינבערג: א רייט-פֿערד? דאָס פֿעהלט נאָך אויך אַזא פֿע־ד איז מען דאָך אייגעשטעלט מיט'ן לעבען.

ארנאָלד (אַפּאַרט): ס'איז מיר גוט... זי הויבט אָן און באַלד וועלען כיר האָבען א גאַנצען קאָנצערט אויפֿ'ן זעלבען מאָטיוו.

פֿרוי האַרטשטיין (צו איהר טאָכטער): פֿערד זענען א זעהר געפֿעהרליך שפּילצייג.

פֿרוי שטיינבערג (צו איהר טאָכטער): מיט פֿערד טאָר מען זיך נישט שפּילען.

דאָקטאָר (צווישן זיימיג): יאָ, פֿערד זענען טאַקע א שלעכטע זאַך.

פֿרוי האַרטשטיין: איך קאָן א'בערהויפּט נישט הערען

קריזיסען און אייניגע הונדערט רויב אָנפאַלען, געדענק איך בכלל נישט, אַז כ׳זאָל האָבען געזעהען שוין זייט 3 חדשים עפּעס נייעס אין דער צייטונג.

אַרנאָלד: און טאָמער איז שוין יאָ דאָ אַמאָל עפּעס אַ סענזאַציאָנעלע מעשה, ווערט זי באַלד צומאָרגענס אָבגעלייקעט.

דאָקטאָר: דאָס הייסט, פֿון דער קאָנקורענץ צייטונג..

אַרנאָלד: פֿערשטעהט זיך.

פֿרוי האַרטשטיין: זענען די רעכנונגען אין אָרדנונג, אַרנאָלד?

אַרנאָלד: איך רעכען דאָך ערשט נאָך...

פֿרוי שטיינבערג: אייל זיך נאָר נישט אין האָב נישט קיין טעות...

אַרנאָלד: זאָל גאָט אָבהיטען, בעזעז! (פֿרוי שטיינבערג ווערפֿט אויף איהם אַ בייזען בליק, אַנגאַנגים איהם אַ צייכען, אַז ער זאָל אויפֿהאַלטען נאָך אַ פּויזע, שטיל צו אַנגאַנג) מיר ווילען היינט אַרויסגעהן אַביסעל שפּאַצירען?

אַננא (צו דער מוטער): מאַמא, וועסט געהן מיט אונז היינט שפּאַצירען?

פֿרוי האַרטשטיין (צו איהר מוטער): וועסט געהן היינט אַביסעל מיט אונז, מאַמא?

פֿרוי שטיינבערג (צו איהר מאַמעס): ס׳איז היינט אַזוי קיהל אין דרויסען.

פֿרוי האַרטשטיין (צו איהר מאַמעס): ס׳וועט נאָך זיכער רעגענען.

אַננא (צו אַרנאָלדען): ס׳איז היינט אַזאַ שלעכט וועטער, אַרנאָלד.

אַרנאָלד: אַ שלעכט וועטער! אויפֿן גאַנצען הימעל זעהט מען דאָך אָבער נישט קיין וואָלקענדיל.

אַננא (אַפּאַרט): אַרנאָלד!

פֿרוי האַרטשטיין: ס׳וועט נאָך רעגענען; פֿערלאָז דיך אויף מיר, אַז איך זאָג, וויס איך וואָס כ׳רייד.. זענען די רעכנונגען אין אָרדנונג?

אַרנאָלד (קוקט אַריין אין די פּאַפּירען): יאָ, ס׳שטומט אויף

לידער האָב צוויי.

אַננאַ: אָבער וואָס זאָל מען דערצו טהון?

אַרנאָלד: אָ, ווען איך וואָלט געוואוסט... אַזוי קאָן עס אָבער נישט בלייבען; מיר האָבען נישט חתונה געהאַט צו פֿערברענגען אַזאַ לעבען. ווען איך וואָלט פֿריהער געוואוסט, אַז איך וועל זיין אייביג פֿער'משפט אויף צוויי גיהונום'ס, וואָלט איך...

אַננאַ: דו האָסט חרטה אויף אונזער חתונה? פֿו, איך וויל מעהר, גאָרנישט הערען פֿון דיר. איך געה שוין אַוועק!

אַרנאָלד: צו די שוויגערין... קוש זיי דאָרט אָנשטאָט מיר!

אַננאַ (קומט צוריק, שטעקט אויס דעם שטערן) גוט... אך האָב אָבער נישט צו באָרגען... (ארנאָלד קושט זי) איצט וועל איך האָבען אָבצוגעבען. דו קומסט דאך באַלד? (אב)

ארנאָלד: יאָ.

דריטער אויפֿטריט

ארנאָלד, דערנאָך דער דינער און ליכטענפעלד.

ארנאָלד: אַ שאָד! אַ גוטע פֿרוי, נאָר זי האָט צופֿיל מורא פֿאַר איהר מוטער און בכּבֿוד. ווייטער קאָן אָבער אזוי נישט געהן, מ'מוז צו טאַכטען עפעס אַ מיטעל.

דינער (פֿרענגט אַריין אַ ווייס קאַרטע, באַלד אָב).

ארנאָלד (נעמט די קאַרטע): יוליוס ליכטענפֿעלד! מיין בעסטער פֿרײַנד! ער דאָ?

יוליוס (אַריינקומענדיג): יאָ, דאָ איז ער.

ארנאָלד: אַך, ליבער פֿרײַנד, וואָס פֿאַר'ג גליקליכער צופֿאַל האָט דיך דאָ אַהערגעבראַכט. מיר האָבען זיך דאָך שוין אַזוי לאַנג נישט געזעהען. וואָס מאַכסטו? און וואָס מאַכט דיין פֿרוי?

יוליוס: איך האָב נישט מעהר קיין פֿרוי...

ארנאָלד: וואָס?

יוליוס: וואָס דו הערסט. שוין 3 יאָהר וויל כ'בין אַליין,

ארנאָלד: אָרימער פֿרײַנד — און דו ביזט דאָך געווען גליקליך?!

ווייזן וועגען פֿערד. (צו איהר טאָכטער) דו געהסט?

פֿרוי שטיינבערג: יאָ, איך גיי. (צו איהר טאָכטער) דו געהסט אויך? (אַננאַ שאָקלעט אויף ניין) און איהר, ה' דאָקטאָר, געהט אויך נישט.

דאָקטאָר: איך גיי יאָ. (די פֿרוי־ען האַרטשטיין און שטיינבערג און דאָקטאָר — אָב).

צווייטער אויפֿטריט.

אַרנאָלד. אַננאַ.

אַרנאָלד: וואָס פֿאַר׳ע שרעקליכע לאַגע!

אַננאַ: וואָס פֿעהלט דיר דען, טייערער?

אַרנאָלד: לאָז מיך אָב!

אַננאַ: ביזט בייז אויף מיר?

אַרנאָלד: אויף דיר? זאָל גאָט אָבהיטן! ניין. דו ביזט פונקט אַזוי אומגליקליך ווי איך.

אַננאַ: דו — אומגליקליך?

אַרנאָלד: דו רעכענסט, אַז ס׳איז אַזוי בעקוועם פֿאַר אַ מאַן שטענדיג צו לייגן אינטער׳ן פּאַנטאָפֿעל און קיינמאָל נישט אַ קאָנען אויפֿהויבען דעם אייגענעם קאָפּ?

אַננאַ: דו ביזט שלעכט געשטימט.

אַרנאָלד: מ׳קען דען אַנדערש זיין? איך בין מעהר קיין מענש, איך בין אַ מאַשין, וואָס ווערט געדרעהט פֿון דיין מאַמע און באָבע. איך גיי שלאָפֿן, שטעה אויף, גיי אַוועק, קום צוריק, עס, טרינק, רעד, שלאָף, אָטעם, זיפֿץ, לאַך, שווייג, שמועס, קרעכץ, זינג און טאַנץ שטענדיג לויט אַ פּראָגראַם וואָס איינע פֿון זיי בייי־דע אַרבייט מיר אויס. יעדען אין דער־פֿריה אַרבייטען זיי מיר אויס דעם פּלאַן, וואָס איך האָב צו טהון אַ גאַנצען טאָג... זיי וועלען מיר נאָך באַלד בעפֿעהלען וואָס כ׳האָב צו טהון ביי נאַכט אויך.

אַננאַ (בערוהיגענד): אַרנאָלד — דאָס איז שוין איבערגעטריבען!

אַרנאָלד: ניין, ניין, ס׳האַלט שוין גאָרנישט ווייט דער־פֿון. און דערצו איז נאָך מיין אומגליק גרעסער ווי אַלעמענס. אַנ־דערע יונגע פּאָרלעך האָבען נאָר איין שוויגער, און איך אומגליק־

יוליוס (שמעקט מיט דער נאז): ס'שמעקט דאָ טאַקע מיט שוויגערס.

אַרנאָלד: נישט אמת, ס'שמעקט מיט פּולווער!

יוליוס: יאָ, אַווי ווי אַ בלײַ וואָלט אַרײַנגעשאָסן.

אַרנאָלד: אַ עשר מכות זעגען דאָך גאָרנישט געגען מיינע צרות...

יוליוס: און דו טהוסט גאָרנישט געגען דעם!

אַרנאָלד: אין האָב געפרובט... וואָס קאָן מען אָפּער אויפּטהון געגען אַ שוויגער? שטעל דיר פאָר, אַז זי האָט זיך אַהערגעפראַכט אַ דאָקטאָר, וואָס האָט פאַר אירע ערפונדען אַ מיטעל לאַנג צו לעבען.

יוליוס: דעם דאָקטאָר עקספּעדיר איך באַלד.

אַרנאָלד: דו?

יוליוס: יאָ, דאָס איז בײַ מיר פון די לייכטע זאַכען. זאָג נאָר, ער יאָגט זיך עפּעס נאָך כבוד?

אַרנאָלד: אַ שרעקג פראַגע. ער חלום'ט נאָר שטענדיג וועגען אַ קאַריערע.

יוליוס: אויסגעצייכענט!

אַרנאָלד: וואָס, דו קאָנסט אים פערשאַפען די קאַריערע?

יוליוס: ניין, אָבער צוואָגען קאָן איך אים דאָך.

אַרנאָלד: אַזאָ, דעם דאָקטאָר ביזטו מיר בעשט'מט משלח?

יוליוס: יאָ, אַך, אַרנאָלד, אַרנאָלד! ווער נאָך ווי איך פיהל דיר מיט וואָס דו ליידסט פון דער שוויגער...

אַרנאָלד: פון די שוויגערס...

יוליוס: איך וועל מעהר קיינמאָל נישט דערלאָזען, אַז מ'זאָל מיר אַרײַנברענגען אַ שוויגער אין שטוב. דאָס וועט זיין דער ערשטער בעדינג בײַ מיין נייעם שדוך.

אַרנאָלד: וואָס, דו גלעהסט ווידער חתונה דאָבען?

יוליוס: לידער!

אַרנאָלד: פאַרוואָס לידער?

יוליוס: ווייל איך בין פערליבט.

אַרנאָלד: דאָס איז נישט קיין אומגליק.

יוליוס: יאָ, מיין פּרוי א ז געווען זייער אַ גוטע און ס׳וואָלט געווען גליקליך, ווען דער טייוועל וואָלט זיך נישט אַרײַנגעמישט אין מ׳טען.

ארנאָלד: דער טייוועל? אַהאַ, ס׳פּערשטעה; דו מיינסט, דיין שוויגער.

יוליוס: נעטראָפֿען... זי האָט בײַ אונז געוואוינט און וואָס איך האָב זיך פֿון איהר אָנגעליטען, קאָנסטו דיר גאָרנישט פֿאָרשטעלען. ווי קאָנסטו פֿיהלען די צרות וואָס מ׳לײַדט זיך אַן פֿון אַ שוויגער, אַז דאָ האָסט נאָך נישט דיין אייגענע הײם.

ארנאָלד: איך האָב.

יוליוס: דו האָסט התונה געהאַט?

ארנאָלד: יאָ, מיט אַ חודש צוריק.

יוליוס: מ׳ל־טוב. און אַ שוויגער האָסטו?

ארנאָלד: ניין.

יוליוס: גליקליכער מענש, לאָז מיך דיר גראַטולירען.

ארנאָלד: כאַפּ נישט.

יוליוס: פֿאַרוואָס?

ארנאָלד: ווייל.. ס׳האָב 2 שוויגערס.

יוליוס: צוויי! ווי אַזוי איז דאָס מעגליך?

ארנאָלד: מיין פּרוי׳ס מוטער און אַ באָבע...

יוליוס: און דו וואוינסט צוזאַמען מיט זיי? (ארנאָלד מאַכט אַ צייכען אויף יאָ) אַך, ליבער פֿרײַנד, ווי איך בעדויער דיך! ווי זאָגט מען עפּעס, מ׳זאָל נישט געהן צום רופֿא נאָר צום חולה, נאָר איך קאָן דיר מיטפֿיהלען דעם טעם פֿון דער חולאת, וואָס מ׳רופֿט אָן: שוויגער... אַזאַ דיק בוך וואָלט איך געקאָנט וועגען דעם אַנשרײַבען. שוויגערס זענען פֿאַרהאַן 3 קאַטעגאָריעס: אַ שוויגער אויף אַ מרחק פֿון 100 מייל, איז אַ לייכט פֿיבער, אַ שוויגער אין דער זעלבער שטאָדט, איז אַ שטאַרק פֿיבער, און אַ שוויגער אונטער׳ן זעלבען דאַך, איז די כאָלערא אליין!

ארנאָלד: און איך, ברודער, שטעק אין דערדריטער קאַטעגאָריע און אויב ס׳איז פֿאַרהאַן אַ פֿירטע, בין איך אין דער פֿירטער.

ס׳איז ענטשטאַנען אַ טומל. איך בין אַרויס פֿון אַ צוג, געלאָפֿען אַ־ין אָנקלאַגע, דאַרווייל איז דער צוג אַוועק און צוזאַמען מיט אים...

אַרנאָלד: דיין שׂהנע אונבאקאַנטע דאַ־ע.

יולִיוס: יאָ, לִיידער! און זייט דעמאָלט בין איך שוין דורכגעפֿאָהרען גאַנץ שוויץ און נאָך אַנדערע לענדער, נאָר אומזיסט

אַרנאָלד: אַרימער פֿרייגד!

יולִיוס: נאָר איינמאָל האָב איך זי ווידער געזאָהען... אי־ איינציג מאָל... אין וואַרשא.

אַרנאָלד: מיין פֿרוי׳ס געבורטס־שטאָדט.

יולִיוס: זי איז געווען אויף אַ צוג, ווו־ס האָט בייַם אָב־ פֿאָהרען פֿון וואָקזאַל זיך גראָד בעגעגענט מיט מיין צוג. אייניגע מאָל גערופֿען צו איהר. דער צוג איז אָבער שנעל אַוועק געפֿלויגען

אַרנאָלד: נו, נו, דו וועסט זי נאָך טרעפֿען. דערווייל טהו. זיך אָבער אויס און איך וועל דיך בעקענען מיט מיין פֿרוי, וועל־ כע כ׳האָב שוין אַזוי פֿיעל דערצאָהלט וועגען דיר.

יולִיוס: אַ דאַנק דיר. דאָס איז מיר אָבער אונמעגליך, אין אַזאַ קאָסטיום.

אַרנאָלד: נאַרישקייטען. בייַ מיר דאַפֿסטו זיך נישט צער־ מאַנירען. ניין, איך לאָז דיך נישט אַוועק, איך רוף שוין אַריין מיין כּרוי (אָב).

פֿיערטער אויפֿטריט.

יולִיוס (אַליין).

יולִיוס: יאָ, איך מוז, איך וועל זי ווידער געפֿונען! ס׳איז מיר זעהר אונאַנגענעם זיך בעקענען מיט אַרנאָלד׳ס פֿרוי אין אַזאַ קאָסטיום... איך זעה זיכער שרעקליך אויס (געהט צו צום שפּיגעל איבערן אויוון) גאָט מיינער, וואָס זעה איך! די דאָזיגע פֿאָטאָגרא־ פֿיע! (ער נעמט אַראָב אַ פֿאָטאָגראַפֿיע פֿון וואַנד) דאָס איז זי! זי איז עס! וויי קומט דאָס דאָזיגע בילד דאָ אַהער? אַרנאָלד קאָן זי אַלזאָ? דאָס איז זי — יאָ, יאָ, דאָס איז זי! (פֿאַלט פֿאַרן בילד אויף דער קניה, אַוי, אַז עס קומט אים מיט׳ן רוקען צו דער אַריינגעקומענער פרוי האַרט־

יוליוס: יאָ, ביי נאָרמאַלע אומשטענדען איז עס נישט קיין גרויס אומגליק אין בין אָבער פּערליבט, נישט וויסענדיג אין וועמען.

ארנאָלד: דאָס קלינגט ראָמאַנטיש.

יוליוס: אַזוי איז עס כאַקע.

ארנאָלד: דערצו‌הל, ס'איז זעהר אינטערסאַנט.

יוליוס: דאָס איז געווען מיט אַ יאָהר צוריק...

ארנאָלד: וואַרט... דערצו נוז מען זיך בעקוועם זעצען (ווי זעצען זיך) אַז, איצט הייב אָן.

יוליוס: אַ'ערך מיט אַ יאָהר צוריק האָב איך גצמאַכט אַ רייזע אי‌בער דער שווייץ. אויף אַ סטאַציע, אויף וועלכע דער צוג איז געשטאַנען אַ פּערטל שעה, בין איך אַרויס געגאַנגען און זיך געזעצט ביי אַ טיש בייַם בופּעט דער צופּאַל האָט געוואָלט, אַז גראָד געגנאי‌בער זאָל זיך אַוועקזעצען אַ רייצענדע דאַמע, אַז איך זאָג רייצענד גיב איך דיר נאָך נישט אי‌בער דעם בעגריף ווי שענן זי איז געווען, איהר שטערן, נאָ, אויגען. ס'איז מיר געוואָרען הייס אין אַלע אברים. איך האָב נישט אַראָבגעלאָזט אַ אויג פּון איהר, איך האָב אָבער נישט געוואוסט בעשטימט צי זי האָט עס בע‌מערקט.

ארנאָלד: דאָס בעמערקט אַ פּרוי שטענדיג.

יוליוס: יאָ, מיר האָט זיך אויסגעוויזען, אַז זי האָט עס בעמערקט, וואָרום איהר שענן פּנים האָט זיך אָנגעהויבען צו רויט‌לען. הער אָבער ווייטער: מ'האָט אַרייגעבראַכט קאָטלעטען און ווען מיין שענע אונבעקאַנטע דאַמע האָט זיך אויסגעקליבען אַ קאָטלעט, האָט אַ אונבעקאַנטער הערר אַרייגעשטעקט זיין גאָפּעל און זי געוואָלט נעמען פּאַר זיך. איך האָב זיך שנעל אַרייגעמישט אַרויסגעלאָפּט דעם הערר'ס גאָפּעל און איהם גאַלאַנט צוגאַמען מיט'ן קאָטלעט דערלאַנגט דער אונבעקאַנטער דאַמע.

ארנאָלד: און ווי אַזוי ביזטו בעלויבט געוואָרען פּאַר דיין העלדען-טאַט?

יוליוס: אַ פּעסטען פּאַטש, מיט וועלכען דער אונבעקאַנטער הערר האָט מיך מכּבד געווען ווען איך בין צוריק אַריין אין צוג

יוליוס: איך בעט אייך טויזנד מאל ענטשולדיגונג: אך בין ארנאלד׳ס א פרײנד; ער האָט געוואָלט (שרײט פלוצלונג אויס) גנעדיגע פרוי!

פרוי הארטשטיין: גאָט מיינער, וואָס איז אייך איהר האָס מיך דערשראָקען!

יוליוס: אַ שרעקליכער געדאַנק איז מיר געקומען אין קאָפ, איהר זענט אפשר זיין פרוי?

פרוי האַרטשטיין: זיין פרוי! איך? ניין, איך בין אַ אלמנה.

יוליוס: אַ אלמנה! אָ, איהר האָט מיר צוריק אַרײַנגעזעצט אַ נשמה! אַ אלמנה! — מיין פרײנד וועט שוין מיט אייך רײדען..

פרוי האַרטשטיין: צו וואָס?

יוליוס: כדי אײַך צו זאָגען, אַז איך ליב אייך לײדנשאַפטליך.

פרוי האַרטשטיין: ווי אַזוי רעדט איהר עפעס? מיין הערר, איך קען אייך נישט און וועל מעהר נישט הערען אַזוי רײדען. (אָב רעכטס).

זעקס ער אויפטר ט.

יוליוס, ארנאָלד פון לינקס:

יוליוס (לויפט איהר נאָך ביז צו דער טיר): אָבער מיין טײערע, איך ליב עהרלײך, אמת׳דיג!

ארנאָלד: וואָס, דו ליבסט מיין שוויגער!

יוליוס: דיין שוויגער!... ווי אַלט איז זי דען?

ארנאָלד: 35 יאָהר — זי׳ר ווי קומכטו, אַז דו זאָלסט דך איהר ערקלערען אין ליבע?

יוליוס: דיר איז גאָרנישט איינגעפאַלען? די רייצענדע אונבאַקאַנטע, וועלכע איך זוך שוין זיט אַ יאָהר...

ארנאָלד: נוז

יוליוס: איז דאָך דיין — שוויגער! איצט פערשטעהסטו שוין? יאָ, דאָס שיקזאָל מאַכט אונז אָפט זעל ענע איבעראַשונגען. וואָר וואָלט זאָס גערעכענט, אַז איך וועל אמאָל ווערען דיין

שטיין) — אָך, וועָן דו וואָלסט געקאָנט לעבעדיג ווערען!

פֿינפֿטער אויפֿטריט.

דער פֿאָריגער, פֿרוי האַרטשטיין רוכץ חינטערגרונד.

פֿרוי האַרטשטיין: אַהער דאָ... און דערצו נאָך אויף די קניהו... מיין הערר!

יוליוס (דרעהט זיך אָב אויף די קניה): אָ!

פֿרוי האַרטשטיין: וואָס ווילט איהר? וואָס טהוט איהר דאָ?

יוליוס: דאָס איז זי — זי אַליין — נאָט זיי דאַנק, ענדליך האָב איך זי געפֿינען! (שפרעהט אויף).

פֿרוי האַרטשטיין (ציהט זיך דערשראָקען צוריק) דער מענש איז משוגע!

יוליוס: פון ליעבע צו אייך, מיין שעהנע אונבעקאַנטע. (ער מאַכט אַ שריט נעהנטער צו איהר, זי ציהט זיך דערשראָקען צוריק)

פֿרוי האַרטשטיין: דערנענטערט זיך נישט אַזוי צו מיר! וועָר זענט איהר?

יוליוס: וואָס, איהר דערקענט מיך נישט?

פֿרוי האַרטשטיין: ניין, איה־ זענט מיר אונבעקאַנט. איך געדענק נישט, אַז איך זאָל אייך האָבען ערגעץ וואו געזעהען.

יוליוס: איהר דערמאָנט זיך נישט, מיט אַ יאָהר צוריק, אויף אַ בּאַהן סטאַציע, וועָן אַ הערר, האָט געהאַט אַ קאַנדאַל צו־ליב אַ קאָטלעט, וואָס מ׳האָט בּיי אייך געוואָלט צונעהמען.

פֿרוי האַרטשטיין: אָך, יאָ, דאָס זענט איהר?

יוליוס: יאָ, און זייט דעם דאָזיגען אויגענבליק, גנעדיגע פֿרוי, געהער מיין הערץ אייך!

פֿרוי האַרטשטיין (לאכט).

יוליוס: אָ, לאכט נישט פֿון א אומגליקליכען. גנעדיגע פֿרוי, וועָן איהר וואָלט נאָר געוואוסט...

פֿרוי האַרטשטיין: איך וואָלט נאָר געוואָלט וויסען אויך זאך: וועָר זענט איהר און וויִ אזוי איהר זענט אהער געקומען.

איבערהופט האָט איהר זיך ערווּאַרבען אַ נאָמען זייט איהר האָט ערפּונדען דאָס מיטל צו פערלענגערן דאָס לעבען פּון די אַלטע פּרויען.

דאָקטאָר: 25 יאָהר האָב איך דערוויף געאַרבייט.

יוליוס: אָבער ווער האָט אייך ערלויבט צו ענדערן דאָס געזעץ פּון דער נאַטור?

דאָקטאָר: איך בין דאָקטאָר!

יוליוס: טאַקע צוליב דעם.

דאָקטאָר: איך פּערשטעה אייך נישט.

יוליוס: גיהר ווייסט אַלזאָ נישט וואָס אַ שווינגער איז!

דאָקטאָר: ווי אַזוי זאָל איך ווייסען, ווּ איך בין נישט פּערהיירַאַט.

יוליוס (אַפּאַרט): אַ גאָלדענע אידעע! (הויך) דאָס דאַרפּט איהר אין אייער אייגענער אינטערעס בעדויערן.

דאָקטאָר: פּאַרוואָס?

יוליוס: ווען איהר ווילט געווען פּערהיירַאַט, וואָלט איך אייך געקאָנט פּערזיכערן אַ זעהר בעדייטענדע און עהרענפולע שטעל, וואָס איז פּערבונדען מיט אַ גאַנץ בעוונדערע אויסצייכנונג.

דאָקטאָר: אַ אויסצייכנונג? אָ, ווי איך בענק נאָך אַ אויסצייכנונג —

יוליוס: — וועלכע איהר האָט עהרליך פּערדינט פּאַר אייער מיטל צו פּערלענגערן דאָס לעבען פּון די שווינגערס.

דאָקטאָר: און דערצו מוז מען, זאָגט איהר, זיין פּערהיירַאַט?

יוליוס: יאָ, אָהן דעם געהט עס נישט.

דאָקטאָר: און פּון וועמען און פּון וואָס איז אָבהענגיג די ענטשיידונג?

יוליוס: פּון וועמען? — פּון מיר, אָדער פּון מיין פּעטער, נאָר דאָס איז נישט קיין אונטערשיד. פּון וואָס? — פּון אייער הייראַט.

דאָקטאָר: אָ, איך ווייס נישט וואָס פּאַר אַ קרבן איך וואָלט נישט געבראַכט — אָבער מיט וועמען זאָל איך הייראָטען?

שווער?

אַרנאָלד: דו?

יוליוס: איך!... איך זאָג מיט איהר חתונה.

אַרנאָלד: און דיין שבועה?

יוליוס: וועלכע שבועה?

אַרנאָלד: דו פֿערגעסט, אַז דו האָסט אַ שוויגער, טאַקע מיין שוויגער מוטער. די דריי וויבער האָבן געשלאָסען אַ היילי־גען בונד און געשוואירען זיך קיינמאָל נישט צו שיידען.

יוליוס: אויב אַזוי... זאָג מיר נאָר, ווי אַלט איז די אַלטע?

אַרנאָלד: 53 יאָהר.

יוליוס: אָרער זי איז דאָך נאָך פריש (אַנאָלר שאָקאָלט אויף יאָ). און זי וואָלט דאָך געוואָלט האָבען אַ נאָמען אויף זיך, איצט וואָלט מען נאָר געדאַרפט האָבען דעם דאָקטאָר...

זיבעטער אויפֿטריט.

די פֿאָריגע, דאָקטאָר פֿון לינקס.

דאָקטאָר: מיך מיינט איהר?

יוליוס: יאָ, נאָר מר וועלען שוין וועגען דער רייד־ען אַ אַנדער מאָל. (צו אַרנאָלד׳ן) און וואו איז דיין פֿרוי, וועלכע דו האָסט מיר געוואָלט פֿאָרשטעלען?

אַרנאָלד: זי קומט באַלד... איך גלויב טאַקע געבען אַ קוק, צי... (נעהט, קומט באַלד צוריק) איך האָב גאָר פֿערגעסען... (שטעלט פֿאָר) אונזער ליבער הויז־פרייַנד, דאָקטאָר פֿעלדמאַן — ה׳ ליכטענ־פֿעלד, מיינער אַלטער יוגענד־פֿרייַנד. (די פֿאָרגעשטעלטע פערבייגען זיך), ענטשולדיגט מיר אויף אַ אויגענבליק, מיינע פרייַנד (אָב לינקס).

אַכטער אויפֿטריט.

דאָקטאָר, יוליוס, שפעטער דער דינער.

דאָקטאָר: ס׳פֿרעהט מיך זעהר צו זיין מיט אייך פֿער־זענלעך בעקאַנט. אייער פֿרייַנד האָט מיר זעהר פֿיעל מאָל וועגען אייך דערצעהלט.

וליוס: און וועגען אייך האָב איך אויך פֿיעל געהערט.

דאָקטאָר, פֿרוי שטיינבערג.

פֿרוי שטיינבערג: איהר ווילט מיט מיר רעדען, דאָקטאָר?

דאָקטאָר: גנעדיגע פֿרוי, (אַפּאַרט) גאָט, ווי אלט זי איז!

פֿרוי שטיינבערג: וואָס ווילט איהר, ליבער פֿרייַנד?

דאָקטאָר: איך האָב אייך איבערצוגעבען עפּעס וויכטיגעס —עפּעס זעהר וויכטיגעס.

פֿרוי שטיינבערג: איהר מאַכט מיך נייגיריג.

דאָקטאָר: לאָמיר זיך אַ ביסעל זעצען און רייַדען ווי גוטע פֿרייַנד (ווי זעצען זיך נישט היים פֿון אויטען).

פֿרוי שטיינבערג: אך הער.

דאָקטאָר: זייט וויסען, טייערע פֿרייַנדין, —(אַפּאַרט) גאָט, ווי אַלט זי איז! (הויך, אננעמענריג איהר האַנד) זייט וויסען, אַז... אַז... וויסט מיר אייער פּולס... גאַנץ נאָרמאַל. יאָ, גאַנץ נאָרמאַל!

פֿרוי שטיינבערג: פֿאַרוואָס טאַפּט איהר מיר עפּעס דעם פּולס? בין איך דען קראַנק?

דאָקטאָר: איך מוז אייך צוגרייטען צו עפּעס...

פֿרוי שטיינבערג: איהר דערקענט מיך.

דאָקטאָר: איהר דאַרפֿט זיך נישט שרעקען; דאָס וועט אייך אפֿשר פֿערשאַפֿען פֿערגעניגען.

פֿרוי שטיינבערג: אָבער וואָס, וואָס?

דאָקטאָר: איך מוז אייך דערצעהלען אַ געהיימניס... אַ סוד פון וואָס ס'איז אָבהענגיג מיין לעבענס-גליק...

פֿרוי שטיינבערג: וואָס אַזוינס?

דאָקטאָר: שוין אַ יאָהר ווי איהר זעהט מיך כּמעט יעדען טאָג בייַ אייך, נישט נאָר אַלס זאָרגזאַמער און געוויסענהאַפֿטער דאָקטאָר, נאָר אויך אַלס טרייַער פֿרייַנד...

פֿרוי שטיינבערג: יאָ, איך וויים איהר... איהר זענט שטענדיג געווען אַ ליבער, טרייַער פֿרייַנד.

דאָקטאָר: איהר וויסט אָבער נישט, אַז איך האָב אייך אָבגענאַרט.

יוליוס: איהר האַלט דאָס גליק אין דער האַנד און איהר זאָגט נאָך...

דאָקטאָר: איך ווייס נישט וואָס איהר מיינט.

יוליוס: די באָבע...

דאָקטאָר: גרויסער גאָט!

יוליוס: א דאַנק אייער מיטעל איז די נאָך ג'נוג פֿ יעדן מונטער.

דאָקטאָר: אמת, אָבער...

יוליוס: אָבער, וואָס?

דאָקטאָר: אָבער, צי ווייל זי מיך?

יוליוס: א שהנע פֿראַגע! וואָס איז, זי איז נישט חוה'ס א טאָכטער?

דאָקטאָר: אָבער איהר עלטער?

יוליוס: אָ, ער אייער גליק! פֿערגעסט נישט, אז דאָס איז דער אייניציגער בעדינג. גלאָ, נעמט איהר איהם אָן?

דאָקטאָר (נאָך א קורצען ישוב-הדעת): יאָ, איך נעם אָן.

יוליוס (אַפּאַרט): מ'מוז שמירען דאָס אייזען פל-זמן ס'איז היים. (ער קלינגט) ה' דאָקטאָר, מיין מיינונג איז, אז איהר זאָלט זיך איהר שוין ערקלערען.

דאָקטאָר: און וועו בעקום איך מיין נייע שטעל?

יוליוס: אין טאָג פון אייער חתונה. (צום אַרייַנקומענדיגער) דער הערר דאָקטאָר וויל זאָפּאָרט רעידען מיט דער באָבע. (דינער ריגקט אב). איך לאָז אייך אליין מיט אייער בעשערטע, ה' דאָקטאָר און וועל דערווייל שרייבען וועגען אייך צו מיין פֿעטער.

נייַנטער אויפֿטרייט.

דאָקטאָר (אליין).

דאָקטאָר: איך ווייס נישט צו איך בין גוט צוגעגרייט... די זאַך איז מיר געקומען אזוי פּלוצלונג! מערקווירדיג... חתונה האָבן מיט דער באָבע!.. וואָס טהוט מע אָבער נישט צוליב א קאַריערע. (עגטשלאָסען) ניין, איך וויל זיך פֿאַר גאָרנישט אָנשרעקען. (פֿרוי שטיינבערג קומט אַריין) גאָט, אָט איז זי!

וויל נישט, אַז איך זאָל נישט איבערלאָזען קיין קדיש.

פּרויש טיינבערג (אַראָבלאָזענדיג די אויגען): וואָס, איהר האָפֿט נאָך?...

דאָקטאָר: דאָס אויג פֿון אַ דאָקטאָר נאָרט קיינמאָל נישט אָפּ, גענדיגע פּרוי.

פּרויש טיינבערג: וואָס וועט אָבער די וועלט זאָגען?

דאָקטאָר: וואָס אַרט אונז די וועלט? מיר האָבען דאָך נישט חתונה מיט די וועלט. אלזאָ, זענט איהר איינשטימיג? מיר וועלען אוועקפֿאָהרען אין א אָרט וואו מ'קען אונז נישט.

פּרויש טיינבערג: דאָקטער! (זי גיט איהם די האנד).

דאָקטאָר: איך בין גליקליך (קושט איהר די האנד). איהר האָט דאָך ניט קיין ווייטערע אייניקלעך, אז איהר וועט זיי קיינמאָל נישט פערלאָזען?

פּרויש טיינבערג: ווייס איך, מיין איינציג גליק איז פּריהער!

דאָקטאָר (אפּארט): איהר גליק! און מיין גליק, מיין קאריערע?! (הויך) אלזאָ, איך געה אוועק ברענגען אין אָרדנונג מיינע זאכען און זיך גרייטען צו אונזער גליקליכע חתונה.

פּרויש טיינבערג: דו ביזט געראכט, סאלאָמאָן!— גאָט, איך האָב איהם געזאָגט דו!

דאָקטאָר: דאָס מאכט נישט אויס.

פּרויש טיינבערג: אָבער דו קומסט דאָך באלד?

דאָקטאָר: יאָ (אב).

עלפּטער אויפּטריט.

פּרויש טיינבערג: (אליין).

פּרויש טיינבערג: אויך ווידערזעהן, סאלאָמאָן, אויך ווידערזעהן! ווי אמת כ'איז דאָס וואָרט, אז א הארץ וועלט קיינמאָל נישט אַלט! איך פיהל מיך איצט מיט אסך יאָהר יונגער. אָבער דאָס דארף איך דאנקבאר זיין נאָר דעם דאָקטאָר. זיין עשטע רעצעפּט האָט מיר צוריק געגעבען די געזונדהייט און די לעצטע — די יוגענד, סאלאָמאָן, דו מאכסט מיך פּאר די גליקליכ-

פֿרוי שטיינבערג: איהר האָט מיך אָבגענאַרט?

דאָקטאָר: יאָ, איהר ווייסט נישט, אַז אונטער דער דאָזיקער טרייהייט האָט געשטעקט עפּעס א מיין, אַ געוויסע אָבזיכט, א שטאַרקע לייַרענשאַפֿט.

פֿרוי שטיינבערג: לייַדענשאַפֿט?

דאָקטאָר: יאָ, א שטאַרקע אָבער אַכטונגספֿולע — אַ טיפֿע, אמת'ע ליבע.

פֿרוי שטיינבערג: אָבער וועמען ליבט איהר, אומגליקליכער?

דאָקטאָר: איהר פֿרעגט נאָך! ווער האָט געקאָנט אין מיר דערוועקען דאָס דאָזיגע אַכטונגספֿולע און גלייכצייטיג גליהענדע געפֿיהל, אויב נישט איהר?

פֿרוי שטיינבערג (שפּרינגט-אויף): גערעכטער גאָט! איז עס מעגליך! (קינצטלעריש) אָבער ה' דאָקטאָר!

דאָקטאָר (אויפֿשטעהנדיג, אַפּאַרט): זי בעקומט פֿייער. (הויך) די מורא פֿאַר אַ אָבזאָגענדען ענטפֿער האָט מיר בײַ היינט געשלאָסען די פּען, נאָר היינט...

פֿרוי שטיינבערג: היינט...

דאָקטאָר (אַפּאַרט): ווי זי ברענט! (הויך) היינט איז געקומען די שעה, וואָס איך קאָן מעהר נישט איינהאַלטען מיינע געפֿיהלען.

פֿרוי שטיינבערג (אַפּאַרט, קוקענדיג אין שפּיגעל): איך קאָן אַלזאָ נאָך געפֿעלען!... פֿאַרוואָס נישט.

דאָקטאָר: איך האָב אייך אַלץ ענטדעקט אין איצט וואַרט איך א ענטפֿער פֿון אייער שׂהכן מויל (אַפּאַרט) מיט די פֿאַלשע צייהן.

פֿרוי שטיינבערג: אייערע ווערטער זענען געקומען אַזוי פּלוצלינג, אַז... איך ווייס נישט...

דאָקטאָר: פֿערגעסט אָבער נישט, אַז איך ליב אייך ערליך און אמת'דיג...

פֿרוי שטיינבערג: אָבער ווי קומט עס, דאָקטאָר, אַז איהר, אַזא פֿיינד פֿון התּוגה האָבען, זאָל...

דאָקטאָר: ס'עפֿענט זיך פֿאַר ניר א נייע צוקונפֿט... איך

פֿרוי שטיינבערג: וואָס דען?

פֿרוי האַרטשטיין: ער איז אַ לײגנער, אַ אויסוואורף, ער גאַרט אונז ביידע אָפּ. מיר האָט ער זיך אויך ערקלערט אין ליבע. ערשט מיט אַ האַלבע שעה צוריק איז ער דאָ געלעגען פֿאַר מיר, אָט דאָ, אויפֿן דאָזיגען אָרט, אויף די קניה!

פֿרוי שטיינבערג: פֿאַר דיר אויף די קניה!... אָ, דאָס וועל איך נישט איבערהאַלטען! ס׳איז, מיר נישט גוט! איך שטאַרב! (פֿאַלט אויף אַ שטול).

פֿרוי האַרטשטיין (רופֿט אָן קליגעט): אַרנאָלד! אַנגאַ!

דרייצענטער אויפֿטריט

די פֿאָריגע. אַרנאָלד, אַנגאַ.

אַנגאַ (קומט אַרײן צו לויפֿען): באָבעניו.

אַרנאָלד: וואָס איז געשעהן?

פֿרוי שטיינבערג: מ׳האָט מיך ערמאָרדעט! איך שטאַרב!

אַנגאַ: אומגליקליכע באָבעניו!

אַרנאָלד: ערמאָרדעט?

פֿרוי שטיינבערג: איך וועל איהם די אויגען אויסקראַצען!

אַרנאָלד: וועמען?

פֿרוי שטיינבערג: יאָ, איך וועל איהם די אויגען אויסקראַצען!

אַרנאָלד: אָבער וועמען? זאָגט מיר שוין, וועמען?

פֿרוי שטיינבערג (שפּרינגט-אויף): איך וועל איהם וויזען!

אַרנאָלד (אַפּאַרט): אַ דאַנקען גאָט, אַז זי איז אויפֿגעשטאַנען תחיית המתים.

פֿרוי שטיינבערג: מיין הוט און מאַנטע! איך וועל איהם די אויגען אויסקראַצען (אָב לינקס).

פֿירצענטער אויפֿטריט.

פֿרוי האַרטשטיין, אַרנאָלד, אַנגאַ, דערנאָך פֿרוי שטיינבערג, שפּעטער דינער.

סטע פֿון אלע פֿרויען!

צוועלפֿטער אויפֿטריט.

פֿרוי שטיינבערג, פֿרוי האַרטשטיין.

פֿרוי האַרטשטיין: ווי גוט דו זעהסט אויס מאַמאַ!

פֿרוי שטיינבערג: אַזאַ אונערוואַרטעט גליק!

פֿרוי האַרטשטיין (לאַכענדיג): דו האָסט געוואונען דאָס גרויסע געווינס?

פֿרוי שטיינבערג: יאָ, דאָס גרויסע געווינס. שטענדיג קומט עס ווען מ׳ערוואַרטעט עס אמווניגסטען.

פֿרוי האַרטשטיין (אַפּאַרט): זי מיינט דעם פּרעמדען? (הויך) נעמסטו עס אָן פֿאַר ערנסט?

פֿרוי שטיינבערג: פֿאַרוואָס נישט? ער האָט עס מיר אַליין געזאָגט.

פֿרוי האַרטשטיין: ער האָט עס דיר שוין געזאָגט?

פֿרוי שטיינבערג: יאָ, געזאָגט, ער האָט זיך דאָך ערקלערט...

פֿרוי האַרטשטיין: ערקלערט?

פֿרוי שטיינבערג: יאָ, ערקלערט אין ליבע. וואָס איז זיך דאָ צו וואונדערען?

פֿרוי האַרטשטיין: אָבער מאַמאַ!

פֿרוי שטיינבערג: ער ליבט שוין זיים אַ יאָהר.

פֿרוי האַרטשטיין (אַפּאַרט): זי מיינט זיכער דעם פּרעמדען. (הויך) אָבער מאַמאַ, דער הערר איז זיכער משוגע!

פֿרוי שטיינבערג: משוגע? — זע פֿאַר ווייל ער ליבט מיך?

פֿרוי האַרטשטיין (פּרשטויגט): ער ליבט דיך — דיך?

פֿרוי שטיינבערג: יאָ, הערמען דען?

פֿרוי האַרטשטיין: דאָס איז דאָך אַ געמיינהייט!

פֿרוי שטיינבערג: וואָס, ס׳איז אַ געמיינהייט מיך צו ליבען?

פֿרוי האַרטשטיין: נייַן, נישט דאָס.

אַריין צו זיך אין שטוב?!

אַרנאָלד: איך האָב איהם געשלעפּט, אירָ! ער איז מיר אָבער אַ פֿרײַנד און איך טאָר איהם נישט לאָזען אויף הפקר אין אַזאַ לאַנג (קלינגט).

אַננאַ: וואָס ווילכט: פֿהון?

אַרנאָלד: איך וועל רופֿען צו איהם אונזער דאקטאָר. דינער (קומט אַריין).

דינער (צום דינער): רופֿט שנעל אַריין דעם דאָקטאָר פֿעלדמאַן. זאָגט איהם, אַז ער זאָל זאָפֿאָרט קומען. מ׳מוז אונטערזוכען מיין פֿרײַנד וואָס איז היינט געקומען. ס׳איז מיט איהם געשעהן אַ אומגליק; ער איז משוגע געוואָרען. (דינער אָב) ער קאָן נאָך אַריינקומען, מיין אומגליכלעכער פריינד, לאָזט מיך בעסער אַליין. איך וועל אפֿשר מיט איהר דך קאָנען דורכרײדען, אַז קיין נער וועט נישט זיין.

אַננאַ: אומגליכלעכער.

פֿרוי הארטשיין (אַפּאַרט): אַ שאָד, אַזאַ וואויל־ערזאָגענער (אָב רעכטס צוזאַמען מיט אַננאַ׳ן).

פֿינפֿצענטער אויפֿטריט.

אַרנאָלד, דערנאָך יוליוס.

אַרנאָלד: און דאָ האָב איך מיך שוין געטרייסט מיט האָפֿנונג פּטור צו ווערען כאָטש איין שוריגער. (דרעהט זיך אום צו דער טיר, וואָס עפֿענט זיך): אָט איז ער... ער רייבט זיך די העגד... ווי ער וואָלט זיך שטאַרק געפֿרעהט... אומגליכלעכער... ער זעהט טאַקע אויס ווי אַ משוגע׳נער.

יוליוס (קומט אַרויס לעבעריג): אָ, ליעבער אַרנאָלד, וואָס זאָל איך דיר זאָגען, איך בין גליקליך!

אַרנאָלד (דריקט איהם מיטליידענר די הענר): מיין ליבער יוליוס

יוליוס: אַזאַ גליק! איך קאָן גאָרנישט קומען צו זיך. איך האָב מורא, אַז איך וועל משוגע ווערען!

אַרנאָלד (אַפּאַרט): ס׳דאַכט זיך איהם ערשט...

יוליוס: שטעל דיר פֿאָר, איך בלייב דאָך שוין דאָ.

אַרנאָלד: אָבער וועמען וויל זי די אויגען אויסקראַצן?

אַננאַ: דערצעהל דאָך, מאַמאַ?

אַרנאָלד: וואָס איז געשען?

פּרוי האַרטשטיין (צו אַרנאָלדן): פֿרייַ זיך דאָס איז דיין אַרבייט, דו ביזט אין אַלעם שולדיג!

אַרנאָלד: זעלבסטפֿאַרשטענדלעך, ס׳קאָן דען אַנדערש זיין?

פּרוי האַרטשטיין: דו אויך דיין פֿרייַנד, וואָס איז נישט בעסער פֿאַר דיר.

אַרנאָלד: אויך וועמען זאָגסט איהר בייַז, שוידיגער, אויך יוליוסן וואָס ליבט אייך?

אַננאַ: ער ליבט די מאַמאַ!

פּרוי האַרטשטיין: ער איז אַ אונפֿערשעמטער מענש אויך איז אַהערגעקומען זיך איבער אונז לוסטיג צו מאַכן.

אַרנאָלד: איך גלויב דאָס קוים.

פּרוי האַרטשטיין: אָבצולאַכן פֿון מיר אויך מיין מוטער.

פּרוי שטיינבערג (קומט בייַז אַריין לינקס מיטן הוט אויפֿן קאָפּ און דעם מאַנטעל אויפֿן אָרעם און לויפֿט דורך די טיר אין הינטערגרונד, טהום זיך אויפֿן הענג אָן דעם מאַנטעל און שרייט) מיך אַזוי בעלײַדיגט!

פּרוי האַרטשטיין: איהר הערט!

אַרנאָלד: אויב אַזוי, וועל איך איהם נישט שווייגען. איך וועל איהם אַרויסרופֿען אויף אַ דועל!

אַננאַ: באַרמהערציגער גאָט, אויף אַ דועל!

אַרנאָלד: אָבער ערקלערט מיר וועגען וואָס ס׳האַנדעלט זיך.

פּרוי האַרטשטיין: שרעקלעך! אַ געמיינהייט! נאָר וואָס אַזוי ער זיך מיר ערקלערט אין פֿייערדיגע ליבע און באַלד איז ער אַוועק צו דער מאַמא און זיך איהר ערקלערט אין ליבע. נו?

אַרנאָלד: יאָ, מיר דאַכט זיך, אַז מיין פֿרייַנד איז נעבעך משוגע. ער האָט טאַקע פֿריהער גערעדט אַביסל נישט צו דער זאַך.

פּרוי האַרטשטיין: און אַזעלכע מענשען שלעפּסטו

מען נעמען איהם בײ דער האַנד און שלעפּען איהם מיט זיך).

אַ ר נ אָ ל ד (שמיסט איהם אונטער): געה, געה, ס׳איז צו דיין גוטען.

אַ נ נ אַ (שפיל צו אַרנאָלד׳ן): עך בייסט דאָך נישט?!

אַ ר נ אָ ל ד: ניין, אַזוי געפּעהרלײך קראַנק איז ער נאָך נישט, נאָר פֿאָרזיכטיג מוזטו מיט איהם זיין. (ער מאַכט אַ בעאַענונג מיט פֿערשליסען).

זיבצעָנטער אויפֿטריט.

אַ ר נ אָ ל ד, דערנאָך דער ד אָ ק ט אָ ר.

אַ ר נ אָ ל ד: וואו איז דער דאָקטאָר? וואו האָט ער גע-קאָנט אַוועקקומען? (עך געהט-צו צו דער טיר. דער דאָקטאָר קומט איהם אַקעגען). א!

ד אָ ק ט אָ ר: איהר האָט געשיקט נאָך מיר, ליבער פֿרײנד.

אַ ר נ אָ ל ד: מיר ערוואַרטען אייך מיט דעם גרעסטען אונגעדולד.

ד אָ ק ט אָ ר: זאָל עס ווירקליך זיין אמת? אייער פֿרײנד — —

אַ ר נ אָ ל ד: איז משוגע געוואָרען, דאָקטאָר, פֿאָלשטענדיג משוגע!

ד אָ ק ט אָ ר: וואָס פֿאַר׳ע כמנים האָט איהר בעמערקט?

אַ ר נ אָ ל ד: די ערשטע. שטעלט אייך פֿאָר, אַז ווי ער איז נאָר אַריינגעקומען, האָט ער זיך באַלד ערקלערט אין ליבע מיין שוויגער.

ד אָ ק ט אָ ר: אין דעם זעה איך נישט קיין שום משוגעת.

אַ ר נ אָ ל ד: ווארט נאָר; דאָס איז ערשט דער אָנהויב. באַלד דערנאָר איז ער אַוועק און זיך ערקלערט אין ליבע, טרעפּט ווער?

ד אָ ק ט אָ ר: אייער פֿרוי?

אַ ר נ אָ ל ד: איהר זענט אַראָפּ פֿון זינען? מיין פֿרוי? דאָס האָט נאָך געפּעהלט!

ד אָ ק ט אָ ר: דער קעלנין?

אַ ר נ אָ ל ד: נאָך ערגער... דער באָבע׳ן!

אַרנאָלד (שאָקעלט איהם די האנד): דאָס פֿרעהט מיך זעהר (אַפּאַרט) ס'איז מיר גוט — צוויי שוויגערס און אין משוגע'נער!

יולִיוס: דו מוזט וויסען, או...

אַרנאָלד: ...דו ווילסט חתונה האָבען מיט מיין שוויגער'ס מאַמא.

יולִיוס: וואָס רעדסטו? וואָס פֿאַר'ע שוויגער'ס מאַמא! איך האָב אַזאַ איינער גאָרנישט געזעהען. איך רעד וועגען דיין שוויגער.

אַרנאָלד: וואָס ניצט דיר צו זאָגען ליגען, אַז איך האָב עדות! (רופט) אַנגאַ! שוויגער!

זעכצעענטער אויפֿטריט.

דיִ פֿאָריגע, פֿרוי האַרטשיין אַנגאַ.

אַרנאָלד: דער אונשולדיגער האָט שוין אַלץ פֿערגעסען! טאָ זאָגט איהם וואָס ער האָט געטהון דער בּאָבען!

אַנגאַ: איהר האָט זיך איהר ערקלערט אין ליבע!

יולִיוס: וואָס רעדט איהר?!

פֿרוי האַרטשיין: פּונקט אַזוי וויִ מיר, אָ, איהר פֿאַלשע!

יולִיוס: וואָס טהוט זיך דאָ? (אַפּאַרט) צי בין איך אין אַ משוגעים-הויז?

אַרנאָלד: נו, וואָס ענטפֿערסטו דעריִף?

יולִיוס: איך וויים נישט וואָס טהוט זיך מיט מיר. איך האָב פֿערלוירען מיין פֿערשטאַנד.

אַרנאָלד (הערצליך): ס'וועט איבערגעהן, ליבער יוליוס! (צו אַנגאַ'ן) דער דאָקטאָר קומט אַלץ נישט! איך מוז אַליין געהן נאָך איהם (הויך) אַנגאַ, וויִז מיין פֿרייִנד זיין צימער (שמיִ) און, אַז ער וועט זיין אינוועניג, זאָלסטו איהם פֿערשליסען אויפֿן שליסל.

פֿרוי האַרטשיין (צו יוליוס'ן): איהר געהט?

יולִיוס: מיינע דאַמען, איך האָב געמיינט, אַז...

אַרנאָלד (צו אַנגאַ'ן): אַז ער וועט זיך דיר דערווייל ערקלערען אין ליבע, זאָלסטו זיך נישט דערשרעקען.

פֿרוי האַרטשיין: איהר געהט?

יולִיוס: מיט אייך אַפֿילו בין איך עק וועלט! (בייזע דאַ-

אַרנאָלד: און איהר וועט דאָך מיר באַלד זאָגען וואָס ס'איז מיט איהם? (אַב)

דאָקטאָר: יאָ.

אַכצענטער אויפֿטריט.

דאָקטאָר, דערנאָך פֿרוי שטיינבערג.

דאָקטאָר: וואָס פֿאַר אַ שלום-מול איך בין, איך בין שוין געווען אַזוי נאָנט צו מיין גליק און צום סוף, נאָ דיר גאָר אַ משוגע'נעם.

פֿרוי שטיינבערג (לויפֿט אַריין מיט'ן הוט און מאַנטע): נאָ, אָט איז ער!

דאָקטאָר (דרעהט זיך אום, אַפּאַרט): די אַלטע! (הויך) גנעדיגע פֿרוי —

פֿרוי שטיינבערג: איך ווייס אַלץ, אַלץ!

דאָקטאָר: העלענאַ!

פֿרוי שטיינבערג: פֿאַר אייך בין איך נישט מעהר קיין העלענאַ!

דאָקטאָר: וואָס זאָגט אייהר?

פֿרוי שטיינבערג: איהר זענט אַ צבוע'ק, אַ פֿאַלשער מענש!

דאָקטאָר: איך?

פֿרוי שטיינבערג: אַנידערטרעכטיגער מענש!

דאָקטאָר: וואָס האָב איך דען געטהון?

פֿרוי שטיינבערג: איהר פֿרעגט נאָך?

דאָקטאָר (אַפּאַרט): זענען דאָ אַלע משוגע?

פֿרוי שטיינבערג: דאָס איז די איבערראַשונג וואָס איהר האָט מיר פֿריהער געמאַכט?

דאָקטאָר: איך פֿערשטעה נישט קיין וואָרט; מיר דאַכט זיך, אַז איך חלום...

פֿרוי שטיינבערג: האָט איהר פֿריהער אויך געחלומ'ט, אַז איהר זענט געלעגען אויף די קניה?

דאָקטאָר: אויף די קניה? איך? וואו?

ד ר א ק ט א ר : דער באַבע'ך? (נאַיוו) יאָ, אויב אַזוי איז ער משוגע.

א ר נ א ל ד : נו, זעהט איהר שוין.

ד ר א ק ט א ר : פֿאַלשטענדיג משוגע... זיין משוגעת וועט מיך אָ בער טייער קאָסטען. וואָס וועט איצט זיין מיט אַלע זיינע צוזאָגען?

א ר נ א ל ד : ער האָט אייך עפּעס צוגעזאָגט?

ד ר א ק ט א ר : יאָ, ער האָט מיר צוגעזאָגט צו געבען פּראָ מעקציע צו דערגרייכען אַ קאַריערע, און דערפֿאַר האָט ער בי מיר פֿערלאַנגט, אַז איך זאָל חתונה האָבען מיט אייער שוויגער'ס מוטער.

א ר נ א ל ד : אויסגעצייכענט! וועלן ער האָט עס אייך פֿאר געלעגט איז ער נאָך, קענטיג, געווען ביים קלאַרען זין.

ד ר א ק ט א ר : יאָ, ער האָט גערעדט גאַנץ זאַכליך.

א ר נ א ל ד : מ'רעדט שטענדיג זאַכליך וועלן ס'האַנדעלט זיך פּטור צו ווערען פֿון אַ שוויגער.

ד ר א ק ט א ר : דאָס ערגסטע איז נאָך, אַז ס'האָב שוין גע מאַכט אייניגע שריט אין דער דאָזיגער זאַך.

א ר נ א ל ד : איהר?

ד ר א ק ט א ר : איך האָב שוין געהאַט מיט מיין צוקונפֿטיגע בעשערטע... איך האָב איהר פֿאָרגעלעגט מיין האַנד...

א ר נ א ל ד : און זי האָט אָנגענומען?

ד ר א ק ט א ר : מיט'ן גרעסטען פֿערגניגען.

א ר נ א ל ד : גרויסאַרטיג! אָ, דאָקטאָר, איהר ווייסט באָר נישט ווי איך פֿרעה זיך (אַפּארט) כאָטש איין שוויגער וועניגער... (הויך) איהר וועט דאָך געווים אַוועק ווייט מיט אייער גע לייבטע?

ד ר א ק ט א ר : פֿריהער האָב איך עס זאָגאַר נישט געוואָלט פֿון מיין קאַריערע וועט דאָך שוין אָבער גאָרנישט ווערען, אויב אייער פֿרייַנד איז משוגע געוואָרען.

א ר נ א ל ד : איהר וועט איהם אָבער אויסקורירען, דאָקטאָר געהט זאָפּאָרט ארײַן צו איהם.

ד ר א ק ט א ר : יאָ, יאָ, איך וויל באַלד אַרײַנגעהן.

צוואנציגסטער אויפטריט.

אַרנאָלד, דאָקטאָר, דערנאָך יוליוס.

אַרנאָלד: איצט, אַז מיר זענען געבליבען אונטער פֿיער אויגן, קענט איהר דאָך מיר שוין זאָגען, דאָקטאָר, וואָס האָט איהר געטהון?

דאָקטאָר: אַך לאָזט מיך צורוה...

אַרנאָלד: אין אייער עלטער איז נישט אַזוי שעהן זיך אַרומצושלעפּען מיט ליבעס — עֶרקֶלערונגען — דאָס איז גאָרנישט אַנשטענדיג.

דאָקטאָר: איהר בעליידיגט מיך!

אַרנאָלד: און איהר האָט בעליידיגט מיין פֿרײַנד.

יוליוס: (אַרײַנקומענדיג, אַפּאַרט) דאָס מיינט מען מיך.

אַרנאָלד: ער האָט זיך בעמיהט פֿאַר אייך, אַז איהר זאָלט דערגרייכען אַ קאַריערע און איהר האָט איהם דערפֿאַר בעצאָהלט דערמיט וואָס איהר האָט איהם געוואָלט אונטרײַ מאַכען די פֿרוי אויפֿכּעלט ער ליבט!

יוליוס (אַרויסטרעטענדיג): וואָס הער איך?

אַרנאָלד: יוליוס! דו דא! ווי אַזוי קומסטו אַהער?

יוליוס: איך האָב געהאַט געניג מיה ביז כ׳האָב בערו־היגט די דאַמען. אָבער וואָס קומט דאָ פֿאָר?

אַרנאָלד: גאָרנישט, גאָרנישט!

יוליוס: איך האָב אַלץ געהערט! דער דאָזיגער הערר ווייל מיר צוריבען דאָס האַרץ פֿון דיין שוויגער.

אַרנאָלד: און דו האָסט זיך ג׳שדכנ׳ט צו איהר מוטער.

יוליוס: הער שוין אַמאָל אויף פֿון דער דאָזיגער נאַרישקייט. דאָס איז אַ געמיינער רכילות.

דאָקטאָר: רכילות זאָגט איהר!

יוליוס: ווער, איך?

דאָקטאָר (שריט): יאָ.

יוליוס (שריט): איך וועל זיך נישט לאָזען בעליידיגען, איהר הערט!

פֿרוי שטיינבערג: דאָ — אָט דאָ — פֿאַר מיין טאָכטער!

דאָקטאָר: פֿאַר אייער טאָכטער?

פֿרוי שטיינבערג: זיך איהר צו ערקלערען אין ליבע.

דאָקטאָר: איך?

פֿרוי שטיינבער: וועד דען, איך? פֿרובט נישט אָבצולי־קענען... זי האָט אונז אַלץ דערצעהלט.

דאָקטאָר: מיר דאַכט זיך, אַז איהר זענט אַלע משוגע געוואָרען.

פֿרוי שטיינבערג: איהר ערלויבט זיך מיך אַזוי צו בע־ליידיגען וויייל איך בין אַ שוואַכע, שוצלאָזע פֿרוי, אָ, איהר גע־מיינער מענש!

נייַנצענטער אויפֿטריט.

די פֿאָריגע. ארנלאָד.

ארנאָלד: וואָס טחוט זיך דאָ?

פֿרוי שטיינבערג: לאָז מיך צו רוה! אָס איז אַר נאָר וואָס געלעגען אויף דער קניה פֿאַר מיין טאָכטער.

ארנאָלד: דער דאָקטאָר?

דאָקטאָר: גאָט איז מיין עדות!

פֿרוי שטיינבערג: שווייגט, איהר פֿאַלשער מענש! זי האָט מיר אַלץ מודה געווען.

ארנאָלד: אונמעגליך! איז דאָס ווירקליך אמת, דאָקטאָר?

דאָקטאָר: איך גיב אייך מיין עהרענוואָרט...

פֿרוי שטיינבערג: איהר האָט נישט קיין עהרע. וואַרט, וואַרט, איך וועל זיך נאָך מיט אייך אָברעכענען.

ארנאָלד (צו פֿרוי שטיינבערג): לאָזט מיך איבער אַליין מיט׳ן דאָקטאָר און איך וועל אַלץ ברענגען אין אָרדנונג.

פֿרוי שטיינבערג: אבער דו מוזט נעהמען נקמה פֿאַר מיר, אַרנאָלד! (נעהט פֿאָרבי דעם דאָקטאָר) איך וועל אייך נאָך אָנלערנען! (אָב. דער דאָקטאָר ציהט זיך פֿאַר איהר דערשראָקען צוריק).

דאָקטאָר: ניין. איך געדענק עס גוט. אָ, איך בין איצט דער גליקלי̈סטער מענש אויף דער וועלט! (פאַלט אַנגאַ'ן צו די פֿיס).

אַננאַ: וואָס ווילט איהר פֿון מיר?

אַרנאָלד: וואָס ווילט איהר פֿון מיין פֿרוי?

דאָקטאָר: ענטשולדיגט, איך בין אַזוי צומישט פון פֿרייד, אַז... (וענדעט זיך אויף דער קניה צו פֿרוי האַרטשטיין): איהר ווייסט דאָך שוין, אַז איך ליב נאָר אייך. (פֿר דערוואַהט וויידער זיין טעות אין שפּעט זיך צו אויף דער קניה צו פֿרוי שטיינבערג) איך בין אונשולדיג, פֿאר פֿרייד בין אוך אַזוי ווי צומשט. גיט מיר אייער האַנד אַס בעווייז, אַז איהר זענט מיר אַלץ מוחל.

פֿרוי שטיינבערג: שטעהט=אויף, דאָקטאָר. נו, שטעה שוין אויף, סאַלאָמאָן! (צו אַ"ע) ליבע קינדער, איך מוז זיך מיט אייך שיידען, וואָרום מיין מאַן פֿערלאַנגט, אַז איך זאָל וואוינען נאָר מיט איהם אַליין.

אַרנאָלד: איהר ווילט אונז פֿע־לאָזען? ניין, איך וועל עס נישט לאָזען!

אַננאַ (שטיל צום מאַן): דו מיינסט עס דאָך נישט ערנסט?

יוליוס (צו פֿרוי האַרטשטיין): און איך, גנעדיגע פֿרוי, האָב איך אויך נאָך האָפֿנונג?

פֿרוי האַרטשטיין: יאָ, אז איהר וועט מיר צו זאָגען, אַז איהר וועט זיך מעהר נישט ערקלערען מיין מוטער.

יוליוס: ס'איז דאָך נאָר געווען אַ מיספֿערשטענדניש.

פֿרוי האַרטשטיין: איך גלויב אייך (גיט איהם די האַנד).

יוליוס (קושט זי): איך בין אויך גליקליך.

פֿרוי האַרטשטיין: איך קען אָבער אויך דאָ מעהר נישט בלייבען. איך וועל דאָך מוזען זאָרגען פֿאַר מיין מאַן.

פֿרוי שטיינבערג:
דאָקטאָר:
יוליוס:
פֿרוי האַרטשטיין:
(צו אַ"עמען) וו' גליקליך מיר זענען!

אַרנאָלד: און איך בין דער גליקליכסטער מענש. פּטור געווואָרען מיט איינמאָל פֿון צוויי שוויגערס!

פֿאַר האַנג.

אײנאונצוואנציגסטער אויפטריט.

די פאָריגע, פרוי האַרטשטיין, ענגל, פרוי שטיינבערג.

פרוי האַרטשטיין: וואָס איז דאָ פאַר אַ לאַרם?

דאָקטאָר: איהר זענט געקומען צו דער ריכטיגער צייט.

פרוי שטיינבערג: וואָס שרייט איהר אַזוי?

ארנאָלד: איצט מוז איינמאָל פאַר אַלע מאָל אַלץ קלאָר ווערען.

פרוי שטיינבערג (צו איהר מאַמען, אָנווייזענדיג אויפֿן דאָקטאָר): איז ער נישט געלעגען פאַר דיר אויף די קניה?

פרוי האַרטשטיין: וועל, דער דאָקטאָר? ניין, קיינמאָל נישט!

פרוי שטיינבערג: דו האָסט מורא איהם צו זאָגען דעם אמת אין די אויגען אַריין. ווי לאַנג איז אָבער ווי דו האָסט מיר געזאָגט, אַז ער איז פאַר דיר געלעגען אויף די קניה.

פרוי האַרטשטיין: נישט ער! (אָנווייזענדיג אויף יוליוס'ן): איהם האָב איך געמיינט. איהם, וואָס האָט זיך אונז ביידע ערקלערט אין ליבע.

יוליוס: ווער איך?

פרוי שטיינבערג: ניין, מיר האַט ער זיך נישט ערקלערט.

דאָקטאָר (צו פרוי האַרטשטיין): און איך האָב זיך אייך יאָ ערקלערט אין ליבע?

פרוי האַרטשטיין: ניין.

ארנאָלד: איצט ווערט מיר אַלץ קלאָר!

צוויי־אונצוואנציגסטער אויפטריט.

די פאָריגע. דער דינער.

דינער (דורכ'ן היגטערגרונד): אַ טעלעגראַמע פאַר'ן ה' דאָקטאָר. (אָב)

דאָקטאָר: פאַר מיר? (עפענט שנעל די טעלעגראַמע) אָ, איך בין גליקליך, מיין קאַריערע איז דערגרייכט! (צו יוליוס'ן) און דאָס אַלץ האָב איך דיר צו פערדאַנקען.

יוליוס (שטיל צו איהם): יאָ. פערגעסט אָבער נישט דעם

פערלאג „יודיש" וואַרשא.

8) ברוך שפינאָזא ..... ש. סטופניצקי.

(„שפינאָזא איז טייער דער גאָנצער מענשהייט, אָבער נאָכמהר אונז, יודען, אין דערבייַער איז כמעט דער חוב פאַר יעדען יודען זיך גרינדליך צו בעקאַנען מיט'ן גייסט און פילאָזאָפישערשיטה"). פריז 13.50 מ.

9.10) די פרוי ..... אסטרינדבערג.

(„דער ראָמאַן „די פרוי" האָט ארויסגערופען א סענסאַציע אין איירלאַנד און האָט באלד אויפגעשטעלט דעם אויטאָר אין די ערשטע רייען פון די וועלט-קינסטלער"). פריז 25 מארק.

11) קינא I. טער באנד, אויס דער סעריע „לעבדער און פעלקער", צוזאמענגעשטעלט דורך ד. קאסעל אז מ. בירנבוים.

(„דאָס דאָזיגע בוך בעהאַנדעלט אויספיהרליך די געשיכטע לא גע קלימאַט, אמונה, מנהגים, מלוכה-פיהרונג און ארט-לעבען פון קינע און אויך פון די קליינע מורה-מלוכה'לעך, ווי: קאַרייע, מאַנדזשוריין, מאַנגאָליין א. אז. וו." (רייך אילוסטרירט). פריז 16 מארק.

12) וועג קייטען קלינגען ..... אָלגין.

(„אין דעמדאָזיגען בוך האָרט מיסטערהאַפט געשילדערט דער גרויזאַמער קאמף געגען די צארישע צייטען און טורמע, וואָס האָבען געפיינגט דעם פריצען גייסט פון רוסלאַנד") פריז 13.50 מארק.

13.14) טויזענד און איין נאכט.

(„דער נאָמען אליין ברענגט פיס שער'כשוף'ען גרוס פון חייסע שענע מאַנטאַסטישע יידיסען. דאָס זענען יענע דוסטיגע מעשה'לעך, וואָס ווערסען אריין א גאַלדענעם גן-עדן-הלום אין דעם גרויען אייליגען וועלט") 2 בילער פריז 27 מארק

#2808

1120

MAY 9 '59

AUG 24 '71

9673

SEP 5 '74

12529

#2808

AUG 24 '71

Toronto Jewish Public Library

THIS BOOK MAY BE KEPT

21 DAYS

and may be renewed once, if no application has been registered for it.

A fine of 4 cents a day is charged, if the book is kept after the last date stamped below. No book will be issued while a fine remains unpaid.

SEP 5 '74

MAY 9

CAT. No. 1137

JEWISH PUBLIC LIBRARY